

Ändrade mediegrundlagar

Del 2

Betänkande av Mediegrundlagskommittén

Stockholm 2016

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2016:58

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2016

ISBN 978-91-38-24493-7

ISSN 0375-250X

Innehåll

Del 1

Förkortningar	17
Sammanfattning	21
Summary	37
Tryckfrihetsförordningens nya lydelse enligt kommitténs förslag	53
Yttrandefrihetsgrundlagens nya lydelse enligt kommitténs förslag	103

I. INLEDNING

1	Uppdraget och genomförandet	135
1.1	Kommitténs uppdrag	135
1.2	Kommitténs arbete	136
2	Nuvarande ordning	139
2.1	En uppdelad reglering av yttrandefriheten	139
2.2	De tryck- och yttrandefrihetsrättsliga grundprinciperna...	141
2.2.1	Inledning	141
2.2.2	Förbud mot censur och hindrande åtgärder	142
2.2.3	Etableringsfrihet	143
2.2.4	Ensamansvar	144

2.2.5	Meddelarskydd	145
2.2.6	Särskild brottskatalog	147
2.2.7	Särskild rättegångsordning	148
2.2.8	Exklusivitetsprincipen	149
2.3	När TF och YGL blir tillämpliga.....	150
2.3.1	Formella krav.....	150
2.3.2	Materiella krav	154
2.3.3	Territoriella krav	157
2.4	Det självsanerande systemet och den särskilda granskningen av radio och tv	158

II. BAKGRUND TILL UTREDNINGEN

3	Vissa utgångspunkter för kommitténs arbete	165
3.1	Inledning	165
3.2	Vissa argument för och emot den nuvarande regleringsmodellen	169
3.3	Nya förutsättningar för diskussionen?	173
4	Utvecklingen på medieområdet	177
4.1	Inledning	177
4.2	Medievanor	178
4.2.1	Internet och den tekniska utvecklingen	178
4.2.2	Mediekonsumtionen	179
4.2.3	Ändrade konsumtionsmönster	180
4.2.4	Förskjutning från traditionella medieformer till internet	181
4.2.5	Ungas medievanor.....	185
4.3	Medieaktörerna.....	186
4.4	Tekniken och demokratin.....	188
4.4.1	Inledning.....	188
4.4.2	En aktiv mediekonsumtion	189
4.4.3	Ökad selektivitet	190
4.5	En framåtblick	191

5	Yttrandefrihet i internationell rätt	193
5.1	Inledning	193
5.2	FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna	193
5.3	Europakonventionen	194
5.3.1	Allmänt.....	194
5.3.2	Vissa särskilt relevanta artiklar i Europakonventionen.....	195
5.3.3	TF och YGL i förhållande till artikel 6.....	203
5.4	EU-rätten	205
5.4.1	Allmänt.....	205
5.4.2	Relationen till EU-rätten	205
5.4.3	EU-stadgan	208
5.4.4	Sekundärrätt av särskild betydelse för kommitténs uppdrag	209
6	Tidigare lagstiftningsarbete	213
6.1	Inledning	213
6.2	Historisk tillbakablick	213
6.2.1	1766 års tryckfrihetsförordning	213
6.2.2	Utvecklingen fram till 1949 års tryckfrihetsförordning	214
6.3	1949 års tryckfrihetsförordning.....	215
6.3.1	1944 års tryckfrihetssakkunniga.....	215
6.3.2	Utvecklingen fram till yttrandefrihetsgrundlagen.....	216
6.4	Yttrandefrihetsgrundlagen	217
6.4.1	Yttrandefrihetsutredningen	217
6.4.2	YGL:s innehåll.....	218
6.5	Utredningar och kommittéer efter YGL.....	219
6.5.1	Mediekommittén	219
6.5.2	Mediegrundlagsutredningen	220

6.5.3	Tryck- och yttrandefrihetsberedningen	220
6.5.4	Yttrandefrihetskommittén	221

III. SPRÅK OCH STRUKTUR I TF och YGL

7	En översyn av språk och struktur i TF och YGL.....	229
7.1	Bakgrund.....	229
7.1.1	Utformningen av TF.....	230
7.1.2	Utformningen av YGL	236
7.1.3	Yttrandefrihetskommitténs förslag	237
7.2	Överväganden	239
7.2.1	En översyn av språk och struktur	239
7.2.2	Särskilt om förändringar i portalparagrafen och instruktionen	243
7.2.3	Bestämmelser som flyttas ned till lag.....	244

IV. EN ÖVERSYN AV DATABASREGELN

8	En omfattande översyn av databasregeln görs	249
8.1	Inledning	249
8.2	Allmänt om databasregeln	250
8.2.1	Grundläggande förutsättningar för skydd.....	250
8.2.2	Automatiskt eller frivilligt grundlagsskydd.....	252
8.3	Databasregelns tillkomst och utveckling	254
8.3.1	Databasregelns ursprung	254
8.3.2	2003 års ändringar – frivilligt grundlagsskydd och andra utvidgningar	257
8.3.3	2011 års ändringar – grundlagsskydd för digital bio	260
8.4	Tillämpningsproblem	261
8.4.1	Inledning.....	261
8.4.2	Yttrandefrihetskommittén	261
8.5	Överväganden	264

9	Villkoren för automatiskt grundlagsskydd enligt databasregeln	267
9.1	Bakgrund	267
9.1.1	Inledning	267
9.1.2	Den nuvarande regleringen	268
9.2	Överväganden	273
9.2.1	Bör det automatiska grundlagsskyddet utvidgas?	273
9.2.2	Ska redaktionsbegreppet förändras?	278
10	Grundlagsskydd för print on demand, e-böcker och ljudböcker	281
10.1	Bakgrund	281
10.1.1	Inledning	281
10.1.2	Print on demand	281
10.1.3	E-böcker och ljudböcker	288
10.1.4	Bilageregeln	290
10.2	Överväganden	291
10.2.1	Inledning	291
10.2.2	Grundprinciperna för skydd av print on demand enligt databasregeln	292
10.2.3	Grundlagsskydd för enstaka exemplar och filer?	296
10.2.4	Bilageregeln utvidgas	300
10.2.5	Särskilt om preskription	308
10.2.6	Upphovsmannen kan utses till utgivare	312
11	Användarkommentarer och externa informationsleverantörer	315
11.1	Bakgrund	315
11.1.1	Inledning	315
11.1.2	Innehållet i en databas ska kunna ändras endast av den som driver verksamheten	316
11.1.3	Yttrandefrihetskommitténs förslag	319
11.1.4	Kommitténs uppdrag	321

11.2	Överväganden	321
11.2.1	Externa informationsleverantörer	321
11.2.2	Användarkommentarer	323
11.2.3	Förekomsten av externt material i databaser med utgivningsbevis	327
12	Massmedieföretagens avskilda ytor på sociala medier ..	329
12.1	Bakgrund	329
12.2	Vad är sociala medier?	329
12.3	Databasregeln och sociala medier	330
12.3.1	Inledning	330
12.3.2	Vad utgör en databas?	331
12.3.3	Kan innehållet ändras endast av den som driver verksamheten?	332
12.4	Yttrandefrihetskommittén	334
12.5	Överväganden	335
13	Preskriptionsregler och ansvar för databaser	339
13.1	Bakgrund	339
13.1.1	Inledning	339
13.2	Allmänna regler om preskription	340
13.3	Preskription enligt TF och YGL	343
13.4	Kartläggning av regler om preskription och ansvar i några andra länder	350
13.4.1	Norge	350
13.4.2	Danmark	354
13.4.3	Finland	357
13.4.4	Tyskland	360
13.4.5	England och Wales	361
13.5	Överväganden	363
13.5.1	Reglerna om utgivares ansvar bör förändras när det gäller äldre publiceringar på nätet	363

13.5.2	Nuvarande preskriptionsordning behålls men med ansvarsbegränsning för material som är äldre än ett år	366
13.5.3	En uppgift kan anses publicerad på nytt om den inte tas bort.....	370
13.5.4	Skadeståndsansvar ska alltid kunna riktas mot medieföretaget	372
13.5.5	Ett annat alternativ som har övervägts.....	372
14	Personlig integritet och grundlagsskydd	375
14.1	Bakgrund	375
14.1.1	Inledning	375
14.1.2	Grundlagarna och personuppgiftslagstiftningen	376
14.1.3	En ny dataskyddsförordning	381
14.1.4	Diskussionen om skyddet för den personliga integriteten i relation till TF och YGL.....	384
14.1.5	Förnyad kartläggning av databaser med utgivningsbevis	388
14.1.6	Grundlagsskyddade databaser med personuppgifter – några exempel.....	390
14.2	Överväganden	391
14.2.1	Vissa utgångspunkter	391
14.2.2	Undantagsbestämmelser införs i TF och YGL....	396
14.2.3	Närmare om utformningen av undantagsbestämmelsen.....	403

V. INTERNATIONELLT RÄTTSLIGT SAMARBETE

15	Internationellt rättsligt samarbete på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området	409
15.1	Bakgrund	409
15.1.1	Inledning	409
15.1.2	Allmänt om internationellt rättsligt bistånd.....	410
15.1.3	Särskilt om det rättsliga samarbetet inom EU.....	413
15.1.4	Möjligheten att lämna internationellt rättsligt bistånd på TF:s och YGL:s områden.....	419

15.2	Överväganden	430
15.2.1	En möjlighet att lämna internationellt rättsligt bistånd införs	430
15.2.2	Bistånd får inte lämnas i strid med svenska allmänna rättsprinciper	433
15.2.3	Vissa bestämmelser om handläggningen införs i lag	439

VI. ANDRA YTTRANDEFRIHETS RÄTTSLIGA FRÅGOR

16 Produktinformation och neutrala tobaksförpackningar.. 445

16.1	Bakgrund	445
16.1.1	Inledning	445
16.1.2	Tidigare lagstiftningsärenden	447
16.1.3	Yttrandefrihetskommitténs förslag	452
16.1.4	Frågan om neutrala cigarettförpackningar	453
16.2	Överväganden	458
16.2.1	En delegationsbestämmelse införs avseende produktinformation	458
16.2.2	Utformningen av en särskild bestämmelse om neutrala tobaksförpackningar	464

17 Tillgänglighet och främjande av europeiska produktioner..... 471

17.1	Bakgrund	471
17.1.1	Inledning	471
17.1.2	Etableringsfriheten i tråd	472
17.1.3	Sändningar på annat sätt än genom tråd (etersändningar)	473
17.2	Krav på tillgänglighet när det gäller tv-sändningar i tråd ...	474
17.2.1	Bakgrund	474
17.2.2	Överväganden	477
17.3	Krav på främjande av europeiska produktioner	481
17.3.1	Bakgrund	481
17.3.2	Överväganden	482

VII. ÖVRIGA FRÅGOR

18 Genomförande av förslagen 489

18.1	Konsekvenser	489
18.1.1	Inledning	489
18.1.2	Ekonomiska konsekvenser	490
18.1.3	Övriga konsekvenser.....	494
18.2	Behovet av ändringar i andra lagar	495
18.3	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	496

DEL 2

Författningsförslag 499

Författningskommentar..... 629

Reservationer 761

Särskilda yttranden 771

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2014:97	783
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2016:11	807
Bilaga 3	Paragrafregister – tryckfrihetsförordningen	811
Bilaga 4	Paragrafregister – yttrandefrihetsgrundlagen	827
Bilaga 5	Preskriptionsregler och ansvar för databaser – ett annat alternativ som har övervägts	837

Bilaga 6	Kartläggning för Mediegrundlagskommittén.....	849
Bilaga 7	I vad mån förekommer integritetskränkningar i databaser med utgivningsbevis?.....	887

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om tryckfrihetsförordningen

dels att 1, 5, 7 och 10 kap. ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 2 kap. 3–18 §§ ska betecknas 2 kap. 3–23 §§, 3 kap. 3–6 §§ ska betecknas 3 kap. 3–8 §§, 6 kap. 2 och 3 §§ ska betecknas 6 kap. 2 och 3 samt 5 och 6 §§, 8 kap. 2–12 §§ ska betecknas 8 kap. 2–14 §§, 9 kap. 2–5 §§ ska betecknas 9 kap. 2–5 samt 7 och 8 §§, 11 kap. 1–5 §§ ska betecknas 11 kap. 1–6 §§, 12 kap. 1–16 §§ ska betecknas 12 kap. 1–23 §§, 13 kap. 3–6 §§ ska betecknas 13 kap. 3–10 §§ och 14 kap. 5 § ska betecknas 14 kap. 5 och 6 §§,

dels att 2 kap., 3 kap., 4 kap., 6 kap., 8 kap., 9 kap., 11 kap., 12 kap., 13 kap. och 14 kap. samt att rubrikerna till 2 kap., 3 kap., 4 kap., 6 kap., 8 kap., 9 kap., 11 kap., 12 kap. och 13 kap. samt rubrikerna närmast före 8 kap. 1 och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya kapitel, 1, 5, 7 och 10 kap., tre nya paragrafer, 9 kap. 6 och 9 §§ samt 14 kap. 4 §, och närmast före 2 kap. 1–4, 9–17, 21 och 23 §§, 3 kap. 3 och 5–8 §§, 4 kap. 2, 4 och 5 §§, 6 kap. 2, 4 och 5 §§, 8 kap. 1, 3–11, 13 och 14 §§, 9 kap. 1, 4, 5, 7 och 8 §§, 11 kap. 1, 2 och 6 §§, 12 kap. 1, 3, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 18–20, 22 och 23 §§, 13 kap. 1 och 5–7 §§, 14 kap. 1–6 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det ska införas två nya ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av följande lydelse.

1 kap. Tryckfriheten

1 § Tryckfriheten syftar till att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande.

Tryckfriheten innebär en frihet för var och en att i tryckt skrift uttrycka tankar, åsikter och känslor samt att offentliggöra allmänna handlingar och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst. När tryckfriheten utövas ska bestämmelser i denna grundlag som skyddar enskildas rätt och allmän säkerhet iakttas.

Tryckfriheten innebär också en rätt för var och en att ge ut skrifter utan att en myndighet eller ett annat allmänt organ lägger ut hinder mot detta i förväg. Åtal för en skrifts innehåll får väckas först efter det att den har getts ut och då vid en laglig domstol. Ingen får straffas för en skrifts innehåll i andra fall än om innehållet strider mot tydlig lag som är meddelad för att bevara allmänt lugn men som inte håller tillbaka allmän upplysning.

För tryckfriheten får inga andra begränsningar finnas än de som följer av denna grundlag.

Tillämpningsområde

Olika typer av skrifter

2 § Denna grundlag är tillämplig på skrifter som har framställts i tryckpress.

Grundlagen ska också tillämpas på skrifter som har mångfaldigats genom fotokopiering eller någon liknande teknik, om

1. utgivningsbevis gäller för skriften, eller
2. skriften är försedd med en beteckning som visar att den är mångfaldigad och i anslutning till beteckningen tydliga uppgifter om vem som har mångfaldigat skriften och om ort och år för detta.

Vad som sägs i denna grundlag om skrifter som har framställts i tryckpress och om tryckning gäller, om inte annat anges, även skrifter och mångfaldigande som avses i andra stycket.

Även bilder, med eller utan åtföljande text, anses här som skrifter.

Tryckta skrifter

3 § En skrift anses som en tryckt skrift när den är utgiven.

En skrift anses utgiven när den har lämnats ut till försäljning eller för spridning på annat sätt i Sverige. Detta gäller dock inte en myndighets tryckta handlingar, om de inte är tillgängliga för var och en.

En skrift ska inte anses utlämnad för spridning i Sverige enbart på den grunden att den skickas härifrån till mottagare i utlandet.

Periodiska skrifter

4 § Med en periodisk skrift avses en tryckt skrift som enligt utgivningsplanen ska ges ut vid särskilda tider, under en bestämd titel och med minst fyra nummer eller häften årligen. Till skriften hör även löpsedlar och bilagor.

Har utgivningsbevis meddelats, anses skriften som periodisk till dess att beviset återkallas eller förklaras ha upphört.

Bilagor i form av program eller tekniska upptagningar

5 § Om ägaren till en periodisk skrift sprider eller låter sprida skriftens innehåll eller delar av detta i form av ett program som avses i yttrandefrihetsgrundlagen och som sänds eller som tillhandahålls ur en databas som avses i 1 kap. 4 § i den grundlagen, ska den versionen anses utgöra en bilaga till skriften vid tillämpning av denna grundlag. Det gäller dock endast om

- innehållet är särskilt anpassat till personer med funktionsnedsättning,
- innehållet återges oförändrat, och
- det anges hur innehållet har disponerats.

Vad som anges i första stycket gäller även när innehållet sprids i en teknisk upptagning som avses i yttrandefrihetsgrundlagen.

Bestämmelser om rätt till sändningar finns i 3 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

6 § Om en författare, utgivare eller förläggare som är ansvarig enligt 8 kap. för en skrift som inte är periodisk sprider eller låter sprida innehållet eller delar av detta i form av ett program som tillhandahålls ur en databas som avses i 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen, ska detta innehåll anses vara en bilaga till skriften. Det gäller dock endast om innehållet återges oförändrat och det anges att innehållet är en bilaga enligt denna bestämmelse.

Grundläggande bestämmelser

Meddelarfrihet och anskaffarfrihet

7 § Det står var och en fritt att meddela uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att göra dem offentliga i en tryckt skrift (meddelarfrihet). Denna frihet avser uppgifter som lämnas till

- en författare eller någon annan upphovsman till en framställning i en tryckt skrift,
- skriftens utgivare eller redaktion, eller
- ett företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller andra meddelanden till periodiska skrifter.

Det står också var och en fritt att anskaffa uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att göra dem offentliga i en tryckt skrift eller att meddela uppgifter som avses i första stycket (anskaffarfrihet).

För dessa friheter finns inga andra begränsningar än de som följer av denna grundlag.

Censurförbud och förbud mot andra hindrande åtgärder

8 § En skrift får inte granskas före tryckningen av en myndighet eller ett annat allmänt organ. Förbud mot tryckning får aldrig förekomma.

Det är inte heller tillåtet för en myndighet eller ett annat allmänt organ att, på grund av skriftens innehåll, hindra tryckning eller utgivning av en skrift, om åtgärden inte har stöd i denna grundlag. Detsamma gäller i fråga om hinder mot spridning av en skrift bland allmänheten.

Exklusivitetsprincipen

9 § En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte utan stöd i denna grundlag ingripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har missbrukat tryckfriheten eller medverkat till ett sådant missbruk. Inte heller får de utan stöd i denna grundlag av sådan anledning ingripa mot skriften.

Instruktion för tillämpningen

10 § Den som ska döma över missbruk av tryckfriheten eller på annat sätt vaka över att denna grundlag efterlevs bör alltid ha i åtanke att tryckfriheten är en grundval för ett fritt samhällsskick, alltid uppmärksamma ämnet och tanken mera än uttrycket, liksom syftet mera än framställningssättet samt i tveksamma fall hellre fria än fälla.

Undantag från grundlagen*Vissa frågor som får regleras i lag*

11 § Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om upphovsmäns rätt till litterära eller konstnärliga verk eller framställares rätt till fotografisk bild, om upphovsrätten närstående rättigheter och om förbud mot att återge ett verk på ett sätt som kränker den andliga odlingens intressen.

12 § Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om

1. förbud mot kommersiella annonser vid marknadsföring av alkoholdrycker eller tobaksvaror,

2. förbud mot kommersiella annonser som används vid marknadsföring av andra varor än tobaksvaror eller av tjänster, om det i annonsen förekommer ett varukännetecken som är i bruk för en tobaksvara eller som enligt gällande bestämmelser om varumärken är registrerat eller inarbetat för en tobaksvara,

3. förbud mot kommersiella annonser vilket har meddelats till skydd för hälsa eller miljö enligt en förpliktelse som följer av medlemskapet i Europeiska unionen,

4. krav att införa och på ett visst sätt utforma varningstext, innehållsdeklaration eller annan liknande produktinformation om syftet är skydd för hälsa eller miljö eller konsumentskydd,

5. förbud mot offentliggörande i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet av kreditupplysning som innebär otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet eller som innehåller oriktig eller missvisande uppgift, om ersättningsskyldighet för sådant offentliggörande, om krav på berättigat behov hos den som beställer kreditupplysningen, om skyldighet att lämna information till den som avses med upplysningen och om rättelse av oriktig eller missvisande uppgift, eller

6. ansvar och ersättningsskyldighet som avser det sätt på vilket en uppgift eller underrättelse har anskaffats.

Uppgiftssamlingar med vissa personuppgifter

13 § Utan hinder av denna grundlag gäller vad som följer genom lag om förbud mot offentliggörande av uppgifter som ingår i en uppgiftssamling som har ordnats så att det är möjligt att söka efter eller sammanställa uppgifter om

1. en enskilds ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa, sexualliv, genetiska uppgifter, biometriska uppgifter, eller

2. att en enskild har begått lagöverträdelser genom brott, förekommer i fällande domar i brottmål eller varit föremål för straffprocessuella tvångsmedel.

Vad som anges i första stycket gäller endast om det med hänsyn till verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet.

Undantag för barnpornografi

14 § Denna grundlag är inte tillämplig på pornografiska bilder av personer vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under arton år.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

**Om allmänna handlingars
offentlighet**

**Allmänna handlingars
offentlighet**

Grundläggande bestämmelser

Offentlighetsprincipen

1 §

Till främjande av ett fritt meningsutbyte och *en* allsidig upplysning *skall varje svensk medborgare* ha rätt att *taga* del av allmänna handlingar.

Till främjande av ett fritt meningsutbyte, *en fri* och allsidig upplysning *och ett fritt konstnärligt skapande ska var och en* ha rätt att *ta* del av allmänna handlingar.

*Begränsning av
offentlighetsprincipen*

2 §

Rätten att *taga* del av allmänna handlingar får begränsas endast om det *är påkallat* med hänsyn till

1. rikets säkerhet eller dess förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation,

2. rikets centrala finanspolitik, penningpolitik eller valutapolitik,

3. myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn,

Rätten att *ta* del av allmänna handlingar får begränsas endast om det *krävs* med hänsyn till

1. rikets säkerhet eller dess förhållande till *en* annan stat eller *en* mellanfolklig organisation,

2. den centrala finanspolitiken, penningpolitiken eller valutapolitiken,

3. myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn,

4. intresset att förebygga eller beivra brott,

5. det allmännas ekonomiska intresse,

6. skyddet för *enskilda* personliga eller ekonomiska förhållanden,

7. intresset att bevara djur- eller växtart.

Begränsning av rätten att *taga* del av allmänna handlingar *skall* *angivas* noga i bestämmelse i en särskild lag eller, om *så i visst fall* *befinnes* lämpligare, i annan lag *vartill* den särskilda lagen hänvisar. Efter bemyndigande i sådan bestämmelse får *dock* regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet.

Utan hinder av andra stycket får i bestämmelse som där *avses* riksdagen eller regeringen *tillägga* befogenhet att efter omständigheterna *medgiva* att *viss* handling lämnas ut.

4. intresset *av* att förebygga eller beivra brott,

5. det allmännas ekonomiska intresse,

6. skyddet för *enskildas* personliga eller ekonomiska förhållanden, eller

7. intresset *av* att bevara djur- eller växtart.

En begränsning av rätten att *ta* del av allmänna handlingar *ska* *anges* noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om *det anses* lämpligare *i ett visst fall*, i en annan lag *som* den särskilda lagen hänvisar *till*. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet.

Riksdagen eller regeringen får dock i en sådan bestämmelse som avses i andra stycket ges befogenhet att efter omständigheterna medge att en viss handling lämnas ut.

Vad som är allmän handling

Handling

3 §

Med handling *förstås* framställning i skrift eller bild samt upptagning som *kan läsas*, *avlyssnas* eller på annat sätt *uppfattas* endast med tekniskt *hjälp-*

Med handling *avses* en framställning i skrift eller bild samt *en* upptagning som *endast med tekniska hjälpmedel kan läsas* eller *avlyssnas* eller *uppfattas på annat sätt.*

medel. Handling är allmän, om den förvaras hos myndighet och enligt 6 eller 7 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndighet.

En upptagning som avses i första stycket anses förvarad hos myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. En sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling anses dock förvarad hos myndigheten endast om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder.

En sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling anses dock inte förvarad hos myndigheten om sammanställningen innehåller personuppgifter och myndigheten enligt lag eller förordning saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig. Med personuppgift avses all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person.

Handling som förvaras hos myndighet

4 §

En handling är allmän, om den förvaras hos en myndighet och enligt 9 eller 10 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos en myndighet.

5 §

En upptagning som avses i 3 § anses förvarad hos en myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt.

En sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling anses dock förvarad hos myndigheten endast om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder och inte annat följer av 6 §.

6 §

En sammanställning enligt 5 § andra stycket anses inte förvarad hos myndigheten om sammanställningen innehåller personuppgifter och myndigheten enligt lag eller förordning saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig. Med personuppgift avses all slags information som direkt

eller indirekt kan hänföras till en fysisk person.

4 §

Brev eller annat meddelande som är ställt personligen till den som innehar befattning vid myndighet anses som allmän handling, om handlingen gäller ärende eller annan fråga som *ankommer på myndigheten och ej är avsedd för mottagaren endast som innehavare av annan ställning.*

5 §

Med myndighet *likställs* i detta kapitel riksdagen och beslutande kommunal församling.

6 §

Handling anses *inkommen* till myndighet, när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. I fråga om upptagning som avses i 3 § *första stycket* gäller i stället att den anses *inkommen* till myndighet när annan har gjort den tillgänglig för myndigheten på sätt som *angives i 3 § andra stycket.*

Tävlingsskrift, anbud eller *annan sådan handling* som enligt tillkännagivande *skall avlämnas* i förseglat omslag anses *ej inkommen* före den tidpunkt som har

7 §

Brev eller annat meddelande som är ställt personligen till den som innehar befattning vid *en* myndighet anses som allmän handling, om handlingen gäller *ett* ärende eller *någon* annan fråga som *ska handläggas av* myndigheten.

8 §

Med myndighet *jämställs* i detta kapitel riksdagen och beslutande kommunal församling.

Inkommen handling

9 §

En handling anses *ha kommit in* till *en* myndighet, när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. I fråga om *en* upptagning som avses i 3 § gäller i stället att den anses *ha kommit in* till myndigheten när *någon* annan har gjort den tillgänglig för myndigheten på *det* sätt som *anges i 5 §.*

Tävlingsskrifter, anbud eller *andra sådana handlingar* som enligt tillkännagivande *ska lämnas* i förseglat omslag anses *inte ha kommit in* före den tidpunkt

bestämts för öppnandet.

Åtgärd som någon *vidtager* endast som led i teknisk bearbetning eller teknisk lagring av handling, som *myndighet* har tillhandahållit, *skall ej* anses leda till att *handling är inkommen* till den myndigheten.

7 §

Handling anses upprättad hos myndighet, när den har expedierats. Handling som *ej* har expedierats anses upprättad när det ärende *till vilket* den hänför sig har slutbehandlats hos myndigheten eller, om handlingen *ej* hänför sig till visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller *på annat sätt färdigställts*.

I stället för *vad* som *föreskrives* i första stycket gäller att *handling anses upprättad*,

1. diarium, journal samt sådant register eller annan förteckning som *föres* fortlöpande, när *handlingen har färdigställts för anteckning eller införing*,

2. dom och annat beslut, som enligt vad *därom* är föreskrivet *skall* avkunnas eller expedieras, samt protokoll och annan handling *i vad* den hänför sig till sådant beslut, när *beslutet har avkunnats eller expedierats*,

som har bestämts för öppnandet.

En åtgärd som någon *vidtar* endast som *ett* led i *en* teknisk bearbetning eller teknisk lagring av *en* handling som *en myndighet* har tillhandahållit *ska inte* anses leda till att *handlingen har kommit in* till den myndigheten.

Upprättad handling

10 §

En handling anses upprättad hos *en* myndighet, när den har expedierats. *En* handling som *inte* har expedierats anses upprättad när det ärende *som* den hänför sig *till* har slutbehandlats hos myndigheten eller, om handlingen *inte* hänför sig till *ett* visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller *färdigställts på annat sätt*.

I stället för *det* som *föreskrivs* i första stycket gäller *följande*:

1. Diarium, journal samt sådant register eller annan förteckning som *förs* fortlöpande *anses ha upprättats* när *de* har *färdigställts för anteckning eller införing*.

2. Dom och annat beslut, som enligt vad *som* är föreskrivet *ska* avkunnas eller expedieras, samt protokoll och annan handling *som* hänför sig till *ett* sådant beslut, *anses ha upprättats* när *beslutet har avkunnats* eller

3. *annat myndighets protokoll och därmed jämförliga anteckningar, när handlingen har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts, dock ej protokoll hos riksdagens utskott, kommuns revisorer eller statliga kommittéer eller hos kommunal myndighet i ärende som denna endast bereder till avgörande.*

8 §

Har organ som ingår i eller är knutet till ett verk eller liknande myndighetsorganisation överlämnat handling till annat organ inom samma myndighetsorganisation eller framställt handling för sådant överlämnande, skall handlingen ej anses som därigenom inkommen eller upprättad i annat fall än då organen uppträda som självständiga i förhållande till varandra.

9 §

Hos myndighet tillkommen minnesanteckning som ej har

expedierats.

3. *Andra protokoll från en myndighet och därmed jämförliga anteckningar anses ha upprättats när de har justerats av myndigheten eller färdigställts på annat sätt.*

Det som sägs i andra stycket 3 gäller inte protokoll hos riksdagens utskott, en kommuns revisorer, statliga kommittéer eller hos en kommunal myndighet i ärende som denna endast bereder till avgörande.

Överlämnad handling

11 §

Har ett organ som ingår i eller är knutet till en myndighetsorganisation lämnat över en handling till något annat organ inom samma myndighetsorganisation, anses handlingen som inkommen eller upprättad därigenom endast om organen uppträder som självständiga i förhållande till varandra.

Detsamma gäller om en handling har framställts för att lämnas på det sätt som anges i första stycket.

Minnesanteckning, utkast och koncept

12 §

En minnesanteckning som har gjorts hos en myndighet och som

expedierats skall ej heller efter den tidpunkt då den enligt 7 § är att anse som upprättad anses som allmän handling hos myndigheten, om den icke tages om hand för arkivering. Med minnesanteckning förstås promemoria och annan uppteckning eller upptagning som har kommit till endast för ärendes föredragning eller beredning, dock ej till den del den har tillfört ärendet sakuppgift.

Utkast eller koncept till myndighets beslut eller skrivelse och annan därmed jämställd handling som ej har expedierats anses ej som allmän handling, såvida den icke tages om hand för arkivering.

inte har expedierats ska inte heller efter den tidpunkt då den enligt 10 § är att anse som upprättad anses som allmän handling hos myndigheten.

Minnesanteckningen anses dock som upprättad om den har tagits om hand för arkivering. Med minnesanteckning avses promemoria och annan uppteckning eller upptagning som har kommit till endast för föredragning eller beredning av ett ärende, dock inte i den del den har tillfört ärendet någon sakuppgift.

Utkast eller koncept till en myndighets beslut eller skrivelse och annan därmed jämställd handling som inte har expedierats anses inte som allmän handling. Handlingen anses dock vara allmän handling om den tas om hand för arkivering.

Teknisk bearbetning och säkerhetskopia

10 §

Handling som förvaras hos en myndighet endast som led i teknisk bearbetning eller teknisk lagring för annans räkning anses inte som allmän handling hos den myndigheten.

Som allmän handling anses inte handling som en myndighet förvarar endast i syfte att kunna återskapa information som har gått förlorad i en myndighets

13 §

En handling som förvaras hos en myndighet endast som ett led i en teknisk bearbetning eller teknisk lagring för någon annans räkning anses inte som allmän handling hos den myndigheten.

Som allmän handling anses inte en handling som en myndighet förvarar endast i syfte att kunna återskapa information som har gått förlorad i en myndighets

ordinarie system för automatiserad behandling av information (säkerhetskopia).

ordinarie system för automatiserad behandling av information (säkerhetskopia).

Undantag

11 §

Som allmän handling anses *ej*

1. brev, telegram eller annan sådan handling som har *inlämnats* till eller upprättats hos myndighet endast för befordran av meddelande,

2. meddelande eller annan handling som har *inlämnats* till eller upprättats hos myndighet endast för offentliggörande i periodisk skrift som *utgives* genom myndigheten,

3. tryckt skrift, ljud- eller bildupptagning eller annan handling som ingår i bibliotek eller som från enskild har tillförts allmänt arkiv uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål eller privata brev, skrifter eller upptagningar som *eljest ha* överlämnats till myndighet uteslutande för ändamål som *nu angivits*,

4. upptagning av innehållet i handling som avses i 3, om upptagningen förvaras hos myndighet där den ursprungliga handlingen *ej* skulle vara att anse som allmän.

Det som föreskrivs i första

14 §

Som allmän handling anses *inte*

1. brev, telegram eller *någon* annan sådan handling som har *lämnats in* till eller upprättats hos *en* myndighet endast för befordran av *ett* meddelande,

2. meddelande eller annan handling som har *lämnats in* till eller upprättats hos *en* myndighet endast för offentliggörande i *en* periodisk skrift som *ges ut* genom myndigheten,

3. tryckt skrift, ljud- eller bildupptagning eller *någon* annan handling som ingår i *ett* bibliotek eller som från *en* enskild har tillförts *ett* allmänt arkiv uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål eller privata brev, skrifter eller upptagningar som *annars har* överlämnats till *en* myndighet uteslutande för *något* ändamål som *anges här*,

4. *en* upptagning av innehållet i handling som avses i 3, om upptagningen förvaras hos *en* myndighet där den ursprungliga handlingen *inte* skulle vara att anse som allmän.

Det som föreskrivs i första

stycket 3 om handling som ingår i bibliotek tillämpas inte på upptagning i en databas som en myndighet har tillgång till enligt avtal med en annan myndighet, om upptagningen är allmän handling hos den myndigheten.

stycket 3 om handling som ingår i bibliotek tillämpas inte på *en* upptagning i en databas som *en* myndighet har tillgång till enligt *ett* avtal med en annan myndighet, om upptagningen är allmän handling hos den myndigheten.

Utlämnande av allmänna handlingar

Rätten att ta del av allmänna handlingar

12 §

Allmän handling som får lämnas ut skall på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den, som önskar taga del därav, så att handlingen kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Handling får även skrivas av, avbildas eller tagas i anspråk för ljudöverföring. Kan handling ej tillhandahållas utan att sådan del därav som *icke* får lämnas ut röjes, skall den i övriga delar göras tillgänglig för sökanden i avskrift eller kopia.

Myndighet är *icke* skyldig att tillhandahålla handling på stället, om betydande hinder *möter*. I fråga om upptagning som avses i 3 § första stycket föreligger ej heller sådan skyldighet, om sökanden utan beaktansvärd olägenhet kan taga del av upptagningen

15 §

Den som begär ut en allmän handling som får lämnas ut ska genast eller så snart det är möjligt och utan avgift få ta del av handlingen på stället på ett sådant sätt att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. En handling får även skrivas av, avbildas eller *tas* i anspråk för ljudöverföring. Kan *en* handling *inte* tillhandahållas utan att *en* sådan del av handlingen som *inte* får lämnas ut röjs, ska den i övriga delar göras tillgänglig för sökanden i avskrift eller kopia.

En myndighet är *inte* skyldig att tillhandahålla *en* handling på stället, om *det* möter betydande hinder. Detsamma gäller en upptagning som avses i 3 §, om sökanden utan beaktansvärd olägenhet kan ta del av upptagningen hos en närbelägen myndighet.

hos närbelägen myndighet.

Kopior av allmänna handlingar

13 §

Den som önskar ta del av en allmän handling har även rätt att mot fastställd avgift få avskrift eller kopia av handlingen till den del *den* får lämnas ut. En myndighet är dock inte skyldig att i större utsträckning än vad som följer av lag lämna ut en upptagning för automatiserad behandling i annan form än utskrift. En myndighet är inte heller skyldig att framställa kopia av karta, ritning, bild eller *annan i 3 § första stycket avsedd upptagning än som nyss har angivits, om svårighet möter och handlingen kan tillhandahållas på stället.*

Begäran att få avskrift eller kopia av allmän handling *skall* behandlas skyndsamt.

14 §

Begäran att få *taga* del av allmän handling göres hos myndighet som förvarar handlingen.

Begäran prövas av myndighet som *angives* i första stycket. *Om särskilda skäl föranleda det, får dock i bestämmelse som avses i 2 § andra stycket föreskrivas att prövningen vid tillämpningen av*

16 §

Den som önskar ta del av en allmän handling har även rätt att mot fastställd avgift få *en* avskrift eller kopia av handlingen till den del *handlingen* får lämnas ut. En myndighet är dock inte skyldig att i större utsträckning än vad som följer av lag lämna ut en upptagning för automatiserad behandling i annan form än utskrift. En myndighet är inte heller skyldig att framställa en kopia av karta, ritning, bild eller *någon annan upptagning som avses i 3 § än vad som följer av lag, om det skulle innebära svårigheter och handlingen kan tillhandahållas på stället.*

En begäran att få *en* avskrift eller kopia av allmän handling *ska* behandlas skyndsamt.

Prövning av begäran

17 §

En begäran att få *ta* del av *en* allmän handling görs hos *den* myndighet som förvarar handlingen.

Begäran prövas av *den* myndighet som *anges* i första stycket. *Om det finns särskilda skäl, får det dock föreskrivas i en bestämmelse som avses i 2 §*

bestämmelsen skall ankomma på annan myndighet. I fråga om handling som är av synnerlig betydelse för rikets säkerhet kan även genom förordning föreskrivas att endast viss myndighet får pröva frågan om utlämnande. I de nu nämnda fallen skall begäran om utlämnande genast hänskjutas till behörig myndighet.

Myndighet får inte på grund av att någon begär att få taga del av allmän handling efterforska vem han är eller vilket syfte han har med sin begäran i större utsträckning än som behövs för att myndigheten skall kunna pröva om hinder föreligger mot att handlingen lämnas ut.

andra stycket att prövningen vid tillämpningen av bestämmelsen ska göras av någon annan myndighet. I fråga om en handling som är av synnerlig betydelse för rikets säkerhet kan det även genom förordning föreskrivas att endast en viss myndighet får pröva frågan om utlämnande. I dessa fall ska begäran om utlämnande genast hänskjutas till en behörig myndighet.

18 §

En myndighet får inte på grund av att någon begär att få ta del av en allmän handling efterforska vem denne är eller vilket syfte han eller hon har med sin begäran i större utsträckning än vad som behövs för att myndigheten ska kunna pröva om det finns hinder mot att handlingen lämnas ut.

15 §

Om annan än riksdagen eller regeringen avslår begäran att få *taga* del av handling eller lämnar ut allmän handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller *eljest* förfoga över den, får sökanden *föra talan mot* beslutet. *Talan mot beslut av statsråd skall föras hos regeringen och talan mot beslut av annan myndighet hos domstol.*

I den i 2 § omnämnda lagen skall närmare *angivas* hur *talan mot beslut* som avses i första stycket skall *föras*. *Sådan talan skall alltid prövas skyndsamt.*

Angående rätt att föra talan mot beslut av myndighet som lyder under riksdagen är särskilt föreskrivet.

16 §

Anteckning om hinder att lämna ut allmän handling får göras endast på handling som omfattas av bestämmelse som avses i 2 § andra stycket. *Härvid skall tillämplig bestämmelse angivas.*

19 §

Om *någon* annan än riksdagen eller regeringen avslår *en* begäran att få *ta* del av *en* handling eller lämnar ut *en* allmän handling med förbehåll som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller *annars* förfoga över den, får sökanden *överklaga* beslutet. *Beslut av statsråd ska överklagas till regeringen och beslut av någon annan myndighet ska överklagas till domstol.*

I den lag som avses i 2 § ska det närmare *anges* hur beslut som avses i första stycket får *överklagas*. *Ett överklagande ska alltid prövas skyndsamt.*

För beslut av en myndighet som lyder under riksdagen gäller särskilda bestämmelser om överklagande.

20 §

En anteckning om hinder att lämna ut allmän handling får göras endast på *en* handling som omfattas av *en* bestämmelse som avses i 2 § andra stycket. *Den tillämpliga bestämmelsen ska anges.*

Ytterligare bestämmelser om allmänna handlingar

Allmänna handlingar hos enskilda organ och hos Svenska kyrkan

17 §

I lag får föreskrivas att regeringen eller beslutande kommunal församling får besluta att allmänna handlingar som hänför sig till myndighets verksamhet, vilken skall övertas av enskilt organ, får överlämnas till det organet för förvaring, om detta behöver handlingarna i verksamheten, utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Ett sådant organ skall i fråga om överlämnade handlingar jämföras med myndighet vid tillämpningen av 12–16 §§.

I lag får även föreskrivas att regeringen får besluta att allmänna handlingar får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Detta gäller handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos

1. myndigheter som har upphört och som har haft uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet, eller

21 §

Om en myndighets verksamhet ska övertas av ett enskilt organ, får det i lag föreskrivas att regeringen eller en beslutande kommunal församling får besluta att allmänna handlingar som hänför sig till den verksamheten och som organet behöver för verksamheten får överlämnas dit utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Ett sådant organ ska i fråga om överlämnade handlingar jämföras med en myndighet när 15–20 §§ tillämpas.

2. Svenska kyrkans beslutande församlingar.

Vid tillämpningen av 12–16 §§ skall Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar jämsställas med myndighet i fråga om överlämnade handlingar.

22 §

I lag får det även föreskrivas att regeringen får besluta att allmänna handlingar får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Detta gäller handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos

1. myndigheter som har upphört och som har haft uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet, eller

2. Svenska kyrkans beslutande församlingar.

När 15–20 §§ tillämpas ska Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar jämsställas med en myndighet i fråga om överlämnade handlingar.

Bevarande och gallring

18 §

Grundläggande bestämmelser om hur allmänna handlingar skall bevaras samt om gallring och annat avhändande av sådana handlingar meddelas i lag.

23 §

Grundläggande föreskrifter om hur allmänna handlingar ska bevaras samt om gallring och annat avhändande av sådana handlingar får meddelas i lag.

3 kap.

Om rätt till anonymitet

Rätten till anonymitet

1 §

Författare till tryckt skrift vare ej skyldig att låta sitt namn eller sin pseudonym eller signatur utsättas å skriften. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning beträffande den som lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, så ock i fråga om utgivare av tryckt skrift som ej är periodisk.

En författare till en tryckt skrift är inte skyldig att sätta ut namn, pseudonym eller signatur på skriften. Detsamma gäller för den som har meddelat uppgifter för offentliggörande enligt 1 kap. 7 § och för utgivare av en tryckt skrift som inte är periodisk.

2 §

I mål som rör tryckfrihetsbrott må fråga ej väckas om vem som är författare eller har lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, ej heller om vem som är utgivare av tryckt skrift som ej är periodisk. Om för skrift, som ej är periodisk, författare eller utgivare har angivits å skriften med namn eller med pseudonym eller signatur, som enligt vad allmänt är känt åsyftar bestämd person, eller någon i skriftlig förklaring erkänt sig vara författaren eller utgivaren eller inför domstol i målet självmant avgivit sådant erkännande, må dock frågan om han är ansvarig behandlas i målet.

I mål om ansvar, skadestånd eller särskild rättsverkan på grund av tryckfrihetsbrott får ingen ta upp frågan om vem som är författare eller vem som är meddelare enligt 1 kap. 7 §. Detsamma gäller frågan om vem som är utgivare till en tryckt skrift som inte är periodisk.

Om författare eller utgivare har angetts på en skrift som inte är periodisk, med namn eller med en pseudonym eller signatur som enligt vad som är allmänt känt syftar på en viss person, får dock frågan om han eller hon är ansvarig behandlas i målet. Detsamma gäller om någon i en skriftlig förklaring har uppgett sig vara författaren eller utgivaren eller självmant har lämnat en sådan uppgift i målet.

Fråga om vem som är ansvarig för brott enligt 7 kap. 3 § *må utan hinder av första stycket* handläggas i samma rättegång som *mål som där angives*.

Frågan om vem som är ansvarig för brott enligt 7 kap. 22 eller 23 § *får* handläggas i samma rättegång som *avses i första och andra styckena*.

Tystnadsplikt

3 §

Den som har tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen av tryckt skrift eller med framställning som *var* avsedd att införas i tryckt skrift *och den som har varit verksam inom företag för utgivning av tryckta skrifter eller inom företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller andra meddelanden till periodiska skrifter får inte röja vad han därvid erfarit om vem som är författare eller har lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket eller är utgivare av skrift som inte är periodisk*.

Den som har tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen av *en* tryckt skrift eller med *en* framställning som *har varit* avsedd att införas i *en* tryckt skrift *får inte röja vad han eller hon då har fått veta om vem som är författare eller meddelare eller, i fråga om en skrift som inte är periodisk, utgivare*.

Tystnadsplikten enligt första stycket gäller inte

Tystnadsplikten enligt första stycket gäller även för den som på något annat sätt har varit verksam inom ett företag för utgivning av tryckta skrifter eller inom ett företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller andra meddelanden till periodiska skrifter.

1. om den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till att hans identitet röjs,

2. om fråga om identiteten får väckas enligt 2 § första stycket,

3. om det rör sig om brott som anges i 7 kap. 3 § första stycket 1,

4. i den mån domstol, när det är fråga om brott enligt 7 kap. 2 § eller 3 § första stycket 2 eller 3, finner det erforderligt, att vid förhandling uppgift lämnas, huru-

vida den som är tilltalad eller skäligen misstänkt för den brottsliga gärningen har lämnat meddelandet eller medverkat till framställningen, eller

5. i den mån domstol i annat fall av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse finner det vara av synnerlig vikt att uppgift om identiteten lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkringen.

Vid förhör som avses i andra stycket 4 eller 5 skall rätten noga vaka över att frågor inte ställs som kan inkräkta på tystnadsplikten.

4 §

Tystnadsplikten enligt 3 § gäller inte i följande fall:

1. Den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till att hans eller hennes identitet röjs.

2. Det är tillåtet enligt 2 § andra stycket att behandla frågan om identiteten.

3. Det rör sig om något av de brott av meddelare, författare eller andra upphovsmän eller av utgivare som avses i 7 kap. 22 § första stycket 1.

4. En domstol finner i fråga om brott enligt 7 kap. 21 § eller 22 § första stycket 2 eller 3 att det är nödvändigt att uppgifter lämnas om huruvida det är den som är tilltalad eller skäligen miss-

tänkt för den brottsliga gärningen som har lämnat meddelandet eller medverkat till framställningen. Sådana uppgifter lämnas vid en förhandling.

5. En domstol finner i något annat fall att det av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en uppgift om identiteten lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran.

Vid förhör som avses i första stycket 4 eller 5 ska rätten noga vaka över att det inte ställs frågor som kan inkräkta på tystnadsplikten utöver vad som har medgetts i varje särskilt fall.

Efterforskningsförbud

4 §

Myndighet eller annat allmänt organ *må ej* efterforska författaren till framställning som införts eller varit avsedd att införas i tryckt skrift, den som utgivit eller avsett att utgiva framställning i sådan skrift eller den som lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, i vidare mån än som erfordras för åtal eller annat ingripande mot honom som *ej står i strid med denna förordning*. Får efterforskning förekomma, skall därvid beaktas den i 3 § angivna tystnadsplikten.

Inte heller får en myndighet eller ett annat allmänt organ in-

5 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ *får inte* efterforska

1. författaren till en framställning som har införts eller varit avsedd att införas i en tryckt skrift,

2. den som har gett ut eller avsett att ge ut en framställning i en sådan skrift, eller

3. den som har meddelat uppgifter enligt 1 kap. 7 §.

Förbudet i första stycket hindrar inte efterforskning när det behövs för åtal eller något annat ingripande som inte står i strid med denna grundlag. I så-

gripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

dana fall ska den tystnadsplikt som anges i 3 § beaktas.

Repressalieförbud

6 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte ingripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

Straff

5 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet mot författarens eller, i fall som avses i 1 §, mot utgivarens eller meddelarens vilja på tryckt skrift sätter ut dennes namn, pseudonym eller signatur eller åsidosätter sin tystnadsplikt enligt 3 §, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Till samma straff döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet på skriften såsom författare, utgivare eller meddelare sätter ut namnet på eller pseudonym eller signaturen för annan person än den verkliga författaren, utgivaren eller meddelaren.

För efterforskning i strid med 4 § första meningen döms, om efterforskningen har skett uppsåtligen, till böter eller fängelse i

7 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot sin tystnadsplikt enligt 3 §,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet på en tryckt skrift sätter ut namn på eller pseudonym eller signatur för en författare eller, i fall som avses i 1 §, meddelare eller utgivare mot hans eller hennes vilja,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet på en tryckt skrift sätter ut namn på eller pseudonym eller signatur för någon som uppges vara författare, utgivare eller meddelare men som inte är det,

4. uppsåtligen efterforskar i strid med 5 §, eller

5. uppsåtligen ingriper i strid

högst ett år.

För uppsåtligt ingripande i strid med 4 § andra stycket döms, om åtgärden utgör avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller en liknande åtgärd, till böter eller fängelse i högst ett år.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsäganden anmält brottet till åtal.

med 6 §, om åtgärden utgör avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller en liknande åtgärd.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket 1–3 får väckas endast om målsäganden har anmält brottet till åtal.

Andra upphovsmän än författare

6 §

Med författare likställes i detta kapitel annan som är att anse som upphovsman till framställning som införts eller är avsedd att införas i trycket skrift.

8 §

Det som sägs i detta kapitel om författare gäller även andra upphovsmän till framställningar som har införts eller varit avsedda att införas i en tryckt skrift.

4 kap.

Om tryckta skrifers framställning

Rätten att trycka skrifter

Rätt att själv eller med biträde av andra genom tryckpress framställa tryckalster skall tillkomma varje svensk medborgare eller svensk juridisk person.

1 §

Var och en har rätt att själv eller med hjälp av andra trycka skrifter.

Ursprungsuppgifter

2 §

Skript, som i riket framställs genom tryckpress eller som här mångfaldigas genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande och för vilken gäller utgivningsbevis, skall innehålla tydliga uppgifter om vem som har tryckt eller eljest mångfaldigat skriften samt om ort och år för mångfaldigandet, om skriften är avsedd att utgivas i riket och ej är att hänföra till bild- eller tillfällighetstryck.

Om utsättande av uppgifter som avses i första stycket å skrift, som mångfaldigas genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande och för vilken ej gäller utgivningsbevis, är föreskrivet i 1 kap. 5 § första stycket.

Med bild- eller tillfällighetstryck förstås i denna förordning vykort och bildalbum, visitkort och notifikationer, adresskort, etiketter, blanketter, reklam- och emballagetryck samt annat affärstryck även som andra sådana tryckalster, allt under förutsättning att på grund av texten eller vad eljest framställs tryckfrihetsmissbruk kan anses uteslutet.

En skrift som är tryckt i Sverige och avsedd att ges ut här ska innehålla tydliga uppgifter om vem som har tryckt skriften samt om ort och år för tryckningen.

Detsamma gäller en skrift som är mångfaldigad här genom fotokopiering eller någon liknande teknik och för vilken utgivningsbevis gäller.

Skyldigheten att sätta ut uppgifter enligt första stycket gäller inte bild- eller tillfällighetstryck enligt 3 §.

3 §

Med bild- eller tillfällighetstryck avses i denna grundlag vykort och bildalbum, visitkort och notifikationer, adresskort, etiketter, blanketter samt affärstryck såsom reklam- och emballagetryck och andra sådana trycksaker. En förutsättning är att missbruk av tryckfriheten kan anses uteslutet på grund av texten eller framställningen i övrigt.

Skyldighet att bevara exemplar

4 §

Om skyldighet att bevara exemplar av tryckt skrift för granskning och att lämna exemplar av skrift till bibliotek eller arkiv föreskrives i lag.

Föreskrifter om skyldighet att bevara exemplar av tryckta skrifter för granskning och att lämna exemplar av sådana skrifter till bibliotek eller arkiv får meddelas i lag.

1 kap. 7 § andra stycket tredje meningen

I lag får föreskrivas om särskild skyldighet att spela in sådana program och bevara tekniska upptagningar samt att tillhandahålla dessa.

4 § andra stycket

Detsamma gäller föreskrifter om skyldighet att spela in program och bevara tekniska upptagningar som avses i 1 kap. 5 och 6 §§ samt att tillhandahålla dessa.

Straff

5 §

Den som framställer skrift och därvid bryter mot 2 § första stycket dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som framställer en skrift och bryter mot 2 § första eller andra styckena.

5 kap. Rätten att ge ut periodiska skrifter

Ägare och utgivare

1 § En periodisk skrift ska ha en utgivare.

Utgivaren utses av skriftens ägare.

Behörighetskrav

2 § Var och en får vara ägare till en periodisk skrift.

3 § En utgivare till en periodisk skrift ska ha hemvist i Sverige. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara utgivare.

Utgivarens befogenhet

4 § Utgivaren ska ha befogenhet att utöva tillsyn över skriftens utgivning och bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja. Varje inskränkning i denna befogenhet ska vara utan verkan.

Anmälan om utgivare

5 § När utgivare har utsetts, ska ägaren anmäla detta till en myndighet som anges i lag. Anmälan ska innehålla uppgift om utgivarens namn och hemvist. Den ska även innehålla bevis om att utgivaren är behörig enligt 3 § och en förklaring om att han eller hon har åtagit sig uppdraget.

6 § Om utgivaren inte längre är behörig eller om utgivarens uppdrag kommer att upphöra av något annat skäl, ska ägaren genast utse en ny utgivare och anmäla detta enligt 5 §. Anmälan ska om möjligt även innehålla bevis om att den förra utgivaren har fått del av anmälan.

Ställföreträdare för utgivare

7 § En utgivare får utse en eller flera ställföreträdare. När ställföreträdare har utsetts, ska detta anmälas till den myndighet som avses i 5 §. Tillsammans med anmälan ska det lämnas ett bevis om att ställföreträdaren uppfyller behörighetsvillkoren för utgivare och har åtagit sig uppdraget och att ägaren har godkänt ställföreträdaren.

För ställföreträdare gäller 3 §. Om utgivarens uppdrag upphör faller också uppdraget som ställföreträdare.

8 § Om anmälan av ställföreträdare har gjorts enligt 7 §, får utgivaren överlämna åt ställföreträdaren att i utgivarens ställe utöva den befogenhet som utgivaren har enligt 4 §.

Kan det antas att utgivaren på grund av sjukdom eller av annan tillfällig orsak oavbrutet under minst en månad inte kommer att utöva befogenheten som utgivare, ska han eller hon snarast överlämna denna till en ställföreträdare. Finns det ingen ställföreträdare, ska utgivaren genast utse en ställföreträdare och anmäla detta enligt 5 §. Detsamma gäller om uppdraget för den som har utsetts till ställföreträdare kommer att upphöra.

Uppgift om utgivare

9 § På varje nummer eller häfte av en periodisk skrift ska utgivarens namn sättas ut. När en ställföreträdare har trätt in anges i stället ställföreträdarens namn.

Utgivningsbevis

Utfärdande

10 § En periodisk skrift får inte ges ut innan det har utfärdats ett bevis om att det inte finns något hinder mot utgivning enligt denna grundlag (utgivningsbevis).

Utgivningsbevis meddelas av den myndighet som avses i 5 §. Ansökan görs av skriftens ägare. I ansökan ska skriftens titel, utgivningsort och utgivningsplan anges.

11 § Utgivningsbevis får inte utfärdas innan det har gjorts en anmälan om utgivare enligt 5 §.

En ansökan får avslås om skriftens titel lätt kan förväxlas med titeln på någon annan skrift med giltigt utgivningsbevis.

Giltighet och förnyelse

12 § Ett utgivningsbevis gäller i tio år. Därefter upphör beviset. Beviset får förnyas efter ansökan av skriftens ägare, varje gång för tio år från utgången av den föregående tioårsperioden.

Återkallelse

13 § Ett utgivningsbevis får återkallas i följande fall:

1. Ägaren har anmält att skriftens utgivning upphört.
2. Det finns ingen utgivare eller utgivaren uppfyller inte behörighetsvillkoren enligt 3 § och en behörig utgivare utses inte omedelbart.
3. Det har gått sex månader från dagen då utgivningsbeviset utfärdades, utan att skriften kommit ut.
4. Skriften har under något av de två senaste kalenderåren inte kommit ut med minst fyra nummer eller häften på särskilda tider.
5. Det visas inom sex månader från första gången skriften kom ut att beviset inte borde ha utfärdats med hänsyn till bestämmelsen i 11 § andra stycket.
6. Titeln på en skrift har typografiskt sett getts en sådan likhet med titeln på en annan skrift med utgivningsbevis att förväxling lätt kan ske och rättelse vidtas inte omedelbart.

14 § Om ett utgivningsbevis har återkallats enligt 13 § första stycket 2, 4 eller 6, krävs medgivande av skriftens ägare för att utgivningsbevis ska meddelas för en annan skrift med en titel som har en sådan likhet att de lätt kan förväxlas. Medgivande behövs dock inte om det har gått två år efter återkallelsen.

Detsamma gäller om det tidigare utgivningsbeviset har förklarats ha upphört.

15 § Det får i lag meddelas närmare föreskrifter om

1. skyldighet att anmäla ändrade förhållanden i fråga om utgivningsort och utgivningsplan,
2. giltighet och förnyelse av utgivningsbevis, och
3. återkallelse av utgivningsbevis.

Straff

16 § Till böter döms

1. ägare till en periodisk skrift som ges ut utan att utgivningsbevis finns,

2. ägare till en periodisk skrift för vilken en ny utgivare inte utses och anmäls enligt 6 §,

3. utgivare som inte överlämnar sitt uppdrag till ställföreträdare enligt 8 §,

4. den som ger ut en periodisk skrift för vilken utgivningsförbud har meddelats enligt denna grundlag eller som uppenbart utgör en fortsättning av en sådan skrift, eller

5. den som på en periodisk skrift låter ange sitt namn som utgivare eller ställföreträdare utan att vara behörig.

Om skriften har förklarats vara brottslig eller omständigheterna är synnerligen försvårande av något annat skäl, är straffet fängelse i högst ett år.

17 § Till straff enligt 16 § döms även den som i en ansökan, anmälan eller förklaring som avses i detta kapitel medvetet lämnar oriktiga uppgifter.

18 § Till penningböter döms utgivare som inte sätter ut uppgifter om utgivarens namn på det sätt som anges i 9 §. Detsamma gäller ställföreträdare som har trätt in som utgivare.

19 § I lag får det föreskrivas om straff för den som bryter mot en föreskrift i lag som har meddelats med stöd av 15 § 1.

6 kap.

Om tryckta skrifers spridning Rätten att sprida tryckta skrifter

1 §

Rätt att själv eller med biträde av andra till salu hålla, försända eller annorledes sprida tryckta skrifter skall tillkomma varje *Var och en har rätt att själv eller med hjälp av andra sprida tryckta skrifter.*

svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Undantag

2 §

Utan hinder av denna förordning gälle vad i lag är stadgat för det fall att någon

1. *förevisar* pornografisk bild på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande på sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt eller utan föregående beställning med posten sänder eller på annat sätt tillställer någon sådan bild;

2. bland barn och ungdom sprider tryckt skrift, som genom sitt innehåll kan verka förråande eller *eljest* medföra allvarlig fara för de *ungas* sedliga fostran.

Beträffande spridande av sådan karta över Sverige eller del därav som innehåller upplysning av betydelse för rikets försvar, eller av därmed jämförlig ritning eller bild meddelas närmare bestämmelser i lag.

Utan hinder av denna grundlag gäller vad som föreskrivs i lag, när någon

1. *visar en* pornografisk bild på eller vid en allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt eller utan föregående beställning sänder eller *tillställer på annat sätt en sådan bild till någon, eller*

2. bland barn och ungdom sprider *en* tryckt skrift som genom sitt innehåll kan verka förråande eller *annars* medföra allvarlig fara för de *unga*.

3 §

I lag får det meddelas föreskrifter om spridning genom tryckta skrifter av kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige helt eller delvis och innehåller upplysningar av betydelse för rikets försvar.

Skyldighet att befordra tryckta skrifter

4 §

För tryckt skrifts försändande genom postbefordringsföretag eller annan allmän trafikanstalt skola ej på grund av skriftens innehåll gälla särskilda inskränkningar eller villkor. Vad nu sagts skall dock ej avse försändande, som innebär överträdelse av vad i 3 § är stadgat.

Allmän trafikanstalt, som mottagit tryckt skrift för befordran, skall ej anses som skriftens utspridare.

Den som enligt vad som följer av lag eller annan författning har en skyldighet att befordra tryckta skrifter får inte på grund av innehållet vägra eller ställa särskilda villkor för att utföra denna skyldighet. Detta gäller dock inte om befordran skulle innebära en sådan överträdelse som avses i 5 och 6 §§.

Den som har en skyldighet enligt första stycket och som har tagit emot en periodisk skrift för befordran ska inte anses som skriftens spridare.

Straff

3 §

Saknar skrift, som avses i 4 kap. 2 § första stycket, där förenskrivna uppgift eller är sådan uppgift eller uppgift enligt 1 kap. 5 § första stycket 2 a skrift, som där åsyftas, utspridaren vederligt, oriktig, straffes utspridaren med penningböter.

För spridande av tryckt skrift som, utspridaren vederligt, lagts under beslag eller förklarats konfiskerad eller utgivits i strid mot förbud som enligt denna förordning meddelats för skriftens utgivning eller uppenbart utgör fortsättning av skrift som avses

5 §

Till penningböter döms den som sprider en tryckt skrift som saknar en uppgift som avses i 4 kap. 2 §. Detsamma gäller om en sådan uppgift eller en uppgift som avses i 1 kap. 2 § andra stycket 2 är oriktig och spridaren känner till detta.

med sådant förbud, vare straffet böter eller fängelse i högst ett år.

6 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som sprider en tryckt skrift i vetskap om att den

1. har tagits i beslag eller förklarats konfiskerad,

2. har getts ut i strid med ett utgivningsförbud som har meddelats enligt denna grundlag, eller

3. uppenbart utgör en fortsättning av en skrift som omfattas av ett sådant förbud som avses i 2.

7 kap. Tryckfrihetsbrott

Vad som är tryckfrihetsbrott

Gärningar som är tryckfrihetsbrott

1 § Med beaktande av tryckfrihetens syfte att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande ska de gärningar som anges i 2–20 §§ anses vara tryckfrihetsbrott, om de begås i en tryckt skrift och är straffbara enligt lag.

Olaga hot

2 § Som tryckfrihetsbrott anses olaga hot som innebär att någon hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller någon annans säkerhet till person eller egendom.

Förtal

3 § Som tryckfrihetsbrott anses förtal som innebär att någon utpekar någon annan som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämnar en uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning.

Förtal av avliden medför ansvar, om gärningen är sårande för de efterlevande eller annars kan anses kränka den frid som bör tillkomma den avlidne.

Det ska inte dömas till ansvar om det med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken och han eller hon visar att uppgiften var sann eller att han eller hon hade skäligen grund för den.

Förolämpning

4 § Som tryckfrihetsbrott anses förolämpning som innebär att någon smädar någon annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom eller henne.

Uppvigling

5 § Som tryckfrihetsbrott anses uppvigling som innebär att någon uppmanar eller på annat sätt söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet eller åsidosättande av vad som åligger krigsman i tjänsten.

Hets mot folkgrupp

6 § Som tryckfrihetsbrott anses hets mot folkgrupp som innebär att någon hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.

Olaga våldsskildring

7 § Som tryckfrihetsbrott anses olaga våldsskildring som innebär att någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden sprids, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

Hot mot tjänsteman

8 § Som tryckfrihetsbrott anses hot mot tjänsteman som innebär att någon med hot om våld förgriper sig på någon annan för att tvinga fram, hindra eller hämnas för en åtgärd

1. i dennes myndighetsutövning,

2. i annan verksamhet som omfattas av samma skydd som är förenat med myndighetsutövning, eller

3. vid biträde till åtgärd som omfattas av sådant skydd.

Detsamma gäller om någon på detta sätt förgriper sig mot den som tidigare har utövat eller biträtt vid sådan verksamhet, för vad denne då gjort eller underlåtit att göra.

För försök eller förberedelse till sådant hot mot tjänsteman döms det till ansvar, såvida inte brottet, om det hade fullbordats, skulle ha varit att anse som ringa.

Övergrepp i rättssak

9 § Som tryckfrihetsbrott anses övergrepp i rättssak som innebär att någon med hot om våld angriper någon annan

1. för att denne har gjort en anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett en utsaga hos en domstol eller annan myndighet, eller

2. för att hindra denne från en sådan åtgärd som anges i 1.

Detsamma gäller om någon med hot om gärning som medför lidande, skada eller olägenhet angriper någon annan för att denne har avlagt vittnesmål eller annars avgett en utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom eller henne från att avge en sådan utsaga.

Uppror

10 § Som tryckfrihetsbrott anses uppror som förövats med uppsåt att statskicket, med vapenmakt eller annars med våldsamma medel, ska omstörtas eller att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten på så sätt ska framtingas eller hindras, om gärningen innebär en fara för uppsåtets förverkligande.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant uppror döms det till ansvar.

Brott mot medborgerlig frihet

11 § Som tryckfrihetsbrott anses brott mot medborgerlig frihet som innebär att någon utövar olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller näringssammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara.

För försök till sådant brott mot medborgerlig frihet döms det till ansvar.

Högförräderi

12 § Som tryckfrihetsbrott anses högförräderi som förövats med uppsåt att riket eller en del av det, med våldsamma eller annars lagstridiga medel eller med utländskt bistånd, ska läggas under främmande makt eller bringas i beroende av sådan makt eller att del av riket på så sätt ska lösryckas, om handlingen innebär en fara för uppsåtets förverkligande.

Detsamma gäller om någon med uppsåt att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten ska framtingas eller hindras med utländskt bistånd, om handlingen innebär en fara för detta.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant högförräderi döms det till ansvar.

Krigsanstiftan

13 § Som tryckfrihetsbrott anses krigsanstiftan som innebär att någon med utländskt bistånd framkallar fara för att riket ska invecklas i krig eller andra fientligheter.

Spioneri

14 § Som tryckfrihetsbrott anses spioneri som innebär att någon genom att gå främmande makt till handa obehörigen befordrar, lämnar eller röjer en uppgift rörande försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningsätt, underhandlingar, beslut, eller något förhållande i övrigt, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för Sveriges säkerhet. Detta gäller vare sig uppgiften är riktig eller inte.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant spioneri döms det till ansvar.

Obehörig befattning med hemlig uppgift

15 § Som tryckfrihetsbrott anses obehörig befattning med hemlig uppgift som innebär att någon, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, obehörigen befordrar, lämnar eller röjer en uppgift rörande något förhållande av hemlig natur, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets försvar eller för folkförsörjningen vid krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden eller annars för rikets säkerhet. Detta gäller vare sig uppgiften är riktig eller inte.

För försök eller förberedelse till sådan obehörig befattning med hemlig uppgift döms det till ansvar.

Detsamma gäller stämpling till sådant brott, om detta är att anse som grovt. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas, om gärningen innefattade tillhandagående av främmande makt eller var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde något förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst hade betrotts honom eller henne.

Vårdslöshet med hemlig uppgift

16 § Som tryckfrihetsbrott anses vårdslöshet med hemlig uppgift som innebär att någon av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 15 §.

Landsförräderi eller landssvek

17 § Som tryckfrihetsbrott anses sådant landsförräderi eller landssvek som innebär att någon, när riket är i krig eller bestämmelser i lag om sådant brott tillämpas av andra skäl,

1. missleder eller förråder dem som är verksamma för rikets försvar eller förleder dem till myteri, trolöshet eller modlöshet,
2. förråder egendom som är av betydelse för totalförsvaret, eller
3. begår någon annan liknande förrädisk gärning som är ägnad att medföra men för totalförsvaret eller innefattar bistånd åt fienden.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant landsförräderi eller landssvek döms det till ansvar.

Landsskadlig vårdslöshet

18 § Som tryckfrihetsbrott anses landsskadlig vårdslöshet som innebär att någon av oaktsamhet begår en gärning som avses i 17 §.

Ryktesspridning till fara för rikets säkerhet

19 § Som tryckfrihetsbrott anses ryktesspridning till fara för rikets säkerhet som innebär att någon, då riket är i krig eller bestämmelser i lag om sådant brott tillämpas av andra skäl, sprider falska rykten eller andra osanna påståenden, som är ägnade att framkalla fara för rikets säkerhet, eller till främmande makt framför eller låter framkomma sådana rykten eller påståenden eller bland krigsmän sprider falska rykten eller andra osanna påståenden som är ägnade att framkalla trolöshet eller modlöshet.

Offentliggörandebrott

20 § Som tryckfrihetsbrott anses också att någon

1. uppsåtligen offentliggör en allmän handling som inte är tillgänglig för var och en, om han eller hon har fått tillgång till handlingen i allmän tjänst, under utövande av tjänsteplikt eller i något därmed jämförbart förhållande,

2. offentliggör en uppgift och därvid uppsåtligen åsidosätter en tystnadsplikt som anges i en särskild lag, eller

3. när riket är i krig eller omedelbar krigsfara offentliggör en uppgift om förhållanden vars röjande enligt lag innefattar annat brott mot rikets säkerhet än de som anges i 12–16 §§.

Undantag

21 § Ett tillkännagivande i en annons eller i ett annat sådant meddelande ska inte anses vara ett tryckfrihetsbrott om det inte omedelbart av meddelandets innehåll framgår att ansvar för ett sådant brott kan bli aktuellt. Är meddelandet straffbart tillsammans med en omständighet som inte omedelbart framgår av meddelandets innehåll, gäller vad som föreskrivs i lag.

Detsamma gäller ett meddelande som genom chiffer eller på något annat sätt är hemligt för allmänheten.

Meddelar- och anskaffarbrott*Brott av meddelare*

22 § Om någon meddelar en uppgift i syfte att göra den offentlig i en tryckt skrift enligt 1 kap. 7 § första stycket och därigenom gör sig skyldig till något av följande brott, gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för det brottet:

1. högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott,

2. oriktigt utlämnande av en allmän handling som inte är tillgänglig för var och en eller tillhandahållande av en sådan handling i strid med en myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig, och

3. uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt i de fall som anges i en särskild lag.

Första stycket gäller också om brottet begås av någon som, utan att vara ansvarig enligt 8 kap., medverkar som författare eller annan upphovsman eller som utgivare till en framställning som är avsedd att införas i en tryckt skrift.

I fråga om föreskrifter som avses i första stycket 3 tillämpas 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Brott av anskaffare

23 § Om någon anskaffar en uppgift i syfte att göra den offentlig i en tryckt skrift eller för att lämna ett meddelande enligt 1 kap. 7 § andra stycket och därigenom gör sig skyldig till ett brott som anges i 22 § andra stycket 1, gäller vad som föreskrivs i lag om det brottet.

Ytterligare bestämmelser om tryckfrihetsbrott

Påföljd

24 § Vad som föreskrivs i lag om påföljd för brott gäller även tryckfrihetsbrott.

Vid bestämmande av påföljd ska det särskilt beaktas om en publicerad uppgift har rättats och rättelsen därefter offentliggjorts på ett lämpligt sätt.

Publicering av domen

25 § Om den tilltalade döms för förtal eller förolämpning i en periodisk skrift enligt 3 eller 4 §, får domstolen efter yrkande besluta att domen ska föras in i skriften.

Konfiskering

26 § En tryckt skrift som innehåller tryckfrihetsbrott får konfiskeras.

Konfiskering innebär att alla exemplar av skriften som är avsedda att spridas ska förstöras. Konfiskering innebär även att åtgärder vidtas så att formar, stenar, stereotyper, plåtar och annan liknande utrustning inte kan missbrukas.

Bestämmelsen i 24 § andra stycket tillämpas även vid konfiskering.

Borttagande ur en databas som innehåller bilagor

27 § Om ett sådant tillhandahållande ur en databas som avses i 1 kap. 5 och 6 §§ innefattar tryckfrihetsbrott, får domstolen besluta att det brottsliga yttrandet ska tas bort ur databasen.

Krav på att ett yttrande ska tas bort kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription.

28 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som inte tar bort ett yttrande ur en databas, trots att han eller hon vet att en domstol enligt 27 § har beslutat att yttrandet ska tas bort ur databasen.

Utgivningsförbud

29 § Om riket befinner sig i krig, får rätten i samband med konfiskering av en periodisk skrift meddela förbud mot att ge ut skriften under en viss tid. Ett sådant förbud får meddelas endast vid brott som avses i 10 §, 12–14 §§, 15 §, om brottet är att anse som grovt, samt 17 §. Förbudet får gälla i högst sex månader från det att domen i tryckfrihetsmålet har fått laga kraft.

I fråga om konfiskering av en periodisk skrift som sprids i strid med ett utgivningsförbud eller uppenbart utgör en fortsättning av en skrift som avses med ett sådant förbud, gäller vad som föreskrivs i lag om förverkande av föremål på grund av brott.

8 kap.

*Ansvarighetsregler**Ansvarighet för tryckfrihetsbrott**Om ansvaret för periodisk skrift**Periodiska skrifter**Utgivare och ställföreträdare*

1 §

För tryckfrihetsbrott genom periodisk skrift svare den som var anmäld som utgivare, då skriften utgavs.

Var ställföreträdare anmäld och har han inträtt som utgivare, svare ställföreträdaren.

Ansvarig för tryckfrihetsbrott i en periodisk skrift är den som var anmäld som utgivare när skriften gavs ut. Har en ställföreträdare anmälts och inträtt som utgivare, är i stället han eller hon ansvarig.

2 §

Fanns ej utgivningsbevis, då skriften utgavs, eller var utgivare, som enligt 1 § första stycket har att svara, ej längre behörig eller hade hans uppdrag eljest upphört, svare skriftens ägare.

Ägare vare ock ansvarig, om utgivaren var utsedd för skens skull eller denne eljest, då skriften utgavs, uppenbart icke innehade den befogenhet, som enligt 5 kap. 3 § skall tillkomma honom.

Var ställföreträdare, vilken inträtt som utgivare, ej längre behörig, då skriften utgavs, eller hade hans uppdrag eljest upphört eller förelåg beträffande ställföreträdaren förhållande, som i andra stycket sägs, svare utgivaren.

2 §

Utgivaren är ansvarig, trots att en ställföreträdare inträtt som utgivare, om ställföreträdaren

1. inte längre var behörig när skriften gavs ut eller uppdraget annars upphört, eller

2. var utsedd för skens skull eller uppenbarligen inte hade de befogenheter som anges i 5 kap. 4 §.

Ägare

3 §

Skriftens ägare är ansvarig för tryckfrihetsbrott om det inte fanns utgivningsbevis när skriften gavs ut.

Om utgivningsbevis fanns, är ägaren ansvarig om

– det inte fanns någon behörig utgivare när brottet förövades,

– utgivaren var utsedd för skens skull, eller

– utgivaren uppenbarligen inte hade de befogenheter som anges i 5 kap. 4 §.

Tryckare

3 §

Kan det ej visas vem som var ägare, då skriften utgavs, svare i ägarens ställe den som tryckt skriften.

4 §

Kan det inte visas vem som var ägare till skriften när den gavs ut, är den som har tryckt skriften ansvarig i stället för ägaren.

Spridare

4 §

Sprider någon periodisk skrift, varå uppgift om vem som tryckt skriften saknas eller, utspridaren veterligt, är oriktig, och kan det ej utrönas vem som tryckt skriften, svare i stället för den som tryckt skriften utspridaren.

Om ansvaret för tryckt skrift, som ej är periodisk

5 §

Om en skrift sprids utan uppgifter om vem som har tryckt skriften och det inte kan klarläggas vem denne är, blir spridaren ansvarig i stället för den som har tryckt skriften. Detsamma gäller om uppgifterna om vem som har tryckt skriften är felaktiga och spridaren känner till detta.

Tryckta skrifter som inte är periodiska

Författare

5 §

För tryckfrihetsbrott genom tryckt skrift, som ej är periodisk, svare skriftens författare, om han på sätt i 3 kap. 2 § sägs uppgivits vara författare till skriften. Författaren vare dock ej ansvarig, om skriften utgivits utan hans samtycke eller hans namn, pseudonym eller signatur utsatts därå mot hans vilja.

6 §

Är författare ej enligt 5 § ansvarig för skrift, vilken innehåller eller är avsedd att innehålla bidrag av flera författare, och har på

6 §

Författaren är ansvarig för tryckfrihetsbrott i en tryckt skrift som inte är periodisk, om han eller hon enligt 3 kap. 2 § har uppgetts vara författare till skriften.

Författaren är dock inte ansvarig om skriften har getts ut mot hans eller hennes vilja. Författaren är inte heller ansvarig om namn, pseudonym eller signatur har satts ut på skriften mot hans eller hennes vilja.

Utgivare

7 §

Om en särskild utgivare har uppgetts enligt 3 kap. 2 § för en tryckt skrift som innehåller eller är avsedd att innehålla bidrag av

sätt i 3 kap. 2 § sägs särskild utgivare för skriften uppgivits, svare utgivaren.

För annan skrift än i första stycket avses svare utgivaren, allenast om författaren var avliden, då skriften utgavs.

Utgivaren vare ej ansvarig, om hans namn, pseudonym eller signatur utsatts å skriften mot hans vilja.

Med utgivare av tryckt skrift, som ej är periodisk, förstås den som, utan att vara skriftens författare, tillhandahållit den för tryckning och utgivning.

7 §

Är varken författare eller utgivare enligt 5 eller 6 § ansvarig eller var han vid skriftens utgivning avliden, svare förläggaren.

Med förläggare till tryckt skrift, som ej är periodisk, förstås den som omhänderhaft tryckning och utgivning av annans skrift.

8 §

Fanns ej förläggare eller kan det ej visas vem han är, svare i förläggarens ställe den som tryckt skriften.

flera författare, är utgivaren ansvarig för tryckfrihetsbrott. Utgivaren är inte ansvarig om författarna till de enskilda bidragen är ansvariga enligt 6 § eller om utgivarens namn, pseudonym eller signatur har satts ut på skriften mot hans eller hennes vilja.

Det som anges i första stycket om utgivarens ansvar gäller även för andra tryckta skrifter, om författaren var avliden när skriften gavs ut.

Med utgivare avses i denna paragraf den som har tillhandahållit en skrift för tryckning och utgivning utan att vara författare till skriften.

Förläggare

8 §

Om varken författaren eller utgivaren är ansvarig enligt 6 eller 7 §, är i stället förläggaren ansvarig. Detsamma gäller om författaren eller utgivaren var avliden när skriften gavs ut.

Med förläggare avses den som har haft hand om tryckning och utgivning av någon annans skrift.

Tryckare

9 §

Om det inte finns någon förläggare enligt 8 §, är i stället den som har tryckt skriften ansvarig. Detsamma gäller om det inte kan visas vem förläggaren är.

Spridare

9 §

*I fråga om ansvar för utspri-
dare av tryckt skrift, som ej är
periodisk, äge vad i 4 § stadgats
motsvarande tillämpning.*

10 §

*Det som sägs i 5 § om sprid-
arens ansvar tillämpas även på
tryckta skrifter som inte är perio-
diska.*

Gemensamma bestämmelserÖvergång av ansvar i vissa fall

10 §

*Hade den som enligt 2, 5, 6
eller 7 § skulle ha att svara vid
skriftens utgivning ej känt hem-
vist inom riket och kan ej heller i
målet utrönas, var han här i riket
uppehåller sig, skall ansvaret
övergå å den som efter honom har
att svara, dock ej å utgivare av
tryckt skrift, som ej är periodisk, i
annat fall än som avses i 6 §
första stycket eller å utspidare.*

*Lag samma vare, om beträf-
fande den som enligt 1, 2, 5, 6
eller 7 § skulle ha att svara förelåg
omständighet, vilken enligt lag
utesluter straffbarhet, samt den
efter honom ansvarige ägt eller
bort äga kännedom om omstän-
digheten.*

11 §

*Om den som enligt 3, 6, 7
eller 8 § skulle ha varit ansvarig
som ägare, författare, utgivare
eller förläggare inte har känt
hemvist i Sverige, går ansvaret i
stället över på den som skulle ha
varit ansvarig efter honom eller
henne. Detsamma gäller om det
inte kan klarläggas var han eller
hon befinner sig.*

*Det som sägs i första stycket
ska inte innebära att ansvaret på
den grunden går över på utgivare
i annat fall än som avses i 7 §
första stycket eller på spridare.*

12 §

*Om det finns omständigheter
som enligt lag utesluter straffbar-
het för den som skulle ha varit
ansvarig enligt 1, 2, 3, 6, 7 eller
8 § som utgivare, ägare, författare*

eller förläggare, går ansvaret över på den som skulle ha varit ansvarig efter honom eller henne. Detta gäller endast om den som blir ansvarig har haft eller borde ha haft kännedom om den aktuella omständigheten.

Invändning mot ansvar

11 §

Till omständighet, som enligt detta kapitel skulle medföra att annan än den tilltalade hade att svara, må hänsyn tagas allenast om den åberopas före huvudförhandlingen.

13 §

Om den som är tilltalad för tryckfrihetsbrott vill åberopa en omständighet som enligt detta kapitel medför att han eller hon inte ska vara ansvarig, ska denna omständighet åberopas före huvudförhandlingen. Annars får domstolen inte ta hänsyn till omständigheten.

Answarets innebörd

12 §

Vid bedömning av fråga om ansvar för den som enligt detta kapitel har att svara för tryckt skrift skall så anses som om vad skriften innehåller införts däri med hans vetskap och vilja.

14 §

Den som är ansvarig enligt detta kapitel för tryckfrihetsbrott ska anses ha haft kännedom om innehållet i skriften och medgett utgivning av den.

9 kap.

Om tillsyn och åtal

Tillsyn och åtal

Justitiekanslern och Riksdagens ombudsmän

1 §

Justitiekanslern *skall* vaka över att de gränser för tryckfriheten som *angiv*as i denna förordning *ej* överskridas.

Justitiekanslern *ska* vaka över att de gränser för tryckfriheten som *anges* i denna grundlag *inte* överskrids.

2 §

Justitiekanslern är ensam åklagare i mål om tryckfrihetsbrott. *Ej* må annan än Justitiekanslern inleda förundersökning rörande tryckfrihetsbrott. Endast Justitiekanslern och rätten äga besluta om tvångsmedel med anledning av misstanke om sådant brott, om *ej* annat är föreskrivet i denna förordning.

Justitiekanslern är ensam åklagare i mål om tryckfrihetsbrott *enligt* 7 kap. 1–20 §§. Ingen annan än Justitiekanslern *får* inleda förundersökning om ett sådant brott.

Endast Justitiekanslern och rätten *får* besluta om tvångsmedel med anledning av misstanke om tryckfrihetsbrott, om *inte* något annat *anges* i denna grundlag.

Regeringen äger hos Justitiekanslern anmäla skrift till åtal för tryckfrihetsbrott. I lag må föreskrivas att allmänt åtal för tryckfrihetsbrott må väckas endast efter regeringens medgivande.

Justitiekanslern är tillika ensam åklagare i annat tryckfrihetsmål än mål om tryckfrihetsbrott samt i mål som *eljest* avser brott mot bestämmelse i denna förordning; om befogenhet för Riksdagens ombudsman att vara åklagare i mål som nu *angivits* gäller dock vad i lag är stadgat.

3 §

Justitiekanslern är ensam åklagare även i mål som avser meddelar- och anskaffarbrott enligt 7 kap. 22 och 23 §§. Detta gäller under förutsättning att det är fråga om ett tryckfrihetsmål enligt 12 kap. 1 §.

Justitiekanslern är ensam åklagare även i mål som i övrigt avser brott mot bestämmelser i denna grundlag. I lag finns det dock bestämmelser om befogenhet för Riksdagens ombudsmän att vara åklagare i mål som avses i denna paragraf.

Regler om åtalRegeringens anmälan och medgivande till åtal

4 §

Regeringen får till Justitiekanslern anmäla en skrift till åtal för tryckfrihetsbrott.

I lag får det föreskrivas att allmänt åtal för ett tryckfrihetsbrott kräver regeringens medgivande.

Preskription vid allmänt åtal

3 §

Allmänt åtal för tryckfrihetsbrott skall väckas, i fråga om periodisk skrift för vilken vid utgivningen gällde utgivningsbevis inom sex månader och i fråga om annan skrift inom ett år

5 §

Allmänt åtal för tryckfrihetsbrott ska väckas inom sex månader från det att skriften gavs ut, om åtalet avser en periodisk skrift för vilken utgivningsbevis gällde vid utgivningen. För andra

från det skriften utgavs, vid påföljd att skriften eljest är från sådant åtal fri.

Utan hinder av vad nu sagts må dock, sedan allmänt åtal inom nämnda tid blivit väckt, nytt åtal väckas mot annan, som är för brottet ansvarig. Vad i lag är stadgat om tid, inom vilken brott skall beivras för att påföljd för brott ej skall anses bortfallen, gälla även i fråga om tryckfrihetsbrott.

skrifter ska allmänt åtal väckas inom ett år från utgivningen. Annars får allmänt åtal inte väckas (preskription).

Om allmänt åtal har väckts inom den tid som anges i första stycket, får nytt åtal väckas även efter den tiden mot någon annan som är ansvarig för brottet.

Vad som föreskrivs i lag om den tid inom vilken brott ska beivras för att påföljd för brott inte ska anses falla bort, gäller även för tryckfrihetsbrott.

6 §

Vid tillämpning av 5 § ska utgivning enligt 1 kap. 5 och 6 §§ anses ha skett när programmet sändes eller började tillhandahållas på det sätt som avses i 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen eller den tekniska upptagningen lämnades ut för spridning.

Angivelse och enskilt åtal

4 §

Angående målsägandes rätt att ange tryckfrihetsbrott eller tala därå gälla vad i lag är stadgat.

7 §

Vad som föreskrivs i lag om målsägandes rätt att ange brott till åtal eller att själv väcka åtal gäller även för tryckfrihetsbrott.

Konfiskering utan åtal

5 §

Finnes ej någon, som enligt 8 kap. är för brottet ansvarig, eller kan ej stämning här i riket delgi-

8 §

Finns det ingen ansvarig för ett tryckfrihetsbrott enligt 8 kap., får Justitiekanslern eller målsä-

vas honom, må åklagaren eller målsäganden i stället för att väcka åtal göra ansökan om skriftens konfiskering.

ganden i stället för att väcka åtal ansöka om att skriften ska konfiskeras. Detsamma gäller om den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

9 §

Om ett tryckfrihetsbrott har förövats genom ett sådant tillhållande ur en databas som avses i 1 kap. 5 eller 6 § utan att det finns någon som enligt 8 kap. är ansvarig för brottet, får Justitiekanslern eller målsäganden i stället för att väcka åtal ansöka om att domstolen ska besluta att det brottsliga yttrandet ska tas bort ur databasen enligt 7 kap. 27 §. Detsamma gäller om den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

En ansökan som avses i första stycket kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription.

10 kap. Särskilda tvångsmedel

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

1. beslag av tryckta skrifter i avvaktan på beslut om konfiskering (2–12 §§),
2. beslag av exemplar av tryckta skrifter som kan ha betydelse för utredningen i ett tryckfrihetsmål (13 §), och
3. tvångsmedel vid krig och krigsfara (14–16 §§).

Konfiskeringsbeslag

Beslag inför konfiskering

2 § Om det finns anledning att konfiskera en tryckt skrift på grund av tryckfrihetsbrott, får skriften tas i beslag i avvaktan på beslut om konfiskering.

Beslag före åtal

3 § Innan åtal för tryckfrihetsbrott har väckts eller ansökan gjorts hos rätten om att skriften ska konfiskeras, får beslut om beslag meddelas av Justitiekanslern. En förutsättning är att brottet hör under allmänt åtal.

I lag får det föreskrivas att även allmän åklagare får besluta om beslag.

4 § Om ett beslag har verkställts utan rättens beslut, får den som drabbas begära att rätten prövar beslaget.

Har allmän åklagare beslutat om beslag, ska beslutet skyndsamt anmälas till Justitiekanslern, som genast ska pröva om beslaget ska bestå.

Tidsfrister

5 § När Justitiekanslern har beslutat om beslag eller fastställt ett beslag enligt 4 § andra stycket, ska åtal väckas inom två veckor efter Justitiekanslerns beslut. Annars upphör beslaget. Detsamma gäller ansökan enligt 9 kap. 8 § om konfiskering.

Beslag efter åtal eller ansökan om konfiskering

6 § Om det har väckts åtal för tryckfrihetsbrott eller gjorts en ansökan om konfiskering av en skrift, får rätten besluta om beslag och häva beslag som tidigare har meddelats.

Prövning av beslag när ett mål avgörs

7 § När ett mål avgörs, prövar rätten om tidigare beslag ska bestå.

Om målet avvisas på den grunden att rätten inte är behörig och det kan antas att talan om konfiskering kommer att föras i ett annat mål, får rätten bestämma att ett beslag ska bestå under en viss tid. Väcks inte talan inom denna tid upphör beslaget.

Bestämmelserna i andra stycket tillämpas också när rätten av något annat skäl skiljer målet från sig utan att pröva om en skrift är brottslig.

Uppgifter i beslut om beslag

8 § Beslut om beslag ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt i den tryckta skriften som har gett anledning till beslaget och ska avse endast band, delar, nummer eller häften där ett sådant avsnitt förekommer.

Verkställighet av beslag

9 § Polisen ska genast verkställa ett beslut om beslag.

10 § Verkställighet av beslag ska omfatta endast de exemplar av den tryckta skriften som är avsedda för spridning.

11 § Bevis om beslag ska utan avgift lämnas till den som beslaget har gjorts hos och till den som tryckt skriften. Beviset ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt i skriften som har gett anledning till beslaget. Ett sådant bevis ska lämnas så snart det är möjligt.

12 § Om ett beslag har upphävts, ska verkställigheten genast avbrytas och det beslagtagna lämnas tillbaka.

Utredningsbeslag

13 § Sådana exemplar av en tryckt skrift som skäligen kan antas ha betydelse för utredningen i ett tryckfrihetsmål enligt 12 kap. får tas i beslag.

För ett sådant beslag gäller 3, 4, 6, 8, 9 och 12 §§. I övrigt ska i tillämpliga delar gälla vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag. Åtal ska dock alltid väckas inom en månad från det att beslut om beslag meddelades, om inte rätten på begäran från Justitiekanslern medger att tiden förlängs.

Tvångsmedel vid krig och krigsfara

Tillfälligt utgivningsförbud

14 § Om riket är i krig får i avvaktan på rättens beslut enligt 7 kap. 29 § tillfälligt utgivningsförbud meddelas för en periodisk skrift. För ett sådant beslut gäller det som sägs om beslag i 3, 5 och 6 §§.

I fråga om beslag av en periodisk skrift som sprids i strid med ett utgivningsförbud eller som uppenbart utgör en fortsättning på en periodisk skrift som omfattas av ett sådant förbud, gäller det som föreskrivs i lag om beslag av föremål som kan förklaras förverkade.

Förvar i avvaktan på beslag

15 § Om riket är i krig eller krigsfara och det vid en avdelning av försvarsmakten anträffas en tryckt skrift som uppenbart innebär sådan uppvigling som är straffbar enligt 7 kap. 5 § genom att krigsman därigenom kan förledas att åsidosätta vad som åligger honom eller henne i tjänsten, får skriften tas i förvar i avvaktan på beslut om beslag. Beslut om förvar fattas av en befattningshavare som enligt lag ska avgöra frågor om disciplinansvar för personal vid avdelningen.

Är det fara i dröjsmål får en åtgärd enligt första stycket vidtas av någon annan befattningshavare enligt föreskrifter som meddelas i lag. Om ett sådant beslut har fattats, ska anmälan skyndsamt göras hos den befattningshavare som avses i första stycket. Denne ska genast pröva om skriften ska bli kvar i förvar.

16 § Ett beslut om förvar enligt 15 § ska så snart det kan ske anmälas till Justitiekanslern, som genast ska pröva om skriften ska läggas under beslag.

11 kap.

*Om enskilt anspråk**Skadestånd**Allmänna förutsättningar*

1 §

Enskilt anspråk i anledning av missbruk av tryckfriheten må grundas allenast därå att den skrift, som anspråket avser, innefattar tryckfrihetsbrott. Sådant anspråk må, om ej annat nedan stadgas, icke göras gällande mot annan än den som enligt 8 kap. svarar för brottet. Har på grund av omständighet, som avses i 8 kap. 10 §, ansvaret övergått å honom, må anspråket göras gällande även mot den som före honom haft att svara, om och i den omfattning sådant anspråk eljest enligt lag må göras gällande.

Skadestånd för missbruk av tryckfriheten får grundas endast på att den skrift som krävet avser innefattar tryckfrihetsbrott.

I fråga om skadestånd på grund av brott som avses i 7 kap. 21–23 §§ gäller vad som är föreskrivet i lag.

Vad som sägs om skadestånd enligt detta kapitel gäller i tillämpliga delar även krav enligt 7 kap. 25 § på att en dom om förtal eller förolämpning ska föras in i en skrift.

Vad i 8 kap. 12 § är stadgat i fråga om ansvar gälle ock beträffande enskilt anspråk.

Om enskilt anspråk på grund av brott enligt 7 kap. 2 eller 3 § gäller vad i lag är stadgat.

2 §

För enskilt anspråk, som må göras gällande mot utgivare av periodisk skrift eller ställföreträdare för denne, svare ock skriftens ägare. I fråga om annan tryckt skrift svare för anspråk, som må göras gällande mot författaren eller utgivaren, även skriftens förläggare.

Vem som är ansvarig

2 §

Den som är ansvarig för tryckfrihetsbrott enligt 8 kap. är även ansvarig för skadestånd.

Krav på skadestånd som kan riktas mot utgivaren till en periodisk skrift eller dennes ställföreträdare kan även riktas mot skriftens ägare. För andra tryckta skrifter kan krav på skadestånd mot en författare eller utgivare även riktas mot skriftens förläggare.

3 §

Om ansvaret för brott har gått över på någon annan enligt 8 kap. 11 eller 12 §, får krav på skadestånd även riktas mot den som skulle ha varit ansvarig, i den utsträckning skadestånd får dömas ut enligt lag.

3 §

Har någon som laga ställföreträdare för juridisk person eller som förmyndare, god man eller förvaltare att svara för enskilt anspråk på grund av tryckfrihetsbrott, får anspråket göras gällande även mot den juridiska personen eller mot den, för vilken förmyndaren, gode mannen eller förvaltaren förordnats, om och i den omfattning sådant anspråk eljest enligt lag får göras gällande.

4 §

Om någon är ansvarig för skadestånd på grund av tryckfrihetsbrott i egenskap av ställföreträdare för en juridisk person, får krav på skadestånd även riktas mot den juridiska personen.

Om förmyndare, god man eller förvaltare är ansvarig för skadestånd på grund av tryckfrihetsbrott, får krav på skadestånd även riktas mot den för vilken förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren har utsetts.

Krav på skadestånd enligt denna paragraf får framställas om och i den omfattning anspråket kan göras gällande enligt lag.

4 §

Skall någon enligt detta kapitel jämte annan svara för enskilt anspråk, svare de en för båda och båda för en. Om bestämmande av ansvarigheten mellan dessa inbördes gälle vad eljest är stadgat.

5 §

Om två eller flera är ansvariga för skadestånd enligt detta kapitel, ansvarar de solidariskt för skadeståndet. I fråga om svaret dem emellan gäller vad som föreskrivs i lag.

Skadestånd när åtal inte kan väckas

5 §

Enskilt anspråk i anledning av tryckfrihetsbrott må göras gällande utan hinder av att fråga om ansvar för brottet förfallit eller talan därom eljest ej kan föras.

6 §

Krav på skadestånd med anledning av ett tryckfrihetsbrott kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription eller av något annat skäl.

12 kap.

Om rättegången i tryckfrihetsmål

Rättegången i tryckfrihetsmål

Tryckfrihetsmål

1 §

Tryckfrihetsmål upptagas av tingsrätt inom vars domkrets länsstyrelse har sitt säte. Förekommer anledning att även annan tingsrätt inom länet skall äga upptaga tryckfrihetsmål, äger

regeringen förordna därom

Till tryckfrihetsmål hänföres mål angående ansvar eller enskilt anspråk på grund av tryckfrihetsbrott så ock ansökningsmål, som avses i 9 kap. 5 §. Till tryckfrihetsmål hänföres även mål angående ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott enligt 7 kap. 3 §. Är fråga om brott enligt sistnämnda paragrafs andra stycke och har den som anskaffat uppgiften eller underrättelsen ej offentliggjort denna i tryckt skrift eller meddelat den till annan för sådant offentliggörande, skall dock målet handläggas som tryckfrihetsmål endast om det är uppenbart att anskaffandet skett för offentliggörande i tryckt skrift.

1 §

Tryckfrihetsmål enligt denna grundlag är mål om

1. ansvar eller skadestånd på grund av tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 1–20 §§,

2. ansvar eller skadestånd på grund av meddelarbrott enligt 7 kap. 22 §, eller

3. konfiskering eller borttagande efter ansökan enligt 9 kap. 8 eller 9 §.

Även mål om ansvar eller skadestånd på grund av anskaffarbrott enligt 7 kap. 23 § är tryckfrihetsmål, om den som anskaffat uppgiften eller underrättelsen har offentliggjort denna i en

trycket skrift eller meddelat den till någon annan för att offentliggöras på det sättet. I andra fall är målet ett tryckfrihetsmål endast om det är uppenbart att anskaffandet har skett för offentliggörande i tryckt skrift.

2 §

Tryckfrihetsmål prövas av den tingsrätt inom vars domkrets länsstyrelsen har sitt säte. Om det finns skäl att även låta en annan tingsrätt i länet pröva tryckfrihetsmål, får regeringen besluta om det.

Prövningen

2 §

I tryckfrihetsmål, vari talan föres om ansvar, skall frågan, huruvida brott föreligger, prövas av en jury om nio medlemmar, såframt ej parterna å ömse sidor förklara sig vilja utan sådan prövning hänskjuta målet till rättens avgörande. Frågan, huruvida den tilltalade enligt 8 kap. är ansvarig för skrift, prövas dock alltid enbart av rätten. Då jury prövar, huruvida brott föreligger, skall så anses vara fallet, om minst sex jurymän äro ense därom.

Finner juryn att brott icke föreligger, skall den tilltalade frikännas. Har juryn funnit brott föreligga, skall även rätten pröva

3 §

I tryckfrihetsmål som gäller ansvar för brott ska en jury som består av nio medlemmar pröva om brott föreligger.

Är parterna överens om det, avgörs målet av de lagfarna domarna (rätten) utan medverkan av jury.

Det är enbart rätten som prövar om den tilltalade är ansvarig för en skrift enligt 8 kap.

frågan härom. Är rätten av annan mening än juryn, äger rätten frikänna den tilltalade eller hänföra brottet under mildare straffbestämmelse än den som juryn tilllämpat. Högre rätt, dit talan mot tingsrättens dom fullföljts, äge ej i vidare mån än tingsrätten frångå juryns bedömning.

4 §

Juryn har funnit att brott föreligger om minst sex medlemmar är överens om det. Då ska även rätten pröva frågan.

Har rätten en annan uppfattning än juryn, får rätten frikänna den tilltalade eller tillämpa en lindrigare straffbestämmelse.

5 §

Anser juryn att brott inte föreligger ska den tilltalade frikännas.

6 §

Om tingsrättens dom överklagas, får högre rätt inte frångå juryns bedömning i större utsträckning än tingsrätten.

Val av juryledamöter

Jurygrupper

3 §

För varje län skall utses jurymän, fördelade i två grupper med sexton jurymän i första gruppen och åtta jurymän i andra

7 §

För varje län ska det utses juryledamöter som fördelas i två grupper. Den första gruppen ska innehålla sexton juryledamöter

gruppen. För Stockholms län skall dock första gruppen omfatta tjugofyra jurymän och andra gruppen tolv jurymän. Jurymännen i den andra gruppen skall vara eller ha varit nämndemän vid allmän domstol eller allmän förvaltningsdomstol.

4 §

Jurymännen utses genom val för en tid av fyra kalenderår.

Valet skall förrättas av landstingsfullmäktige i länet eller, då inom länet finns kommun som ej tillhör landsting, av landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige i kommunen. I Gotlands län förrättas valet av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. Skall enligt vad nu sagts jurymännen väljas av mer än en valmyndighet, fördelar länsstyrelsen antalet jurymän inom vardera gruppen mellan valmyndigheterna med ledning av folkmängden.

Då juryman skall väljas, ankommer det på tingsrätten att göra anmälan därom till den som har att föranstalta om valet.

och den andra åtta. För Stockholms län ska dock den första gruppen omfatta tjugofyra juryledamöter och den andra gruppen tolv.

Juryledamöter i den andra gruppen ska vara eller ha varit nämndemän vid allmän domstol eller allmän förvaltningsdomstol.

Val

8 §

Juryledamöter utses genom val för en tid av fyra kalenderår.

9 §

Juryledamöter väljs av landstingsfullmäktige i länet. Om en kommun i länet inte tillhör ett landsting, väljer landstingsfullmäktige samt kommunfullmäktige i kommunen. I Gotlands län är det kommunfullmäktige i Gotlands kommun som väljer.

Ska valet utföras av mer än en valmyndighet, fördelar länsstyrelsen antalet juryledamöter inom vardera gruppen mellan valmyndigheterna med ledning av folkmängden.

När en juryledamot ska väljas, ska tingsrätten anmäla detta till den valmyndighet som enligt första stycket ska genomföra valet.

Behörighetskrav och andra krav på juryledamöter

5 §

Till jurymän skola utses svenska medborgare, som äro bosatta inom länet. De bör vara kända för omdömesgillhet, självständighet och rättrådighet. Bland jurymännen bör skilda samhällsgrupper och meningsriktningar samt olika delar av länet vara företrädde. Den som är underårig eller som har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara juryman.

10 §

En juryledamot ska vara svensk medborgare och folkbokförd i länet. Den som är underårig eller har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara juryledamot.

En juryledamot bör vara omdömesgill, självständig och rättrådig. Bland juryledamöterna bör skilda samhällsgrupper och meningsriktningar samt olika delar av länet vara företrädde.

Juryledamöters avgång och ersättare

6 §

Juryman, som fyllt sextio år, äge avsäga sig uppdraget. Vill juryman eljest avgå, pröve tingsrätten, om giltigt hinder föreligger för honom att utöva uppdraget. Upphör juryman att vara valbar, vare uppdraget förfallet.

7 §

Avgår juryman eller upphör han att vara valbar, skall inom den grupp av jurymän, som den avgångne tillhörde, valmyndigheten utse annan i hans ställe för återstoden av valperioden. Valet får i landstingsfullmäktiges ställe företagas av landstingsstyrelsen; dock gäller sådant val endast för tiden intill landstingsfullmäktiges nästkommande möte.

8 §

Klagan över val av juryman skall föras hos tingsrätten. Ehuru klagan ej föres, pröve rätten den valdes behörighet.

Beträffande fullföljd av talan mot tingsrätts beslut i fråga, som avses i första stycket, gälle vad i lag är stadgat om fullföljd av ta-

11 §

En juryledamot som har fyllt sextio år får avsäga sig uppdraget. Om en juryledamot vill avgå av något annat skäl, prövar tingsrätten om det finns giltigt hinder för honom eller henne att utöva uppdraget. Är en juryledamot inte längre valbar, upphör uppdraget.

12 §

Om en juryledamot avgår eller uppdraget upphör, ska valmyndigheten enligt 9 § utse en ersättare för återstoden av valperioden. Valet ska göras inom den jurygrupp som juryledamoten tillhörde.

Valet får göras av landstingsstyrelsen i stället för av landstingsfullmäktige. Ett sådant val gäller dock endast fram till fullmäktiges nästa möte.

Överklagande av val av juryledamot

13 §

Val av en juryledamot kan överklagas till tingsrätten. Även om valet inte överklagas ska tingsrätten självant pröva juryledamöternas behörighet.

Vid överklagande av tingsrättens beslut i en fråga som avses i första stycket tillämpas vad som föreskrivs

lan mot underrätts beslut i rättegång. Mot hovrätts beslut må talan ej föras.

Föres klagan, lände valet dock till efterrättelse, om ej rätten förordnar annat.

i lag om överklagande av en tingsrätts beslut under rättegång. Hovrättens beslut får inte överklagas.

Beslut om val av juryledamot gäller även om det överklagas, om rätten inte beslutar något annat.

Hur jury bildas i mål

Förfarandet när jury bildas

9 §

De som äro utsedda till jurymän skola uppföras å en jurymanalista. I denna skall varje grupp upptagas särskilt.

10 §

I ett mål i vilket jury skall delta, skall rätten föredra jurymanalistan och behandla frågan, om det föreligger jäv mot någon som är upptagen på listan. Om jäv mot juryman gäller vad som i lag är stadgat om domare.

Därefter skall juryn bildas av de ojäviga jurymännen på så sätt att vardera parten får utesluta tre jurymän inom den första gruppen och en inom den andra samt att rätten genom lottning bland de övriga tar ut så många till supplanter att sex kvarstår i den första gruppen och tre i den andra.

För jury i Stockholms län får vardera parten utesluta fem jurymän inom den första gruppen och två inom den andra.

14 §

De som är utsedda till juryledamöter ska föras upp på en lista över juryledamöter. I listan ska varje grupp tas upp särskilt.

15 §

Vad som föreskrivs i lag om jäv för domare gäller även juryledamöter.

16 §

I ett mål där en jury ska delta redogör rätten för listan över juryledamöter och behandlar frågan om det finns jäv mot någon som är upptagen på listan.

Därefter ska juryn bildas av de juryledamöter som inte är jäviga. Det sker genom att vardera parten får utsluta tre juryledamöter inom den första gruppen och en inom den andra. Bland de kvarvarande tar rätten sedan genom lottning ut så många till suppleanter att sex juryledamöter kvarstår i den första gruppen och tre i den andra.

För en jury i Stockholms län får vardera parten utsluta fem juryledamöter inom den första gruppen och två inom den andra.

11 §

Äro å ena sidan flera parter och vill endast någon av dem begagna sin utslutningsrätt, gälla den utslutning han företager även för de övriga. Vilja medparter utsluta olika jurymän och kunna de ej enas, företage rätten utslutningen genom lottning.

17 §

Om endast en av flera medparter vill utsluta juryledamöter, gäller den utslutningen även för de övriga. Om medparterna inte är överens om vilka juryledamöter som ska utslutas, avgör rätten frågan genom lottning.

Förfarandet vid jäv eller laga
förfall för juryledamot

12 §

Ej må någon utan laga förfall undandraga sig att tjänstgöra i jury.

Kan på grund av jäv eller laga förfall för juryman nödigt antal ledamöter i någon grupp ej erhållas, nämne rätten för varje juryman som erfordras tre till jurymän inom gruppen behöriga personer. Av de sålunda nämnda äge vardera parten utesluta en. Ej må till juryman nämnas någon som förut i samma mål uteslutits.

18 §

Den som inte har laga förfall är skyldig att tjänstgöra som juryledamot.

Om det på grund av jäv eller laga förfall för juryledamöter inte finns tillräckligt antal ledamöter i någon jurygrupp, utser rätten tre juryledamöter för varje ledamot som saknas. Av dessa ledamöter får vardera parten utesluta en. De som utses ska uppfylla de krav som ställs på juryledamöter i den aktuella gruppen.

En juryledamot som tidigare har uteslutits från samma mål får inte utses.

**Ytterligare bestämmelser om
rättegången**

Gemensam jury

13 §

Förekomma samtidigt flera mål, vari jury skall deltaga, må rätten, efter parternas hörande, förordna att samma jury skall tjänstgöra i alla målen. Skall jury utses gemensamt för flera mål, äge vad i 11 § är stadgat om uteslutning av juryman i mål, vari å ena sidan äro flera parter, motsvarande tillämpning.

19 §

Om flera mål ska prövas av jury, får rätten besluta att samma jury ska tjänstgöra i målen. Parterna ska tillfrågas innan rätten fattar ett sådant beslut.

Ska det utses en gemensam jury för flera mål, tillämpas 17 § om det finns flera parter på någon sida.

Talan om skadestånd eller
konfiskering

14 §

Föres i mål om ansvar jämväl talan om enskilt anspråk mot annan än den tilltalade, skola de åtgärder av svarandepart, som avses i 2 § första stycket, 10 § andra stycket och 12 § andra stycket, ankomma på den tilltalade.

Då talan utan samband med åtal föres om trycket skrifts konfiskering eller om enskilt anspråk gälle om rättegången i sådant mål vad i 2 och 10–13 §§ är föreskrivet; har frågan huruvida brott föreligger tidigare prövats i tryckfrihetsmål avseende ansvar för brott, skall dock prövning av samma fråga ej ånyo äga rum. I ansökningsmål skall den utslutning av jurymän, som eljest ankommer på parterna, företagas av rätten genom lottning.

20 §

Om det i ett mål om ansvar för brott även förs talan om skadestånd mot någon annan än den tilltalade, är det den tilltalade som vidtar de åtgärder som avses i 3 § andra stycket, 16 § andra stycket och 18 § andra stycket.

21 §

Vid talan om skadestånd som inte har samband med ett åtal gäller 3–6 och 15–19 §§. Om det i ett tryckfrihetsmål om ansvar för brott tidigare har prövats om brott föreligger, ska dock samma fråga inte prövas på nytt. Det samma gäller talan om konfiskering av en tryckt skrift utan samband med åtal.

I ett ansökningsmål enligt 9 kap. 8 § ska den utslutning av

juryledamöter som annars ska göras av parterna i stället utföras av rätten genom lottning.

Första och andra styckena gäller även talan om borttagande av information ur en databas enligt 9 kap. 9 §.

Närmare föreskrifter om rättegången

15 §

Närmare bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål meddelas i lag.

Äro inom samma län flera tingsrätter, vilka äga upptaga tryckfrihetsmål, skola de uppgifter, som avses i 4, 6, 8 och 9 §§, fullgöras av den tingsrätt regeringen bestämmer.

22 §

Närmare föreskrifter om rättegången i tryckfrihetsmål får meddelas i lag.

Om det i samma län finns flera tingsrätter som är behöriga att pröva tryckfrihetsmål, bestämmer regeringen vilken tingsrätt som ska utföra de uppgifter som avses i 9 § tredje stycket samt 11, 13 och 14 §§.

Krig eller krigsfara

16 §

För fall då riket är i krig eller krigsfara eller det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller krigsfara vari riket har befunnit sig får föreskrifter om anstånd med val av jurymän och om undantag från jurymäns rätt att avsäga sig sitt uppdrag meddelas i lag eller, efter bemyndigande i lag, av regeringen genom förordning.

23 §

Om riket är i krig eller krigsfara eller det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller krigsfara som riket har befunnit sig i, får föreskrifter meddelas i lag om

– anstånd med val av juryledamöter, och

– undantag från juryledamöters rätt att avsäga sig uppdraget.

Efter bemyndigande i lag, får regeringen meddela sådana föreskrifter genom förordning.

13 kap.

*Om utrikes tryckta skrifter m.m. Skrifter tryckta utomlands**Allmänna bestämmelser**Grundlagens tillämplighet*

1 §

I fråga om skrift som tryckts utom riket och som utges här skall, om inte annat sägs nedan, i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet i 1 kap., 3 kap., 6 kap., 7 kap., 8 kap. 1, 2, 5–7 och 10–12 §§ samt 9–12 kap.

I fråga om skrifter som tryckts utomlands och som ges ut i Sverige gäller, om inte annat föreskrivs, i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i

- 1 kap. om tryckfriheten,
- 3 kap. om rätten att vara anonym,
- 6 kap. om spridning av tryckta skrifter,
- 7 kap. om tryckfrihetsbrott,
- 8 kap. 1–3, 6–8 och 11–14 §§ om vem som är ansvarig för tryckfrihetsbrott,
- 9 kap. om tillsyn och åtal,
- 10 kap. om särskilda tvångsmedel,
- 11 kap. om skadestånd, samt
- 12 kap. om rättegången i tryckfrihetsmål.

2 §

Skrift, som tryckts utom riket, skall anses här utgiven då den på sätt i 1 kap. 6 § sägs blivit utlämnad för spridning inom riket.

En skrift som har tryckts utomlands anses utgiven i Sverige när den har blivit utlämnad till försäljning eller för spridning på annat sätt här.

3 §

Är periodisk skrift, som tryckes utom riket, huvudsakligen avsedd för spridning inom riket, gälla i tillämpliga delar vad i 5 kap. är stadgat; vad där sägs om ägares behörighet skall icke äga tillämpning.

För utgivning här i riket av annan utom riket tryckt periodisk skrift erfordras ej utgivningsbevis. Finnes sådant bevis, skall i fråga om skriften tillämpas vad i första stycket sägs.

Om en periodisk skrift som huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige har tryckts utomlands, gäller i tillämpliga delar 5 kap. om utgivning av periodiska skrifter.

4 §

Utgivningsbevis krävs inte för att ge ut en periodisk skrift som har tryckts utomlands och som inte huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige. Om utgivningsbevis finns, gäller i tillämpliga delar 5 kap. om utgivning av periodiska skrifter.

Ansvar för den som har lämnat ut skriften för spridning

4 §

Vad i denna förordning är stadgat om ansvarighet för den som tryckt skrift skall i fråga om skrift, som tryckts utom riket, avse den som låtit utlämna skriften för spridning inom riket eller, om det ej kan visas vem han är eller han ej, då skriften här utgavs, ägde hemvist inom riket, den som enligt 6 kap. är att anse som utspridare.

5 §

Om en skrift har tryckts utomlands, ska vad som anges i denna grundlag om tryckarens ansvar gälla för den som har låtit lämna ut skriften för spridning i Sverige.

Om det inte kan visas vem som har låtit lämna ut skriften för spridning, är i stället den ansvarig som enligt 6 kap. är att anse som spridare. Detsamma gäller om

den som har låtit lämna ut skriften för spridning här inte hade hemvist i Sverige när skriften gavs ut.

Skyldighet att bevара exemplar samt pliktleverans

5 §

Om skyldighet att för granskning bevара exemplar av skrift, som tryckts utom riket, och att lämna exemplar av sådan skrift till bibliotek eller arkiv föreskrives i lag.

6 §

I fråga om en skrift som trycks utom riket och som ges ut här men som inte huvudsakligen är avsedd för spridning inom riket och för vilken det inte heller finns utgivningsbevis gäller bestämmelserna i 1 kap. 1 § tredje och fjärde styckena om meddelande och anskaffande av uppgifter och underrättelser för offentliggörande om inte

1. meddelandet eller anskaffandet innefattar brott mot rikets säkerhet;

2. meddelandet innefattar utlämnande eller tillhandahållande som avses i 7 kap. 3 § första stycket 2;

3. meddelandet utgör uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt.

6 §

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § gäller också skrifter som har tryckts utomlands.

Meddelar- och anskaffarfrihet

7 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 1 kap. 7 § gäller även i fråga om en skrift som har tryckts utomlands och som ges ut här men som inte huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige.

Första stycket gäller dock inte om

1. meddelandet eller anskaffandet innefattar brott mot rikets säkerhet,

2. meddelandet innefattar ett sådant utlämnande eller tillhandahållande som avses i 7 kap. 22 § första stycket 2, eller

3. meddelandet utgör ett uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt.

Första stycket tillämpas också i fråga om en skrift som inte ges ut i Sverige, om meddelandet lämnades eller anskaffandet ägde rum här, oavsett om skriften trycks här eller utomlands. Med den som lämnar meddelande för offentliggörande jämföras den som på annat sätt medverkar till framställning i periodisk skrift såsom författare eller annan upphovsman.

Är meddelandet eller anskaffandet straffbart enligt första och andra styckena, gäller vad som är föreskrivet om detta. Mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott som nu sagts ska handläggas som tryckfrihetsmål, när inte 12 kap. 1 § andra stycket tredje meningen har motsvarande tillämpning. I fråga om rätt till anonymitet för meddelaren gäller det som är föreskrivet i 3 kap. Bestämmelsen i 3 § 3 ska dock omfatta även andra brott mot rikets säkerhet än de som avses där.

8 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 7 § tillämpas för en skrift som inte har getts ut i Sverige, om uppgiften meddelats eller anskaffats här.

I fråga om periodiska skrifter jämföras med meddelaren en författare eller någon annan upphovsman som medverkat till en framställning i skriften.

9 §

Meddelaren har i fall som avses i 7 och 8 §§ rätt till anonymitet enligt 3 kap.

Bestämmelsen om undantag från tystnadsplikt i 3 kap. 4 § 3 ska även omfatta brotten

- krigsanstiftan,*
- trolöshet vid förhandling med främmande makt,*
- egenmäktighet vid förhandling med främmande makt,*
- obehörig befattning med hemlig uppgift,*
- vårdslöshet med hemlig uppgift,*
- olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige,*
- olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt,*
- olovlig underrättelseverksamhet mot person,*
- olovlig värving,*
- tagande av utländskt understöd,*
- försök, förberedelse eller stämpling till trolöshet vid förhandling med främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot person, eller*
- försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift.*

10 §

Om ett meddelande eller anskaffande enligt 7 eller 8 § är straffbart, gäller vad som anges i denna grundlag om meddelar- och anskaffarbrott.

Mål om ansvar eller skadestånd på grund av ett sådant brott handläggs enligt bestämmelserna om tryckfrihetsmål, om inte annat följer av 12 kap. 1 § andra stycket.

14 kap.

Allmänna bestämmelser

Resning i tryckfrihetsmål

1 §

Vad i lag är stadgat om resning i mål i allmänhet gälle, utan hinder av att jury prövat huruvida brott föreligger, även dom i tryckfrihetsmål.

Beviljas resning i mål, vari jury prövat huruvida brott föreligger, och grundas resningen på omständighet som kan antagas hava inverkat på juryprövningen, skall samtidigt beslutas att målet skall ånyo upptagas inför jury av den rätt som först dömt i målet. Om resning beviljas till den tilltalades förmån och saken är uppenbar, får den domstol som beviljar resningen i stället omedelbart ändra domen.

För resning i tryckfrihetsmål gäller vad som föreskrivs i lag.

Om resning beviljas i ett mål som har prövats av jury, ska rätten samtidigt besluta att målet ska tas upp inför en ny jury av den domstol som först dömd i målet. Detta gäller under förutsättning att beslutet om resning grundas på en omständighet som kan antas ha haft betydelse för juryns prövning.

Om saken är uppenbar får den domstol som beviljar resning till förmån för den tilltalade dock omedelbart ändra domen.

Tillsättande av en ny jury

2 §

Då på grund av högre rätts beslut tryckfrihetsmål, vari jury deltagit, skall ånyo upptagas inför jury av den rätt som först dömt i målet, gälle om juryns tillsättande vad i 12 kap. 10–14 §§ är stadgat.

Om ett tryckfrihetsmål efter beslut av högre rätt ska tas upp på nytt inför jury av den domstol som först dömde i målet, tillsätts den nya juryn enligt 12 kap. 15–21 §§.

Skyndsamt handläggning

3 §

Tryckfrihetsmål och annat mål om brott mot bestämmelserna i denna förordning skola alltid skyndsamt behandlas.

Tryckfrihetsmål och andra mål om brott mot bestämmelserna i denna grundlag ska behandlas skyndsamt.

5 §

I allt varom bestämmelse ej meddelats i denna förordning eller i särskild lag, som utfärdas med stöd därav, gälle vad i lag eller författning eljest är stadgat.

Utlänning vare, såvitt ej annat följer av denna förordning eller annan lag, likställd med svensk medborgare.

Internationellt rättsligt bistånd

4 §

I fråga om internationellt rättsligt bistånd gäller vad som föreskrivs i lag. Sådant bistånd får inte lämnas i strid med svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området.

Andra än svenska medborgare

5 §

För andra än svenska medborgare får särskilda begränsningar göras genom lag i fråga om tryckfriheten.

Frågor som inte regleras i grundlagen

6 §

I frågor som inte har reglerats särskilt i denna grundlag eller i en särskild lag som har meddelats med stöd av grundlagen, gäller vad som annars är föreskrivet i lag eller annan författning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Om det i lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i tryckfrihetsförordningen i dess nya lydelse, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

2 Förslag till lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen

Härigenom föreskrivs i fråga om yttrandefrihetsgrundlagen

dels att 1, 3 och 7 kap. ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 8–11 kap. ska betecknas 9–12 kap.,

dels att nuvarande 1 kap. 7 § ska betecknas 11 kap. 1 §, 2 kap. 3–5 §§ ska betecknas 2 kap. 3–7 §§, 4 kap. 4–6 §§ ska betecknas 4 kap. 4–7 §§, 5 kap. 1–6 §§ ska betecknas 5 kap. 1–8 §§, 6 kap. 1–4 §§ ska betecknas 6 kap. 1–7 §§, 8 kap. 2–4 §§ ska betecknas 9 kap. 2–7 §§, 10 kap. 1 och 2 §§ ska betecknas 11 kap. 2–7 §§ och 11 kap. 1 § ska betecknas 12 kap. 1, 3 och 4 §§,

dels att 2 kap., 4 kap., 5 kap., 6 kap., 9 kap., 10 kap., 11 kap. och 12 kap. samt att rubrikerna till 2 kap., 4 kap., 5 kap., 6 kap., 9 kap., 10 kap. och 11 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya kapitel, 1, 3, 7 och 8 kap., en ny paragraf, 12 kap. 2 §, och närmast före 2 kap. 3 och 5–7 §§, 4 kap. 1, 4, 6 och 7 §§, 5 kap. 1, 4 och 6–8 §§, 6 kap. 1 och 3–7 §§, 9 kap. 1, 2 och 7 §§, 11 kap. 1–3 §§ samt 12 kap. 2–4 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av följande lydelse.

1 kap. Yttrandefriheten enligt denna grundlag

Syfte och grunder

1 § Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, tv och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Tillämpningsområde

Definitioner

2 § I denna grundlag avses med

program: innehållet i ljudradio, tv eller i andra sådana överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor samt innehållet i offentliga uppspelningar ur en databas,

tekniska upptagningar: upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med ett tekniskt hjälpmedel,

databas: en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Sändningar

3 § Denna grundlag är tillämplig på sändningar av program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

Som sändningar av program anses också tillhandahållande till allmänheten på särskild begäran av direktsända eller inspelade program, om starttidpunkten och innehållet inte kan påverkas av mottagaren.

Det som föreskrivs om program i denna grundlag gäller även program som förmedlas genom satellitsändning som utgår från Sverige.

Tillhandahållande ur databaser

4 § Denna grundlags föreskrifter om sändningar av program tillämpas också när information ur en databas tillhandahålls allmänheten

1. av någon av följande:

a) en redaktion för en periodisk skrift eller ett program som avses i 3 §,

b) ett företag för yrkesmässig framställning av sådana skrifter som avses i tryckfrihetsförordningen eller av tekniska upptagningar,

c) en nyhetsbyrå, eller

- d) någon annan om det finns utgivningsbevis för verksamheten enligt 5 §, och
2. på något av följande sätt:
- a) överföring på särskild begäran,
 - b) enligt överenskommelse i förväg,
 - c) framställning av tekniska upptagningar, skrifter eller bilder, eller
 - d) offentlig uppspelning.

För verksamhet som avses i första stycket 2 a och c tillämpas grundlagen under förutsättning att innehållet i databasen kan ändras endast av den som driver verksamheten. Även om viss information i databasen har tillförts av annan gäller grundlagen för sådana delar av databasen där det framstår som klart att informationen härrör från den som driver verksamheten.

Vad som anges i denna paragraf gäller inte sådana tillhandahållanden ur en databas som avses i 3 § andra stycket.

Särskilt om databaser med utgivningsbevis

5 § Utgivningsbevis utfärdas om

1. verksamheten är ordnad på det sätt som anges i 4 § och överföringarna utgår från Sverige,
2. en behörig utgivare har utsetts och åtagit sig uppdraget, och
3. verksamheten har ett namn som är sådant att det inte lätt kan förväxlas med namnet på en annan databas som omfattas av denna grundlag.

6 § Ett utgivningsbevis gäller i tio år. Därefter upphör beviset.

Beviset får förnyas, om det finns förutsättningar att utfärda ett sådant bevis. Det förnyas varje gång för tio år från utgången av den föregående tioårsperioden.

Om det inte längre finns förutsättningar att utfärda ett utgivningsbevis, får det återkallas. Detsamma gäller om verksamheten inte har påbörjats inom sex månader från den dag då utgivningsbeviset utfärdades eller om den som driver verksamheten har anmält att verksamheten upphört.

7 § Varje databas ska ha ett namn.

Närmare föreskrifter om utfärdande, upphörande, förnyelse och återkallelse av utgivningsbevis samt om namn på databaser får meddelas i lag.

Föreskrifter om straff för den som bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av andra stycket får meddelas i lag.

Tekniska upptagningar

8 § Grundlagen är tillämplig på tekniska upptagningar som är utgivna. En teknisk upptagning anses utgiven när den har blivit utlämnad för att spridas till allmänheten i Sverige genom att spelas upp, säljas eller tillhandahållas på annat sätt.

En teknisk upptagning ska inte anses utlämnad för att spridas till allmänheten i Sverige enbart på den grunden att den skickas härifrån till mottagare i utlandet.

Om grundlagen är tillämplig eller inte prövas i det enskilda fallet med utgångspunkt i vad som kan antas om spridningen. Om det inte framgår något annat av omständigheterna, ska grundlagen anses tillämplig på en upptagning som är försedd med sådana uppgifter som avses i 3 kap. 16 § eller 4 kap. 5 §.

Program och tekniska upptagningar som jämföras med tryckta skrifter

9 § Att vissa program och tekniska upptagningar ska jämföras med tryckta skrifter framgår av 1 kap. 5 och 6 §§ tryckfrihetsförordningen.

Grundläggande bestämmelser

Meddelar- och anskaffarfrihet

10 § Det står var och en fritt att meddela uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att göra dem offentliga i program eller genom tekniska upptagningar (meddelarfrihet). Denna frihet avser uppgifter som lämnas till författare eller andra upphovsmän samt utgivare, redaktioner, nyhetsbyråer och företag för yrkesmässig framställning av tekniska upptagningar.

Det står också var och en fritt att anskaffa uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att meddela eller offentliggöra dem enligt första stycket (anskaffarfrihet).

I dessa friheter får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Censurförbud och förbud mot andra hindrande åtgärder

11 § Myndigheter och andra allmänna organ får inte granska något som är avsett att framföras i program eller tekniska upptagningar. Det är inte heller tillåtet för en myndighet eller ett annat allmänt organ att på grund av innehållet förbjuda eller hindra framställning, offentliggörande eller spridning bland allmänheten av ett program eller en teknisk upptagning, om åtgärden inte har stöd i denna grundlag.

12 § Trots bestämmelserna i 11 § får det i lag meddelas föreskrifter om granskning och godkännande av rörliga bilder i en sådan offentlig uppspelning ur en databas som avses i 4 § första stycket 2 d. Detsamma gäller rörliga bilder i tekniska upptagningar som ska visas offentligt.

13 § Det är inte tillåtet för myndigheter eller andra allmänna organ att på grund av innehållet förbjuda eller hindra innehav eller användning av sådana tekniska hjälpmedel som behövs för att kunna ta emot program eller för att kunna uppfatta innehållet i tekniska upptagningar, om åtgärden inte har stöd i denna grundlag. Detsamma gäller förbud mot anläggande av trådnät för sändning och tillhandahållande av program.

Exklusivitetsprincipen

14 § En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte utan stöd i denna grundlag ingripa mot någon för att han eller hon i ett program eller en teknisk upptagning har missbrukat yttrandefriheten eller medverkat till ett sådant missbruk. Inte heller får de utan stöd i denna grundlag av sådan anledning ingripa mot programmet eller upptagningen.

Instruktion för tillämpningen

15 § Den som ska döma över missbruk av yttrandefriheten eller på annat sätt vaka över att denna grundlag efterlevs bör alltid ha i åtanke att yttrandefriheten är en grundval för ett fritt samhällsskick, alltid uppmärksamma ämnet och tanken mera än uttrycket, liksom syftet mera än framställningssättet samt i tveksamma fall hellre fria än fälla.

Undantag från grundlagen*Direktsändningar*

16 § I fråga om program eller delar av program som består i direktsändningar av dagshändelser eller av sådana gudstjänster eller offentliga tillställningar som anordnas av någon annan än den som bedriver programverksamheten tillämpas inte bestämmelserna i

- 10 § om rätt att meddela och anskaffa uppgifter för offentliggörande,
- 14 § om förbud mot ingripanden,
- 15 § om förhållningssättet vid tillämpning av denna grundlag,
- 2 kap. om rätt till anonymitet,
- 5–8 kap. om yttrandefrihetsbrott, ansvarighet samt tillsyn, åtal och särskilda tvångsmedel,
- 10 kap. om rättegången i yttrandefrihetsmål, och
- 11 kap. 7 § om rätt att meddela och anskaffa uppgifter för offentliggörande i program från utlandet.

Undantag för vissa andra sändningar

17 § I lag får det meddelas föreskrifter om

1. sändningar av program som huvudsakligen är avsedda att tas emot utomlands, eller

2. program som sänds genom tråd men som inte är avsedda att tas emot av någon större allmänhet.

Sådana föreskrifter får dock inte gälla det som sägs i 10–13 §§.

Vissa frågor som får regleras i lag

18 § Det som sägs i 1 kap. 11 och 12 §§ tryckfrihetsförordningen om att det i lag får meddelas föreskrifter om upphovsmäns rättigheter, vissa kommersiella annonser, kreditupplysningsverksamhet, produktinformation och tillvägagångssätt för anskaffande av uppgifter gäller också i fråga om program och om innehållet i tekniska upptagningar.

19 § Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om förbud mot kommersiell reklam i program eller om villkor för sådan reklam.

Detsamma gäller föreskrifter om förbud mot och villkor för sådan annonsering och sändning av program som helt eller delvis bekostas av någon annan än den som bedriver programverksamheten.

Uppgiftssamlingar med vissa personuppgifter

20 § Utan hinder av denna grundlag gäller vad som följer genom lag om förbud mot offentliggörande av uppgifter som ingår i en uppgiftssamling som har ordnats så att det är möjligt att söka efter eller sammanställa uppgifter om

1. en enskilds ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa, sexualliv, genetiska uppgifter, biometriska uppgifter, eller

2. att en enskild har begått lagöverträdelser genom brott, förekommer i fällande domar i brottmål eller varit föremål för straffprocessuella tvångsmedel.

Vad som anges i första stycket gäller endast om det med hänsyn till verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet.

Undantag för barnpornografi

21 § Denna grundlag är inte tillämplig på pornografiska bilder av personer vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under arton år.

2 kap.***Om rätt till anonymitet***

Upphovsmannen till ett *radioprogram* eller en teknisk upptagning är inte skyldig att röja sin identitet. Detsamma gäller den som har framträtt i en sådan framställning och den som har *lämnat en uppgift enligt 1 kap. 2 §*.

I mål om ansvar, skadestånd eller särskild rättsverkan på grund av yttrandefrihetsbrott i ett *radioprogram* eller en teknisk upptagning får ingen ta upp frågan om vem som är framställningens upphovsman, vem som har framträtt i den, vem som har tillhandahållit den för offentliggörande eller vem som *har lämnat uppgifter enligt 1 kap. 2 §*.

Om någon har angetts som upphovsman till framställningen eller som den som har framträtt i denna, är det dock tillåtet att i målet pröva om han är ansvarig. Detsamma *skall gälla*, om någon

Rätten till anonymitet

1 §

Upphovsmannen till ett *program* eller en teknisk upptagning är inte skyldig att röja sin identitet. Detsamma gäller *för* den som har framträtt i en sådan framställning och den som har *meddelat en uppgift för offentliggörande enligt 1 kap. 10 §*.

2 §

I mål om ansvar, skadestånd eller särskild rättsverkan på grund av yttrandefrihetsbrott i ett *program* eller en teknisk upptagning får ingen ta upp frågan om vem som är framställningens upphovsman, vem som har framträtt i den, vem som har tillhandahållit den för offentliggörande eller vem som *är meddelare enligt 1 kap. 10 §*.

Om någon har angetts som upphovsman till framställningen eller som den som har framträtt i denna, är det dock tillåtet att i målet pröva om han *eller hon* är ansvarig. Detsamma *gäller* om

i målet *uppger* sig vara upphovsmannen eller den som har framträtt.

Första stycket hindrar inte att det i en och samma rättegång handläggs både mål om yttrandefrihetsbrott och mål om brott som avses i 5 kap. 3 §.

Den som har tagit befattning med tillkomsten eller spridningen av en framställning som utgjort eller varit avsedd att ingå i ett *radioprogram* eller en teknisk upptagning *och den som har varit verksam på en nyhetsbyrå får inte röja vad han därvid har fått veta om vem som är upphovsman till framställningen eller har tillhandahållit den för offentliggörande eller om vem som har framträtt i den eller lämnat uppgifter enligt 1 kap. 2 §.*

Tystnadsplikten enligt första stycket gäller inte

1. om den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till att hans identitet röjs,

2. om fråga om identiteten får väckas enligt 2 § andra stycket,

3. om det rör sig om brott som anges i 5 kap. 3 § första stycket 1,

4. i den mån domstol, när det är fråga om brott enligt 5 kap. 2 § eller 3 § första stycket 2 eller 3, finner det erforderligt att vid

någon i målet *har uppgett* sig vara upphovsmannen eller den som har framträtt.

Första stycket hindrar inte att det i en och samma rättegång handläggs både mål om yttrandefrihetsbrott och mål om brott som avses i 5 kap. 4 och 5 §§.

Tystnadsplikt

3 §

Den som har tagit befattning med tillkomsten eller spridningen av en framställning som utgjort eller varit avsedd att ingå i ett *program* eller en teknisk upptagning *får inte röja vad han eller hon då har fått veta om vem som är upphovsman till framställningen eller har tillhandahållit den för att offentliggöras eller om vem som har framträtt i den eller är meddelare enligt 1 kap. 10 §.*

Tystnadsplikt enligt första stycket gäller även för den som på något annat sätt har varit verksam inom ett företag som ger ut tekniska upptagningar eller sänder program eller på en nyhetsbyrå.

förhandling uppgift lämnas, huruvida den som är tilltalad eller skäligen misstänkt för den brottsliga gärningen är den till vars förmån tystnadsplikten enligt första stycket gäller, eller

5. i den mån domstol i annat fall av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse finner det vara av synnerlig vikt att uppgift om identiteten lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkringen.

Vid förhör som avses i andra stycket 4 eller 5 skall rätten noga vaka över att frågor inte ställs som kan inkräkta på tystnadsplikten utöver vad som i varje särskilt fall är medgivet.

4 §

Tystnadsplikt enligt 3 § gäller inte i följande fall:

1. Den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till att hans eller hennes identitet röjs.

2. Det är tillåtet enligt 2 § andra stycket att behandla frågan om identiteten.

3. Det rör sig om något av de brott av meddelare, författare eller andra upphovsmän eller av utgivare som avses i 5 kap. 4 § första stycket 1.

4. En domstol finner i fråga om brott enligt 5 kap. 3 § eller 4 § första stycket 2 eller 3 att det är nödvändigt att uppgifter lämnas

om huruvida det är den som är tilltalad eller skäligen misstänkt för den brottsliga gärningen som har lämnat meddelandet eller medverkat till framställningen. Sådana uppgifter lämnas vid en förhandling.

5. En domstol finner i något annat fall att det av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en uppgift om identiteten lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran.

Vid förhör som avses i första stycket 4 eller 5 ska rätten noga vaka över att det inte ställs frågor som kan inkräkta på tystnadsplikten utöver vad som har medgetts i varje särskilt fall.

Efterforskningsförbud

4 §

Ingen myndighet eller annat allmänt organ får efterforska

1. upphovsmannen till en framställning som har offentliggjorts eller varit avsedd att offentliggöras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning eller den som har framträtt i en sådan framställning,

2. den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, eller

5 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte efterforska

1. upphovsmannen till en framställning som har offentliggjorts eller varit avsedd att offentliggöras i ett program eller en teknisk upptagning eller den som har framträtt i en sådan framställning,

2. den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett program eller en teknisk upptagning, eller

3. den som har lämnat uppgifter enligt 1 kap. 2 §.

Förbudet hindrar inte efterforskning i fall då denna grundlag medger åtal eller annat ingripande. I sådana fall ska dock den i 3 § angivna tystnadsplikten beaktas.

Inte heller får en myndighet eller ett annat allmänt organ ingripa mot någon för att han eller hon i ett radioprogram eller en teknisk upptagning har brukat sin yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

3. den som har meddelat uppgifter enligt 1 kap. 10 §.

Förbudet i första stycket hindrar inte efterforskning när det krävs för åtal eller något annat ingripande som inte står i strid med denna grundlag. I sådana fall ska den tystnadsplikt som anges i 3 § beaktas.

Repressalieförbud

6 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte ingripa mot någon för att han eller hon i ett program eller en teknisk upptagning har brukat sin yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

Straff

5 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot sin tystnadsplikt enligt 3 § ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som i ett radioprogram eller en teknisk upptagning uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar felaktiga uppgifter om vem som är framställ-

7 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot sin tystnadsplikt enligt 3 §,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet i ett program eller en teknisk upptagning lämnar felaktiga uppgifter om vem som är fram-

ningens upphovsman eller har tillhandahållit den för offentliggörande, vem som framträder i den eller vem som har lämnat uppgifter i den.

För efterforskning i strid med 4 § första och andra styckena döms, om efterforskningen har skett uppsåtligen, till böter eller fängelse i högst ett år.

För uppsåtligt ingripande i strid med 4 § tredje stycket döms, om åtgärden utgör avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller en liknande åtgärd, till böter eller fängelse i högst ett år.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsäganden har anmält brottet till åtal.

ställningens upphovsman eller har tillhandahållit den för offentliggörande, vem som framträder i den eller vem som har lämnat uppgifter i den,

3. uppsåtligen efterforskar i strid med 5 §,

4. uppsåtligen ingriper i strid med 6 §, om åtgärden utgör avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller en liknande åtgärd.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket 1 och 2 får väckas endast om målsäganden har anmält brottet till åtal.

3 kap. Rätten att sända, framställa och sprida

Sändning av program

Rätt att sända genom tråd

1 § Var och en har rätt att sända program genom tråd.

2 § Den frihet som följer av 1 § hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om

1. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning,

2. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av tillgång till sådana överföringar,

3. skyldighet för nätinnehavare att vidta åtgärder för att tillförsäkra mottagarkretsen inflytande över programvalet,

4. skyldighet för den som sänder program i tv eller tillhandahåller sådana program genom överföring ur en databas enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 a att göra programmen tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik,

5. skyldighet för den som sänder program i tv eller tillhandahåller sådana program genom överföring ur en databas enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 a att främja framställning av och tillgång till program med europeiskt ursprung, eller

6. ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsfremställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp.

Sändning på annat sätt än genom tråd

3 § Rätten att sända program på annat sätt än genom tråd får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända.

Det allmänna ska eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

4 § Det ska finnas möjlighet för sammanslutningar att få tillstånd att sända ljudradioprogram i lokala radiosändningar i den utsträckning som tillgängliga radiofrekvenser medger. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

Vissa förutsättningar för begränsningar i rätten att sända

5 § I fråga om sådana begränsningar i rätten att sända program som avses i 2–4 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 21–23 §§ regeringsformen.

Redaktionell självständighet

6 § Den som sänder program avgör självständigt vad som ska förekomma i programmen.

Domstolsprövning m.m.

7 § Frågor om rätten att sända program ska kunna prövas av domstol eller av en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare. Ett beslut av regeringen prövas av domstol och behöver endast avse beslutets laglighet.

Om saken gäller ett ingripande på grund av missbruk av yttrandefriheten, ska frågan prövas av domstol under medverkan av jury enligt de närmare föreskrifter som meddelas i lag. Detta gäller dock inte om saken rör överträdelse av sådana föreskrifter eller villkor i fråga om kommersiell reklam, annan annonsering eller sändning av program som avses i 1 kap. 19 §.

Bevarandeskyldighet och pliktleverans

8 § Föreskrifter om skyldighet att bevara inspelningar av program och hålla dem tillgängliga för granskning i efterhand och om att lämna dem till arkiv får meddelas i lag.

Undantag för kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige

9 § I lag får det meddelas föreskrifter med syfte att förebygga att kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige helt eller delvis och innehåller upplysningar av betydelse för rikets försvar sprids genom sändning av program.

Framställning och spridning av tekniska upptagningar

Rätten till framställning och spridning

10 § Var och en har rätt att framställa och sprida tekniska upptagningar. För rätten att offentligt visa film, videogram eller någon annan teknisk upptagning med rörliga bilder kan det dock krävas granskning och godkännande i enlighet med 1 kap. 12 §.

Undantag från spridningsrätten

11 § Utan hinder av denna grundlag gäller det som föreskrivs i lag, när någon i förvärvssyfte till den som är under femton år lämnar ut filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder med ingående skildringar av verklighetstrogen karaktär som återger våld eller hot om våld mot människor eller djur.

12 § Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det meddelas föreskrifter i lag om straff och särskild rättsverkan för den som

1. visar pornografiska bilder på eller vid allmän plats genom skyltning eller något liknande förfarande på ett sätt som kan väcka allmän anstöt,

2. utan föregående beställning med post eller på annat sätt tillställer någon pornografiska bilder, eller

3. bland barn och ungdom sprider tekniska upptagningar som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra annan allvarlig fara för de unga.

Detsamma gäller i fråga om straff och särskild rättsverkan för den som bryter mot föreskrifter om granskning och godkännande av filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder som ska visas offentligt samt av rörliga bilder i en sådan offentlig uppspelning ur en databas som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 d.

13 § I lag får det meddelas föreskrifter med syfte att förebygga spridning genom teknisk upptagning av kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige helt eller delvis och innehåller upplysningar av betydelse för rikets försvar.

Bevarandeskyldighet och pliktleverans

14 § Föreskrifter om skyldighet att bevara exemplar av tekniska upptagningar och att hålla dem tillgängliga för granskning får meddelas i lag. I lag får det också meddelas föreskrifter om skyldighet att lämna exemplar av sådana upptagningar till en myndighet och att lämna upplysningar i anslutning till sådan skyldighet.

Skyldighet att befordra tekniska upptagningar

15 § Den som enligt vad som följer av lag eller annan författning har en skyldighet att befordra tekniska upptagningar får inte på grund av innehållet vägra eller ställa särskilda villkor för att utföra denna skyldighet. Detta gäller dock inte om befordran skulle innebära en sådan överträdelse som avses i 18 § andra stycket och 19 §.

Den som har en skyldighet enligt första stycket och som har tagit emot en teknisk upptagning för befordran ska inte anses som upptagningens spridare.

Uppgifter om framställning

16 § Exemplar av tekniska upptagningar ska förses med tydliga uppgifter om vem som har låtit framställa upptagningen, om exemplaren framställs i landet och är avsedda för spridning här. Det ska även anges när, var och av vem exemplaren har framställts. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

Registrering av försäljnings- eller uthyrningsverksamhet

17 § Föreskrifter om skyldighet för den som yrkesmässigt säljer eller hyr ut filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder att anmäla sig för registrering hos en myndighet får meddelas i lag eller, i fråga om anmälan innehåll och hur anmälan närmare ska ske, med stöd av lag.

Straff

18 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som framställer en teknisk upptagning och då uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 16 § eller bestämmelser som avses där.

Till penningböter döms den som sprider en teknisk upptagning som saknar någon uppgift som är föreskriven i 16 §, om det sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Detsamma gäller om en sådan uppgift är oriktig och spridaren känner till detta.

19 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som sprider en teknisk upptagning i vetskap om att upptagningen har tagits i beslag eller konfiskerats enligt denna grundlag.

Upptagningar, skrifter och bilder beställda ur en databas

20 § Av en sådan teknisk upptagning, skrift eller bild som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 c ska framgå databasens namn samt när, var och hur upptagningen, skriften eller bilden har framställts. Den som driver verksamheten ska se till att upptagningen, skriften eller bilden har sådana uppgifter. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

21 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 20 § eller bestämmelser som avses där.

Till penningböter döms den som lämnar ut en sådan teknisk upptagning, skrift eller bild som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 c och som saknar någon uppgift som är föreskriven i 20 §, om det sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Detsamma gäller om en sådan uppgift är oriktig och den som lämnar ut upptagningen, skriften eller bilden känner till detta.

4 kap.

Om utgivare

Radioprogram och tekniska upptagningar *skall* ha en utgivare. Utgivare av *radioprogram* *skall* enligt vad som närmare föreskrivs i lag utses för varje program eller för hela eller delar av programverksamheten.

Utgivaren utses av den som bedriver sändningsverksamheten eller låter framställa den tekniska upptagningen.

Utgivaren skall vara svensk medborgare. I lag får föreskrivas att även utlänningar får vara utgivare.

Den som är utgivare skall ha hemvist här i riket. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara utgivare. Uppgift om vem som är utgivare skall vara tillgänglig för allmänheten.

Utgivaren *skall* ha befogenhet att utöva tillsyn över framställningens offentliggörande och att bestämma över dess innehåll så att ingenting får in-

Utgivare

Krav och befogenheter

1 §

Program och tekniska upptagningar *ska* ha en utgivare.

Utgivare av *program* *ska* enligt vad som närmare föreskrivs i lag utses för varje program eller för hela eller delar av programverksamheten.

Utgivaren utses av den som bedriver sändningsverksamheten eller låter framställa den tekniska upptagningen.

2 §

En utgivare ska ha hemvist i Sverige. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara utgivare.

3 §

Utgivaren *ska* ha befogenhet att utöva tillsyn över framställningens offentliggörande och att bestämma över dess innehåll så att ingenting får *föras in* i den

föras i den mot hans vilja. Varje inskränkning i *den befogenheten skall* vara utan verkan.

mot hans *eller hennes* vilja. Varje inskränkning i *denna befogenhet ska* vara utan verkan.

4 §

Av en teknisk upptagning skall framgå vem som är utgivare. Utgivaren skall se till att varje exemplar av upptagningen har en sådan uppgift. Av en sådan teknisk upptagning, skrift eller bild som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 skall framgå vem som är utgivare för databasen. Utgivaren skall se till att varje exemplar har en sådan uppgift.

Uppgift om utgivaren av radioprogram skall hållas tillgänglig för allmänheten enligt vad som närmare föreskrivs i lag.

Uppgift om utgivare

4 §

Uppgift om utgivaren av program ska hållas tillgänglig för allmänheten. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

5 §

Av en teknisk upptagning ska det framgå vem som är utgivare. Utgivaren ska se till att varje exemplar av upptagningen har en sådan uppgift.

Av en sådan teknisk upptagning, skrift eller bild som efter beställning har framställts ur en databas enligt 1 kap. 4 § första

stycket 2 c ska det framgå vem som är utgivare för databasen. Utgivaren ska se till att varje exemplar har en sådan uppgift.

Ställföreträdare

5 §

En utgivare för radio-programverksamhet får utse en eller flera ställföreträdare. Vad som sägs om utgivare i 2–4 §§ skall gälla också ställföreträdare. Om utgivarens uppdrag upphör, upphör även uppdraget att vara ställföreträdare.

6 §

En utgivare för program-verksamhet får utse en eller flera ställföreträdare. För ställföreträdare gäller 2–4 §§. Om utgivarens uppdrag upphör faller också uppdraget att vara ställföreträdare.

Straff

6 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § skall dömas till böter eller, om omständigheterna är synnerligen försvårande, till fängelse i högst ett år. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 § första stycket skall dömas till penningböter.

I lag får föreskrivas straff för den som bryter mot en föreskrift i lag som meddelats med stöd av 4 eller 5 §.

7 §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § första och andra styckena. Om omständigheterna är synnerligen försvårande är straffet fängelse i högst ett år.

Till penningböter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5 §.

I lag får det föreskrivas straff för den som bryter mot en föreskrift i lag som har meddelats med stöd av 4 §.

5 kap.

Om yttrandefrihetsbrott

Yttrandefrihetsbrott

*Gärningar som är
yttrandefrihetsbrott*

1 §

De gärningar som anges som tryckfrihetsbrott i 7 kap. 4 och 5 §§ tryckfrihetsförordningen skall anses som yttrandefrihetsbrott, om de begås i ett radio-program eller en teknisk upptagning och är straffbara enligt lag.

Under samma förutsättningar skall som yttrandefrihetsbrott anses även sådan olaga våldsskildring varigenom någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

De gärningar som anges som tryckfrihetsbrott i 7 kap. 1–20 §§ tryckfrihetsförordningen ska anses vara yttrandefrihetsbrott, om brottet begås i ett program eller en teknisk upptagning och är straffbart enligt lag.

2 §

Under de förutsättningar som anges i 1 § anses som yttrandefrihetsbrott även sådan olaga våldsskildring som innebär att någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids. Detta gäller dock inte om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

2 §

Gärningar som enligt 7 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen inte skall anses som tryckfrihetsbrott, därför att de begås genom meddelanden där det brottsliga är dolt, skall inte heller anses som yttrandefrihetsbrott.

3 §

Om någon lämnar ett meddelande, som avses i 1 kap. 2 §, eller, utan att svara enligt 6 kap., medverkar till en framställning som är avsedd att offentliggöras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, som författare eller annan upphovsman eller genom att framträda i radioprogrammet och därigenom gör sig skyldig till

1. högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott;

2. oriktigt utlämnande av all-

3 §

Ett tillkännagivande i en annons eller i ett annat sådant meddelande ska inte anses vara ett yttrandefrihetsbrott om det av meddelandets innehåll inte omedelbart framgår att ansvar för ett sådant brott kan bli aktuellt. Är meddelandet straffbart tillsammans med en omständighet som inte omedelbart framgår av meddelandets innehåll, gäller vad som föreskrivs i lag.

Detsamma gäller ett meddelande som genom chiffer eller på något annat sätt är hemligt för allmänheten.

Meddelar- och anskaffarbrott

4 §

Om någon meddelar en uppgift i syfte att göra den offentlig i ett program eller teknisk upptagning enligt 1 kap. 10 § och därigenom gör sig skyldig till något av följande brott, gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för det brottet:

1. högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott,

2. oriktigt utlämnande av en allmän handling som inte är tillgänglig för var och en eller till-

män handling som ej är tillgänglig för envar eller tillhandahållande av sådan handling i strid med myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig; eller

3. uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplik i de fall som anges i särskild lag,

gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för sådant brott.

Om någon anskaffar en uppgift eller underrättelse i sådant syfte som avses i 1 kap. 2 § och därigenom gör sig skyldig till brott som anges i första stycket 1, gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för brottet.

Det som föreskrivs i 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen om särskilt lagstiftningsförfarande ska gälla också i fråga om förslag till föreskrifter som avses i första stycket 3.

handahållande av en sådan handling i strid med en myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig, och

3. uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplik i de fall som anges i en särskild lag.

Första stycket gäller också om brottet begås av någon som, utan att vara ansvarig enligt 6 kap., medverkar som författare eller annan upphovsman till en framställning som är avsedd att offentliggöras i ett program eller en teknisk upptagning eller medverkar genom att framträda i programmet.

I fråga om föreskrifter som avses i första stycket 3 tillämpas 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

5 §

Om någon anskaffar en uppgift i syfte att göra den offentlig i ett program eller en teknisk upptagning eller för att lämna ett meddelande enligt 1 kap. 10 § och därigenom gör sig skyldig till ett brott som anges i 4 § första stycket 1, gäller vad som föreskrivs i lag om det brottet.

4 §

Vad som är föreskrivet i lag om påföljd för brott som avses i

1 § skall gälla också när brottet är att anse som ett yttrandefrihetsbrott.

Om skadestånd på grund av yttrandefrihetsbrott finns bestämmelser i 8 kap.

När någon döms för förtal eller förolämpning i enlighet med 1 § första stycket, kan domstolen, om brottet begåtts i ett radioprogram, på yrkande av motparten besluta att domen skall återges helt eller delvis i ett radioprogram i samma sändningsverksamhet. Rätten får besluta att skyldigheten att återge domen skall avse ett av rätten gjort sammandrag av denna.

5 §

När en domstol bestämmer påföljd för ett yttrandefrihetsbrott, skall domstolen särskilt ta hänsyn till om en rättelse har offentliggjorts.

Ytterligare bestämmelser om yttrandefrihetsbrott

Påföljd

6 §

Vad som föreskrivs i lag om påföljd för brott gäller även yttrandefrihetsbrott.

Vid bestämmande av påföljd ska det särskilt beaktas om en publicerad uppgift har rättats och rättelsen därefter offentliggjorts på

ett lämpligt sätt.

Publicering av domen

7 §

Om den tilltalade döms för förtal eller förolämpning i ett program enligt 1 §, får domstolen efter yrkande besluta att domen helt eller delvis ska föras in i ett program i samma sändningsverksamhet. Skyldigheten att återge domen får avse ett sammandrag av domen som domstolen har gjort.

Konfiskering

6 §

En teknisk upptagning som innefattar ett yttrandefrihetsbrott får konfiskeras. Är brottet olaga våldsskildring gäller om särskild rättsverkan i övrigt vad som föreskrivs i lag.

Vid konfiskering skall alla exemplar som är avsedda för spridning förstöras. Dessutom skall tillses att föremål som kan användas särskilt för att mångfaldiga den tekniska upptagningen inte skall kunna användas för att framställa ytterligare exemplar.

8 §

En teknisk upptagning som innehåller yttrandefrihetsbrott får konfiskeras.

Är brottet olaga våldsskildring gäller också vad som föreskrivs i lag om särskild rättsverkan av brott.

Konfiskering innebär att alla exemplar av upptagningen som är avsedda att spridas ska förstöras. Konfiskering innebär även att åtgärder vidtas så att föremål som kan användas särskilt för att mångfaldiga den tekniska upptagningen inte ska kunna användas för att framställa ytterligare exemplar.

Bestämmelsen i 6 § andra stycket tillämpas även vid konfiskering.

6 kap.

*Ansvarighetsregler**Ansvarig för
yttrandefrihetsbrott**Vem som är ansvarig**Utgivare och ställföreträdare*

*Ansvar*et för yttrandefrihetsbrott i ett radioprogram eller en teknisk upptagning ligger på utgivaren. Har en ställföreträdare inträtt som utgivare, har han ansvaret.

I fråga om andra direktsända radioprogram än sådana som avses i 1 kap. 8 § får i lag föreskrivas att den som framträder i programmet skall ansvara för sina yttranden själv.

2 §

Det ansvar för yttrandefrihetsbrott som annars skulle åvila utgivaren ligger på den som är skyldig att utse utgivare, om

1. det inte fanns någon behörig utgivare när brottet förövades,

2. utgivaren var utsedd för skens skull eller uppenbarligen inte kunde utöva den befogenhet som anges i 4 kap. 3 § eller

3. uppgift om utgivaren inte har hållits tillgänglig för allmänheten på föreskrivet sätt.

Har en ställföreträdare inträtt som utgivare men var han inte

1 §

Utgivaren är ansvarig för yttrandefrihetsbrott i ett program eller en teknisk upptagning.

Har en ställföreträdare inträtt som utgivare för programverksamhet, är han eller hon ansvarig.

längre behörig när brottet förövades eller hade hans uppdrag upphört eller förelåg det beträffande honom något förhållande som anges i första stycket 2 eller 3, ligger ansvaret för yttrandefrihetsbrott på utgivaren.

I stället för den som anges i första stycket ansvarar den som sprider en teknisk upptagning för yttrandefrihetsbrott i denna, om upptagningen saknar den i 3 kap. 13 § första stycket föreskrivna uppgiften om vem som har låtit framställa den och det inte kan klarläggas vem denne är eller han saknar känd hemortsadress i Sverige och inte heller kan påträffas här under rättegången.

Vad som sägs i tredje stycket för det fall att en uppgift saknas gäller också om en lämnad uppgift innebär att den som har låtit framställa den tekniska upptagningen har hemvist utomlands eller om uppgiften är oriktig och den som sprider upptagningen känner till detta.

2 §

Utgivaren är ansvarig, trots att en ställföreträdare inträtt som utgivare, om

1. ställföreträdaren inte längre var behörig när brottet begicks eller uppdraget annars upphört,

2. ställföreträdaren var utsedd för skens skull eller uppenbarligen inte hade de befogenheter som

anges i 4 kap. 3 §, eller

3. uppgift om ställföreträdaren inte har hållits tillgänglig för allmänheten enligt 4 kap. 4 §.

Den som bedriver
sändningsverksamhet eller låter
framställa en teknisk upptagning

3 §

Den som bedriver sändningsverksamhet eller låter framställa en teknisk upptagning är ansvarig för yttrandefrihetsbrott, om

1. det inte fanns någon behörig utgivare när brottet förövades,

2. utgivaren var utsedd för skens skull eller uppenbarligen inte hade de befogenheter som anges i 4 kap. 3 § eller

3. uppgift om utgivaren inte har hållits tillgänglig för allmänheten enligt 4 kap. 4 och 5 §§.

Spridare

4 §

Den som sprider en teknisk upptagning är ansvarig för yttrandefrihetsbrott i stället för den som anges i 3 §, om uppgift enligt 3 kap. 16 § om vem som har låtit framställa upptagningen

1. saknas och det inte kan klarläggas vem denne är eller denne saknar känd hemortsadress i Sverige och inte heller kan påträffas här under rättegången,

2. avser en person som har

hemvist utomlands, eller

3. är oriktig och den som sprider upptagningen känner till detta.

Ansvar vid vissa
direktsändningar

5 §

I fråga om andra direktsända program än sådana som avses i 1 kap. 16 § får det i lag föreskrivas att den som framträder i programmet ska ansvara för sina yttranden själv.

Invändning mot ansvar

3 §

Om åtal väcks för ett yttrandefrihetsbrott och den tilltalade anser att det finns någon omständighet som medför att han inte skall vara ansvarig, skall han åberopa denna omständighet före huvudförhandlingen. Om han inte gör det, skall han betraktas som ansvarig.

6 §

Om den som är tilltalad för yttrandefrihetsbrott vill åberopa en omständighet som enligt detta kapitel medför att han eller hon inte ska vara ansvarig, ska denna omständighet åberopas före huvudförhandlingen. Annars får domstolen inte ta hänsyn till omständigheten.

Answarets innebörd

4 §

Den som ansvarar enligt detta kapitel för ett yttrandefrihetsbrott i en framställning skall anses ha haft kännedom om innehållet i framställningen. Han skall också anses ha medgett dess offentliggörande.

7 §

Den som är ansvarig enligt detta kapitel för yttrandefrihetsbrott ska anses ha haft kännedom om innehållet i programmet eller den tekniska upptagningen och medgett sändning eller utgivning.

7 kap. Tillsyn och åtal

Huvudregel för tillsyn och åtal

1 § Bestämmelserna i 9 kap. 1–7 §§ tryckfrihetsförordningen om tillsyn och åtal gäller också i fråga om program, tekniska upptagningar och yttrandefrihetsmål, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Justitiekanslerns överlämnande av åklagaruppdrag

2 § Justitiekanslern får när det gäller tekniska upptagningar överlämna åt allmän åklagare att vara åklagare i yttrandefrihetsmål om ansvar eller konfiskering på grund av olaga våldsskildring, hets mot folkgrupp, brott mot medborgerlig frihet, olaga hot, hot mot tjänsteman eller övergrepp i rättssak. Rätten att väcka allmänt åtal får dock inte överlämnas när det gäller hets mot folkgrupp eller brott mot medborgerlig frihet.

Preskription vid allmänt åtal

3 § Den tid inom vilken allmänt åtal för yttrandefrihetsbrott ska väckas är i fråga om

- program sex månader från det att programmet sändes,
- tillhandahållande som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 a–c sex månader från när informationen inte längre tillhandahölls,
- offentlig uppspelning ur en databas som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 d sex månader från uppspelningen, och
- tekniska upptagningar ett år från det att upptagningen gavs ut.

Beträffande sådana tekniska upptagningar som saknar någon av de i 3 kap. 16 § föreskrivna uppgifterna gäller dock vad som är föreskrivet i lag om tid för väckande av talan med den begränsningen att allmänt åtal inte får väckas senare än två år från det att Justitiekanslern fick kännedom om upptagningen.

Särskilda regler om utgivares ansvar för information i en databas

4 § En utgivares ansvar för databasverksamhet enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 a–c gäller inte sådan information som enligt utgivaren började tillhandahållas ur databasen tidigare än ett år innan talan om ansvar eller skadestånd för yttrandefrihetsbrott väcktes. Detta gäller dock inte om det görs antagligt i målet att informationen började tillhandahållas senare.

5 § Om en utgivare underrättas av Justitiekanslern eller målsäganden om att databasen innehåller viss information som kan utgöra yttrandefrihetsbrott, och utgivaren till följd av 4 § inte ansvarar för informationen, ska informationen anses ha börjat tillhandahållas på nytt om den inte tas bort inom två veckor från underrättelsen.

Närmare bestämmelser om underrättelser enligt första stycket meddelas i lag.

Konfiskering utan åtal

6 § Finns det ingen ansvarig för ett yttrandefrihetsbrott enligt 6 kap. när det gäller en teknisk upptagning, får Justitiekanslern eller målsäganden i stället för att väcka åtal ansöka om att upptagningen ska konfiskeras. Detsamma gäller när den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

Granskning och tillsyn i vissa fall

7 § I lag får det meddelas föreskrifter om att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om program som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna.

En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att ett föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och om utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 7 §.

8 § I lag får det meddelas föreskrifter om särskild tillsyn över att yttrandefriheten i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder inte missbrukas genom olaga våldsskildring. Tillsynen får även avse att sådana upptagningar som innehåller våld eller hot om våld inte i förvärvssyfte sprids till den som är under femton år.

Det får i lag meddelas föreskrifter om befogenhet för en myndighet att vid tillsyn enligt första stycket tillfälligt ta hand om ett exemplar av en film, ett videogram eller en teknisk upptagning med rörliga bilder som kan antas innehålla en framställning som innefattar olaga våldsskildring.

9 § I fråga om sådana föreskrifter som avses i 7 och 8 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 21–23 §§ regeringsformen.

7 kap.

8 kap.

Särskilda tvångsmedel

Beslag av tekniska upptagningar

Huvudregel

3 §

Vad som sägs i 10 kap. tryckfrihetsförordningen om beslag av tryckta skrifter skall gälla också i fråga om beslag av tekniska upptagningar. För sådan upptagning, skrift eller bild som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 gäller, när det är fråga om utredningsbeslag med anledning av yttrandefrihetsbrott, vad som sägs i 10 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen. I stället för 10 kap. 6 § och 8 § andra stycket tryckfri-

1 §

Bestämmelserna i 10 kap. tryckfrihetsförordningen om beslag av tryckta skrifter gäller också i fråga om beslag av tekniska upptagningar, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

hetsförordningen gäller dock beträffande tekniska upptagningar vad som föreskrivs i andra och tredje styckena i denna paragraf. Om den tid som avses i 10 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen med hänsyn till beslagets omfattning eller någon annan omständighet är otillräcklig, får rätten på Justitiekanslerns framställning medge att tiden förlängs. Förlängningen får inte avse längre tid än som är oundgängligen nödvändig och får omfatta sammanlagt högst två veckor. Vad som sägs i 10 kap. 3 § andra stycket tryckfrihetsförordningen gäller inte, om Justitiekanslern enligt 1 § första stycket detta kapitel har överlämnat åt allmän åklagare att vara åklagare i yttrandefrihetsmål. Vad som sägs i 10 kap. 2, 4 och 14 §§ tryckfrihetsförordningen samt denna paragraf om Justitiekanslerns uppgifter gäller i sådant fall även den allmänna åklagaren.

Varje beslut om beslag skall ange det eller de avsnitt av framställningen som har föranlett beslaget. Om det vid ett beslag som är av det slag som avses i 10 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen inte är möjligt att i beslutet närmare ange varje sådant avsnitt, skall i efterhand, så snart det kan ske, i särskilt beslut anges vilka avsnitt som åberopas som brottsliga. Beslaget gäller endast de särskilda

skivor, rullar eller andra sådana delar av upptagningen där dessa avsnitt förekommer.

Bevis om att beslag har beslutats skall, så snart det kan ske, utan kostnad tillställas den som beslaget verkställs hos samt den som har låtit framställa den tekniska upptagningen. Beviset skall innehålla uppgift om det eller de avsnitt i upptagningen som har föranlett beslaget.

Särskilda regler om beslag

2 §

När Justitiekanslern har beslutat om konfiskeringsbeslag eller fastställt ett sådant beslag, får rätten på Justitiekanslerns begäran medge att den tidsfrist som anges i 10 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen förlängs, om tiden är otillräcklig med hänsyn till beslagets omfattning eller någon annan omständighet. Förlängningen får inte avse längre tid än som är oundgängligen nödvändig och får omfatta sammanlagt högst två veckor.

3 §

Om Justitiekanslern enligt 7 kap. 2 § har överlämnat åt allmän åklagare att vara åklagare i yttrandefrihetsmål gäller vad som anges i detta kapitel och i 10 kap. tryckfrihetsförordningen om Justitiekanslerns uppgifter även den

allmänna åklagaren. Vad som anges i 10 kap. 4 § andra stycket tryckfrihetsförordningen om anmälan av beslag gäller dock inte allmän åklagare.

4 §

Beslut om beslag av teknisk upptagning ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt av framställningen som har gett anledning till beslaget.

Om det vid ett sådant utredningsbeslag som avses i 10 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen inte är möjligt att i beslutet närmare ange varje avsnitt som har gett anledning till beslaget, ska det i efterhand i ett särskilt beslut anges vilka avsnitt som åberopas som brottsliga. Ett sådant beslut ska meddelas så snart det är möjligt.

Beslaget gäller endast de särskilda skivor, rullar eller andra sådana delar av upptagningen där dessa avsnitt förekommer.

5 §

Bevis om beslag ska utan avgift lämnas till den som beslaget har gjorts hos och den som har låtit framställa den tekniska upptagningen. Beviset ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt i upptagningen som har gett anledning till beslaget. Ett sådant bevis ska lämnas så snart det är möjligt.

*Beslag av upptagningar, skrifter
eller bilder beställda ur en
databas*

6 §

För upptagning, skrift eller bild som har beställts ur en databas enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 c gäller vid yttrandefrihetsbrott vad som anges om utredningsbeslag i 10 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen. För ett sådant beslag gäller 4 och 5 §§.

8 kap.

Om skadestånd

Skadestånd får inte dömas ut på grund av innehållet i ett radioprogram eller en teknisk upptagning i andra fall än när framställningen innefattar ett yttrandefrihetsbrott.

Om skadestånd på grund av brott som avses i 5 kap. 2 och 3 §§ gäller vad som är föreskrivet i lag.

9 kap.

Skadestånd

Allmänna förutsättningar

1 §

Skadestånd för missbruk av yttrandefriheten får grundas endast på att det program eller den tekniska upptagning som krävet avser innefattar yttrandefrihetsbrott.

I fråga om skadestånd på grund av brott som avses i 5 kap. 3–5 §§ gäller vad som är föreskrivet i lag.

Vad som sägs om skadestånd enligt detta kapitel gäller i tillämpliga delar även krav enligt 5 kap. 7 § på att en dom om förtal eller förolämpning ska föras in i ett program.

Vem som är ansvarig

2 §

Den som enligt 6 kap. bär det straffrättsliga ansvaret ansvarar även för skadestånd. Skadeståndet kan krävas ut också av den som bedriver programverksamheten eller har låtit framställa den tekniska upptagningen.

I fall som avses i 1 kap. 8 § ansvarar gärningsmannen för skadestånd på grund av brott som han begår i sändningen. Skadeståndet kan krävas ut även av den som bedriver programverksamheten.

Den som är ansvarig för yttrandefrihetsbrott enligt 6 kap. är även ansvarig för skadestånd.

Krav på skadestånd kan även riktas mot den som bedriver programverksamheten eller har låtit framställa den tekniska upptagningen.

Om en utgivare inte ansvarar för yttrandefrihetsbrott till följd av 7 kap. 4 § är han eller hon inte heller ansvarig för skadestånd. Krav på skadestånd kan dock riktas mot den som bedriver verksamheten.

3 §

Vid direktsändningar som avses i 1 kap. 16 § är gärningsmannen ansvarig för skadestånd på grund av brott som han eller hon begår i sändningen.

Krav på skadestånd kan även riktas mot den som bedriver programverksamheten.

3 §

Om den som skulle bära det straffrättsliga ansvaret inte har någon känd hemortsadress i landet när brottet förövas och inte heller kan påträffas här under rättegången och ansvaret därför övergår på någon annan enligt 6 kap. 2 § tredje stycket, får skadestånd ändå krävas ut även

4 §

Om den som skulle ha varit ansvarig för yttrandefrihetsbrott i en teknisk upptagning inte har någon känd hemvist i landet när brottet förövas och inte heller kan påträffas här under rättegången och ansvaret därför övergår på den som sprider upptagningen enligt 6 kap. 4 § 1, får

av den förre, i den mån det medges i lag.

4 §

Vad som sägs i 6 kap. 4 § denna grundlag skall gälla också i fråga om skadestånd på grund av yttrandefrihetsbrott i ett radio-program eller en teknisk upptagning. I fråga om sådant skadestånd skall också gälla vad som sägs i 11 kap. 3–5 §§ tryckfrihetsförordningen om enskilt anspråk i vissa fall.

krav på skadestånd ändå riktas även mot den som skulle ha varit ansvarig. Det gäller i den utsträckning skadestånd kan dömas ut enligt lag.

5 §

Om någon är ansvarig för skadestånd på grund av yttrandefrihetsbrott i egenskap av ställföreträdare för en juridisk person, får krav på skadestånd även riktas mot den juridiska personen.

Om förmyndare, god man eller förvaltare är ansvarig för skadestånd på grund av yttrandefrihetsbrott, får krav på skadestånd även riktas mot den för vilken förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren har utsetts.

Krav på skadestånd enligt denna paragraf får framställas om och i den omfattning anspråket kan göras gällande enligt lag.

6 §

Om två eller flera är ansvariga för skadestånd enligt detta kapitel, ansvarar de solidariskt för skadeståndet. I fråga om ansvaret dem emellan gäller vad som föreskrivs i lag.

Skadestånd när åtal inte kan väckas

7 §

Krav på skadestånd med anledning av ett yttrandefrihetsbrott kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription eller av något annat skäl.

9 kap.

Om rättegången i yttrandefrihetsmål

Vad som sägs i 12 kap. tryckfrihetsförordningen om rättegången i tryckfrihetsmål *skall* gälla också i fråga om motsvarande mål som avser *radio-program* och tekniska upptagningar (yttrandefrihetsmål). Hänvisningen i 12 kap. 2 § till 8 kap. tryckfrihetsförordningen *skall därvid* avse 6 kap. denna grundlag.

De som utsetts till jurymän för tryckfrihetsmål *skall* också vara jurymän i yttrandefrihetsmål.

10 kap.

Rättegången i yttrandefrihetsmål

1 §

Vad som sägs i 12 kap. tryckfrihetsförordningen om rättegången i tryckfrihetsmål *ska* gälla också i fråga om motsvarande mål som avser *program* och tekniska upptagningar (yttrandefrihetsmål). Hänvisningen i 12 kap. 3 § *tryckfrihetsförordningen* till 8 kap. tryckfrihetsförordningen *ska* avse 6 kap. i denna grundlag.

De som *har* utsetts till juryledamöter för tryckfrihetsmål *ska* också vara juryledamöter i yttrandefrihetsmål.

*10 kap.**Om radioprogram och tekniska upptagningar från utlandet m.m.**1 kap. 7 §*

I fråga om samtidig och oförändrad vidaresändning här i landet av radioprogram som avses i 6 § och som kommer från utlandet eller förmedlas hit genom satellitsändning men inte utgår från Sverige gäller enbart vad som föreskrivs i

3 § första stycket om förbud mot förhandsgranskning och andra hinder,

3 § tredje stycket om innehav av tekniska hjälpmedel och anläggande av trådnät,

4 § om förbud mot ingripanden utan stöd i grundlagen,

5 § om det förhållningssätt som skall iakttas vid tillämpningen av denna grundlag,

3 kap. 1 § om rätt att sända radioprogram i tråd samt

3 kap. 3 och 5 §§ om särskilda regler för lagstiftning och rättslig prövning.

Har riksdagen godkänt en internationell överenskommelse om radioprogram får sådana föreskrifter som avses i 12 § andra stycket inte i strid med överens-

*11 kap.**Program och tekniska upptagningar från utlandet**Vidaresändningar av program från utlandet**1 §*

För samtidig och oförändrad vidaresändning här i landet av program som avses i 1 kap. 3 § och som kommer från utlandet eller förmedlas hit genom satellitsändning men inte utgår från Sverige, gäller denna grundlag enbart i fråga om

– förbud mot förhandsgranskning och hindrande åtgärder enligt 1 kap. 11 §,

– innehav av tekniska hjälpmedel och anläggande av trådnät enligt 1 kap. 13 §,

– förbud mot ingripanden enligt 1 kap. 14 §,

– det förhållningssätt som enligt 1 kap. 15 § ska iakttas vid tillämpningen av grundlagen,

– rätt att sända eller tillhandahålla program i tråd enligt 3 kap. 1 §, och

– särskilda regler för lagstiftning och rättslig prövning enligt 3 kap. 5 och 7 §§.

Dessutom ska bestämmelserna om meddelar- och anskaffarfrihet i 7 § tillämpas.

Om riksdagen har godkänt en

kommelsen hindra vidareändring av radioprogram.

I 10 kap. 2 § finns föreskrifter om rätt att meddela och anskaffa uppgifter och underrättelser för offentliggörande i radioprogram från utlandet.

internationell överenskommelse om program, får sådana föreskrifter om reklam och annonsering som avses i 1 kap. 19 § inte hindra vidareändring av program om det skulle strida mot överenskommelsen.

Tekniska upptagningar från utlandet

1 §

Bestämmelserna i 1–9 och 11 kap. är tillämpliga också på sådana tekniska upptagningar som har framställts utomlands och som lämnas ut för spridning i Sverige. Vad som annars sägs om den som har låtit framställa upptagningen skall därvid i stället gälla den som här i landet lämnar ut den för spridning.

I fråga om rätten att meddela och anskaffa uppgifter och underrättelser för offentliggörande och om rätten till anonymitet gäller dock i tillämpliga delar vad som sägs i 13 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen. Därvid skall

hänvisningen till 1 kap. 1 § tredje och fjärde styckena tryckfrihetsförordningen avse 1 kap. 2 § denna grundlag,

hänvisningen till 3 kap. tryckfrihetsförordningen avse 2 kap. denna grundlag,

hänvisningen till 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen avse 2 kap. 3 § denna grundlag och

2 §

Bestämmelserna i 1–10 och 12 kap. är tillämpliga på sådana tekniska upptagningar som har framställts utomlands och som lämnas ut för spridning i Sverige. Vad som sägs i denna grundlag om den som har låtit framställa upptagningen ska då i stället gälla den som lämnar ut upptagningen för spridning här i landet.

hänvisningen till 7 kap. 3 § första stycket 2 tryckfrihetsförordningen avse 5 kap. 3 § första stycket 2 denna grundlag.

2 §

Det som enligt 1 § gäller i fråga om rätt att meddela och anskaffa uppgifter och underrättelser och att vara anonym gäller också radioprogram som sänds från sändare utanför Sverige och tekniska upptagningar som inte lämnas ut för spridning i Sverige om meddelandet lämnades eller anskaffandet ägde rum här, oavsett om upptagningen har framställts här eller i utlandet. I lag får det dock föreskrivas undantag från rätten att meddela och anskaffa uppgifter i fråga om radioprogram som sänds från öppna havet eller luftrummet däröver.

Meddelar- och anskaffarfrihet

3 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 1 kap. 10 § gäller även i fråga om sådana tekniska upptagningar som har framställts utomlands och som lämnas ut för spridning här men som inte huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige.

Första stycket gäller dock inte om

1. meddelandet eller anskaffandet innefattar brott mot rikets

säkerhet,

2. meddelandet innefattar ett sådant utlämnande eller tillhandahållande som avses i 5 kap. 4 § första stycket 2, eller

3. meddelandet utgör ett uppsätligt åsidosättande av tystnadsplikt.

4 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 3 § tillämpas för en teknisk upptagning som inte har getts ut i Sverige, om uppgiften meddelats eller anskaffats här.

5 §

Meddelaren har i fall som avses i 3 och 4 §§ rätt till anonymitet enligt 2 kap.

Bestämmelsen om undantag från tystnadsplikt i 2 kap. 4 § 3 ska även omfatta brotten

- krigsanstiftan,
- trolöshet vid förhandling med främmande makt,
- egenmäktighet vid förhandling med främmande makt,
- obehörig befattning med hemlig uppgift,
- vårdslöshet med hemlig uppgift,
- olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige,
- olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt,
- olovlig underrättelseverksamhet mot person,

- olovlig värning,
- tagande av utländskt understöd,
- försök, förberedelse eller stämpling till trolöshet vid förhandling med främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot person, eller
- försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift.

6 §

Om ett meddelande eller anskaffande enligt 3 eller 4 § är straffbart, gäller vad som anges i denna grundlag om meddelar- och anskaffarbrott.

Mål om ansvar eller skadestånd på grund av ett sådant brott handläggs enligt bestämmelserna om yttrandefrihetsmål, om inte annat följer av 10 kap. 1 § i denna grundlag och 12 kap. 1 § andra stycket tryckfrihetsförordningen.

7 §

Om ett program sänds från en sändare utanför Sverige, gäller 3–6 §§ i fråga om rätten att meddela och anskaffa uppgifter och att vara anonym, om uppgifterna har meddelats eller anskaffats här.

I fråga om program som sänds från öppna havet eller luftrummet däröver får det dock i lag före-

skrivs undantag från rätten att meddela och anskaffa uppgifter.

11 kap.

12 kap.

Allmänna bestämmelser

Vad som sägs i 14 kap. 1–3 §§ tryckfrihetsförordningen om resning, högre rätts prövning av tryckfrihetsmål och skyndsam behandling av mål *skall gälla* också i fråga om motsvarande mål enligt denna grundlag.

I alla hänseenden som inte har reglerats särskilt i denna grundlag eller i lag som har beslutats med stöd av den gäller vad som är föreskrivet i lag eller annan författning.

Utlänningar är i fråga om yttrandefriheten enligt denna grundlag likställda med svenska medborgare, om inte något annat följer av lag.

1 §

Vad som *föreskrivs* i 14 kap. 1–3 §§ tryckfrihetsförordningen om resning, högre rätts prövning av tryckfrihetsmål och skyndsam behandling av mål *gäller* också i fråga om motsvarande mål enligt denna grundlag.

Internationellt rättsligt bistånd

2 §

I fråga om internationellt rättsligt bistånd gäller vad som föreskrivs i lag. Sådant bistånd får inte lämnas i strid med svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området.

Andra än svenska medborgare

3 §

För andra än svenska medborgare får särskilda begränsningar göras genom lag i fråga om yttrandefriheten enligt denna grundlag.

Frågor som inte regleras i grundlagen

4 §

I frågor som inte har reglerats särskilt i denna grundlag eller i en särskild lag som har meddelats med stöd av grundlagen, gäller vad som annars är föreskrivet i lag eller annan författning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Bestämmelsen i 7 kap. 5 § tillämpas även på information i en databas som började tillhandahållas innan denna lag träder i kraft.
 3. Om det i lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i yttrandefrihetsgrundlagen i dess nya lydelse, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

dels att 2 kap., 3 kap. 29 § och 4 kap. 3 § ska upphöra att gälla,

dels att 6 kap. 1 § samt rubriken närmast före 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 2 kap., två nya paragrafer, 6 kap. 3 § och 11 kap. 5 §, och närmast före 6 kap. 3 § en ny rubrik, av följande lydelse,

dels att det ska införas en ny ikraftträdandebestämmelse av följande lydelse.

2 kap. Om ägare och utgivare av periodiska skrifter m.m.

Allmänna bestämmelser

1 § Frågor om utgivningsbevis prövas av Patent- och registreringsverket. Verket tar också emot anmälningar om utgivare och ställföreträdare för utgivare. Verket ska föra register över periodiska skrifter. Registret får föras med hjälp av automatiserad behandling. Det får innehålla uppgifter om skriftens titel, utgivningsort, utgivningsplan, ägare, utgivare och, i förekommande fall, ställföreträdare för utgivaren, tidpunkt för utfärdande och förnyelse av utgivningsbevis samt förfall eller återkallelse av utgivningsbevis.

2 § Om en ansökan om utgivningsbevis eller en anmälan om utgivare eller ställföreträdande utgivare inte uppfyller föreskrivna krav, ska den som har gjort ansökan eller anmälan föreläggas att inom viss tid avhjälpa bristen. Avhjälps inte bristen, får ansökningen eller anmälan avvisas.

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om avgifter för ansökningar och anmälningar i ärenden enligt 5 kap. tryckfrihetsförordningen och om avgifter för utdrag ur register över periodiska skrifter.

Utgivningsbevis för periodiska skrifter

4 § Om utgivningsorten eller utgivningsplanen ändras, ska ägaren genast anmäla detta till den myndighet som anges i 1 §.

5 § I god tid innan ett utgivningsbevis upphör enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen ska Patent- och registreringsverket dels till den senast kända ägaren av den periodiska skriften sända en påminnelse om att bevisets giltighet är begränsad till tio år och att beviset upphör, om en ansökan om förnyelse av beviset inte har kommit in till myndigheten före tioårsperiodens utgång, dels kungöra påminnelsen elektroniskt.

Av kungörelsen ska framgå namn och adress för den senast kända ägaren, utgivningsbevisets nummer samt den titel som utgivningsbeviset avser.

6 § Ett beslut enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen om att ett utgivningsbevis ska anses ha upphört vid tioårsperiodens utgång meddelas av den myndighet som anges i 1 §.

En ansökan om förnyelse får göras tidigast ett år före och senast på dagen för periodens utgång. För en ansökan om förnyelse av ett utgivningsbevis gäller i övrigt samma bestämmelser som för den första ansökan. Om en ansökan om förnyelse har gjorts i rätt tid, fortsätter dock beviset att gälla till dess att beslutet med anledning av ansökan har fått laga kraft.

7 § Ett beslut enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen om att ett utgivningsbevis ska anses ha upphört ska dels sändas till den senast kända ägaren av den periodiska skriften, dels kungöras elektroniskt.

Om det av särskilda skäl kan antas att den senast kända ägaren inte kan nås av en försändelse är det tillräckligt att beslutet kungörs elektroniskt.

8 § Ett beslut om återkallelse av utgivningsbevis meddelas av den myndighet som anges i 1 §. I ärenden som avses i 5 kap. 13 § första stycket 2–6 tryckfrihetsförordningen ska ägaren och utgivaren om möjligt få tillfälle att yttra sig.

9 § Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket i ett ärende om utgivningsbevis får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Straff

10 § Till penningböter döms ägare till en periodisk skrift för vilken ny utgivningsort eller ny utgivningsplan inte anmäls enligt 4 §.

Justitiekanslern är åklagare i mål om ansvar för sådana brott som avses i första stycket.

6 kap.

Medgivande till åtal

Allmänt åtal för tryckfrihetsbrott som anges i 7 kap. 4 § 1–10 eller 5 § 3 tryckfrihetsförordningen eller för motsvarande yttrandefrihetsbrott enligt yttrandefrihetsgrundlagen får väckas endast om regeringen medger det.

Medgivande till åtal och *internationellt rättsligt bistånd*

1 §

Allmänt åtal för tryckfrihetsbrott som anges i 7 kap. 5, 10, 12–19 eller 20 § 3 tryckfrihetsförordningen eller för motsvarande yttrandefrihetsbrott enligt yttrandefrihetsgrundlagen får väckas endast om regeringen medger det.

Om en ansökan om internationellt rättsligt bistånd avser ett brott enligt första stycket, får bistånd lämnas endast om regeringen medger det.

Underrättelse om information i en databas

3 §

En underrättelse enligt 7 kap. 5 § yttrandefrihetsgrundlagen ska innehålla en utförlig redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för påståendet att ett yttrandefrihetsbrott kan ha begåtts. Ansökan ska även innehålla tydliga uppgifter om vilken information i databasen som underrättelsen avser.

Det åligger den som framställer underrättelsen att visa att utgivaren har tagit emot denna.

11 kap.

5 §

Innan internationellt rättsligt bistånd lämnas i en fråga som rör ansvar för brott ska Justitiekanslern ges tillfälle att yttra sig över ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Författningskommentar

1 Förslaget till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

Vi har gjort en översyn av tryckfrihetsförordningen (TF) i språkligt och strukturellt hänseende i syfte att göra grundlagen så tydlig och lättillämpad som möjligt. Denna del av uppdraget berörs närmare i avsnitt 7.1.2.

Förslaget innefattar en allmän översyn av de nuvarande kapitelrubrikerna. Dessutom har det i flera av kapitlen införts rubriker på två nivåer. Språket har genomgående moderniserats. Vidare har omfattande redaktionella ändringar gjorts, t.ex. har paragrafer flyttats om och delats upp.

I 1 kap. (Tryckfriheten) har ordningen på bestämmelserna ändrats så att de paragrafer som avser grundlagens tillämpningsområde placeras tidigare i kapitlet. Enligt vårt förslag läggs dessa direkt efter den inledande s.k. portalparagrafen.

I 5 kap. (Rätten att ge ut periodiska skrifter) har vissa bestämmelser om utgivare och utgivningsbevis flyttats från grundlagen. Förslaget innebär att dessa i stället placeras i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (tillämpningslagen).

Vidare görs det en större redaktionell förändring i 10 kap. (Särskilda tvångsmedel) som innebär att bestämmelserna om beslag respektive tillfälligt utgivningsförbud behandlas i separata delar av kapitlet.

1 kap. Tryckfriheten

1 §

Tryckfriheten syftar till att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande.

Tryckfriheten innebär en frihet för var och en att i tryckt skrift uttrycka tankar, åsikter och känslor samt att offentliggöra allmänna handlingar och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst. När tryckfriheten utövas ska bestämmelser i denna grundlag som skyddar enskildas rätt och allmän säkerhet iakttas.

Tryckfriheten innebär också en rätt för var och en att ge ut skrifter utan att en myndighet eller ett annat allmänt organ lägger ut hinder mot detta i förväg. Åtal för en skrifts innehåll får väckas först efter det att den har getts ut och då vid en laglig domstol. Ingen får straffas för en skrifts innehåll i andra fall än om innehållet strider mot tydlig lag som är meddelad för att bevåra allmänt lugn men som inte håller tillbaka allmän upplysning.

För tryckfriheten får inga andra begränsningar finnas än de som följer av denna grundlag.

Bestämmelsen är en portalparagraf som anger tryckfrihetens syfte och grundläggande innebörd. Den motsvarar första och andra styckena i nuvarande 1 kap. 1 §. Bestämmelsen ges en annan uppbyggnad genom att syftet med tryckfriheten behandlas i ett särskilt första stycke. Därefter tas grunderna för tryckfriheten upp, varvid texten flyttas om i vissa delar. Ett mera samtida författningspråk har använts och relativt långt gående redaktionella förändringar har gjorts utan att de bärande uttryckssätten frångåtts.

När det gäller syftesbeskrivningen i första stycket och beskrivningen av tryckfrihetens innebörd i andra och tredje styckena har vissa mindre språkliga och sakliga förändringar gjorts.

Fjärde stycket om begränsningar av tryckfriheten är nytt. Det har utformats med utgångspunkt i vad som anges i nuvarande 1 kap. 1 § andra stycket andra meningen yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

Genom att placeras i första stycket behandlas tryckfrihetens syfte i ett särskilt stycke och kommer därigenom först i grundlagstexten. Detta är en nyhet jämfört med dagens TF där syftet med tryckfriheten inte är lika tydligt angivet. Tanken med att behandla syftet redan i paragrafens inledning är att öka möjligheterna att förstå den reglering som beskrivs i resten av paragrafen och

i de följande bestämmelserna. Det gör regleringen tydligare och betonar även den vikt bestämmelsen har för tolkningen av TF:s s.k. sakliga tillämpningsområde.

I första stycket anges tryckfrihetens syfte uttryckt i samma ordalag som i det nuvarande andra styckets inledande mening. En redaktionell justering har gjorts genom att ”till säkerställande” har ersatts med ”till att säkerställa”. Två ytterligare justeringar, en redaktionell och en i sak, har gjorts efter förebild av regleringen i den motsvarande bestämmelsen i nuvarande 1 kap. 1 § andra stycket YGL. I enlighet därmed har dels uttrycket ”en allsidig upplysning” ändrats till ”en fri och allsidig upplysning”, dels ”ett fritt konstnärligt skapande” lagts till bland de syften som tryckfriheten ska säkerställa.

I andra stycket lämnas en beskrivning av den mera övergripande innebörden av tryckfriheten. Det har gjorts vissa språkliga förändringar och stycket har delats upp i två meningar. Dessutom har, som framgått ovan, den text som behandlar syftet med tryckfriheten tagits bort och i stället flyttats till det nya första stycket. I fråga om det sakliga innehållet har texten i styckets första mening omarbetats och blivit mer lik motsvarande bestämmelse i nuvarande 1 kap. 1 § första stycket YGL.

I den första meningen återfinns det andra ledet i det nuvarande andra stycket med vissa justeringar. I stället för ”varje svensk medborgare” används uttrycket ”var och en”, vilket innebär en förändring i sak. Av 14 kap. 5 § följer dock att skyddet för andra än svenska medborgare kan begränsas genom lag. Ordet ”känslor” har lagts till och ordet ”sina” har strukits i formuleringen ”tankar, åsikter och känslor” i enlighet med det motsvarande stadgande som finns i 1 kap. 1 § första stycket YGL.

Andra meningen i andra stycket erinrar om de begränsningar i tryckfriheten som TF innehåller. I gällande lydelse är den meningen utformad som en inskjuten bisats. Här formuleras den i en egen mening som en omedelbart följande begränsningsregel avseende den i den föregående meningen definierade tryckfriheten. Uttrycken ”enskild rätt och allmän säkerhet” har behållits med ändring av ordet ”enskild” till ”enskildas”. Den särskilda begränsningsregeln riktar sig till de som utövar tryckfriheten och fyller därmed en tydlig funktion just på denna plats i lagtexten. Vidare har uttrycket ”meddela uppgifter och underrättelser” justerats till ”i övrigt lämna

uppgifter”. Avsikten är inte att dessa förändringar ska påverka den rättsliga innebörden av stycket.

Sedan tryckfriheten i andra stycket definierats och avgränsats till sitt sakliga innehåll följer tredje stycket som kan härledas tillbaka till 86 § i 1809 års regeringsform. I stycket uttrycks det grundläggande rättsliga skydd som TF uppställer mot hinder och ingripanden avseende skrifter. Språkliga och redaktionella förändringar har gjorts i författningstexten, främst genom att vissa ord har bytts ut mot mer moderna former och att antalet bisatser har minskats.

I första meningen har uttrycket ”varje svensk medborgare” även här ersatts med ”var och en”. Av 14 kap. 5 § TF följer att skyddet för andra än svenska medborgare kan begränsas genom vanlig lag. Uttrycket ”myndighet eller annat allmänt organ” i gällande lydelse har behållits. Formuleringen ”i förväg lagda hinder” har bytts mot ”lägger ut hinder (mot detta) i förväg”.

Andra meningen gäller åtalsrätt och domstolsforum. Uttrycksättet har moderniserats.

I tredje meningen har ordet ”annat” ersatts med ”i andra fall” och uttrycksättet i övrigt moderniserats något utan att de bärande uttrycken rubbats. Det kan nämnas att Yttrandefrihetskommitténs förslag till förändringar här gick något längre. Yttrandefrihetskommittén anförde om sitt förslag i denna del:

En förändring är att det här anges att den enskilde ska ”kunna straffas för skriftens innehåll enbart om detta strider mot tydlig lag”. Detta innebär en något vidare formulering jämfört med dagens portalparagraf. Där används nämligen uttrycket ”icke i annat fall kunna straffas därför, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, given att bevara allmänt lugn”. Bedömningen har gjorts att det finns anledning att ta bort uttrycket ”bevara allmänt lugn” eftersom detta kan uppfattas vara oförenligt med vissa av tryckfrihetsbrotten eller på ett oönskat sätt inskränka möjligheterna att införa nya tryckfrihetsbrott, t.ex. i fråga om skydd för privatlivet.

Här föreslås i stället att uttrycksättet ”för att bevara allmänt lugn men som inte håller tillbaka allmän upplysning” behålls. Det är vår bedömning att detta på ett värdefullt sätt ger fortsatt uttryck för den viktiga avvägning som ska göras i samband med varje nykriminalisering på tryckfrihetsrättens område. Ett väl avvägt skydd för enskildas privatliv kan – liksom i enlighet med vad som hittills får

anses ha skett – ses som innefattat i syftet att upprätthålla ett allmänt lugnt tillstånd i samhället.

Det bör här påpekas att den grundläggande principen om förutsättningarna att ingripa med anledning av missbruk av tryckfriheten kommer till uttryck i den s.k. exklusivitetsprincipen i 1 kap. 9 §, se nedan.

Texten i fjärde stycket är ny och har sin motsvarighet i 1 kap. 1 § andra stycket andra meningen YGL. Här riktar sig grundlagstiftaren (dvs. riksdagen som stiftare av grundlag) till lagstiftaren (dvs. riksdagen som stiftare av vanlig lag), till regeringen samt till rättstillämpande domstolar och myndigheter med ett förbud att begränsa tryckfriheten utan stöd i TF. Bestämmelsen ger uttryck dels för att tryckfriheten inte är total, dels för att varje inskränkning i tryckfriheten ska ha stöd i grundlagen. Det tydligaste exemplet på sådan frihetsinskränkande reglering är tryckfrihetsbrotten i 7 kap. Formuleringen i det här stycket innebär inte någon förändring i sak utan görs med ett förtydligande syfte och för att öka överensstämmelsen mellan TF och YGL.

Det bör slutligen nämnas att 1 kap. 1 § tredje och fjärde styckena TF i gällande lydelse föreslås flyttade till en ny paragraf, 1 kap. 7 §.

Tillämpningsområde

Olika typer av skrifter

2 §

Denna grundlag är tillämplig på skrifter som har framställts i tryckpress.

Grundlagen ska också tillämpas på skrifter som har mångfaldigats genom fotokopiering eller någon liknande teknik, om

- 1. utgivningsbevis gäller för skriften, eller*
- 2. skriften är försedd med en beteckning som visar att den är mångfaldigad och i anslutning till beteckningen tydliga uppgifter om vem som har mångfaldigat skriften och om ort och år för detta.*

Vad som sägs i denna grundlag om skrifter som har framställts i tryckpress och om tryckning gäller, om inte annat anges, även skrifter och mångfaldigande som avses i andra stycket.

Även bilder, med eller utan åtföljande text, anses här som skrifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 5 §. I andra stycket har ordet ”stencilering” tagits bort. Någon ändring i sak är inte avsedd.

De bestämmelser som anger grundlagens tillämpningsområde (föreslagna 3–6 §§) har flyttats fram i kapitlet jämfört med den nuvarande strukturen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tryckta skrifter

3 §

En skrift anses som en tryckt skrift när den är utgiven.

En skrift anses utgiven när den har lämnats ut till försäljning eller för spridning på annat sätt i Sverige. Detta gäller dock inte en myndighets tryckta handlingar, om de inte är tillgängliga för var och en.

En skrift ska inte anses utlämnad för spridning i Sverige enbart på den grunden att den skickas härifrån till mottagare i utlandet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 6 §. Ändringarna är endast språkliga.

Periodiska skrifter

4 §

Med en periodisk skrift avses en tryckt skrift som enligt utgivningsplanen ska ges ut vid särskilda tider, under en bestämd titel och med minst fyra nummer eller häften årligen. Till skriften hör även löpsedlar och bilagor.

Har utgivningsbevis meddelats, anses skriften som periodisk till dess att beviset återkallas eller förklaras ha upphört.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 7 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Bilagor i form av program eller tekniska upptagningar

5 §

Om ägaren till en periodisk skrift sprider eller låter sprida skriftens innehåll eller delar av detta i form av ett program som avses i yttrandefrihetsgrundlagen och som sänds eller som tillhandahålls ur en databas som avses i 1 kap. 4 § i den grundlagen, ska den versionen anses utgöra en bilaga till skriften vid tillämpning av denna grundlag. Det gäller dock endast om

– innehållet är särskilt anpassat till personer med funktionsnedsättning,

- innehållet återges oförändrat, och
- det anges hur innehållet har disponerats.

Vad som anges i första stycket gäller även när innehållet sprids i en teknisk upptagning som avses i yttrandefrihetsgrundlagen.

Bestämmelser om rätt till sändningar finns i 3 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 1 kap. 7 § andra stycket. Ändringen, som behandlas i avsnitt 10.2.4, innebär att paragrafen utvidgas till att omfatta även fall när en tryckt tidning distribueras som en taltidning genom tillhandahållande av databasinnehåll (i första hand via internet). Ett krav är att innehållet är anpassat för personer med funktionsnedsättning. Ytterligare en förutsättning för regelns tillämplighet är att det anges hur innehållet har disponerats. Detta innebär att en förteckning över innehållet i den tryckta tidningen ska finnas i bilagan (jfr prop. 1981/82:164 s. 17).

6 §

Om en författare, utgivare eller förläggare som är ansvarig enligt 8 kap. för en skrift som inte är periodisk sprider eller låter sprida innehållet eller delar av detta i form av ett program som tillhandahålls ur en databas som avses i 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen, ska detta innehåll anses vara en bilaga till skriften. Det gäller dock endast om innehållet återges oförändrat och det anges att innehållet är en bilaga enligt denna bestämmelse.

Paragrafen, som är ny, behandlas i avsnitt 10.2.4. Den innebär att när en tryckt bok distribueras i form av databasinnehåll som omfattas av databasregeln i nuvarande 1 kap. 9 § YGL, bl.a. i form av print on demand, e-böcker och ljudböcker, ska detta innehåll anses som en bilaga till boken. Grundlagsskyddet för databasinnehållet gäller då enligt TF. Databasregeln som annars skulle vara tillämplig på innehållet i databasen gäller inte det innehåll i databasen som utgör bilagan.

Bestämmelsen omfattar också när en tryckt bok distribueras i form av en talbok, dvs. en bok som läses upp för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av innehållet.

För att bilageregeln ska bli tillämplig i dessa fall krävs att författaren, utgivaren eller förläggaren som ansvarar för den tryckta skriften enligt 8 kap. sprider eller låter sprida innehållet på detta sätt. Spridandet av innehållet kan ske med hjälp av uppdragstagare.

En förutsättning för regelns tillämplighet är att t.ex. författaren, som ansvarar för innehållet, råder över detta. En ytterligare förutsättning för bestämmelsens tillämplighet är att det anges i databasen att det är fråga om en bilaga enligt denna bestämmelse.

Bestämmelsen gäller vidare under förutsättning att innehållet i den tryckta boken återges oförändrat. Till exempel en ljudbok innehåller till sin natur ett något förändrat material än det som finns i den tryckta boken genom att det är ljud och inte text som återges. I normalfallet omfattas dock ljudböcker av regeln. Även e-böcker kan innehålla annat än text och bild som återfinns i den tryckta boken. En bedömning får ske i varje enskilt fall om innehållet i ljudboken är så förändrat att det inte kan anses röra sig om en bilaga till den tryckta skriften.

Med uttrycket "databas" avses i paragrafen detsamma som i YGL, nämligen en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Grundläggande bestämmelser

Meddelarfrihet och anskaffarfrihet

7 §

Det står var och en fritt att meddela uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att göra dem offentliga i en tryckt skrift (meddelarfrihet). Denna frihet avser uppgifter som lämnas till

– en författare eller någon annan upphovsman till en framställning i en tryckt skrift,

– skriftens utgivare eller redaktion, eller

– ett företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller andra meddelanden till periodiska skrifter.

Det står också var och en fritt att anskaffa uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att göra dem offentliga i en tryckt skrift eller att meddela uppgifter som avses i första stycket (anskaffarfrihet).

För dessa friheter finns inga andra begränsningar än de som följer av denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 1 § tredje och fjärde styckena. En punktuppställning införs rörande den krets till vilken meddelaren kan lämna uppgifter inom ramen för meddelarfriheten. En nyhet är att begreppen meddelarfrihet respektive anskaffarfrihet uttryck-

ligen nämns i bestämmelsen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Paragrafen har placerats senare i kapitlet än vad som är fallet med den nuvarande bestämmelsen. Detta har ingen innebörd i sak.

Censurförbud och förbud mot andra hindrande åtgärder

8 §

En skrift får inte granskas före tryckningen av en myndighet eller ett annat allmänt organ. Förbud mot tryckning får aldrig förekomma.

Det är inte heller tillåtet för en myndighet eller ett annat allmänt organ att, på grund av skriftens innehåll, hindra tryckning eller utgivning av en skrift, om åtgärden inte har stöd i denna grundlag. Detsamma gäller i fråga om hinder mot spridning av en skrift bland allmänheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 2 § TF. I rubriken införs begreppet ”censurförbud”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Exklusivitetsprincipen

9 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte utan stöd i denna grundlag ingripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har missbrukat tryckfriheten eller medverkat till ett sådant missbruk. Inte heller får de utan stöd i denna grundlag av sådan anledning ingripa mot skriften.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 3 § TF. Formuleringarna har till största delen hämtats från nuvarande 1 kap. 4 § YGL. Bedömningen är att dessa återger det nuvarande rättsläget även beträffande TF. Ändringarna är således endast redaktionella och språkliga.

*Instruktion för tillämpningen**10 §*

Den som ska döma över missbruk av tryckfriheten eller på annat sätt vaka över att denna grundlag efterlevs bör alltid ha i åtanke att tryckfriheten är en grundval för ett fritt samhällsskick, alltid uppmärksamma ämnet och tanken mera än uttrycket, liksom syftet mera än framställningssättet samt i tveksamma fall hellre fria än fälla.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 4 § första stycket. Den innehåller en anvisning riktad till domstolar och andra rättstillämpande organ som ska tillämpa TF om att särskilt observera tryckfrihetens betydelse som en grundval för ett fritt samhällsskick.

Bestämmelsen benämns normalt som ”instruktionen”. Den utgör en utvidgning av den allmänna straffrättsliga regeln ”in dubio mitius” (vid tvivel det mildare) – dvs. här att bedömningen vid tvekan ska väga över till förmån för tryckfriheten. Språket i den nu gällande bestämmelsen är ålderdomligt och kan vara svårförståeligt. Därför görs det en mer omfattande översyn av språket i paragrafen. Jämfört med Yttrandefrihetskommitténs motsvarande författningsförslag (SOU 2012:55 s. 531) har dock även ledet ”ämnet och tanken mera än uttrycket” behållits. Detta uttryck kan sägas ta sikte på inte minst framställningsformerna satir och parodi och får därmed anses fylla en funktion även i fortsättningen.

Det andra stycket i 1 kap. 4 § TF har flyttats till en särskild paragraf om bestämmande av påföljd, se 7 kap. 24 §.

Undantag från grundlagen*Vissa frågor som får regleras i lag**11 §*

Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om upphovsmäns rätt till litterära eller konstnärliga verk eller framställares rätt till fotografisk bild, om upphovsrätten närstående rättigheter och om förbud mot att återge ett verk på ett sätt som kränker den andliga odlingens intressen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 8 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

12 §

Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om

1. förbud mot kommersiella annonser vid marknadsföring av alkohol-drycker eller tobaksvaror,

2. förbud mot kommersiella annonser som används vid marknadsföring av andra varor än tobaksvaror eller av tjänster, om det i annonsen förekommer ett varukännetecken som är i bruk för en tobaksvara eller som enligt gällande bestämmelser om varumärken är registrerat eller inarbetat för en tobaksvara,

3. förbud mot kommersiella annonser vilket har meddelats till skydd för hälsa eller miljö enligt en förpliktelse som följer av medlemskapet i Europeiska unionen,

4. krav att införa och på ett visst sätt utforma varningstext, innehållsdeklaration eller annan liknande produktinformation om syftet är skydd för hälsa eller miljö eller konsumentskydd,

5. förbud mot offentliggörande i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet av kreditupplysning som innebär otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet eller som innehåller oriktig eller missvisande uppgift, om ersättningskyldighet för sådant offentliggörande, om krav på berättigat behov hos den som beställer kreditupplysningen, om skyldighet att lämna information till den som avses med upplysningen och om rättelse av oriktig eller missvisande uppgift, eller

6. ansvar och ersättningskyldighet som avser det sätt på vilket en uppgift eller underrättelse har anskaffats.

Punkterna 1–3 och 5–6 motsvarar nuvarande 1 kap. 9 § punkterna 1–5.

Bestämmelsen i punkten 4 är ny. Den har behandlats i avsnitt 16.2.1. Den gör det möjligt att i lag uppställa krav på att det införs varningstexter, innehållsdeklarationer eller annan liknande produktinformation som förekommer när det gäller tryckta skrifter samt på hur sådan information ska utformas. En förutsättning är att syftet med kravet är skydd för hälsa, miljö eller konsumentskydd. Sådana krav kan t.ex. gälla en skyldighet att ange vissa uppgifter samt att ge informationen en specifik storlek och placering.

Med ”varningstext” förstås en text som har till syfte att upplysa konsumenterna om vissa skadliga egenskaper hos en viss produkt. Med begreppet ”innehållsdeklaration” förstås typiskt sett en lista över vilka ämnen eller ingredienser som ingår i ett livsmedel eller

någon annan produkt. Med ”annan liknande produktinformation” avses bl.a. uppgifter om hur en viss produkt – t.ex. ett läkemedel – ska användas eller hur den ska hanteras i avfallsledet.

Tidigare har det gällt att ett påbud om text med visst innehåll kan tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt endast om påbudet inte är av en ”uttrycklig åsiktspåverkande eller opinionsbildande karaktär”, jfr Lagrådets yttrande i prop. 2001/02:162. Detta synsätt ska inte längre tillämpas. Det ska emellertid fortfarande röra sig om produktinformation, ett begrepp som i sig får anses inrymma ett krav på objektivitet och saklighet.

Uttrycket skydd för hälsa respektive miljö förekommer redan i punkten 3 i denna paragraf. Här ges detta ingen annan innebörd än i den bestämmelsen. När det gäller betydelsen av begreppet ”konsumentskydd” kan viss ledning hämtas i lagstiftning som finns på konsumentområdet. Begreppet får anses omfatta bl.a. frågor som rör köp- eller krediträttsliga frågor där en konsument är part, avtalsvillkor i konsumentförhållanden, finansiell rådgivning till konsumenter, produktsäkerhet och försäljning eller marknadsföring av paketresor.

Bestämmelsen avser information angående den aktuella produkten som lämnas av tillverkaren eller t.ex. en svensk distributör. Den är således inte tillämplig på uttalanden från fristående aktörer som inte har någon koppling till produkten. Bestämmelsen omfattar t.ex. inte yttranden från konsumenter om produkten eller från journalister som rapporterar om denna.

I bestämmelsen behandlas inte frågan om hur stor del av en förpacknings yta som en skyldighet att införa t.ex. varningstext kan avse. Hur omfattande krav i det avseendet som kan accepteras från tryck- och yttrandefrihetsrättsliga utgångspunkter får avgöras med beaktande av förhållandena i det enskilda fallet. Tidigare uttalanden om att kraven inte får bli så omfattande att de ”alltför mycket beskär möjligheten för näringsidkaren att förse förpackningar med egen text” är fortfarande relevanta i detta avseende (se bl.a. Lagrådets yttrande i prop. 2001/02:162).

*Uppgiftssamlingar med vissa personuppgifter***13 §**

Utan hinder av denna grundlag gäller vad som följer genom lag om förbud mot offentliggörande av uppgifter som ingår i en uppgiftssamling som har ordnats så att det är möjligt att söka efter eller sammanställa uppgifter om

1. en enskilds ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa, sexualliv, genetiska uppgifter, biometriska uppgifter, eller

2. att en enskild har begått lagöverträdelser genom brott, förekommer i fällande domar i brottmål eller varit föremål för straffprocessuella tvångsmedel.

Vad som anges i första stycket gäller endast om det med hänsyn till verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet.

Bestämmelsen är ny. Den har behandlats i avsnitt 14.2.1–14.2.3. Den gör det möjligt att utan hinder av TF uppställa förbud mot offentliggörande av uppgifter som ingår i en uppgiftssamling som har ordnats så att det är möjligt att söka efter eller sammanställa vissa uppgifter om enskilda. Det är två grupper av uppgifter som omfattas. Den första gruppen rör uppgifter om en enskilds ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa, sexualliv, genetiska uppgifter, biometriska uppgifter. Den andra gruppen avser uppgifter om att en enskild har begått lagöverträdelser genom brott, förekommer i fällande domar i brottmål eller varit föremål för straffprocessuella tvångsmedel.

Bestämmelsen blir endast tillämplig om det med hänsyn till verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig finns särskilda risker för otillbörliga intrång i de registrerades personliga integritet.

Motsvarande bestämmelse införs i YGL. De kommentarer som lämnas här gäller även för den bestämmelsen.

Det huvudsakliga tillämpningsområdet för bestämmelsen behandlas i första stycket. Den är tänkt att avse uppgiftssamlingar som utgör vad som enligt ett vardagligt språk kan anses bilda ett register. Innebörden är att uppgifter har samlats ihop och gjorts sökbara eller möjliga att sammanställa. Med uppgiftssamlingar avses i detta sammanhang inte löpande text i en skrift eller, om YGL är till-

lämplig, på en webbplats. Bestämmelsen är inte enbart tillämplig på uppgiftssamlingar som utgör en automatiserad behandling av de aktuella uppgifterna på det sätt som avses i 5 § första stycket PUL, även om detta kan förväntas vara den klart dominerande formen. Det kan även röra sig om rent manuella uppgiftssamlingar som sker t.ex. genom att uppgifter hämtade från ett antal skriftliga dokument ställs samman till ett register.

En förutsättning för att bestämmelsen ska vara tillämplig är att uppgiftssamlingen är tillgänglig för allmänheten på ett sätt som omfattas av grundlagarna, t.ex. i en periodisk skrift eller på en webbplats när YGL är tillämplig.

De registerliknande uppgiftssamlingar som avses behöver inte ha strukturerats på ett sätt som underlättar sökning efter just de uppgifter som omfattas av bestämmelsen. Det gäller således t.ex. inte något krav på att denna har strukturerats för att ”påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter” på det sätt som avses i 5 a § PUL. För att delegationsbestämmelsen ska bli tillämplig är det tillräckligt att uppgiftssamlingen gör det möjligt att genom ”fritextsökning” söka efter någon av de uppgifter som omfattas. När det gäller manuellt förda uppgiftssamlingar bör kravet på sökbarhet som regel anses uppfyllt bl.a. om en förteckning över personer sorteras efter bokstavsordning.

Bestämmelsen avser vissa typer av personuppgifter. Med personuppgifter avses information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Den omfattar enbart sådana uppgifter som enligt nuvarande reglering behandlas i 13–21 §§ PUL och som brukar benämnas känsliga personuppgifter (punkt 1) samt uppgifter om lagöverträdelser m.m. (punkt 2).

Den kommande dataskyddsförordningen innebär förändringar i vilka uppgiftstyper som omfattas av dessa kategorier. Detta återspeglas i punkten 1 genom att genetiska uppgifter respektive biometriskas uppgifter har lagts till. Med genetiska uppgifter avses alla personuppgifter som rör nedärvda eller förvärvade genetiska kännetecken för en fysisk person, vilka ger unik information om denna fysiska persons fysiologi eller hälsa och vilka framför allt härrör från en analys av ett biologiskt prov från den fysiska personen i fråga, se artikel 4 (13) dataskyddsförordningen.

Biometriskas uppgifter avser personuppgifter som erhållits genom en särskild teknisk behandling som rör en fysisk persons

fysiska, fysiologiska eller beteendemässiga kännetecken och som möjliggör eller bekräftar identifieringen av denna fysiska person, såsom ansiktsbilder eller fingeravtrycksuppgifter, se artikel 4 (14) dataskyddsförordningen.

En annan förändring i dataskyddsförordningen jämfört med nuvarande personuppgiftsreglering är att uppgiftskategorin lagöverträdelse m.m. enligt förordningen avser ”fällande” domar i brottmål (och således inte alla domar i brottmål) samt att administrativa frihetsberövanden inte längre omfattas.

Innebörden av andra stycket är att tillämpningsområdet för delegationsbestämmelsen smalnas av och görs beroende av en bedömning med utgångspunkt i integritetsskyddsfrågan. Detta innebär att endast vissa kvalificerade situationer omfattas vilka medför särskilda risker för otillbörliga intrång i de registrerades personliga integritet. Det ska kunna göras en bred prövning av de omständigheter under vilka tillhandahållandet sker i det enskilda fallet. Bedömningen ska ske med utgångspunkt främst i det sätt på vilket registret tillhandahålls mer allmänt snarare än i innebörden av en viss uppgift som ingår i registret. Hänsyn ska alltså tas till verksamheten och de former under vilka registret hålls tillgängligt. I detta ligger att karaktären på de personuppgifter som söktjänsten avser får vägas in vid prövningen av om delegationsbestämmelsen är tillämplig eller inte.

Vid denna bedömning av verksamheten och formerna finns det skäl att fästa särskild vikt vid om en söktjänst främst vänder sig till allmänheten. Det kan antas att de som använder en sådan söktjänst i betydligt färre fall har ett berättigat behov av att få tillgång till de aktuella personuppgifterna än om tjänsten vänder sig till professionella aktörer.

En annan omständighet som bör beaktas särskilt vid bedömningen av riskerna för integritetsintrång är hur avancerad sökfunktionen på den aktuella söktjänsten är. Uppgiftssamlingar med en s.k. personuppgiftsanknuten struktur som syftar till att underlätta just sökning på personuppgifter (t.ex. genom olika särskilt anpassade sökfält) får sägas vara mer riskfyllda jämfört med tjänster med en generell struktur som gör det möjligt att söka efter uppgifter med ”fritextsökning”. Olikheterna mellan dessa metoder för att strukturera materialet är emellertid som angetts inte så stora att de i sig bör avgöra om delegationsbestämmelsen blir tillämplig eller

inte. Däremot bör frågan beaktas vid den helhetsbedömning som ska göras. Om t.ex. verksamheten går ut på att tillhandahålla uppgifter om enskilds hälsa eller sexualliv torde det dock i detta sammanhang normalt inte ha betydelse att tjänsten enbart är tillgänglig för professionella aktörer eller att den saknar en ”personuppgiftsanknuten struktur”. Riskerna för integritetsintrång med en sådan verksamhet framstår som så påtagliga att undantaget från grundlagsskyddet bör bli tillämpligt.

Det föreslagna undantaget tar sikte på rena söktjänster som innebär att registerliknande uppgiftssamlingar av vissa känsliga personuppgifter hålls tillgängliga för allmänheten. Sammanställningar av sådana personuppgifter kan dock förekomma även i traditionell medieverksamhet, bl.a. i anslutning till olika typer av granskande artiklar. En uppgiftssamling som tillhandahålls inom ramen för sådan verksamhet är inte avsedd att träffas av undantaget. I de fallen bör särskilda risker för otillbörliga integritetsintrång inte anses föreligga.

Bestämmelsen ger möjlighet att genom lag låta förbud gälla i de frågor som omfattas av undantaget, jfr nuvarande 1 kap. 9 § 1–4 TF. Detta inkluderar även en möjlighet att införa åtgärder som är mindre ingripande än förbud, t.ex. att uppställa olika typer av villkor såsom krav på rättelse av felaktiga uppgifter eller en skyldighet att underrätta den registrerade om att en sökning avseende honom eller henne har gjorts. Vidare öppnar bestämmelsen för straffpåföljder och andra typer av rättsverkningar av överträdelser.

Undantag för barnpornografi

14 §

Denna grundlag är inte tillämplig på pornografiska bilder av personer vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under arton år.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 10 §.

2 kap. Allmänna handlingars offentlighet

Grundläggande bestämmelser

Offentlighetsprincipen

1 §

Till främjande av ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande ska var och en ha rätt att ta del av allmänna handlingar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 1 §. Tre förändringar har gjorts i anslutning till ändringar i 1 kap. 1 § första och andra styckena. Uttrycket ”en allsidig upplysning” har ändrats till ”en fri och allsidig upplysning”. Vidare har som en konsekvens av hur ändamålet anges i portalparagrafen i 1 kap. 1 § ”ett fritt konstnärligt skapande” lagts till bland de syften som offentlighetsprincipen ska säkerställa. Detta bedöms inte innebära någon förändring av vad som redan gäller.

En ändring i sak är att uttrycket ”var och en” används i stället för ”varje svensk medborgare”. Av 14 kap. 5 § följer att skyddet för andra än svenska medborgare kan begränsas genom lag.

Begränsning av offentlighetsprincipen

2 §

Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas endast om det krävs med hänsyn till

- 1. rikets säkerhet eller dess förhållande till en annan stat eller en mellanfolklig organisation,*
- 2. den centrala finanspolitiken, penningpolitiken eller valutapolitiken,*
- 3. myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn,*
- 4. intresset av att förebygga eller beivra brott,*
- 5. det allmännas ekonomiska intresse,*
- 6. skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, eller*
- 7. intresset av att bevara djur- eller växtart.*

En begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet.

Riksdagen eller regeringen får dock i en sådan bestämmelse som avses i andra stycket ges befogenhet att efter omständigheterna medge att en viss handling lämnas ut.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 2 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Vad som är allmän handling

Handling

3 §

Med handling avses en framställning i skrift eller bild samt en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 3 § första stycket första meningen. Ändringarna är endast språkliga.

Handling som förvaras hos myndighet

4 §

En handling är allmän, om den förvaras hos en myndighet och enligt 9 eller 10 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos en myndighet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 3 § första stycket andra meningen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

5 §

En upptagning som avses i 3 § anses förvarad hos en myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt.

En sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling anses dock förvarad hos myndigheten endast om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder och inte annat följer av 6 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 3 § andra stycket. Ändringarna är endast språkliga.

6 §

En sammanställning enligt 5 § andra stycket anses inte förvarad hos myndigheten om sammanställningen innehåller personuppgifter och myndigheten enligt lag eller förordning saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig. Med personuppgift avses all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 3 § tredje stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

7 §

Brev eller annat meddelande som är ställt personligen till den som innehar befattning vid en myndighet anses som allmän handling, om handlingen gäller ett ärende eller någon annan fråga som ska handläggas av myndigheten. Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 4 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

8 §

Med myndighet jämställs i detta kapitel riksdagen och beslutande kommunal församling.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 5 §. Ändringarna är endast språkliga.

Inkommen handling

9 §

En handling anses ha kommit in till en myndighet, när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. I fråga om en upptagning som avses i 3 § gäller i stället att den anses ha kommit in till myndigheten när någon annan har gjort den tillgänglig för myndigheten på det sätt som anges i 5 §.

Tävlingsskrifter, anbud eller andra sådana handlingar som enligt tillkännagivande ska lämnas i förseglat omslag anses inte ha kommit in före den tidpunkt som har bestämts för öppnandet.

En åtgärd som någon vidtar endast som ett led i en teknisk bearbetning eller teknisk lagring av en handling som en myndighet har tillhandahållit ska inte anses leda till att handlingen har kommit in till den myndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 6 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Upprättad handling

10 §

En handling anses upprättad hos en myndighet, när den har expedierats. En handling som inte har expedierats anses upprättad när det ärende som den hänför sig till har slutbehandlats hos myndigheten eller, om handlingen inte hänför sig till ett visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller färdigställts på annat sätt.

I stället för det som föreskrivs i första stycket gäller följande:

1. Diarium, journal samt sådant register eller annan förteckning som förs förtlöpande anses ha upprättats när de har färdigställts för anteckning eller införing.

2. Dom och annat beslut, som enligt vad som är föreskrivet ska avkunnas eller expedieras, samt protokoll och annan handling som hänför sig till ett sådant beslut, anses ha upprättats när beslutet har avkunnats eller expedierats.

3. Andra protokoll från en myndighet och därmed jämförliga anteckningar anses ha upprättats när de har justerats av myndigheten eller färdigställts på annat sätt.

Det som sägs i andra stycket 3 gäller inte protokoll hos riksdagens utskott, en kommuns revisorer, statliga kommittéer eller hos en kommunal myndighet i ärende som denna endast bereder till avgörande.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 7 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Överlämnad handling

11 §

Har ett organ som ingår i eller är knutet till en myndighetsorganisation lämnat över en handling till något annat organ inom samma myndighetsorganisation, anses handlingen som inkommen eller upprättad därigenom endast om organen uppträder som självständiga i förhållande till varandra.

Detsamma gäller om en handling har framställts för att lämnas på det sätt som anges i första stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 8 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Minnesanteckning, utkast och koncept***12 §**

En minnesanteckning som har gjorts hos en myndighet och som inte har expedierats ska inte heller efter den tidpunkt då den enligt 10 § är att anse som upprättad anses som allmän handling hos myndigheten. Minnesanteckningen anses dock som upprättad om den har tagits om hand för arkivering. Med minnesanteckning avses promemoria och annan uppteckning eller upptagning som har kommit till endast för föredragning eller beredning av ett ärende, dock inte i den del den har tillfört ärendet någon sakuppgift.

Utkast eller koncept till en myndighets beslut eller skrivelse och annan därmed jämställd handling som inte har expedierats anses inte som allmän handling. Handlingen anses dock vara allmän handling om den tas om hand för arkivering.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 9 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Teknisk bearbetning och säkerhetskopiering***13 §**

En handling som förvaras hos en myndighet endast som ett led i en teknisk bearbetning eller teknisk lagring för någon annans räkning anses inte som allmän handling hos den myndigheten.

Som allmän handling anses inte en handling som en myndighet förvarar endast i syfte att kunna återskapa information som har gått förlorad i en myndighets ordinarie system för automatiserad behandling av information (säkerhetskopiering).

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 10 §. Ändringarna är endast språkliga.

*Undantag***14 §**

Som allmän handling anses inte

- 1. brev, telegram eller någon annan sådan handling som har lämnats in till eller upprättats hos en myndighet endast för befordran av ett meddelande,*
- 2. meddelande eller annan handling som har lämnats in till eller upprättats hos en myndighet endast för offentliggörande i en periodisk skrift som ges ut genom myndigheten,*

3. tryckt skrift, ljud- eller bildupptagning eller någon annan handling som ingår i ett bibliotek eller som från en enskild har tillförts ett allmänt arkiv uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål eller privata brev, skrifter eller upptagningar som annars har överlämnats till en myndighet uteslutande för något ändamål som anges här,

4. en upptagning av innehållet i handling som avses i 3, om upptagningen förvaras hos en myndighet där den ursprungliga handlingen inte skulle vara att anse som allmän.

Det som föreskrivs i första stycket 3 om handling som ingår i bibliotek tillämpas inte på en upptagning i en databas som en myndighet har tillgång till enligt ett avtal med en annan myndighet, om upptagningen är allmän handling hos den myndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 11 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Utlämnande av allmänna handlingar

Rätten att ta del av allmänna handlingar

15 §

Den som begär ut en allmän handling som får lämnas ut ska genast eller så snart det är möjligt och utan avgift få ta del av handlingen på stället på ett sådant sätt att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. En handling får även skrivas av, avbildas eller tas i anspråk för ljudöverföring. Kan en handling inte tillhandahållas utan att en sådan del av handlingen som inte får lämnas ut röjs, ska den i övriga delar göras tillgänglig för sökanden i avskrift eller kopia.

En myndighet är inte skyldig att tillhandahålla en handling på stället, om det möter betydande hinder. Detsamma gäller en upptagning som avses i 3 §, om sökanden utan beaktansvärd olägenhet kan ta del av upptagningen hos en närbelägen myndighet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 12 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Kopior av allmänna handlingar

16 §

Den som önskar ta del av en allmän handling har även rätt att mot fastställd avgift få en avskrift eller kopia av handlingen till den del handlingen får lämnas ut. En myndighet är dock inte skyldig att i större utsträckning än vad som följer av lag lämna ut en upptagning för automatiserad behandling i annan form än utskrift. En myndighet är inte heller skyldig att framställa en kopia av karta, ritning, bild eller någon annan upptagning som avses i 3 § än vad som följer av lag, om det skulle innebära svårigheter och handlingen kan tillhandahållas på stället.

En begäran att få en avskrift eller kopia av allmän handling ska behandlas skyndsamt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 13 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Prövning av begäran

17 §

En begäran att få ta del av en allmän handling görs hos den myndighet som förvarar handlingen.

Begäran prövas av den myndighet som anges i första stycket. Om det finns särskilda skäl, får det dock föreskrivas i en bestämmelse som avses i 2 § andra stycket att prövningen vid tillämpningen av bestämmelsen ska göras av någon annan myndighet. I fråga om en handling som är av synnerlig betydelse för rikets säkerhet kan det även genom förordning föreskrivas att endast en viss myndighet får pröva frågan om utlämnande. I dessa fall ska begäran om utlämnande genast hänskjutas till en behörig myndighet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 14 § första och andra styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

18 §

En myndighet får inte på grund av att någon begär att få ta del av en allmän handling efterforska vem denne är eller vilket syfte han eller hon har med sin begäran i större utsträckning än vad som behövs för att myndigheten ska kunna pröva om det finns hinder mot att handlingen lämnas ut.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 14 § tredje stycket. Ändringarna är endast språkliga.

19 §

Om någon annan än riksdagen eller regeringen avslår en begäran att få ta del av en handling eller lämnar ut en allmän handling med förbehåll som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller annars förfoga över den, får sökanden överklaga beslutet. Beslut av statsråd ska överklagas till regeringen och beslut av någon annan myndighet ska överklagas till domstol.

I den lag som avses i 2 § ska det närmare anges hur beslut som avses i första stycket får överklagas. Ett överklagande ska alltid prövas skyndsamt.

För beslut av en myndighet som lyder under riksdagen gäller särskilda bestämmelser om överklagande.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 15 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

20 §

En anteckning om hinder att lämna ut allmän handling får göras endast på en handling som omfattas av en bestämmelse som avses i 2 § andra stycket. Den tillämpliga bestämmelsen ska anges.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 16 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Ytterligare bestämmelser om allmänna handlingar

Allmänna handlingar hos enskilda organ och hos Svenska kyrkan

21 §

Om en myndighets verksamhet ska övertas av ett enskilt organ, får det i lag föreskrivas att regeringen eller en beslutande kommunal församling får besluta att allmänna handlingar som hänför sig till den verksamheten och som organet behöver för verksamheten får överlämnas dit utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Ett sådant organ ska i fråga om överlämnade handlingar jämföras med en myndighet när 15–20 §§ tillämpas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 17 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

22 §

I lag får det även föreskrivas att regeringen får besluta att allmänna handlingar får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska

delar för förvaring, utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Detta gäller handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos

1. myndigheter som har upphört och som har haft uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet, eller

2. Svenska kyrkans beslutande församlingar.

När 15–20 §§ tillämpas ska Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar jämföras med en myndighet i fråga om överlämnade handlingar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 17 § andra och tredje styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Bevarande och gallring

23 §

Grundläggande föreskrifter om hur allmänna handlingar ska bevaras samt om gallring och annat avhållande av sådana handlingar får meddelas i lag.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 2 kap. 18 §. Ändringarna är endast språkliga.

3 kap. Rätten till anonymitet

1 §

En författare till en tryckt skrift är inte skyldig att sätta ut namn, pseudonym eller signatur på skriften. Detsamma gäller för den som har meddelat uppgifter för offentliggörande enligt 1 kap. 7 § och för utgivare av en tryckt skrift som inte är periodisk.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 1 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

2 §

I mål om ansvar, skadestånd eller särskild rättsverkan på grund av tryckfrihetsbrott får ingen ta upp frågan om vem som är författare eller vem som är meddelare enligt 1 kap. 7 §. Detsamma gäller frågan om vem som är utgivare till en tryckt skrift som inte är periodisk.

Om författare eller utgivare har angetts på en skrift som inte är periodisk, med namn eller med en pseudonym eller signatur som enligt vad som är allmänt känt syftar på en viss person, får dock frågan om han eller hon är

ansvarig behandlas i målet. Detsamma gäller om någon i en skriftlig förklaring har uppgett sig vara författaren eller utgivaren eller självant har lämnat en sådan uppgift i målet.

Frågan om vem som är ansvarig för brott enligt 7 kap. 22 eller 23 § får handläggas i samma rättegång som avses i första och andra styckena.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 2 § TF. Flera formuleringar i första stycket har hämtats från motsvarande bestämmelse i nuvarande 2 kap. 2 § första stycket YGL. Ändringarna innebär inte några sakliga förändringar utan är endast redaktionella och språkliga.

Tystnadsplikt

3 §

Den som har tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen av en tryckt skrift eller med en framställning som har varit avsedd att införas i en tryckt skrift får inte röja vad han eller hon då har fått veta om vem som är författare eller meddelare eller, i fråga om en skrift som inte är periodisk, utgivare.

Tystnadsplikten enligt första stycket gäller även för den som på något annat sätt har varit verksam inom ett företag för utgivning av tryckta skrifter eller inom ett företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller andra meddelanden till periodiska skrifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 3 § första stycket. Bestämmelserna delas här in i två stycken. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

4 §

Tystnadsplikten enligt 3 § gäller inte i följande fall:

1. Den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till att hans eller hennes identitet röjs.

2. Det är tillåtet enligt 2 § andra stycket att behandla frågan om identiteten.

3. Det rör sig om något av de brott av meddelare, författare eller andra upphovsmän eller av utgivare som avses i 7 kap. 22 § första stycket 1.

4. En domstol finner i fråga om brott enligt 7 kap. 21 § eller 22 § första stycket 2 eller 3 att det är nödvändigt att uppgifter lämnas om huruvida det är den som är tilltalad eller skäligen misstänkt för den brottsliga gärningen som har lämnat meddelandet eller medverkat till framställningen. Sådana uppgifter lämnas vid en förhandling.

5. En domstol finner i något annat fall att det av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en uppgift om identiteten lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkringen.

Vid förhör som avses i första stycket 4 eller 5 ska rätten noga vaka över att det inte ställs frågor som kan inkräkta på tystnadsplikten utöver vad som har medgetts i varje särskilt fall.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 3 § andra och tredje styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Efterforskningsförbud

5 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte efterforska

1. författaren till en framställning som har införts eller varit avsedd att införas i en tryckt skrift,

2. den som har gett ut eller avsett att ge ut en framställning i en sådan skrift, eller

3. den som har meddelat uppgifter enligt 1 kap. 7 §.

Förbudet i första stycket hindrar inte efterforskning när det behövs för åtal eller något annat ingripande som inte står i strid med denna grundlag. I sådana fall ska den tystnadsplikt som anges i 3 § beaktas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 4 § första stycket. Det införs en punktuppställning avseende den krets som skyddas av efterforskningsförbudet. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Repressalieförbud

6 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte ingripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 4 § andra stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Straff

7 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

- 1. uppsåtligen eller av oaktsambhet bryter mot sin tystnadsplikt enligt 3 §,*
 - 2. uppsåtligen eller av oaktsambhet på en tryckt skrift sätter ut namn på eller pseudonym eller signatur för en författare eller, i fall som avses i 1 §, meddelare eller utgivare mot hans eller hennes vilja,*
 - 3. uppsåtligen eller av oaktsambhet på en tryckt skrift sätter ut namn på eller pseudonym eller signatur för någon som uppges vara författare, utgivare eller meddelare men som inte är det,*
 - 4. uppsåtligen efterforskar i strid med 5 §, eller*
 - 5. uppsåtligen ingriper i strid med 6 §, om åtgärden utgör avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller en liknande åtgärd.*
- Allmänt åtal för brott som avses i första stycket 1–3 får väckas endast om målsäganden har anmält brottet till åtal.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 5 §. De olika brotten tas här upp i en punktuppställning och i en annan ordning än i den nuvarande paragrafen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Andra upphovsmän än författare

8 §

Det som sägs i detta kapitel om författare gäller även andra upphovsmän till framställningar som har införts eller varit avsedda att införas i en tryckt skrift.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 6 §. Ändringarna är endast språkliga.

4 kap. Rätten att trycka skrifter

1 §

Var och en har rätt att själv eller med hjälp av andra trycka skrifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 1 § med den ändringen i sak att det anges att ”var och en” har rätt att framställa tryckta skrifter och inte, som i den nuvarande bestämmelsen, enbart svenska rätts-

subjekt. Enligt föreslagna 14 kap. 5 § kan denna rätt inskränkas genom lag.

Bestämmelsen uttrycker en del av etableringsfriheten på tryckfrihetens område och garanterar i första hand friheten att driva tryckeri. Här används begreppet ”trycka skrifter” i stället för den uttryckliga hänvisning till tryckpressen som görs i den nuvarande regleringen. Någon saklig ändring är inte avsedd.

Ursprungsuppgifter

2 §

En skrift som är tryckt i Sverige och avsedd att ges ut här ska innehålla tydliga uppgifter om vem som har tryckt skriften samt om ort och år för tryckningen.

Detsamma gäller en skrift som är mångfaldigad här genom fotokopiering eller någon liknande teknik och för vilken utgivningsbevis gäller.

Skyldigheten att sätta ut uppgifter enligt första stycket gäller inte bild- eller tillfällighetstryck enligt 3 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 2 § första stycket. Innehållet har delats upp i flera meningar och i två stycken. Ordet stencilering har tagits bort, se kommentaren till föreslagna 1 kap. 2 §. I fråga om bild- och tillfällighetstryck görs det en uttrycklig hänvisning till föreslagna 3 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Den nuvarande hänvisningen till den s.k. stencilregeln i nuvarande 1 kap. 2 § andra stycket tas bort. Hänvisningen är främst en upplysning och någon saklig ändring är inte avsedd med borttagandet.

3 §

Med bild- eller tillfällighetstryck avses i denna grundlag vykort och bildalbum, visitkort och notifikationer, adresskort, etiketter, blanketter samt affärstryck såsom reklam- och emballaetryck och andra sådana trycksaker. En förutsättning är att missbruk av tryckfriheten kan anses uteslutet på grund av texten eller framställningen i övrigt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 3 §. I paragrafen definieras s.k. bild- eller tillfällighetstryck. Ändringarna är endast språkliga.

Skyldighet att bevara exemplar

4 §

Föreskrifter om skyldighet att bevara exemplar av tryckta skrifter för granskning och att lämna exemplar av sådana skrifter till bibliotek eller arkiv får meddelas i lag.

Detsamma gäller föreskrifter om skyldighet att spela in program och bevara tekniska upptagningar som avses i 1 kap. 5 och 6 §§ samt att tillhandahålla dessa.

Paragrafens första stycke motsvarar nuvarande 4 kap. 4 § och ger möjlighet att i lag införa bestämmelser om att exemplar av tryckta skrifter ska bevaras för att möjliggöra en straffrättslig granskning. Bestämmelsen ger även stöd för en lagstadgad plikt att leverera exemplar till bibliotek eller arkiv. Bestämmelsen har formulerats om och fått en lydelse som liknar motsvarande paragrafer i YGL (nuvarande 3 kap. 6 och 9 §§).

Bestämmelsen i andra stycket har flyttats hit från den s.k. bilage-regeln i nuvarande 1 kap. 7 §.

Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Straff

5 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som framställer en skrift och bryter mot 2 § första eller andra styckena.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 5 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

5 kap. Rätten att ge ut periodiska skrifter

Ägare och utgivare

1 §

*En periodisk skrift ska ha en utgivare.
Utgivaren utses av skriftens ägare.*

Här införs en ny paragraf där de mest grundläggande bestämmelserna om utgivare har samlats. Första stycket motsvarar nuvarande 5 kap. 2 § första stycket. Andra stycket motsvarar bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 3 § första stycket.

Behörighetskrav

2 §

Var och en får vara ägare till en periodisk skrift.

I paragrafen, som i likhet med nuvarande 5 kap. 1 §, föreskriver behörighetskrav för ägare till periodiska skrifter anges det att ”var och en” får vara ägare till en periodisk skrift. Detta är en saklig ändring i förhållande till den nuvarande regleringen där enbart svenska rättssubjekt får vara ägare. Som en följd av detta upphävs bestämmelser i 2 kap. lagen (1991:1551) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (tillämpningslagen), se avsnitt 20.1.3.

Enligt föreslagna 14 kap. 5 § kan denna rätt inskränkas genom lag för andra än svenska medborgare.

3 §

En utgivare till en periodisk skrift ska ha hemvist i Sverige. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara utgivare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 2 § tredje stycket. Det nuvarande kravet att utgivaren ska vara svensk medborgare tas bort. Som en följd av detta upphävs bestämmelser i 2 kap. tillämpningslagen, se avsnitt 20.1.3.

Av föreslagna 14 kap. 5 § följer att ett krav på svenskt medborgarskap för utgivare kan införas genom lag.

Utgivarens befogenhet

4 §

Utgivaren ska ha befogenhet att utöva tillsyn över skriftens utgivning och bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja. Varje inskränkning i denna befogenhet ska vara utan verkan.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 3 § andra stycket. Texten har formulerats om med utgångspunkt i de formuleringar som förekommer i nuvarande 4 kap. 3 § YGL, som är motsvarande bestämmelse i den grundlagen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Anmälan om utgivare

5 §

När utgivare har utsetts, ska ägaren anmäla detta till en myndighet som anges i lag. Anmälan ska innehålla uppgift om utgivarens namn och hemvist. Den ska även innehålla bevis om att utgivaren är behörig enligt 3 § och en förklaring om att han eller hon har åtagit sig uppdraget.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 4 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

6 §

Om utgivaren inte längre är behörig eller om utgivarens uppdrag kommer att upphöra av något annat skäl, ska ägaren genast utse en ny utgivare och anmäla detta enligt 5 §. Anmälan ska om möjligt även innehålla bevis om att den förra utgivaren har fått del av anmälan.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 5 kap. 8 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Ställföreträdare för utgivare

7 §

En utgivare får utse en eller flera ställföreträdare. När ställföreträdare har utsetts, ska detta anmälas till den myndighet som avses i 5 §. Tillsammans med anmälan ska det lämnas ett bevis om att ställföreträdaren uppfyller behörighetsvillkoren för utgivare och har åtagit sig uppdraget och att ägaren har godkänt ställföreträdaren.

För ställföreträdare gäller 3 §. Om utgivarens uppdrag upphör faller också uppdraget som ställföreträdare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 9 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

8 §

Om anmälan av ställföreträdare har gjorts enligt 7 §, får utgivaren överlämna åt ställföreträdaren att i utgivarens ställe utöva den befogenhet som utgivaren har enligt 4 §.

Kan det antas att utgivaren på grund av sjukdom eller av annan tillfällig orsak oavbrutet under minst en månad inte kommer att utöva befogenheten som utgivare, ska han eller hon snarast överlämna denna till en ställföreträdare. Finns det ingen ställföreträdare, ska utgivaren genast utse en ställföreträdare och anmäla detta enligt 5 §. Detsamma gäller om uppdraget för den som har utsetts till ställföreträdare kommer att upphöra.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 10 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Uppgift om utgivare

9 §

På varje nummer eller häfte av en periodisk skrift ska utgivarens namn sättas ut. När en ställföreträdare har trätt in anges i stället ställföreträdarens namn.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 11 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Utgivningsbevis

Utfärdande

10 §

En periodisk skrift får inte ges ut innan det har utfärdats ett bevis om att det inte finns något hinder mot utgivning enligt denna grundlag (utgivningsbevis).

Utgivningsbevis meddelas av den myndighet som avses i 5 §. Ansökan görs av skriftens ägare. I ansökan ska skriftens titel, utgivningsort och utgivningsplan anges.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 5 § första stycket. Bestämmelserna har delats upp i två stycken. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

11 §

Utgivningsbevis får inte utfärdas innan det har gjorts en anmälan om utgivare enligt 5 §.

En ansökan får avslås om skriftens titel lätt kan förväxlas med titeln på någon annan skrift med giltigt utgivningsbevis.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 5 § andra och tredje styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Giltighet och förnyelse

12 §

Ett utgivningsbevis gäller i tio år. Därefter upphör beviset. Beviset får förnyas efter ansökan av skriftens ägare, varje gång för tio år från utgången av den föregående tioårsperioden.

Paragrafen motsvarar till viss del nuvarande 5 kap. 5 § fjärde och femte styckena. Vissa bestämmelser i den nuvarande paragrafen har flyttats till tillämpningslagen, se avsnitt 7.2.3 och författningskommentaren till lagen om ändring i tillämpningslagen.

Återkallelse

13 §

Ett utgivningsbevis får återkallas i följande fall:

- 1. Ägaren har anmält att skriftens utgivning upphört.*
- 2. Det finns ingen utgivare eller utgivaren uppfyller inte behörighetsvillkoren enligt 2 § och en behörig utgivare utses inte omedelbart.*
- 3. Det har gått sex månader från dagen då utgivningsbeviset utfärdades, utan att skriften kommit ut.*
- 4. Skriften har under något av de två senaste kalenderåren inte kommit ut med minst fyra nummer eller häften på särskilda tider.*
- 5. Det visas inom sex månader från första gången skriften kom ut att beviset inte borde ha utfärdats med hänsyn till bestämmelsen i 11 § andra stycket.*
- 6. Titeln på en skrift har typografiskt sett getts en sådan likhet med titeln på en annan skrift med utgivningsbevis att förväxling lätt kan ske och rättelse vidtas inte omedelbart.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 6 § första stycket. Andra stycket i den paragrafen har flyttats till tillämpningslagen, Vissa bestämmelser i den nuvarande paragrafen har flyttats till tillämpningslagen, se avsnitt 7.2.3 och författningskommentaren till 2 kap. 8 § lagen om ändring i tillämpningslagen.

I övrigt är ändringarna endast redaktionella och språkliga.

14 §

Om ett utgivningsbevis har återkallats enligt 13 § första stycket 2, 4 eller 6, krävs medgivande av skriftens ägare för att utgivningsbevis ska meddelas för en annan skrift med en titel som har en sådan likhet att de lätt kan förväxlas. Medgivande behövs dock inte om det har gått två år efter återkallelsen.

Detsamma gäller om det tidigare utgivningsbeviset har förklarats ha upphört.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 7 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

15 §

Det får i lag meddelas närmare föreskrifter om

- 1. skyldighet att anmäla ändrade förhållanden i fråga om utgivningsort och utgivningsplan,*
- 2. giltighet och förnyelse av utgivningsbevis, och*
- 3. återkallelse av utgivningsbevis.*

Paragrafen är ny och är föranledd av att vissa bestämmelser om utgivningsbevis ska kunna meddelas i lag.

Straff

16 §

Till böter döms

- 1. ägare till en periodisk skrift som ges ut utan att utgivningsbevis finns,*
- 2. ägare till en periodisk skrift för vilken en ny utgivare inte utses och anmäls enligt 6 §,*
- 3. utgivare som inte överlämnar sitt uppdrag till ställföreträdare enligt 8 § andra stycket,*
- 4. den som ger ut en periodisk skrift för vilken utgivningsförbud har meddelats enligt denna grundlag eller som uppenbart utgör en fortsättning av en sådan skrift, eller*
- 5. den som på en periodisk skrift låter ange sitt namn som utgivare eller ställföreträdare utan att vara behörig.*

Om skriften har förklarats vara brottslig eller omständigheterna är synnerligen försvarande av något annat skäl, är straffet fängelse i högst ett år.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 12 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

17 §

Till straff enligt 16 § döms även den som i en ansökan, anmälan eller förklaring som avses i detta kapitel medvetet lämnar oriktiga uppgifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 13 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

18 §

Till penningböter döms utgivare som inte sätter ut uppgifter om utgivarens namn på det sätt som anges i 9 §. Detsamma gäller ställföreträdare som har trätt in som utgivare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 14 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

19 §

I lag får det föreskrivas om straff för den som bryter mot en föreskrift i lag som har meddelats med stöd av 15 § 1.

Paragrafen är ny och anger att det får föreskrivas om straff när det gäller de bestämmelser i lag som berörs i föreslagna 15 § första punkten.

6 kap. Rätten att sprida tryckta skrifter

1 §

Var och en har rätt att själv eller med hjälp av andra sprida tryckta skrifter.

Regleringen av rätten att sprida skrifter återfinns i nuvarande 6 kap. 1 §. I förhållande till den nuvarande lydelsen tas uttrycken ”till salu hålla” och ”försända” bort. Dessa formuleringar har inte någon självständig rättslig betydelse utan kan betraktas som exempel på vad som ryms inom uttrycket ”sprida tryckta skrifter”, se SOU 1947:60 s. 240 f. En ändring i sak är att det anges att ”var och en” har rätt att sprida tryckta skrifter och inte som i den nuvarande lydelsen enbart svenska rättssubjekt, se avsnitt 7.2. Enligt föreslagna 14 kap. 5 § kan denna rätt inskränkas genom lag.

Undantag

2 §

Utan hinder av denna grundlag gäller vad som föreskrivs i lag, när någon

1. visar en pornografisk bild på eller vid en allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt eller utan föregående beställning sänder eller tillställer på annat sätt en sådan bild till någon, eller

2. bland barn och ungdom sprider en tryckt skrift som genom sitt innehåll kan verka förråande eller annars medföra allvarlig fara för de unga.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 2 § första stycket och anger vissa undantag från spridningsrätten. På dessa områden gäller i stället vad som bestäms i lag. I andra punkten har texten fått en lydelse som liknar motsvarande bestämmelse i YGL. Texten om kartor m.m. i

det nuvarande andra stycket har flyttats till en egen paragraf, se föreslagna 3 §. Någon ändring i sak är inte avsedd.

3 §

I lag får det meddelas föreskrifter om spridning genom tryckta skrifter av kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige helt eller delvis och innehåller upplysningar av betydelse för rikets försvar.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 6 kap. 2 § andra stycket, innebär att rätten att sprida visst kartmaterial m.m. får begränsas i lag trots att det rör sig om tryckta skrifter. Undantaget har här placerats i en egen paragraf. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Skyldighet att befordra tryckta skrifter

4 §

Den som enligt vad som följer av lag eller annan författning har en skyldighet att befordra tryckta skrifter får inte på grund av innehållet vägra eller ställa särskilda villkor för att utföra denna skyldighet. Detta gäller dock inte om befordran skulle innebära en sådan överträdelse som avses i 5 och 6 §§.

Den som har en skyldighet enligt första stycket och som har tagit emot en periodisk skrift för befordran ska inte anses som skriftens spridare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 4 §. Uttrycken ”postbefordringsföretag” och ”annan allmän trafikanstalt” i den nuvarande lydelsen av paragrafen har tagits bort. I stället införs formuleringen ”den som enligt vad som följer av lag eller annan författning har en skyldighet att befordra tryckta skrifter”. Utformningen har gjorts mer lik motsvarande bestämmelse i YGL (se nuvarande 3 kap. 10 § YGL), vilket bl.a. innebär att ordet ”befordran” genomgående används i stället för ”försändande”, jfr postlagen (2010:1045). Någon ändring i sak är inte avsedd.

Straff

5 §

Till penningböter döms den som sprider en tryckt skrift som saknar en uppgift som avses i 4 kap. 2 §. Detsamma gäller om en sådan uppgift eller en uppgift som avses i 1 kap. 2 § andra stycket 2 är oriktig och spridaren känner till detta.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 3 § första stycket. Bestämmelsen innebär att en spridare straffas med penningböter vid spridning av en skrift som saknar någon ursprungsuppgift enligt föreslagna 4 kap. 2 §. Här avses således bl.a. uppgifter om tryckare samt om ort och år för tryckningen. Straffbestämmelsen gäller även om ursprungsuppgifterna är felaktiga och spridaren känner till detta. Det straffrättsliga ansvaret omfattar även spridning av skrifter med uppgifter som är felaktiga enligt den s.k. stencilregeln i föreslagna 1 kap. 2 § andra stycket 2. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

6 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som sprider en tryckt skrift i vetenskap om att den

- 1. har tagits i beslag eller förklarats konfiskerad,*
- 2. har getts ut i strid med ett utgivningsförbud som har meddelats enligt denna grundlag, eller*
- 3. uppenbart utgör en fortsättning av en skrift som omfattas av ett sådant förbud som avses i 2.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 3 § andra stycket. Punkten 1 innebär att det nuvarande uttrycket "lagts under beslag" tas bort. I stället används samma formulering – har tagits i beslag – som i motsvarande bestämmelse om tekniska upptagningar i YGL, se 3 kap. 13 § fjärde stycket YGL. Några förändringar i sak är inte avsedda utan ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

7 kap. Tryckfrihetsbrott

Vad som är tryckfrihetsbrott

Gärningar som är tryckfrihetsbrott

1 §

Med beaktande av tryckfrihetens syfte att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande ska de gärningar som anges i 2–20 §§ anses vara tryckfrihetsbrott, om de begås i en tryckt skrift och är straffbara enligt lag.

Paragrafen, som är ny, innebär en inledning till den s.k. brottskatalogen. Det grundläggande kravet på att brotten ska begås i en tryckt skrift och att gärningarna också ska vara straffbara enligt lag (dubbel täckning) anges bara här och inte i anslutning till de enskilda straffbestämmelserna, se nedan. Den nuvarande hänvisningen till 1 kap. 1 § ersätts av att syftet med tryckfriheten skrivs ut i klartext.

Brotten i den nuvarande uppräkningsen i 7 kap. 4 och 5 §§ tas upp i egna paragrafer och i den ordning som de förekommer i brottsbalken.

Olaga hot

2 §

Som tryckfrihetsbrott anses olaga hot som innebär att någon hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller någon annans säkerhet till person eller egendom.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 16.

Förtal

3 §

Som tryckfrihetsbrott anses förtal som innebär att någon utpekar någon annan som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämnar en uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning.

Förtal av ävliden medför ansvar, om gärningen är sårande för de efterlevande eller annars kan anses kränka den frid som bör tillkomma den ävlidne.

Det ska inte dömas till ansvar om det med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken och han eller hon visar att uppgiften var sann eller att han eller hon hade skälig grund för den.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 14.

Förolämpning

4 §

Som tryckfrihetsbrott anses förolämpning som innebär att någon smädar någon annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom eller henne.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 15.

Uppvigling

5 §

Som tryckfrihetsbrott anses uppvigling som innebär att någon uppmanar eller på annat sätt söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet eller åsidosättande av vad som åligger krigsman i tjänsten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 10.

Hets mot folkgrupp

6 §

Som tryckfrihetsbrott anses hets mot folkgrupp som innebär att någon hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 11.

Olaga våldsskildring

7 §

Som tryckfrihetsbrott anses olaga våldsskildring som innebär att någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden sprids, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 13.

Hot mot tjänsteman

8 §

Som tryckfrihetsbrott anses hot mot tjänsteman som innebär att någon med hot om våld förgriper sig på någon annan för att tvinga fram, hindra eller hämnas för en åtgärd

- 1. i dennes myndighetsutövning,*
- 2. i annan verksamhet som omfattas av samma skydd som är förenat med myndighetsutövning, eller*
- 3. vid biträde till åtgärd som omfattas av sådant skydd.*

Detsamma gäller om någon på detta sätt förgriper sig mot den som tidigare har utövat eller biträtt vid sådan verksamhet, för vad denne då gjort eller underlåtit att göra.

För försök eller förberedelse till sådant hot mot tjänsteman döms det till ansvar, såvida inte brottet, om det hade fullbordats, skulle ha varit att anse som ringa.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 17.

Övergrepp i rättssak

9 §

Som tryckfrihetsbrott anses övergrepp i rättssak som innebär att någon med hot om våld angriper någon annan

- 1. för att denne har gjort en anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett en utsaga hos en domstol eller annan myndighet, eller*
- 2. för att hindra denne från en sådan åtgärd som anges i 1.*

Detsamma gäller om någon med hot om gärning som medför lidande, skada eller olägenhet angriper någon annan för att denne har avlagt vittnesmål eller annars avgett en utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom eller henne från att avge en sådan utsaga.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 18.

Uppror

10 §

Som tryckfrihetsbrott anses uppror som förövats med uppsåt att statskicket, med vapenmakt eller annars med våldsamma medel, ska omstörtas eller att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten på så sätt ska framtvingas eller hindras, om gärningen innebär en fara för uppsåtets förverkligande.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant uppror döms det till ansvar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 6.

Brott mot medborgerlig frihet

11 §

Som tryckfrihetsbrott anses brott mot medborgerlig frihet som innebär att någon utövar olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara.

För försök till sådant brott mot medborgerlig frihet döms det till ansvar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 12.

Högförräderi

12 §

Som tryckfrihetsbrott anses högförräderi som förövats med uppsåt att riket eller en del av det, med våldsamma eller annars lagstridiga medel eller med utländskt bistånd, ska läggas under främmande makt eller bringas i beroende

av sådan makt eller att del av riket på så sätt ska lösryckas, om handlingen innebär en fara för uppsåtets förverkligande.

Detsamma gäller om någon med uppsåt att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten ska framtvingas eller hindras med utländskt bistånd, om handlingen innebär en fara för detta.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant högförräderi döms det till ansvar.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 1.

Krigsanstiftan

13 §

Som tryckfrihetsbrott anses krigsanstiftan som innebär att någon med utländskt bistånd framkallar fara för att riket ska invecklas i krig eller andra fientligheter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 2.

Spioneri

14 §

Som tryckfrihetsbrott anses spioneri som innebär att någon genom att gå främmande makt till handa obehörigen befordrar, lämnar eller röjer en uppgift rörande försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningsätt, underhandlingar, beslut, eller något förhållande i övrigt, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för Sveriges säkerhet. Detta gäller vare sig uppgiften är riktig eller inte.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant spioneri döms det till ansvar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 3.

Obehörig befattning med hemlig uppgift

15 §

Som tryckfrihetsbrott anses obehörig befattning med hemlig uppgift som innebär att någon, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, obehörigen befordrar, lämnar eller röjer en uppgift rörande något förhållande av hemlig natur, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets

försvar eller för folkförsörjningen vid krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden eller annars för rikets säkerhet. Detta gäller vare sig uppgiften är riktig eller inte.

För försök eller förberedelse till sådan obehörig befattning med hemlig uppgift döms det till ansvar.

Detsamma gäller stämpling till sådant brott, om detta är att anse som grovt. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas, om gärningen innefattade tillhandagående av främmande makt eller var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde något förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst hade betrotts honom eller henne.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 4.

Vårdslöshet med hemlig uppgift

16 §

Som tryckfrihetsbrott anses vårdslöshet med hemlig uppgift som innebär att någon av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 15 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 5.

Landsförräderi eller landssvek

17 §

Som tryckfrihetsbrott anses sådant landsförräderi eller landssvek som innebär att någon, när riket är i krig eller bestämmelser i lag om sådant brott tillämpas av andra skäl,

1. missleder eller förräder dem som är verksamma för rikets försvar eller förleder dem till myteri, trolöshet eller modlöshet,

2. förräder egendom som är av betydelse för totalförsvaret, eller

3. begår någon annan liknande förrädisk gärning som är ägnad att medföra men för totalförsvaret eller innefattar bistånd åt fienden.

För försök, förberedelse eller stämpling till sådant landsförräderi eller landssvek döms det till ansvar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 7.

*Landsskadlig vårdslöshet***18 §**

Som tryckfrihetsbrott anses landsskadlig vårdslöshet som innebär att någon av oaktsambhet begår en gärning som avses i 17 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 8.

*Ryktesspridning till fara för rikets säkerhet***19 §**

Som tryckfrihetsbrott anses ryktesspridning till fara för rikets säkerhet som innebär att någon, då riket är i krig eller bestämmelser i lag om sådant brott tillämpas av andra skäl,

1. bland allmänheten sprider eller till främmande makt framför eller låter framkomma falska rykten eller andra osanna påståenden som är ägnade att framkalla fara för rikets säkerhet, eller

2. bland krigsmän sprider falska rykten eller andra osanna påståenden som är ägnade att framkalla trolöshet eller modlöshet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 § punkten 9.

*Offentliggörandebrott***20 §**

Som tryckfrihetsbrott anses också att någon

1. uppsåtligen offentliggör en allmän handling som inte är tillgänglig för var och en, om han eller hon har fått tillgång till handlingen i allmän tjänst, under utövande av tjänsteplikt eller i något därmed jämförbart förhållande,

2. offentliggör en uppgift och därvid uppsåtligen åsidosätter en tystnadsplikt som anges i en särskild lag, eller

3. när riket är i krig eller omedelbar krigsfara offentliggör en uppgift om förhållanden vars röjande enligt lag innefattar annat brott mot rikets säkerhet än de som anges i 12–16 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 5 §.

Undantag

21 §

Ett tillkännagivande i en annons eller i ett annat sådant meddelande ska inte anses vara ett tryckfrihetsbrott om det inte omedelbart av meddelandets innehåll framgår att ansvar för ett sådant brott kan bli aktuellt. Är meddelandet straffbart tillsammans med en omständighet som inte omedelbart framgår av meddelandets innehåll, gäller vad som föreskrivs i lag.

Detsamma gäller ett meddelande som genom chiffer eller på något annat sätt är hemligt för allmänheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 2 § och benämns ibland för ”annonsundantaget”. Den nuvarande bestämmelsen har delats upp i två stycken. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Meddelar- och anskaffarbrott

Brott av meddelare

22 §

Om någon meddelar en uppgift i syfte att göra den offentlig i en tryckt skrift enligt 1 kap. 7 § första stycket och därigenom gör sig skyldig till något av följande brott, gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för det brottet:

1. högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott,

2. oriktigt utlämnande av en allmän handling som inte är tillgänglig för var och en eller tillhandahållande av en sådan handling i strid med en myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig, och

3. uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt i de fall som anges i en särskild lag.

Första stycket gäller också om brottet begås av någon som, utan att vara ansvarig enligt 8 kap., medverkar som författare eller annan upphovsman eller som utgivare till en framställning som är avsedd att införas i en tryckt skrift.

I fråga om föreskrifter som avses i första stycket 3 tillämpas 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § första och tredje styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Brott av anskaffare***23 §**

Om någon anskaffar en uppgift i syfte att göra den offentlig i en tryckt skrift eller för att lämna ett meddelande enligt 1 kap. 7 § andra stycket och därigenom gör sig skyldig till ett brott som anges i 22 § andra stycket 1, gäller vad som föreskrivs i lag om det brottet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Ytterligare bestämmelser om tryckfrihetsbrott*Påföljd***24 §**

Vad som föreskrivs i lag om påföljd för brott gäller även tryckfrihetsbrott.

Vid bestämmande av påföljd ska det särskilt beaktas om en publicerad uppgift har rättats och rättelsen därefter offentliggjorts på ett lämpligt sätt.

Paragrafens första stycke motsvarar nuvarande 7 kap. 6 § första stycket medan andra stycket motsvarar nuvarande 1 kap. 4 § andra stycket. I paragrafen behandlas dels frågor om påföljd vid tryckfrihetsbrott, dels möjligheterna att i påföljdsfrågan beakta att rättelse har gjorts. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Publicering av domen***25 §**

Om den tilltalade döms för förtal eller förolämpning i en periodisk skrift enligt 3 eller 4 §, får domstolen efter yrkande besluta att domen ska föras in i skriften.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 6 § andra stycket andra meningen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Konfiskering

26 §

En tryckt skrift som innehåller tryckfrihetsbrott får konfiskeras.

Konfiskering innebär att alla exemplar av skriften som är avsedda att spridas ska förstöras. Konfiskering innebär även att åtgärder vidtas så att formar, stenar, stereotyper, plåtar och annan liknande utrustning inte kan missbrukas.

Bestämmelsen i 24 § andra stycket tillämpas även vid konfiskering.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 7 kap. 7 §. Endast redaktionella och språkliga ändringar har gjorts.

Det tredje stycket är nytt och förtydligar i lagtexten att hänsyn ska tas till publicerade rättelser även vid bedömning av frågor om konfiskering (se SOU 1947:60 s. 214).

Borttagande ur en databas som innehåller bilagor

27 §

Om ett sådant tillhandahållande ur en databas som avses i 1 kap. 5 och 6 §§ innefattar tryckfrihetsbrott, får domstolen besluta att det brottsliga yttrandet ska tas bort ur databasen.

Krav på att ett yttrande ska tas bort kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription.

Paragrafen är ny. Den har behandlats i avsnitt 10.2.5. Det införs en möjlighet för domstolen att besluta att ett yttrande som innefattar tryckfrihetsbrott ska tas bort ur en databas som avses i 1 kap. 5 och 6 §§. Ett krav på borttagande kan framställas trots att åtal för brottet inte kan väckas till följd av preskription.

28 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som inte tar bort ett yttrande ur en databas, trots att han eller hon vet att en domstol enligt 27 § har beslutat att yttrandet ska tas bort ur databasen.

Paragrafen är ny. Den har behandlats i avsnitt 10.2.5. En straffsanktion införs för den som fortsätter att tillhandahålla ett yttrande i en databas trots att han eller hon vet att en domstol har meddelat beslut om borttagande enligt 27 §. Gärningen utgör inte ett tryck-

frihetsbrott i den meningen att den innebär ett straffbart missbruk av tryckfriheten (jfr 1 kap. 4 § och 5 kap.). Det innebär att frågan om ansvar inte prövas som ett tryckfrihetsmål och därmed utan medverkan av jury (se föreslagna 9 kap. YGL och 12 kap. 1 § TF). Bestämmelsen syftar till att upprätthålla respekten för domstolens beslut om borttagande och säkerställa att sanktionssystemet vid överträdelse av tryckfriheten är effektivt.

Straffsanktionen kan riktas mot andra än den som ansvarar tryckfrihetsrättsligt för innehållet i databasen. Ett exempel är att en uppdragstagare som på uppdrag av en författare sköter den praktiska driften av en webbplats bör kunna ådra sig ansvar om han eller hon trots vetskap om domstolens beslut vägrar att ta bort den aktuella uppgiften.

Utgivningsförbud

29 §

Om riket befinner sig i krig, får rätten i samband med konfiskering av en periodisk skrift meddela förbud mot att ge ut skriften under en viss tid. Ett sådant förbud får meddelas endast vid brott som avses i 10 §, 12–14 §§, 15 §, om brottet är att anse som grovt, samt 17 §. Förbudet får gälla i högst sex månader från det att domen i tryckfrihetsmålet har fått laga kraft.

I fråga om konfiskering av en periodisk skrift som sprids i strid med ett utgivningsförbud eller uppenbart utgör en fortsättning av en skrift som avses med ett sådant förbud, gäller vad som föreskrivs i lag om förverkande av föremål på grund av brott.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 8 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

8 kap. Ansvarighet för tryckfrihetsbrott

Periodiska skrifter

Utgivare och ställföreträdare

1 §

Ansvarig för tryckfrihetsbrott i en periodisk skrift är den som var anmäld som utgivare när skriften gavs ut. Har en ställföreträdare anmälts och inträtt som utgivare, är i stället han eller hon ansvarig.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 1 §.

2 §

Utgivaren är ansvarig, trots att en ställföreträdare inträtt som utgivare, om ställföreträdaren

- 1. inte längre var behörig när skriften gavs ut eller uppdraget annars upphört, eller*
- 2. var utsedd för skens skull eller uppenbarligen inte hade de befogenheter som anges i 5 kap. 4 §.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 2 § tredje stycket. Bestämelsen har placerats i en särskild paragraf i anslutning till huvudregeln om utgivarens respektive ställföreträdarens ansvar i 8 kap. 1 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Ägare

3 §

Skriftens ägare är ansvarig för tryckfrihetsbrott om det inte fanns utgivningsbevis när skriften gavs ut.

Om utgivningsbevis fanns, är ägaren ansvarig om

- det inte fanns någon behörig utgivare när brottet förövades,*
- utgivaren var utsedd för skens skull, eller*
- utgivaren uppenbarligen inte hade de befogenheter som anges i 5 kap.*

4 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 2 § första och andra styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tryckare

4 §

Kan det inte visas vem som var ägare till skriften när den gavs ut, är den som har tryckt skriften ansvarig i stället för ägaren.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 3 §. Ändringarna är endast språkliga.

*Spridare***5 §**

Om en skrift sprids utan uppgifter om vem som har tryckt skriften och det inte kan klarläggas vem denne är, blir spridaren ansvarig i stället för den som har tryckt skriften. Detsamma gäller om uppgifterna om vem som har tryckt skriften är felaktiga och spridaren känner till detta.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 4 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tryckta skrifter som inte är periodiska*Författare***6 §**

Författaren är ansvarig för tryckfrihetsbrott i en tryckt skrift som inte är periodisk, om han eller hon enligt 3 kap. 2 § har uppgetts vara författare till skriften.

Författaren är dock inte ansvarig om skriften har getts ut mot hans eller hennes vilja. Författaren är inte heller ansvarig om namn, pseudonym eller signatur har satts ut på skriften mot hans eller hennes vilja.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 5 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Utgivare***7 §**

Om en särskild utgivare har uppgetts enligt 3 kap. 2 § för en tryckt skrift som innehåller eller är avsedd att innehålla bidrag av flera författare, är utgivaren ansvarig för tryckfrihetsbrott. Utgivaren är inte ansvarig om författarna till de enskilda bidragen är ansvariga enligt 6 § eller om utgivarens namn, pseudonym eller signatur har satts ut på skriften mot hans eller hennes vilja.

Det som anges i första stycket om utgivarens ansvar gäller även för andra tryckta skrifter, om författaren var avliden när skriften gavs ut.

Med utgivare avses i denna paragraf den som har tillhandahållit en skrift för tryckning och utgivning utan att vara författare till skriften.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 6 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Förläggare

8 §

Om varken författaren eller utgivaren är ansvarig enligt 6 eller 7 §, är i stället förläggaren ansvarig. Detsamma gäller om författaren eller utgivaren var avliden när skriften gavs ut.

Med förläggare avses den som har haft hand om tryckning och utgivning av någon annans skrift.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 7 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tryckare

9 §

Om det inte finns någon förläggare enligt 8 §, är i stället den som har tryckt skriften ansvarig. Detsamma gäller om det inte kan visas vem förläggaren är.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 8 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Spridare

10 §

Det som sägs i 5 § om spridarens ansvar tillämpas även på tryckta skrifter som inte är periodiska.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 9 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Gemensamma bestämmelser

Övergång av ansvar i vissa fall

11 §

Om den som enligt 3, 6, 7 eller 8 § skulle ha varit ansvarig som ägare, författare, utgivare eller förläggare inte har känt hemvist i Sverige, går ansvaret i stället över på den som skulle ha varit ansvarig efter honom eller henne. Detsamma gäller om det inte kan klarläggas var han eller hon befinner sig.

Det som sägs i första stycket ska inte innebära att ansvaret på den grunden går över på utgivare i annat fall än som avses i 7 § första stycket eller på spridare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 10 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

12 §

Om det finns omständigheter som enligt lag utesluter straffbarhet för den som skulle ha varit ansvarig enligt 1, 2, 3, 6, 7 eller 8 § som utgivare, ägare, författare eller förläggare, går ansvaret över på den som skulle ha varit ansvarig efter honom eller henne. Detta gäller endast om den som blir ansvarig har haft eller borde ha haft kännedom om den aktuella omständigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 10 § andra stycket. I fråga om det subjektiva krav som anges i andra stycket andra meningen införs uttrycket ”har haft eller borde ha haft kännedom” i stället för ”ägt eller bort äga kännedom”. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Invändning mot ansvar

13 §

Om den som är tilltalad för tryckfrihetsbrott vill åberopa en omständighet som enligt detta kapitel medför att han eller hon inte ska vara ansvarig, ska denna omständighet åberopas före huvudförhandlingen. Annars får domstolen inte ta hänsyn till omständigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 11 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Answarets innebörd***14 §**

Den som är ansvarig enligt detta kapitel för tryckfrihetsbrott ska anses ha haft kännedom om innehållet i skriften och medgett utgivning av den.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 12 §. Ändringarna är endast språkliga.

9 kap. Tillsyn och åtal**Justitiekanslern och Riksdagens ombudsmän****1 §**

Justitiekanslern ska vaka över att de gränser för tryckfriheten som anges i denna grundlag inte överskrids.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 1 §. Ändringarna är endast språkliga.

2 §

Justitiekanslern är ensam åklagare i mål om tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 1–20 §§. Ingen annan än Justitiekanslern får inleda förundersökning om ett sådant brott.

Endast Justitiekanslern och rätten får besluta om tvångsmedel med anledning av misstanke om tryckfrihetsbrott, om inte något annat anges i denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 2 § första stycket. En ändring är att det görs en uttrycklig hänvisning till de olika bestämmelserna om tryckfrihetsbrott i 7 kap. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

3 §

Justitiekanslern är ensam åklagare även i mål som avser meddelar- och anskaffarbrott enligt 7 kap. 22 och 23 §§. Detta gäller under förutsättning att det är fråga om ett tryckfrihetsmål enligt 12 kap. 1 §.

Justitiekanslern är ensam åklagare även i mål som i övrigt avser brott mot bestämmelser i denna grundlag. I lag finns det dock bestämmelser om befogenhet för Riksdagens ombudsmän att vara åklagare i mål som avses i denna paragraf.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 2 § tredje stycket sista ledet. För att underlätta förståelsen skrivs det ut vilka brott som bestämmelsen tar sikte på. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Regler om åtal

Regeringens anmälan och medgivande till åtal

4 §

Regeringen får till Justitiekanslern anmäla en skrift till åtal för tryckfrihetsbrott.

I lag får det föreskrivas att allmänt åtal för ett tryckfrihetsbrott kräver regeringens medgivande.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 2 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Preskription vid allmänt åtal

5 §

Allmänt åtal för tryckfrihetsbrott ska väckas inom sex månader från det att skriften gavs ut, om åtalet avser en periodisk skrift för vilken utgivningsbevis gällde vid utgivningen. För andra skrifter ska allmänt åtal väckas inom ett år från utgivningen. Annars får allmänt åtal inte väckas (preskription).

Om allmänt åtal har väckts inom den tid som anges i första stycket, får nytt åtal väckas även efter den tiden mot någon annan som är ansvarig för brottet.

Vad som föreskrivs i lag om den tid inom vilken brott ska beivras för att påföljd för brott inte ska anses falla bort, gäller även för tryckfrihetsbrott.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 3 §. En nyhet är att termen ”preskription” här används i lagtexten. Den förekommer även längre fram i lagtexten, se 11 kap. 6 §.

Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

6 §

Vid tillämpning av 5 § ska utgivning enligt 1 kap. 5 och 6 §§ anses ha skett när programmet sändes eller började tillhandahållas på det sätt som avses i 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen eller den tekniska upptagningen lämnades ut för spridning.

Paragrafen är ny. Den har behandlats i avsnitt 10.2.5. Om reglerna om bilagor i form av program eller tekniska upptagningar i föreslagna 1 kap. 5 och 6 §§ är tillämpliga anses utgivning i fråga om publiceringen av bilagan ha ägt rum när programmet sändes eller började tillhandahållas på det sätt som avses i 1 kap. 4 § YGL eller när upptagningen lämnades ut för spridning. Därmed beräknas preskriptionstiden från den tidpunkten.

Angivelse och enskilt åtal

7 §

Vad som föreskrivs i lag om målsägandens rätt att ange brott till åtal eller att själv väcka åtal gäller även för tryckfrihetsbrott.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 4 §. Ändringarna är endast språkliga.

Konfiskering utan åtal

8 §

Finns det ingen ansvarig för ett tryckfrihetsbrott enligt 8 kap., får Justitiekanslern eller målsäganden i stället för att väcka åtal ansöka om att skriften ska konfiskeras. Detsamma gäller om den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 5 §. ”Justitiekanslern” anges uttryckligen i bestämmelsen i stället för ”åklagaren”, som används i den nuvarande lydelsen. Någon förändring i sak är inte avsedd.

9 §

Om ett tryckfrihetsbrott har förövats genom ett sådant tillhandahållande ur en databas som avses i 1 kap. 5 eller 6 § utan att det finns någon som enligt 8 kap. är ansvarig för brottet, får Justitiekanslern eller målsäganden i stället för att väcka åtal ansöka om att domstolen ska besluta att det brottsliga yttrandet ska tas bort ur databasen enligt 7 kap. 27 §. Detsamma gäller om den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

En ansökan som avses i första stycket kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription.

Bestämmelsen är ny och behandlas i avsnitt 10.2.5. Den innebär att en talan om borttagande av det brottsliga yttrandet kan ske. Detta gäller även om preskription för yttrandet har inträtt, se föreslagna 6 § om att preskription börjar löpa vid publiceringen av bilagor enligt föreslagna 1 kap. 5 och 6 §§

10 kap. Särskilda tvångsmedel

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- 1. beslag av tryckta skrifter i avvaktan på beslut om konfiskering (2–12 §§),*
- 2. beslag av exemplar av tryckta skrifter som kan ha betydelse för utredningen i ett tryckfrihetsmål (13 §), och*
- 3. tvångsmedel vid krig och krigsfara (14–16 §§).*

Paragrafen är ny och redogör för innehållet i kapitlet.

Konfiskeringsbeslag

Beslag inför konfiskering

2 §

Om det finns anledning att konfiskera en tryckt skrift på grund av tryckfrihetsbrott, får skriften tas beslag i avvaktan på beslut om konfiskering.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 1 § första stycket. Det nuvarande uttrycket ”läggas under beslag” har ersatts med ”tas i beslag”. Några förändringar i sak är inte avsedda (se kommentaren till föreslagna 6 kap. 6 §).

Beslag före åtal

3 §

Innan åtal för tryckfrihetsbrott har väckts eller ansökan gjorts hos rätten om att skriften ska konfiskeras, får beslut om beslag meddelas av Justitiekanslern. En förutsättning är att brottet hör under allmänt åtal.

I lag får det föreskrivas att även allmän åklagare får besluta om beslag.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 10 kap. 2 §. Regleringen avseende utgivningsförbud har flyttats till 10 kap. 14 §. I andra stycket tas anmärkningen om att allmän åklagare endast får besluta beslag ”inom sitt verksamhetsområde” bort. Formuleringen uttrycker ett självklart förhållande och bedöms inte som nödvändig.

Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

4 §

Om ett beslag har verkställts utan rättsens beslut, får den som drabbas begära att rätten prövar beslaget.

Har allmän åklagare beslutat om beslag, ska beslutet skyndsamt anmälas till Justitiekanslern, som genast ska pröva om beslaget ska bestå.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 3 §. Ändringarna är endast språkliga.

Tidsfrister

5 §

När Justitiekanslern har beslutat om beslag eller fastställt ett beslag enligt 4 § andra stycket, ska åtal väckas inom två veckor efter Justitiekanslerns beslut. Annars upphör beslaget. Detsamma gäller ansökan enligt 9 kap. 8 § om konfiskering.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 4 §. I syfte att öka tydligheten görs det en uttrycklig hänvisning till bestämmelsen om konfiskering efter ansökan i föreslagna 9 kap. 8 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Beslag efter åtal eller ansökan om konfiskering

6 §

Om det har väckts åtal för tryckfrihetsbrott eller gjorts en ansökan om konfiskering av en skrift, får rätten besluta om beslag och häva beslag som tidigare har meddelats.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 5 § första stycket. Ändringarna är endast språkliga.

*Prövning av beslag när ett mål avgörs***7 §**

När ett mål avgörs, prövar rätten om tidigare beslag ska bestå.

Om målet avvisas på den grunden att rätten inte är behörig och det kan antas att talan om konfiskering kommer att föras i ett annat mål, får rätten bestämma att ett beslag ska bestå under en viss tid. Väcks inte talan inom denna tid upphör beslaget.

Bestämmelserna i andra stycket tillämpas också när rätten av något annat skäl skiljer målet från sig utan att pröva om en skrift är brottslig.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 10 kap. 5 § andra stycket. Uttrycket ”beslag” används genomgående i stället för ”förordnande”. Därmed blir bestämmelsen i det avseendet mer lik motsvarande reglering i den allmänna processrätten, se 27 kap. 8 § femte stycket rättegångsbalken. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Uppgifter i beslut om beslag***8 §**

Beslut om beslag ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt i den tryckta skriften som har gett anledning till beslaget och ska avse endast band, delar, nummer eller häften där ett sådant avsnitt förekommer.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 6 §. Ordet ”stycke” i den nuvarande lydelsen har ersatts med ”avsnitt”. Någon saklig ändring är inte åsyftad.

*Verkställighet av beslag***9 §**

Polisen ska genast verkställa ett beslut om beslag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 7 § första meningen. En ren upplysningsbestämmelse med en hänvisning till reglerna om beslag i 6 kap. 3 § har tagits bort. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

10 §

Verkställighet av beslag ska omfatta endast de exemplar av den tryckta skriften som är avsedda för spridning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 8 § första stycket. Bestämelsen uttrycker en viktig princip på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (beslag får inte ske av redan spridda exemplar) och har därför placerats i en egen paragraf.

11 §

Bevis om beslag ska utan avgift lämnas till den som beslaget har gjorts hos och till den som tryckt skriften. Beviset ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt i skriften som har gett anledning till beslaget. Ett sådant bevis ska lämnas så snart det är möjligt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 8 § andra stycket. Se kommentaren till föreslagna 8 § om att ordet ”avsnitt” ersätter ordet ”stycke” som används i den nuvarande lydelsen av paragrafen. Ändringarna är endast språkliga.

12 §

Om ett beslag har upphävts, ska verkställigheten genast avbrytas och det beslagtagna lämnas tillbaka.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 9 §. Ändringarna är endast språkliga.

Utredningsbeslag

13 §

Sådana exemplar av en tryckt skrift som skäligen kan antas ha betydelse för utredningen i ett tryckfrihetsmål enligt 12 kap. får tas i beslag.

För ett sådant beslag gäller 3, 4, 6, 8, 9 och 12 §§. I övrigt ska i tillämpliga delar gälla vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag. Åtal ska dock alltid väckas inom en månad från det att beslut om beslag meddelades, om inte rätten på begäran från Justitiekanslern medger att tiden förlängs.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 14 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tvångsmedel vid krig och krigsfara

Tillfälligt utgivningsförbud

14 §

Om riket är i krig får i avvaktan på rättens beslut enligt 7 kap. 27 § tillfälligt utgivningsförbud meddelas för en periodisk skrift. För ett sådant beslut gäller det som sägs om beslag i 3, 5 och 6 §§.

I fråga om beslag av en periodisk skrift som sprids i strid med ett utgivningsförbud eller som uppenbart utgör en fortsättning på en periodisk skrift som omfattas av ett sådant förbud, gäller det som föreskrivs i lag om beslag av föremål som kan förklaras förverkade.

Paragrafen avser frågan om interimistiskt utgivningsförbud för periodiska skrifter i krigssituationer. Frågan behandlas i dag på flera olika ställen i 10 kap. Dessa olika bestämmelser förs här samman till en gemensam paragraf. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Förvar i avvaktan på beslag

15 §

Om riket är i krig eller krigsfara och det vid en avdelning av försvarsmakten anträffas en tryckt skrift som uppenbart innebär sådan uppvigling som är straffbar enligt 7 kap. 5 § genom att krigsman därigenom kan förledas att åsidosätta vad som åligger honom eller henne i tjänsten, får skriften tas i förvar i avvaktan på beslut om beslag. Beslut om förvar fattas av en befattningshavare som enligt lag ska avgöra frågor om disciplinansvar för personal vid avdelningen.

Är det fara i dröjsmål får en åtgärd enligt första stycket vidtas av någon annan befattningshavare enligt föreskrifter som meddelas i lag. Om ett sådant beslut har fattats, ska anmälan skyndsamt göras hos den befattningshavare som avses i första stycket. Denne ska genast pröva om skriften ska bli kvar i förvar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 11 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

16 §

Ett beslut om förvar enligt 15 § ska så snart det kan ske anmälas till Justitiekanslern, som genast ska pröva om skriften ska läggas under beslag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 12 §. Ändringarna är endast språkliga och redaktionella.

11 kap. Skadestånd

Allmänna förutsättningar

1 §

Skadestånd för missbruk av tryckfriheten får grundas endast på att den skrift som krävet avser innefattar tryckfrihetsbrott.

I fråga om skadestånd på grund av brott som avses i 7 kap. 21–23 §§ gäller vad som är föreskrivet i lag.

Vad som sägs om skadestånd enligt detta kapitel gäller i tillämpliga delar även krav enligt 7 kap. 25 § på att en dom om förtal eller förolämpning ska föras in i en skrift.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 1 § första stycket första meningen och tredje stycket. Dessa bestämmelser har lyfts ut till en särskild inledande paragraf som syftar till att ange grundläggande förutsättningar för skadestånd enligt TF. Ändringarna är endast språkliga och redaktionella.

Innehållet i tredje stycket är nytt och en konsekvens av att det nuvarande begreppet ”enskilt anspråk” tas bort ur detta kapitel. Det talas nu endast om ”skadestånd”. Denna åtgärd förutsätter att det införs en särskild bestämmelse i kapitlet om att detta i tillämpliga delar även gäller i fråga om yrkanden som avses i 7 kap. 25 § TF om att fällande domar i ärekränkingsmål ska publiceras. Sådana yrkanden omfattas av begreppet ”enskilt anspråk” i nuvarande 11 kap. TF och bör även i fortsättningen omfattas av dessa regler.

Vem som är ansvarig

2 §

Den som är ansvarig för tryckfrihetsbrott enligt 8 kap. är även ansvarig för skadestånd.

Krav på skadestånd som kan riktas mot utgivaren till en periodisk skrift eller dennes ställföreträdare kan även riktas mot skriftens ägare. För andra tryckta skrifter kan krav på skadestånd mot en författare eller utgivare även riktas mot skriftens förläggare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 1 § första stycket andra meningen och 2 §. I denna samlas de grundläggande bestämmelserna om vem som ansvarar för skadestånd. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

3 §

Om ansvaret för brott har gått över på någon annan enligt 8 kap. 11 eller 12 §, får krav på skadestånd även riktas mot den som skulle ha varit ansvarig, i den utsträckning skadestånd får dömas ut enligt lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 1 § första stycket tredje meningen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

4 §

*Om någon är ansvarig för skadestånd på grund av tryckfrihetsbrott i egen-
skap av ställföreträdare för en juridisk person, får krav på skadestånd även
riktas mot den juridiska personen.*

*Om förmyndare, god man eller förvaltare är ansvarig för skadestånd på
grund av tryckfrihetsbrott, får krav på skadestånd även riktas mot den för
vilken förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren har utsetts.*

*Krav på skadestånd enligt denna paragraf får framställas om och i den
omfattning anspråket kan göras gällande enligt lag.*

Paragrafen motsvarar vad som gäller enligt nuvarande 11 kap. 3 §. Denna har delats upp i tre stycken i syfte att underlätta förståelsen. Som ett exempel på sådan lagstiftning som avses i tredje stycket kan nämnas 2 kap. 5 § skadeståndslagen (1972:207) om skadestånds-
ansvar för den som vållar skada under påverkan av psykisk störning. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

5 §

Om två eller flera är ansvariga för skadestånd enligt detta kapitel, ansvarar de solidariskt för skadeståndet. I fråga om ansvaret dem emellan gäller vad som föreskrivs i lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 4 §. I bestämmelsen används begreppet ”solidariskt” i stället för det nuvarande ”en för båda och båda för en”. Ändringarna är endast språkliga.

Skadestånd när åtal inte kan väckas**6 §**

Krav på skadestånd med anledning av ett tryckfrihetsbrott kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription eller av något annat skäl.

Bestämmelserna motsvarar nuvarande 11 kap. 5 §. Innebörden av bestämmelsen är att en talan om skadestånd får föras trots att tryckfrihetsbrottet är preskriberat eller talan mot den som har begått brottet av någon annan anledning inte kan föras. Det sistnämnda innebär bl.a. att skadestånd kan utkrävas trots att den straffrättsligt ansvarige är avliden. Talan får då enligt allmänna regler riktas mot dödsboet. Detta uttrycks på ett mer direkt sätt i bestämmelsen än vad som är fallet i den nuvarande bestämmelsen, bl.a. genom att begreppen ”väcka åtal” och ”preskription” används. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

12 kap. Rättegången i tryckfrihetsmål**Tryckfrihetsmål****1 §**

Tryckfrihetsmål enligt denna grundlag är mål om

- 1. ansvar eller skadestånd på grund av tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 2–20 §§,*
- 2. ansvar eller skadestånd på grund av meddelarbrott enligt 7 kap. 22 §, eller*
- 3. konfiskering eller borttagande efter ansökan enligt 9 kap. 8 eller 9 §.*

Även mål om ansvar eller skadestånd på grund av anskaffarbrott enligt 7 kap. 23 § är tryckfrihetsmål, om den som anskaffat uppgiften eller under rättelsen har offentliggjort denna i en tryckt skrift eller meddelat den till någon annan för att offentliggöras på det sättet. I andra fall är målet ett tryckfrihetsmål endast om det är uppenbart att anskaffandet har skett för offentliggörande i tryckt skrift.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 12 kap. 1 § andra stycket. I syfte att klargöra begreppet ”tryckfrihetsmål” redan i kapitlets inledning flyttas bestämmelsen och placeras först. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Som en följd av föreslagna 9 kap. 9 § tas även ansökan om borttagande ur en databas enligt den bestämmelsen upp bland tryckfrihetsmålen.

2 §

Tryckfrihetsmål prövas av den tingsrätt inom vars domkrets länsstyrelsen har sitt säte. Om det finns skäl att även låta en annan tingsrätt i länet pröva tryckfrihetsmål, får regeringen besluta om det.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 1 § första stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Prövningen

3 §

I tryckfrihetsmål som gäller ansvar för brott ska en jury som består av nio medlemmar pröva om brott föreligger.

Är parterna överens om det, avgörs målet av de lagfarna domarna (rätten) utan medverkan av jury.

Det är enbart rätten som prövar om den tilltalade är ansvarig för en skrift enligt 8 kap.

Paragrafen motsvarar delar av nuvarande 12 kap. 2 § första stycket. Begreppet ”rätten” ges en viss förklaring genom orden ”de lagfarna domarna” (se 9 kap. 1 § tillämpningslagen om huvudförhandling inför jury).

4 §

Juryen har funnit att brott föreligger om minst sex medlemmar är överens om det. Då ska även rätten pröva frågan.

Har rätten en annan uppfattning än juryen, får rätten frikänna den tilltalade eller tillämpa en lindrigare straffbestämmelse.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 2 § första stycket och vissa delar av andra stycket i den bestämmelsen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

5 §

Anser juryen att brott inte föreligger ska den tilltalade frikännas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 2 § andra stycket första meningen. Ändringarna är endast språkliga.

6 §

Om tingsrättens dom överklagas, får högre rätt inte frångå juryns bedömning i större utsträckning än tingsrätten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 2 § andra stycket fjärde meningen. Ändringarna är endast språkliga.

Val av juryledamöter

Jurygrupper

7 §

För varje län ska det utses juryledamöter som fördelas i två grupper. Den första gruppen ska innehålla sexton juryledamöter och den andra åtta. För Stockholms län ska dock den första gruppen omfatta tjugofyra juryledamöter och den andra gruppen tolv.

Juryledamöter i den andra gruppen ska vara eller ha varit nämndemän vid allmän domstol eller allmän förvaltningsdomstol.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 3 §. Uttrycket ”juryman” i den nuvarande lydelsen har bytts ut mot ”juryledamot”, se avsnitt 7.2.1. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Val

8 §

Juryledamöter utses genom val för en tid av fyra kalenderår.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 4 § första stycket. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”.

9 §

Juryledamöter väljs av landstingsfullmäktige i länet. Om en kommun i länet inte tillhör ett landsting, väljer landstingsfullmäktige samt kommunfullmäktige i kommunen. I Gotlands län är det kommunfullmäktige i Gotlands kommun som väljer.

Ska juryledamöter väljas av mer än en valmyndighet, fördelar länsstyrelsen antalet juryledamöter inom vardera gruppen mellan valmyndigheterna med ledning av folkmängden.

När en juryledamot ska väljas, ska tingsrätten anmäla detta till den valmyndighet som enligt första stycket ska genomföra valet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 4 § andra och tredje styckena. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”.

Behörighetskrav och andra krav på juryledamöter

10 §

En juryledamot ska vara svensk medborgare och folkbokförd i länet. Den som är underårig eller har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara juryledamot.

En juryledamot bör vara omdömesgill, självständig och rättrådig. Bland juryledamöterna bör skilda samhällsgrupper och meningsriktningar samt olika delar av länet vara företrädna.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 5 §. Innehållet har delats upp så att formella behörighetskrav anges i första stycket medan andra krav på juryledamöterna behandlas i det andra stycket. Se kommentaren till 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Juryledamöters avgång och ersättare***11 §**

En juryledamot som har fyllt sextio år får avsäga sig uppdraget. Om en juryledamot vill avgå av något annat skäl, prövar tingsrätten om det finns giltigt hinder för honom eller henne att utöva uppdraget. Är en juryledamot inte längre valbar, upphör uppdraget.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 6 §. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”.

12 §

Om en juryledamot avgår eller uppdraget upphör, ska valmyndigheten enligt 9 § utse en ersättare för återstoden av valperioden. Valet ska göras inom den jurygrupp som juryledamoten tillhörde.

Valet får göras av landstingsstyrelsen i stället för av landstingsfullmäktige. Ett sådant val gäller dock endast fram till fullmäktiges nästa möte.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 7 §. För att öka tydligheten skrivs det i första stycket ut att det är ”valmyndigheten” i 9 § som avses. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Överklagande av val av juryledamot***13 §**

Val av en juryledamot kan överklagas till tingsrätten. Även om valet inte överklagas ska tingsrätten självant pröva juryledamöternas behörighet.

Vid överklagande av tingsrättens beslut i en fråga som avses i första stycket tillämpas vad som föreskrivs i lag om överklagande av en tingsrätts beslut under rättegång. Hovrättens beslut får inte överklagas.

Beslut om val av juryledamot gäller även om det överklagas, om rätten inte beslutar något annat.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 8 §. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Hur jury bildas i mål

Förfarandet när jury bildas

14 §

De som är utsedda till juryledamöter ska föras upp på en lista över juryledamöter. I listan ska varje grupp tas upp särskilt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 9 §. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast språkliga.

15 §

Vad som föreskrivs i lag om jäv för domare gäller även juryledamöter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 10 § första stycket andra meningen. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast språkliga.

16 §

I ett mål där en jury ska delta redogör rätten för listan över juryledamöter och behandlar frågan om det finns jäv mot någon som är upptagen på listan.

Därefter ska juryn bildas av de juryledamöter som inte är jäviga. Det sker genom att vardera parten får utesluta tre juryledamöter inom den första gruppen och en inom den andra. Bland de kvarvarande tar rätten sedan genom lottning ut så många till suppleanter att sex juryledamöter kvarstår i den första gruppen och tre i den andra.

För en jury i Stockholms län får vardera parten utesluta fem juryledamöter inom den första gruppen och två inom den andra.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 10 § första stycket första meningen, andra stycket första meningen och tredje stycket. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

17 §

Om endast en av flera medparter vill utesluta juryledamöter, gäller den uteslutningen även för de övriga. Om medparterna inte är överens om vilka juryledamöter som ska uteslutas, avgör rätten frågan genom lottning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 11 §. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast språkliga.

Förfarandet vid jäv eller laga förfall för juryledamot

18 §

Den som inte har laga förfall är skyldig att tjänstgöra som juryledamot.

Om det på grund av jäv eller laga förfall för juryledamöter inte finns tillräckligt antal ledamöter i någon jurygrupp, utses rätten tre juryledamöter för varje ledamot som saknas. Av dessa ledamöter får vardera parten utesluta en. De som utses ska uppfylla de krav som ställs på juryledamöter i den aktuella gruppen.

En juryledamot som tidigare har uteslutits från samma mål får inte utses.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 12 §. Se kommentaren till föreslagna 7 § om termen ”juryledamot”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Ytterligare bestämmelser om rättegången

Gemensam jury

19 §

Om flera mål ska prövas av jury, får rätten besluta att samma jury ska tjänstgöra i målen. Parterna ska tillfrågas innan rätten fattar ett sådant beslut.

Ska det utses en gemensam jury för flera mål, tillämpas 17 § om det finns flera parter på någon sida.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 13 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Talan om skadestånd eller konfiskering***20 §**

Om det i ett mål om ansvar för brott även förs talan om skadestånd mot någon annan än den tilltalade, är det den tilltalade som vidtar de åtgärder som avses i 3 § andra stycket, 16 § andra stycket och 18 § andra stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 14 § första stycket. Ändringarna är endast språkliga.

21 §

Vid talan om skadestånd som inte har samband med ett åtal gäller 3–6 och 15–19 §§. Om det i ett tryckfrihetsmål om ansvar för brott tidigare har prövats om brott föreligger, ska dock samma fråga inte prövas på nytt. Det samma gäller talan om konfiskering av en tryckt skrift utan samband med åtal.

I ett ansökningsmål enligt 9 kap. 8 § ska den uteslutning av juryledamöter som annars ska göras av parterna i stället utföras av rätten genom lottning.

Första och andra styckena gäller även talan om borttagande av information ur en databas enligt 9 kap. 9 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 14 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tredje stycket är nytt och innebär att reglerna i första och andra styckena ska gälla även vid borttagande av information ur en databas som omfattas av reglerna om bilagor till tryckta skrifter, se föreslagna 1 kap. 5 och 6 §§.

*Närmare föreskrifter om rättegången***22 §**

Närmare föreskrifter om rättegången i tryckfrihetsmål får meddelas i lag.

Om det i samma län finns flera tingsrätter som är behöriga att pröva tryckfrihetsmål, bestämmer regeringen vilken tingsrätt som ska utföra de uppgifter som avses i 9 § tredje stycket samt 11, 13 och 14 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 15 §.

Krig eller krigsfara

23 §

Om riket är i krig eller krigsfara eller det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller krigsfara som riket har befunnit sig i, får föreskrifter meddelas i lag om

- anstånd med val av juryledamöter, och*
- undantag från juryledamöters rätt att avsäga sig uppdraget.*

Efter bemyndigande i lag, får regeringen meddela sådana föreskrifter genom förordning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 16 §. I första stycket har ordet ”extraordinära” ersatt ”utomordentliga” enligt förebild från 15 kap. RF. Någon saklig ändring är inte avsedd utan ändringen är endast språklig.

13 kap. Skrifter tryckta utomlands

Allmänna bestämmelser

Grundlagens tillämplighet

1 §

I fråga om skrifter som tryckts utomlands och som ges ut i Sverige gäller, om inte annat föreskrivs, i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i

- 1 kap. om tryckfriheten,*
- 3 kap. om rätten att vara anonym,*
- 6 kap. om spridning av tryckta skrifter,*
- 7 kap. om tryckfrihetsbrott,*
- 8 kap. 1–3, 6–8 och 11–14 §§ om vem som är ansvarig för tryckfrihetsbrott,*
- 9 kap. om tillsyn och åtal,*
- 10 kap. om särskilda tvångsmedel,*
- 11 kap. om skadestånd, samt*
- 12 kap. om rättegången i tryckfrihetsmål.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 1 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

2 §

En skrift som har tryckts utomlands anses utgiven i Sverige när den har blivit utlämnad till försäljning eller för spridning på annat sätt här.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 2 §. Ordet ”försäljning” har lagts till för att bestämmelsen ska stämma överens med den allmänna regeln om utgivning i föreslagna 1 kap. 3 §. Tillägget är inte avsett att medföra någon förändring i sak.

3 §

Om en periodisk skrift som huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige har tryckts utomlands, gäller i tillämpliga delar 5 kap. om utgivning av periodiska skrifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 3 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

4 §

Utgivningsbevis krävs inte för att ge ut en periodisk skrift som har tryckts utomlands och som inte huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige. Om utgivningsbevis finns, gäller i tillämpliga delar 5 kap. om utgivning av periodiska skrifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 3 § andra stycket. Vad som anges i den nuvarande lydelsen av bestämmelsen om undantag från krav på behörighet för ägaren har tagits bort som en följd av att ”var och en” nu kan vara ägare till en periodiska skrift, se föreslagna 5 kap. 2 §.

Ansvar för den som har lämnat ut skriften för spridning

5 §

Om en skrift har tryckts utomlands, ska vad som anges i denna grundlag om tryckarens ansvar gälla för den som har låtit lämna ut skriften för spridning i Sverige.

Om det inte kan visas vem som har låtit lämna ut skriften för spridning, är i stället den ansvarig som enligt 6 kap. är att anse som spridare. Detsamma gäller om den som har låtit lämna ut skriften för spridning här inte hade hemvist i Sverige när skriften gavs ut.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 4 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Skyldighet att bevara exemplar samt pliktleverans

6 §

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § gäller också skrifter som har tryckts utomlands.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 5 §.

Meddelar- och anskaffarfrihet

7 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 1 kap. 7 § gäller även i fråga om en skrift som har tryckts utomlands och som ges ut här men som inte huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige.

Första stycket gäller dock inte om

- 1. meddelandet eller anskaffandet innefattar brott mot rikets säkerhet,*
- 2. meddelandet innefattar ett sådant utlämnande eller tillhandahållande som avses i 7 kap. 22 § första stycket 2, eller*
- 3. meddelandet utgör ett uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 6 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

8 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 7 § tillämpas för en skrift som inte har getts ut i Sverige, om uppgiften meddelats eller anskaffats här.

I fråga om periodiska skrifter jämföras meddelaren en författare eller någon annan upphovsman som medverkat till en framställning i skriften.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 6 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

9 §

Meddelaren har i fall som avses i 7 och 8 §§ rätt till anonymitet enligt 3 kap.

Bestämmelsen om undantag från tystnadsplikt i 3 kap. 4 § 3 ska även omfatta brotten

- krigsanstiftan,
- trolöshet vid förhandling med främmande makt,
- egenmäktighet vid förhandling med främmande makt,
- obehörig befattning med hemlig uppgift,
- vårdslöshet med hemlig uppgift,
- olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige,
- olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt,
- olovlig underrättelseverksamhet mot person,
- olovlig värning,
- tagande av utländskt understöd,
- försök, förberedelse eller stämpling till trolöshet vid förhandling med främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot person, eller
- försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 6 § tredje stycket tredje och fjärde meningarna. I andra stycket skrivs det ut vilka ytterligare brott mot rikets säkerhet som kan föranleda att det görs undantag från tystnadsplikt, dvs. utöver de brott som anges i 3 kap. 4 § tredje punkten. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

10 §

Om ett meddelande eller anskaffande enligt 7 eller 8 § är straffbart, gäller vad som anges i denna grundlag om meddelar- och anskaffarbrott.

Mål om ansvar eller skadestånd på grund av ett sådant brott handläggs enligt bestämmelserna om tryckfrihetsmål, om inte annat följer av 12 kap. 1 § andra stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 6 § tredje stycket första och andra meningarna. Ordet ”skadestånd” används i stället för ”enskilt anspråk”, se kommentaren till 11 kap. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

14 kap. Allmänna bestämmelser

Resning i tryckfrihetsmål

1 §

För resning i tryckfrihetsmål gäller vad som föreskrivs i lag.

Om resning beviljas i ett mål som har prövats av jury, ska rätten samtidigt besluta att målet ska tas upp inför en ny jury av den domstol som först

dömde i målet. Detta gäller under förutsättning att beslutet om resning grundas på en omständighet som kan antas ha haft betydelse för juryns prövning.

Om saken är uppenbar får den domstol som beviljar resning till förmån för den tilltalade dock omedelbart ändra domen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 14 kap. 1 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tillsättande av en ny jury

2 §

Om ett tryckfrihetsmål efter beslut av högre rätt ska tas upp på nytt inför jury av den domstol som först dömde i målet, tillsätts den nya juryn enligt 12 kap. 15–21 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 14 kap. 2 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Skyndsam handläggning

3 §

Tryckfrihetsmål och andra mål om brott mot bestämmelserna i denna grundlag ska behandlas skyndsamt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 14 kap. 3 §. Ordet ”alltid” i den nuvarande bestämmelsen har tagits bort. Någon förändring i sak är inte avsedd.

Internationellt rättsligt bistånd

4 §

I fråga om internationellt rättsligt bistånd gäller vad som föreskrivs i lag. Sådant bistånd får inte lämnas i strid med svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området.

Paragrafen är ny. Den har behandlats i avsnitt 15.2.1. Paragrafen innebär att en ansökan om internationellt rättsligt bistånd på det

straff- eller civilrättsliga området ska prövas enligt bestämmelser i lag. Det krav som ställs upp när det gäller svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området innebär att vissa grundläggande principer i TF dock alltid ska beaktas vid denna prövning. Detta gäller oavsett om frågan avser t.ex. en ansökan enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en begäran om verkställighet av en dom på skadestånd med anledning av brott i en tidning som omfattas av TF. Detta gäller bara situationer då TF är tillämplig på t.ex. en viss publicering. I andra fall bedöms frågan direkt enligt vanlig lag.

Prövningen av om en ansökan strider mot svenska allmänna rättsgrundsatser bör innehålla en bedömning av om rättsligt bistånd är förenligt med intresset av att värna en fri debatt och allmän upplysning i Sverige. En ansökan ska inte bifallas om den begärda åtgärden framstår som oförenlig med detta intresse.

Frågan om att vägra bistånd efter en sådan allmän bedömning kan aktualiseras i fall då oberoendet hos åklagare och domstolar i den stat som begär rättsligt bistånd har börjat ifrågasättas som en följd av politiska signaler från en nyttillträdd regering. Ett annat exempel kan röra en stat som vid upprepade tillfällen vänder sig till bl.a. Sverige med begäran om rättsligt bistånd för ingripanden mot yttranden som är kritiska mot t.ex. den begärande statens ledare och dess politik i olika avseenden. I dessa fall finns utrymme att göra en allmän bedömning av om det skadar intresset att värna en fri debatt och allmän upplysning i Sverige om rättsligt bistånd beviljas. Om den bedömningen görs kan ansökan avslås, dvs. trots att övriga omständigheter talar för att de formella kraven för att bevilja bistånd är uppfyllda. Vid prövningen ska den s.k. instruktionen i 1 kap. 4 § TF kunna beaktas så att de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga intresset ges företräde i tveksamma fall. När det gäller den närmare innebörden av svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området bör utgångspunkten vara att meddelarfriheten omfattas av dessa principer.

Principen om ensamansvar bör betraktas som en svensk allmän rättsprincip som ska upprätthållas vid internationellt rättsligt bistånd. Om det inte går att rikta ett ingripande mot den person som i första hand är ansvarig bör frågan om övergång av ansvaret till någon annan (t.ex. företrädare för ett medieföretag eller tryckaren) bedömas med utgångspunkt i de principer som kommer till uttryck

i ”ansvarskedjan” i grundlagarna. Det skulle således som regel innebära att den som har skyldighet att utse en ansvarig person får träda in som ansvarig om detta inte har skett (jfr ”ägaren” för periodiska skrifter enligt nuvarande 8 kap. 2 § TF). Om frågan aktualiseras för böcker är det främst förläggaren som ansvarar (8 kap. 7 § TF).

Ett krav på dubbel straffbarhet bör också räknas som en svensk allmän rättsprincip på detta område. Internationellt rättsligt bistånd skulle då enbart kunna lämnas om den gärning som framställningen avser motsvarar ett brott enligt svenska regler på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Detta gäller nuvarande 7 kap. 3–5 §§ och 13 kap. 6 § TF (och motsvarande bestämmelser i YGL). Det samma gäller för brott i lagar som avses i de s.k. delegationsbestämmelserna i 1 kap. 8 och 9 §§ (jfr nuvarande 1 kap. 12 § första stycket YGL).

Kravet på dubbel straffbarhet innebär dessutom att rättsligt bistånd som grundar sig på ett straff- eller skadeståndsrättsligt ingripande som är i strid med TF:s regler om förbud mot censur eller mot andra hindrande åtgärder inte kan godtas. Ett liknande synsätt bör gälla om en ansökan berör etableringsfriheten enligt TF. Det skulle t.ex. inte vara möjligt att inom grundlagens tillämpningsområde lämna bistånd i ett ärende som innefattar ett ingripande mot någon för att denne har överträtt ett förbud mot att bedriva publicistisk verksamhet.

Ett område där kravet på dubbel straffbarhet kan förväntas få praktisk betydelse gäller meddelare. En ansökan från en utländsk myndighet riktad mot en meddelare kan enbart bifallas om den rör en gärning som är straffbelagd här. Som exempel på hur bestämmelsen kan komma att tillämpas kan nämnas ett tänkt fall som rör en begäran om förhör i Sverige mot den som misstänks ha brutit mot en utländsk tystnadsplikt. Det kan då t.ex. antas att en pensionerad dansk läkare som är bosatt i Sverige misstänks ha brutit mot sin tystnadsplikt genom att till en dansk tidning lämna uppgifter om hälsan hos en tidigare patient i Danmark. Uppgifterna publiceras i en dansk veckotidning som även kan köpas i vissa tidningskiosker i Sverige. Inom ramen för en dansk förundersökning om brott mot tystnadsplikt begär myndigheterna där att svensk polis ska förhöra läkaren om dessa misstankar. Utgångspunkten för exemplet är att tidningen visserligen ges ut i Sverige men att den huvudsakligen är avsedd för den danska marknaden och att det inte

finns något svenskt utgivningsbevis. Om läkaren har lämnat publiceringsuppgifter i Sverige aktualiseras därmed den typ av inskränkta meddelarskydd som följer av 13 kap. 6 § första stycket 3 TF (det s.k. korrespondentskyddet).

Läkaren har inte brutit mot en tystnadsplikt som följer av den svenska sekretesslagstiftningen eftersom uppgiftslämnandet avser förhållanden från hans tid som läkare i Danmark. Hade läkaren däremot bedrivit läkarverksamhet här i Sverige och lämnat uppgifter för publicering i utlandet om hälsan hos enskilda patienter som han hade behandlat här, då hade ett brott mot tystnadsplikt enligt svensk lag förelegat. Sådant uppgiftslämnande hade inte omfattats av meddelarskyddet enligt 13 kap. 6 § och han hade således kunnat åtalas för brott mot tystnadsplikt trots att uppgifterna lämnats i publiceringssyfte, dock under förutsättning att brottet hade begåtts med uppsåt. Kravet på dubbel straffbarhet är därmed uppfyllt och det skulle inte vara i strid med svenska allmänna rättsprinciper att bifalla den danska ansökan.

De korta preskriptionstiderna för brott i tryckta skrifter bör inte alltid betraktas som en allmän svensk rättsprincip på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. I stället bör det finnas möjlighet att med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet pröva om rättsligt bistånd ska kunna lämnas trots att en gärning är preskriberad enligt grundlagarna. Även i den här frågan kan det vara relevant att ta hänsyn till om det skadar intresset att värna en fri debatt och allmän upplysning i Sverige om rättsligt bistånd beviljas. Om en ansökan om rättsligt bistånd avser en publicering som främst vänder sig till allmänheten här i Sverige eller ett uppgiftslämnande inför en sådan publicering, bör de preskriptionsfrister som följer av TF och YGL vara utgångspunkten för bedömningen.

Handläggningstiden för en ansökan om bistånd hos svenska myndigheter bör dock som regel inte vägas in när preskriptionsfrågan bedöms. Det ska således normalt inte minska möjligheterna att bevilja bistånd om behandlingen av en ansökan drar ut på tiden.

Det måste i alla situationer finnas en bortre gräns för hur sent en begäran om bistånd får framföras, dvs. även när en publicering eller ett uppgiftslämnande endast har begränsade beröringspunkter med Sverige. En utgångspunkt vid den bedömningen kan vara att en tidsåtgång som påtagligt överstiger en tid som motsvarar den

aktuella preskriptionstiden i TF eller YGL tillsammans med myndigheternas rimliga handläggningstider av en ansökan inte ska kunna godtas när en begäran om bistånd prövas.

Krav på att det aktuella förfarande i utlandet som ligger till grund för ansökan ska handläggas av specialåklagare eller bli föremål för juryprövning utgör inte allmänna rättsprinciper som måste vara uppfyllda för att rättsligt bistånd ska kunna lämnas. En viktig frågeställning vid prövningen av en ansökan är dock om processordningen i det land som begär rättsligt bistånd uppfyller grundläggande krav i fråga om rättssäkerhet. De krav som följer av Europakonventionen bör här utgöra den nedre gränsen för vad som kan godtas. Det skulle strida mot svenska allmänna rättsprinciper att bevilja rättsligt bistånd om den utländska processordningen inte når upp till dessa krav. Detsamma bör gälla i fråga om polis- och åklagarväsendet i den begärande staten om detta är inblandat i förfarandet, t.ex. i genskap av förundersökningsledare.

En ansökan om rättsligt bistånd kan i många fall antas avse åtgärder som inte är direkt riktade mot den som ansvarar straff- eller skadeståndsrättsligt. I stället kan åtgärden tänkas avse t.ex. förhör med ett vittne eller en fråga om husrannsakan och beslag. Vid prövning av en sådan ansökan får svenska myndigheter bedöma om åtgärden begärs inom ramen för ett ingripande i utlandet som är förenligt med svenska allmänna rättsprinciper enligt de kriterier som anförs ovan.

I fråga om meddelarskyddet bör det framhållas att efterforskningsförbudet i 3 kap. TF inte kan frångås vid internationellt rättsligt bistånd. Om ansökan från den begärande staten avser en åtgärd som syftar till att utreda identiteten hos meddelare, författare eller någon annan som har rätt till anonymitet enligt TF behöver dels kravet på dubbel straffbarhet vara uppfyllt, dels förutsättningar föreligga att vidta efterforskning enligt bestämmelserna i 3 kap. TF. Det skulle vara i strid med svenska allmänna rättsprinciper att lämna rättsligt bistånd om dessa förutsättningar inte är uppfyllda. I princip ska motsvarande gälla i fråga om tystnadsplikt för t.ex. redaktionsmedlemmar enligt nuvarande 3 kap. 3 § TF om identiteten hos meddelare m.fl. De undantag från tystnadsplikt som avses i bestämmelsens andra stycke ska kunna bli tillämpliga även vid åtgärder som vidtas i form av internationellt rättsligt bistånd. Kravet på dubbel straffbarhet ska vara uppfyllt i fråga om de brott-

stadganden som anges i punkt 2–4 i andra stycket. Dessutom måste de övriga förutsättningar för undantag från tystnadsplikten som anges i bestämmelsen vara uppfyllda.

Andra än svenska medborgare

5 §

För andra än svenska medborgare får särskilda begränsningar göras genom lag i fråga om tryckfriheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 14 kap. 5 § andra stycket. Uttrycket ”utlänningar” i den nuvarande lydelsen har ersatts med ”andra än svenska medborgare” enligt den terminologi som används i 2 kap. 25 § RF (se också prop. 2009/10:80 s. 148 f.). Bestämmelsen får en delvis ny innebörd genom att skyddet enligt TF med förslaget som en utgångspunkt tillkommer ”var och en” och inte svenska medborgare. Möjligheten att i lag begränsa tryckfriheten för andra än svenska medborgare finns redan enligt den nuvarande bestämmelsen. Förslaget innebär bl.a. att de konkreta begränsningar som gäller enligt den nuvarande grundlagstexten för andra än svenska medborgare som försvinner (jfr nuvarande 5 kap. 1 och 2 §§). Ett förfarande enligt denna bestämmelse blir nu den enda tillgängliga metoden för att begränsa tryckfriheten för andra än svenska medborgare.

Frågor som inte regleras i grundlagen

6 §

I frågor som inte har reglerats särskilt i denna grundlag eller i en särskild lag som har meddelats med stöd av grundlagen, gäller vad som annars är föreskrivet i lag eller annan författning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 14 kap. 5 § första stycket. Lagtexten är omformulerad, delvis med utgångspunkt i nuvarande 11 kap. 1 § andra stycket YGL. Ändringarna är endast språkliga.

2 Förslaget till lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen

En översyn av yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) i språkligt och strukturellt hänseende har gjorts i syfte att göra grundlagen så tydlig och lättillämpad som möjligt. Denna del av uppdraget berörs närmare i avsnitt 7.2.1. Vi har, på samma sätt som när det gäller TF, gjort en allmän översyn av de nuvarande kapitelrubrikerna. Dessutom har det i flera av kapitlen införts rubriker på två nivåer. Språket har genomgående moderniserats. Vidare har omfattande redaktionella ändringar gjorts, t.ex. har paragrafer flyttats om och delats upp.

Bestämmelserna i nuvarande 7 kap. har delats upp i två separata kapitel där 7 kap. behandlar tillsyn och åtal samt 8 kap. särskilda tvångsmedel.

I 1 kap. (Yttrandefriheten enligt denna grundlag) har ordningen på bestämmelserna ändrats så att de paragrafer som avser grundlagens tillämpningsområde placeras tidigare i kapitlet. Enligt vårt förslag läggs dessa direkt efter den inledande s.k. portalparagrafen.

1 kap. Yttrandefriheten enligt denna grundlag

Syfte och grunder

1 §

Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, tv och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 1 § första och andra styckena.

En saklig ändring i första stycket är att det anges att skyddet tillkommer ”var och en” i stället för, som enligt nuvarande ordning, ”varje svensk medborgare”. Av den föreslagna 12 kap. 3 § följer att skyddet för andra än svenska medborgare kan begränsas genom lag.

Tillämpningsområde

Definitioner

2 §

I denna grundlag avses med

program: innehållet i ljudradio, tv eller i andra sådana överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor samt innehållet i offentliga uppspelningar ur en databas,

tekniska upptagningar: upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med ett tekniskt hjälpmedel,

databas: en samling av information lagrad för automatiserad behandling.

Paragrafen är ny och innehåller definitioner av begreppen ”program”, ”tekniska upptagningar” och ”databaser”. Definitionerna av databas och tekniska upptagningar är desamma som i nuvarande 1 kap. 1 § fjärde och femte styckena.

”Program” är en kortare form av det nuvarande begreppet ”radio-program”. Det klargörs att termen ”program” tar sikte på innehållet i de sändningar eller andra överföringar som behandlas i grundlagen (jfr prop. 1990/91:64 s. 107 f. och Wennberg m.fl., *Yttrandefrihetsgrundlagen*, 3:e uppl., s. 34 f. och 37). Detta kan sägas framgå av nuvarande 1 kap. 1 § tredje stycket även om YGL präglas av viss tvetydighet i det här avseendet (jfr bl.a. nuvarande 1 kap. 1 § första stycket).

En förutsättning för att grundlagen ska vara tillämplig på program är att det rör sig om överföringar genom sändningar enligt 3 § eller tillhandahållanden till allmänheten av information ur en databas enligt 4 §. När ordet program förekommer längre fram i lagen avses alltså innehåll som grundlagen enligt något av dessa sätt är tillämplig på. I vissa fall tar dock regleringen sikte på situationer då sändning inte har skett eller ett tillhandahållande inte har påbörjats men där det finns en sådan avsikt, se bl.a. reglerna om meddelar- och anskaffarfrihet i 10 § och censurförbud i 11 §. Grundlagen är tillämplig även i dessa fall. Motsvarande gäller i fråga om tekniska upptagningar. För dessa krävs det att utgivning har skett enligt 8 §. Även här omfattas dock olika förstadier till utgivningen av grundlagsskyddet.

Bestämmelserna om tillämpningsområdet (föreslagna 3–8 §§) har placerats tidigare i kapitlet än vad som nu är fallet. Ändringarna är inte avsedda att medföra någon ändring i sak.

Sändningar

3 §

Denna grundlag är tillämplig på sändningar av program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

Som sändningar av program anses också tillhandahållande till allmänheten på särskild begäran av direktsända eller inspelade program, om starttidpunkten och innehållet inte kan påverkas av mottagaren.

Det som föreskrivs om program i denna grundlag gäller även program som förmedlas genom satellitsändning som utgår från Sverige.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 6 § första och andra styckena och innehåller den grundläggande bestämmelsen om sändningar. Termen ”program” ersätter, liksom i grundlagen i övrigt, begreppet ”radioprogram”, se kommentaren till 2 §. Den nuvarande bestämmelsen om grundlagens tillämplighet på webbsändningar, den s.k. webbsändningsregeln, har placerats i ett eget stycke, se andra stycket.

Tredje stycket i den nuvarande paragrafen som avser undantag från grundlagen när det gäller vissa sändningar har flyttats och placerats tillsammans med andra undantagsbestämmelser längre fram i kapitlet.

Tillhandahållande ur databaser

4 §

Denna grundlags föreskrifter om sändningar av program tillämpas också när information ur en databas tillhandahålls allmänheten

1. av någon av följande:

- a) en redaktion för en periodisk skrift eller ett program som avses i 3 §,*
 - b) ett företag för yrkesmässig framställning av sådana skrifter som avses i tryckfrihetsförordningen eller av tekniska upptagningar,*
 - c) en nyhetsbyrå, eller*
 - d) någon annan om det finns utgivningsbevis för verksamheten enligt 5 §,*
- och*

2. på något av följande sätt:

a) överföring på särskild begäran,

b) enligt överenskommelse i förväg,

c) framställning av tekniska upptagningar, skrifter eller bilder, eller

d) offentlig uppspelning.

För verksamhet som avses i första stycket 2 a och c tillämpas grundlagen under förutsättning att innehållet i databasen kan ändras endast av den som driver verksamheten. Även om viss information i databasen har tillförts av annan gäller grundlagen för sådana delar av databasen där det framstår som klart att informationen härrör från den som driver verksamheten.

Vad som anges i denna paragraf gäller inte sådana tillhandahållanden ur en databas som avses i 3 § andra stycket.

Databasregeln i nuvarande 1 kap. 9 § delas upp i fyra paragrafer: 4–8 §§. I 4 § uttrycks att grundlagens bestämmelser om sändningar av program även ska tillämpas på tillhandahållanden ur databaser. Paragrafen motsvarar nuvarande 9 § första stycket och andra stycket första meningen.

I bestämmelsen finns den uppräknig av aktörer med s.k. automatiskt grundlagsskydd för databasverksamhet och den punktuppställning när det gäller de olika medieformer som har skydd som förekommer i nuvarande 1 kap. 9 § första stycket. Detta behandlas här i två punktuppställningar i första stycket. I punkten 1 a förtydligas att det enbart är redaktioner för sådana program som omfattas av regeln om sändningar i 3 § som utgör grund för s.k. automatiskt grundlagsskydd. Det krävs alltså att redaktionen även sänder t.ex. ett tv-program eller ger ut en tidning för att automatiskt skydd för en webbplats ska föreligga. Även en redaktion som sänder program via internet, t.ex. en bloggare som sänder ett program vid en viss tidpunkt, har automatiskt skydd för sin databasverksamhet enligt databasregeln.

Verksamhet som inte har en sådan koppling till tidningar eller radio- och tv-program omfattas enligt första stycket 1 d av grundlagsskydd om det meddelas utgivningsbevis för databasverksamheten.

Vidare innebär bestämmelsen i likhet med den nuvarande regleringen att grundlagsskyddet för överföringar på särskild begäran (främst via internet) och vid framställning av bl.a. tekniska upptagningar (print on demand) förutsätter att innehållet i databasen kan ändras endast av den som driver verksamheten.

Bestämmelsen i andra stycket andra meningen, som behandlas i avsnitt 11.2.2, innebär att grundlagsskyddet gäller för sådant innehåll i en databas där det framstår som klart att informationen härrör från den som driver verksamheten. Detta gäller även om någon annan än den som driver verksamheten kan ändra i databasens innehåll. Det är hur innehållet rent objektivt framstår för den som tar del av innehållet på t.ex. en webbplats som är avgörande för bedömningen, jfr NJA 2014 s. 128. Hur innehållet tekniskt sett har ordnats ges här ingen betydelse. Exempel på sådant innehåll där det framstår som klart att informationen härrör från den som driver verksamheten är ledarsidor och artiklar som skrivits av journalister på den aktuella tidningen. Denna bestämmelse är tillämplig vid förekomsten av allt externt material på en webbsida, t.ex. användarkommentarer som inte förhandsgranskas, inbäddade länkar och ”flöden från sociala medier” såsom Twitter.

Innehållet i tredje stycket innebär att upplysningen i nuvarande 1 kap. 9 § första stycket om att databasregleringen inte omfattar tillhandahållanden enligt den s.k. webbsändningsregeln enligt 3 § i samma kapitel har flyttats och placerats i ett eget stycke.

Särskilt om databaser med utgivningsbevis

5 §

Utgivningsbevis utfärdas om

- 1. verksamheten är ordnad på det sätt som anges i 4 § och överföringarna utgår från Sverige,*
- 2. en behörig utgivare har utsetts och åtagit sig uppdraget, och*
- 3. verksamheten har ett namn som är sådant att det inte lätt kan förväxlas med namnet på en annan databas som omfattas av denna grundlag.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 9 § andra stycket andra meningen. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

6 §

Ett utgivningsbevis gäller i tio år. Därefter upphör beviset.

Beviset får förnyas, om det finns förutsättningar att utfärda ett sådant bevis. Det förnyas varje gång för tio år från utgången av den föregående tioårsperioden.

Om det inte längre finns förutsättningar att utfärda ett utgivningsbevis, får det återkallas. Detsamma gäller om verksamheten inte har påbörjats inom sex månader från den dag då utgivningsbeviset utfärdades eller om den som driver verksamheten har anmält att verksamheten upphört.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 9 § tredje stycket. Fjärde meningen i det stycket – ”Om utgivningsbeviset förfaller eller återkallas, tillämpas därefter föreskrifter i lag eller annan författning.” – har strukits. Meningen är närmast av upplysande karaktär och anger vad som gäller för databasen om utgivningsbevis inte längre finns, nämligen föreskrifter i vanlig lag. Meningen har emellertid bidragit till en tolkning som innebär att grundlagsskyddet när det gäller databaser med utgivningsbevis skulle kunna gälla även material som inte kommer från den som driver verksamheten, se avsnitt 11.2.3. För att klargöra att grundlagsskyddet gäller på samma sätt för databaser med utgivningsbevis som för databaser med automatiskt grundlagsskydd har meningen utgått.

7 §

Varje databas ska ha ett namn.

Närmare föreskrifter om utfärdande, upphörande, förnyelse och återkallelse av utgivningsbevis samt om namn på databaser får meddelas i lag.

Föreskrifter om straff för den som bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av andra stycket får meddelas i lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 9 § fjärde till sjätte styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Tekniska upptagningar

8 §

Grundlagen är tillämplig på tekniska upptagningar som är utgivna. En teknisk upptagning anses utgiven när den har blivit utlämnad för att spridas till allmänheten i Sverige genom att spelas upp, säljas eller tillhandahållas på annat sätt.

En teknisk upptagning ska inte anses utlämnad för att spridas till allmänheten i Sverige enbart på den grunden att den skickas härifrån till mottagare i utlandet.

Om grundlagen är tillämplig eller inte prövas i det enskilda fallet med utgångspunkt i vad som kan antas om spridningen. Om det inte framgår

något annat av omständigheterna, ska grundlagen anses tillämplig på en upptagning som är försedd med sådana uppgifter som avses i 3 kap. 16 § eller 4 kap. 5 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 10 §. Ändringarna är endast språkliga.

Program och tekniska upptagningar som jämföras med tryckta skrifter

9 §

Att vissa program och tekniska upptagningar ska jämföras med tryckta skrifter framgår av 1 kap. 5 och 6 §§ tryckfrihetsförordningen.

Paragrafen återger bestämmelsen i nuvarande 1 kap. 11 § att vissa program och tekniska upptagningar ska jämföras med tryckta skrifter. Hittills har detta gällt tryckta skrifter som är periodiska. Genom en utvidgning av den s.k. bilageregeln i 1 kap. 7 § TF gäller detta även skrifter som inte är periodiska. Se vidare om detta i kommentaren till 1 kap. 6 § TF.

Grundläggande bestämmelser

Meddelar- och anskaffarfrihet

10 §

Det står var och en fritt att meddela uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att göra dem offentliga i program eller genom tekniska upptagningar (meddelarfrihet). Denna frihet avser uppgifter som lämnas till författare eller andra upphovsmän samt utgivare, redaktioner, nyhetsbyråer och företag för yrkesmässig framställning av tekniska upptagningar.

Det står också var och en fritt att anskaffa uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att meddela eller offentliggöra dem enligt första stycket (anskaffarfrihet).

I dessa friheter får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 2 §. Den har utformats så att den stämmer överens med motsvarande bestämmelse som föreslagits i TF. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

*Censurförbud och förbud mot andra hindrande åtgärder***11 §**

Myndigheter och andra allmänna organ får inte granska något som är avsett att framföras i program eller genom tekniska upptagningar. Det är inte heller tillåtet för en myndighet eller ett annat allmänt organ att på grund av innehållet förbjuda eller hindra framställning, offentliggörande eller spridning bland allmänheten av ett program eller en teknisk upptagning, om åtgärden inte har stöd i denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 3 § första stycket. Ändringarna är endast språkliga.

12 §

Trots bestämmelserna i 11 § får det i lag meddelas föreskrifter om granskning och godkännande av rörliga bilder i en sådan offentlig uppspelning ur en databas som avses i 4 § första stycket 2 d. Detsamma gäller rörliga bilder i tekniska upptagningar som ska visas offentligt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 3 § andra stycket och avser den s.k. biografcensuren. Den nuvarande ordningen i bestämmelsen kastas om så offentliga uppspelningar ur en databas – vilket får antas vara det vanligaste fallet – behandlas först. Exemplet ”filmer” och ”videogram” tas bort som exempel på tekniska upptagningar utan att någon saklig ändring är avsedd.

13 §

Det är inte tillåtet för myndigheter eller andra allmänna organ att på grund av innehållet förbjuda eller hindra innehav eller användning av sådana tekniska hjälpmedel som behövs för att kunna ta emot program eller för att kunna uppfatta innehållet i tekniska upptagningar, om åtgärden inte har stöd i denna grundlag. Detsamma gäller förbud mot anläggande av trådnät för sändning och tillhandahållande av program.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 3 § tredje stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Exklusivitetsprincipen

14 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte utan stöd i denna grundlag ingripa mot någon för att han eller hon i ett program eller en teknisk upptagning har missbrukat yttrandefriheten eller medverkat till ett sådant missbruk. Inte heller får de utan stöd i denna grundlag av sådan anledning ingripa mot programmet eller upptagningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 4 §. Ändringarna är endast språkliga.

Instruktion för tillämpningen

15 §

Den som ska döma över missbruk av tryckfriheten eller på annat sätt vaka över att denna grundlag efterlevs bör alltid ha i åtanke att tryckfriheten är en grundval för ett fritt samhällsskick, alltid uppmärksamma ämnet och tanken mera än uttrycket, liksom syftet mera än framställningssättet samt i tvök-samma fall hellre fria än fälla.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 5 §. Se kommentaren till föreslagna 1 kap. 10 § TF. Ändringarna är endast språkliga.

Undantag från grundlagen

Direktsändningar

16 §

I fråga om program eller delar av program som består i direktsändningar av dagshändelser eller av sådana gudstjänster eller offentliga tillställningar som anordnas av någon annan än den som bedriver programverksamheten tillämpas inte bestämmelserna i

- 10 § om rätt att meddela och anskaffa uppgifter för offentliggörande,*
- 14 § om förbud mot ingripanden,*
- 15 § om förhållningssättet vid tillämpning av denna grundlag,*
- 2 kap. om rätt till anonymitet,*
- 5 kap. om yttrandefrihetsbrott, ansvarighet samt tillsyn, åtal och särskilda tvångsmedel,*
- 10 kap. om rättegången i yttrandefrihetsmål, och*

– 11 kap. 7 § om rätt att meddela och anskaffa uppgifter för offentliggörande i program från utlandet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 8 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Undantag för vissa andra sändningar

17 §

I lag får det meddelas föreskrifter om

1. sändningar av program som huvudsakligen är avsedda att tas emot utomlands, eller

2. program som sänds genom tråd men som inte är avsedda att tas emot av någon större allmänhet.

Sådana föreskrifter får dock inte gälla det som sägs i 10–13 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 6 § tredje stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Vissa frågor som får regleras i lag

18 §

Det som sägs i 1 kap. 11 och 12 §§ tryckfrihetsförordningen om att det i lag får meddelas föreskrifter om upphovsmäns rättigheter, vissa kommersiella annonser, kreditupplysningsverksamhet, produktinformation och tillvägagångssätt för anskaffande av uppgifter gäller också i fråga om program och om innehållet i tekniska upptagningar.

Paragrafen motsvarar i huvudsak nuvarande 1 kap. 12 § första stycket. Hänvisningen till de s.k. delegationsbestämmelserna i TF avser även den nya punkten 6 i 1 kap. 12 § TF om produktinformation. Ändringarna är endast språkliga.

19 §

Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om förbud mot kommersiell reklam i program eller om villkor för sådan reklam.

Detsamma gäller föreskrifter om förbud mot och villkor för sådan annonsering och sändning av program som helt eller delvis bekostas av någon annan än den som bedriver programverksamheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 12 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Uppgiftssamlingar med vissa personuppgifter

20 §

Utan hinder av denna grundlag gäller vad som följer genom lag om förbud mot offentliggörande av uppgifter som ingår i en uppgiftssamling som har ordnats så att det är möjligt att söka efter eller sammanställa uppgifter om

1. en enskilds ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa, sexualliv, genetiska uppgifter, biometriska uppgifter, eller

2. att en enskild har begått lagöverträdelse genom brott, förekommer i fällande domar i brottmål eller varit föremål för straffprocessuella tvångsmedel.

Vad som anges i första stycket gäller endast om det med hänsyn till verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 14.2.2. Se kommentaren till föreslagna 1 kap. 13 § TF.

Undantag för barnpornografi

21 §

Denna grundlag är inte tillämplig på pornografiska bilder av personer vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under arton år.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 13 §. Ändringarna är endast språkliga.

2 kap. Rätten till anonymitet

1 §

Upphovsmannen till ett program eller en teknisk upptagning är inte skyldig att röja sin identitet. Detsamma gäller för den som har framträtt i en sådan framställning och den som har meddelat en uppgift för offentliggörande enligt 1 kap. 10 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 1 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till föreslagna 1 kap. 2 §.

2 §

I mål om ansvar, skadestånd eller särskild rättsverkan på grund av yttrandefrihetsbrott i ett program eller en teknisk upptagning får ingen ta upp frågan om vem som är framställningens upphovsman, vem som har framträtt i den, vem som har tillhandahållit den för offentliggörande eller vem som är meddelare enligt 1 kap. 10 §.

Om någon har angetts som upphovsman till framställningen eller som den som har framträtt i denna, är det dock tillåtet att i målet pröva om han eller hon är ansvarig. Detsamma gäller om någon i målet har uppgett sig vara upphovsmannen eller den som har framträtt.

Första stycket hindrar inte att det i en och samma rättegång handläggs både mål om yttrandefrihetsbrott och mål om brott som avses i 5 kap. 4 och 5 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 2 §. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till föreslagna 1 kap. 2 §.

Tystnadsplikt

3 §

Den som har tagit befattning med tillkomsten eller spridningen av en framställning som utgjort eller varit avsedd att ingå i ett program eller en teknisk upptagning får inte röja vad han eller hon då har fått veta om vem som är upphovsman till framställningen eller har tillhandahållit den för offentliggöras eller om vem som har framträtt i den eller är meddelare enligt 1 kap. 10 §.

Tystnadsplikt enligt första stycket gäller även för den som på något annat sätt har varit verksam inom ett företag som ger ut tekniska upptagningar eller sänder program eller på en nyhetsbyrå.

Paragrafen motsvarar till viss del nuvarande 2 kap. 3 § första stycket. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till föreslagna 1 kap. 2 §.

Texten i andra stycket är ny och innebär att det klargörs att det inte ska vara någon skillnad mellan tystnadsplikten i YGL och motsvarande reglering i TF (se 3 kap. 3 § andra stycket TF). Frågan har behandlats i avsnitt 7.2.1.

4 §

Tystnadsplikt enligt 3 § gäller inte i följande fall:

1. *Den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till att hans eller hennes identitet röjs.*

2. *Det är tillåtet enligt 2 § andra stycket att behandla frågan om identiteten.*

3. *Det rör sig om något av de brott av meddelare, författare eller andra upphovsmän eller av utgivare som avses i 5 kap. 4 § första stycket 1.*

4. *En domstol finner i fråga om brott enligt 5 kap. 3 § eller 4 § första stycket 2 eller 3 att det är nödvändigt att uppgifter lämnas om huruvida det är den som är tilltalad eller skäligen misstänkt för den brottsliga gärningen som har lämnat meddelandet eller medverkat till framställningen. Sådana uppgifter lämnas vid en förhandling.*

5. *En domstol finner i något annat fall att det av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en uppgift om identiteten lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkeran.*

Vid förhör som avses i första stycket 4 eller 5 ska rätten noga vaka över att det inte ställs frågor som kan inkräkta på tystnadsplikten utöver vad som har medgetts i varje särskilt fall.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 3 § andra och tredje styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Efterforskningsförbud

5 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte efterforska

1. *upphovsmannen till en framställning som har offentliggjorts eller varit avsedd att offentliggöras i ett program eller en teknisk upptagning eller den som har framträtt i en sådan framställning,*

2. *den som har tillhandahållit eller avsett att tillhandahålla en framställning för offentliggörande i ett program eller en teknisk upptagning, eller*

3. *den som har meddelat uppgifter enligt 1 kap. 10 §.*

Förbudet i första stycket hindrar inte efterforskning när det krävs för åtal eller något annat ingripande som inte står i strid med denna grundlag. I sådana fall ska den tystnadsplikt som anges i 3 § beaktas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 4 § första och andra styckena. En viss anpassning har gjorts till motsvarande bestämmelse i föreslagna 3 kap. 5 § TF. Ändringarna är endast språkliga.

Repressalieförbud

6 §

En myndighet eller ett annat allmänt organ får inte ingripa mot någon för att han eller hon i ett program eller en teknisk upptagning har brukat sin yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 4 § tredje stycket. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till föreslagna 1 kap. 2 §. Ändringarna är endast språkliga.

Straff

7 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. *uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot sin tystnadsplikt enligt 3 §,*

2. *uppsåtligen eller av oaktsamhet i ett program eller en teknisk upptagning lämnar felaktiga uppgifter om vem som är framställningens upphovsman eller har tillhandahållit den för offentliggörande, vem som framträder i den eller vem som har lämnat uppgifter i den,*

3. *uppsåtligen efterforskar i strid med 5 §,*

4. uppsåtligen ingriper i strid med 6 §, om åtgärden utgör avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller en liknande åtgärd.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket 1 och 2 får väckas endast om målsäganden har anmält brottet till åtal.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 5 §. De olika brotten tas här upp i en punktuppställning. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

3 kap. Rätten att sända, framställa och sprida

Sändning av program

Rätt att sända genom tråd

1 §

Var och en har rätt att sända program genom tråd.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 1 § första stycket och ger uttryck för etableringsfriheten i tråd.

I föreslagna 1 kap. 4 § anges att grundlagens bestämmelser om sändning av program även ska tillämpas på tillhandahållanden av information ur databaser. Detta innebär att när formuleringen ”sända program” används i grundlagen avser det också tillhandahållanden ur databaser enligt föreslagna 1 kap. 4 §.

När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

2 §

Den frihet som följer av 1 § hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om

1. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning,

2. skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i den utsträckning det behövs med hänsyn till intresset av konkurrens beträffande sådana överföringar i nätet eller allmänhetens intresse av tillgång till sådana överföringar,

3. skyldighet för nätinnehavare att vidta åtgärder för att tillförsäkra mottagarkretsen inflytande över programvalet,

4. skyldighet för den som sänder program i tv eller tillhandahåller sådana program genom överföring ur en databas enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 a att

göra programmen tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik.

5. skyldighet för den som sänder program i tv eller tillhandahåller sådana program genom överföring ur en databas enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 a att främja framställning av och tillgång till program med europeiskt ursprung, eller

6. ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp.

Paragrafen motsvarar till största delen nuvarande 3 kap. 1 § andra stycket 1–5 och innehåller undantag från etableringsfriheten i tråd.

Ändringen i fjärde punkten behandlas i avsnitt 17.2.2 och innebär att det i lag får uppställas krav på att beställ-tv i tråd ska tillgängliggöras på samma sätt som tv. Med formuleringen ”den som tillhandahåller tv-program genom överföring ur en databas enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 a” åsyftas beställ-tv så som tjänsten definieras i radio- och tv-lagen (2010:696) och i AV-direktivet.

Femte punkten, som är ny, behandlas i avsnitt 17.3.2. Bestämelsen möjliggör bestämmelser i lag som genomför AV-direktivets krav på europeiska produktioner när det gäller tv och beställ-tv i tråd. I punkten används samma formulering för att beskriva beställ-tv som i fjärde punkten.

Sändning på annat sätt än genom tråd

3 §

Rätten att sända program på annat sätt än genom tråd får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända.

Det allmänna ska eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 2 § första och andra styckena. När det gäller formuleringen ”sända program”, se kommentaren till 1 § och 1 kap. 2 §.

4 §

Det ska finnas möjlighet för sammanslutningar att få tillstånd att sända ljudradioprogram i lokala radiosändningar i den utsträckning som tillgängliga radiofrekvenser medger. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 2 § tredje stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Vissa förutsättningar för begränsningar i rätten att sända

5 §

I fråga om sådana begränsningar i rätten att sända program som avses i 2–4 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 21–23 §§ regeringsformen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 3 §. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Redaktionell självständighet

6 §

Den som sänder program avgör självständigt vad som ska förekomma i programmen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 4 §. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Domstolsprövning m.m.

7 §

Frågor om rätten att sända program ska kunna prövas av domstol eller av en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare. Ett beslut av regeringen prövas av domstol och behöver endast avse beslutets laglighet.

Om saken gäller ett ingripande på grund av missbruk av yttrandefriheten, ska frågan prövas av domstol under medverkan av jury enligt de närmare föreskrifter som meddelas i lag. Detta gäller dock inte om saken rör överträdelse av sådana föreskrifter eller villkor i fråga om kommersiell reklam, annan annonsering eller sändning av program som avses i 1 kap. 19 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 5 §. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Bevarandeskyldighet och pliktleverans

8 §

Föreskrifter om skyldighet att bevara inspelningar av program och hålla dem tillgängliga för granskning i efterhand och om att lämna dem till arkiv får meddelas i lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 6 §. Uttrycket ”hålla dem tillgängliga” i den nuvarande lydelsen har ersatt ”tillhandahålla” i syfte att undvika missförstånd. ”Tillhandahålla” används med en delvis annan innebörd i andra delar av grundlagen. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Undantag för kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige

9 §

I lag får det meddelas föreskrifter med syfte att förebygga att kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige helt eller delvis och innehåller upplysningar av betydelse för rikets försvar sprids genom sändning av program.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 7 §. När det gäller begreppet ”program” se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Framställning och spridning av tekniska upptagningar

Rätten till framställning och spridning

10 §

Var och en har rätt att framställa och sprida tekniska upptagningar. För rätten att offentligt visa film, videogram eller någon annan teknisk upptagning med rörliga bilder kan det dock krävas granskning och godkännande i enlighet med 1 kap. 11 §.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 3 kap. 8 §. En förändring i sak, som behandlas i avsnitt 7.2.1, är att det anges att ”var och en” har rätt att framställa och sprida tekniska upptagningar. I den nu-

varande lydelsen av paragrafen anges att denna rätt tillkommer svenska medborgare och svenska juridiska personer. Rätten kan inskränkas genom lag för andra än svenska medborgare enligt föreslagna 12 kap. 3 §.

Undantag från spridningsrätten

11 §

Utän hinder av denna grundlag gäller det som föreskrivs i lag, när någon i förvärvssyfte till den som är under femton år lämnar ut filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder med ingående skildringar av verklighetstrogen karaktär som återger våld eller hot om våld mot människor eller djur.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 11 §. Ändringarna är endast språkliga.

12 §

Bestämmelserna i denna grundlag hindrar inte att det meddelas föreskrifter i lag om straff och särskild rättsverkan för den som

- 1. visar pornografiska bilder på eller vid allmän plats genom skyltning eller något liknande förfarande på ett sätt som kan väcka allmän anstöt,*
- 2. utan föregående beställning med post eller på annat sätt tillställer någon pornografiska bilder, eller*

3. bland barn och ungdom sprider tekniska upptagningar som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra annan allvarlig fara för de unga.

Detsamma gäller i fråga om straff och särskild rättsverkan för den som bryter mot föreskrifter om granskning och godkännande av filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder som ska visas offentligt samt av rörliga bilder i en sådan offentlig uppspelning ur en databas som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 d.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 12 § första och andra styckena.

13 §

I lag får det meddelas föreskrifter med syfte att förebygga spridning genom teknisk upptagning av kartor, ritningar eller bilder som återger Sverige helt eller delvis och innehåller upplysningar av betydelse för rikets försvar.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 12 § tredje stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Bevarandeskyldighet och pliktleverans

14 §

Föreskrifter om skyldighet att bevara exemplar av tekniska upptagningar och att hålla dem tillgängliga för granskning får meddelas i lag. I lag får det också meddelas föreskrifter om skyldighet att lämna exemplar av sådana upptagningar till en myndighet och att lämna upplysningar i anslutning till sådan skyldighet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 9 §. I första meningen har uttrycket "hålla dem tillgängliga" ersatt "tillhandahålla" i syfte att undvika missförstånd. Se kommentaren till föreslagna 8 §.

Skyldighet att befordra tekniska upptagningar

15 §

Den som enligt vad som följer av lag eller annan författning har en skyldighet att befordra tekniska upptagningar får inte på grund av innehållet vägra eller ställa särskilda villkor för att utföra denna skyldighet. Detta gäller dock inte om befordran skulle innebära en sådan överträdelse som avses i 18 § andra stycket och 19 §.

Den som har en skyldighet enligt första stycket och som har tagit emot en teknisk upptagning för befordran ska inte anses som upptagningens spridare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 10 §. Se kommentaren till 6 kap. 4 § TF.

Uppgifter om framställning

16 §

Exemplar av tekniska upptagningar ska förses med tydliga uppgifter om vem som har låtit framställa upptagningen, om exemplaren framställs i landet och är avsedda för spridning här. Det ska även anges när, var och av vem exemplaren har framställts. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 13 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Registrering av försäljnings- eller uthyrningsverksamhet

17 §

Föreskrifter om skyldighet för den som yrkesmässigt säljer eller hyr ut filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder att anmäla sig för registrering hos en myndighet får meddelas i lag eller, i fråga om anmälan innehåll och hur anmälan närmare ska ske, med stöd av lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 14 §. Ändringarna är endast språkliga.

Straff

18 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som framställer en teknisk upptagning och då uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 16 § eller bestämmelser som avses där.

Till penningböter döms den som sprider en teknisk upptagning som saknar någon uppgift som är föreskriven i 16 §, om det sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Detsamma gäller om en sådan uppgift är oriktig och spridaren känner till detta.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 13 § andra och tredje styckena. Ändringarna är endast språkliga.

19 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som sprider en teknisk upptagning i vetskap om att upptagningen har tagits i beslag eller konfiskerats enligt denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 13 § fjärde stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Upptagningar, skrifter och bilder beställda ur en databas

20 §

Av en sådan teknisk upptagning, skrift eller bild som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 c ska framgå databasens namn samt när, var och hur upptagningen, skriften eller bilden har framställts. Den som driver verksamheten ska se till att upptagningen, skriften eller bilden har sådana uppgifter. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 15 § första stycket. Ändringarna är endast språkliga.

21 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 20 § eller bestämmelser som avses där.

Till penningböter döms den som lämnar ut en sådan teknisk upptagning, skrift eller bild som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 c och som saknar någon uppgift som är föreskriven i 20 §, om det sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Detsamma gäller om en sådan uppgift är oriktig och den som lämnar ut upptagningen, skriften eller bilden känner till detta.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 15 § andra och tredje styckena. Ändringarna är endast språkliga.

4 kap. Utgivare

Krav och befogenheter

1 §

Program och tekniska upptagningar ska ha en utgivare.

Utgivare av program ska enligt vad som närmare föreskrivs i lag utses för varje program eller för hela eller delar av programverksamheten.

Utgivaren utses av den som bedriver sändningsverksamheten eller låter framställa den tekniska upptagningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 1 §. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

2 §

En utgivare ska ha hemvist i Sverige. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt särskilda bestämmelser i lag får inte vara utgivare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 2 § andra stycket första och andra meningarna. En saklig ändring är att kravet på att utgivaren ska vara svensk medborgare som nu finns i paragrafens första stycke har tagits bort. Även andra än svenska medborgare får alltså vara utgivare, under förutsättning att han eller hon har hemvist i Sverige. Genom lag får dock detta begränsas, se 12 kap. 3 §.

Ändringen innebär att bestämmelserna i 3 kap. 29 § och 4 kap. 3 § tillämpningslagen kan upphävas.

Bestämmelsen i nuvarande andra stycket tredje meningen om att uppgift om utgivare ska hållas tillgänglig för allmänheten har utgått ur paragrafen eftersom samma sak regleras längre fram i kapitlet, se 4 och 5 §§ nedan.

3 §

Utgivaren ska ha befogenhet att utöva tillsyn över framställningens offentliggörande och att bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja. Varje inskränkning i denna befogenhet ska vara utan verkan.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 3 §. Ändringarna är endast språkliga.

Uppgift om utgivare

4 §

Uppgift om utgivaren av program ska hållas tillgänglig för allmänheten. Närmare föreskrifter om detta får meddelas i lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 4 § andra stycket. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

5 §

Av en teknisk upptagning ska det framgå vem som är utgivare. Utgivaren ska se till att varje exemplar av upptagningen har en sådan uppgift.

Av en sådan teknisk upptagning, skrift eller bild som efter beställning har framställts ur en databas enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 c ska det framgå vem som är utgivare för databasen. Utgivaren ska se till att varje exemplar har en sådan uppgift.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 4 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Ställföreträdare

6 §

En utgivare för programverksamhet får utse en eller flera ställföreträdare. För ställföreträdare gäller 2–4 §§. Om utgivarens uppdrag upphör faller också uppdraget att vara ställföreträdare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 5 §. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Straff

7 §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § första och andra styckena. Om omständigheterna är synnerligen försvårande är straffet fängelse i högst ett år.

Till penningböter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5 §.

I lag får det föreskrivas straff för den som bryter mot en föreskrift i lag som har meddelats med stöd av 4 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 6 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

5 kap. Yttrandefrihetsbrott

Gärningar som är yttrandefrihetsbrott

1 §

De gärningar som anges som tryckfrihetsbrott i 7 kap. 1–20 §§ tryckfrihetsförordningen ska anses vara yttrandefrihetsbrott, om brottet begås i ett program eller en teknisk upptagning och är straffbart enligt lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 1 § första stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

2 §

Under de förutsättningar som anges i 1 § anses som yttrandefrihetsbrott även sådan olaga våldsskildring som innebär att någon genom rörliga bilder närmanheten eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids. Detta gäller dock inte om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 1 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

3 §

Ett tillkännagivande i en annons eller i ett annat sådant meddelande ska inte anses vara ett yttrandefrihetsbrott om det av meddelandets innehåll inte omedelbart framgår att ansvar för ett sådant brott kan bli aktuellt. Är meddelandet straffbart tillsammans med en omständighet som inte omedelbart framgår av meddelandets innehåll, gäller vad som föreskrivs i lag.

Detsamma gäller ett meddelande som genom chiffer eller på något annat sätt är hemligt för allmänheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 2 §. I den nuvarande lydelsen hänvisas till motsvarande paragraf i nuvarande 7 kap. 2 § TF. Här skrivs bestämmelserna i stället ut. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Meddelar- och anskaffarbrott

4 §

Om någon meddelar en uppgift i syfte att göra den offentlig i ett program eller teknisk upptagning enligt 1 kap. 8 § och därigenom gör sig skyldig till något av följande brott, gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för det brottet:

1. högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott,

2. oriktigt utlämnande av en allmän handling som inte är tillgänglig för var och en eller tillhandahållande av en sådan handling i strid med en myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig, och

3. uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt i de fall som anges i en särskild lag.

Första stycket gäller också om brottet begås av någon som, utan att vara ansvarig enligt 6 kap., medverkar som författare eller annan upphovsman till en framställning som är avsedd att offentliggöras i ett program eller en teknisk upptagning eller medverkar genom att framträda i programmet.

I fråga om föreskrifter som avses i första stycket 3 tillämpas 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 3 § första och tredje styckena. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

5 §

Om någon anskaffar en uppgift i syfte att göra den offentlig i ett program eller en teknisk upptagning eller för att lämna ett meddelande enligt 1 kap. 10 § och därigenom gör sig skyldig till ett brott som anges i 4 § första stycket 1, gäller vad som föreskrivs i lag om det brottet.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 5 kap. 3 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Ytterligare bestämmelser om yttrandefrihetsbrott

Påföljd

6 §

Vad som föreskrivs i lag om påföljd för brott gäller även yttrandefrihetsbrott.

Vid bestämmande av påföljd ska det särskilt beaktas om en publicerad uppgift har rättats och rättelsen därefter offentliggjorts på ett lämpligt sätt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 4 § första stycket och 5 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Publicering av domen

7 §

Om den tilltalade döms för förtal eller förolämpning i ett program enligt 1 §, får domstolen efter yrkande besluta att domen helt eller delvis ska föras in i ett program i samma sändningsverksamhet. Skyldigheten att återge domen får avse ett sammandrag av domen som domstolen har gjort.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 5 kap. 4 § tredje stycket. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Konfiskering

8 §

En teknisk upptagning som innehåller yttrandefrihetsbrott får konfiskeras.

Är brottet olaga våldsskildring gäller också vad som föreskrivs i lag om särskild rättsverkan av brott.

Konfiskering innebär att alla exemplar av upptagningen som är avsedda att spridas ska förstöras. Konfiskering innebär även att åtgärder vidtas så att föremål som kan användas särskilt för att mångfaldiga den tekniska upptagningen inte ska kunna användas för att framställa ytterligare exemplar.

Bestämmelsen i 6 § andra stycket tillämpas även vid konfiskering.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 5 kap. 6 §. Det fjärde stycket, är nytt, se kommentaren till föreslagna 7 kap. 26 § TF. I övrigt är ändringarna endast redaktionella och språkliga.

6 kap. Ansvarig för yttrandefrihetsbrott

Vem som är ansvarig

Utgivare och ställföreträdare

1 §

Utgivaren är ansvarig för yttrandefrihetsbrott i ett program eller en teknisk upptagning.

Har en ställföreträdare inträtt som utgivare för programverksamhet, är han eller hon ansvarig.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 1 § första stycket. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

2 §

Utgivaren är ansvarig, trots att en ställföreträdare inträtt som utgivare, om

1. ställföreträdaren inte längre var behörig när brottet begicks eller uppdraget annars upphört,

2. ställföreträdaren var utsedd för skens skull eller uppenbarligen inte hade de befogenheter som anges i 4 kap. 3 §, eller

3. uppgift om ställföreträdaren inte har hållits tillgänglig för allmänheten enligt 4 kap. 4 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 2 § andra stycket. Bestämmelserna placeras i en punktuppställning. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Den som bedriver sändningsverksamhet eller låter framställa en teknisk upptagning

3 §

Den som bedriver sändningsverksamhet eller låter framställa en teknisk upptagning är ansvarig för yttrandefrihetsbrott, om

1. det inte fanns någon behörig utgivare när brottet förövades,

2. utgivaren var utsedd för skens skull eller uppenbarligen inte hade de befogenheter som anges i 4 kap. 3 §, eller

3. uppgift om utgivaren inte har hållits tillgänglig för allmänheten enligt 4 kap. 4 och 5 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 2 § första stycket och avser nästa steg i den s.k. ansvarskedjan. Paragrafens inledning har fått en ny utformning genom att det skrivs ut vem som är ansvarig. Enligt den nuvarande lydelsen framgår detta endast genom en indirekt hänvisning till nuvarande 4 kap. ("den som är skyldig att utse utgivare"). Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Spridare

4 §

Den som sprider en teknisk upptagning är ansvarig för yttrandefrihetsbrott i stället för den som anges i 3 §, om uppgift enligt 3 kap. 16 § om vem som har låtit framställa upptagningen

1. saknas och det inte kan klarläggas vem denne är eller denne saknar känd hemortsadress i Sverige och inte heller kan påträffas här under rättegången,

2. avser en person som har hemvist utomlands, eller

3. är oriktig och den som sprider upptagningen känner till detta.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 2 § tredje och fjärde styckena. Dessa bestämmelser förs samman till en punktuppställning. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Ansvar vid vissa direktsändningar

5 §

I fråga om andra direktsända program än sådana som avses i 1 kap. 16 § får det i lag föreskrivas att den som framträder i programmet ska ansvara för sina yttranden själv.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 1 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

När det gäller begreppet "program" se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Invändning mot ansvar

6 §

Om den som är tilltalad för yttrandefrihetsbrott vill åberopa en omständighet som enligt detta kapitel medför att han eller hon inte ska vara ansvarig, ska denna omständighet åberopas före huvudförhandlingen. Annars får domstolen inte ta hänsyn till omständigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 3 §. Formuleringarna ändras så att lydelsen mer liknar motsvarande bestämmelse i TF (se föreslagna 8 kap. 13 § TF). Ändringarna är endast språkliga.

Answarets innebörd

7 §

Den som är ansvarig enligt detta kapitel för yttrandefrihetsbrott ska anses ha haft kännedom om innehållet i programmet eller den tekniska upptagningen och medgett sändning eller utgivning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 kap. 4 §. Den har utformats så att den liknar motsvarande bestämmelse i TF (se föreslagna 8 kap. 14 §). Ändringarna är endast språkliga.

7 kap. Tillsyn och åtal

Huvudregel för tillsyn och åtal

1 §

Bestämmelserna i 9 kap. 1–7 §§ tryckfrihetsförordningen om tillsyn och åtal gäller också i fråga om program, tekniska upptagningar och yttrandefrihetsmål, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 1 § första stycket första meningen. Det görs ett tillägg genom vilket det tydliggörs att hänvisningen till 9 kap. 1–7 §§ TF inte gäller om något annat anges i detta kapitel. När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §. Ändringarna är endast språkliga.

Justitiekanslerns överlämnande av åklagaruppdrag

2 §

Justitiekanslern får när det gäller tekniska upptagningar överlämna åt allmän åklagare att vara åklagare i yttrandefrihetsmål om ansvar eller konfiskering på grund av olaga våldsskildring, hets mot folkgrupp, brott mot medborgerlig frihet, olaga hot, hot mot tjänsteman eller övergrepp i rättsak. Rätten att väcka allmänt åtal får dock inte överlämnas när det gäller hets mot folkgrupp eller brott mot medborgerlig frihet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 1 § första stycket andra och tredje meningarna. Ändringarna är endast språkliga.

Preskription vid allmänt åtal

3 §

Den tid inom vilken allmänt åtal för yttrandefrihetsbrott ska väckas är i fråga om

- program sex månader från det att programmet sändes,*
- tillhandahållande som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 a–c sex månader från när informationen inte längre tillhandahölls,*
- offentlig uppspelning ur en databas som avses i 1 kap. 4 § första stycket 2 d sex månader från uppspelningen, och*
- tekniska upptagningar ett år från det att upptagningen gavs ut.*

Beträffande sådana tekniska upptagningar som saknar någon av de i 3 kap. 16 § föreskrivna uppgifterna gäller dock vad som är föreskrivet i lag om tid för väckande av talan med den begränsningen att allmänt åtal inte får väckas senare än två år från det att Justitiekanslern fick kännedom om upptagningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 1 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Särskilda regler om utgivares ansvar för information i en databas

4 §

En utgivares ansvar för databasverksambet enligt 1 kap. 4 § första stycket 2 a–c gäller inte sådan information som enligt utgivaren började tillhandahållas ur databasen tidigare än ett år innan talan om ansvar eller skadestånd

för yttrandefrihetsbrott väcktes. Detta gäller dock inte om det görs antagligt i målet att informationen började tillhandahållas senare.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 13.4.2. Innebörden av första stycket är att utgivaren inte ansvarar för innehåll i en databas som hade börjat tillhandahållas tidigare än ett år innan talan om ansvar eller skadestånd för yttrandefrihetsbrott väcktes. Denna ansvarsbegränsning gäller dock endast om den åberopas av utgivaren. Begränsningen av utgivarens ansvar gäller inte om åklagaren eller målsäganden gör det antagligt att informationen började tillhandahållas senare än ett år före talans väckande.

5 §

Om en utgivare underrättas av Justitiekanslern eller målsäganden om att databasen innehåller viss information som kan utgöra yttrandefrihetsbrott, och utgivaren till följd av 4 § inte ansvarar för informationen, ska informationen anses ha börjat tillhandahållas på nytt om den inte tas bort inom två veckor från underrättelsen.

Närmare bestämmelser om underrättelser enligt första stycket meddelas i lag.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 13.5.3. Bestämmelsen i första stycket har samband med den ordning som införs i 4 § om ansvarsbegränsning för utgivaren när det gäller äldre material i en databas. Målsäganden eller – om förutsättningar för allmänt åtal bedöms föreligga – Justitiekanslern har möjlighet att vid ansvarsbegränsning underrätta utgivaren för en databas om att databasen innehåller viss äldre information som kan utgöra yttrandefrihetsbrott. Väljer utgivaren att inte ta bort informationen inom två veckor, ska han eller hon anses ha fattat ett beslut om att den har publicerats på nytt. Det nya publiceringsbeslutet anses ha ägt rum när fristen på två veckor har löpt ut. Då gäller inte ansvarsbegränsningen och utgivaren ansvarar för yttrandet. Om utgivaren däremot tar bort det aktuella yttrandet inom tvåveckorsfristen finns det inte längre möjlighet att ingripa straff- eller skadeståndsrättsligt mot utgivaren med anledning av detta, se dock föreslagna 9 kap. 2 § tredje stycket om medieföretagets skadeståndsansvar.

Konfiskering utan åtal

6 §

Finns det ingen ansvarig för ett yttrandefrihetsbrott enligt 6 kap. när det gäller en teknisk upptagning, får Justitiekanslern eller målsäganden i stället för att väcka åtal ansöka om att upptagningen ska konfiskeras. Detsamma gäller när den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 2 §. ”Åklagaren” ersätts med ”Justitiekanslern”. Detta är inte avsett att innebära någon ändring i sak.

Granskning och tillsyn i vissa fall

7 §

I lag får det meddelas föreskrifter om att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om program som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna.

En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att ett föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och om utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 7 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 4 §. Ändringarna är endast språkliga.

8 §

I lag får det meddelas föreskrifter om särskild tillsyn över att yttrandefriheten i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar med rörliga bilder inte missbrukas genom olaga våldsskildring. Tillsynen får även avse att sådana upptagningar som innehåller våld eller hot om våld inte i förvärvssyfte sprids till den som är under femton år.

Det får i lag meddelas föreskrifter om befogenhet för en myndighet att vid tillsyn enligt första stycket tillfälligt ta hand om ett exemplar av en film, ett videogram eller en teknisk upptagning med rörliga bilder som kan antas innehålla en framställning som innefattar olaga våldsskildring.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 5 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

9 §

I fråga om sådana föreskrifter som avses i 7 och 8 §§ gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 21–23 §§ regeringsformen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 6 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

8 kap. Särskilda tvångsmedel

Beslag av tekniska upptagningar

Huvudregel

1 §

Bestämmelserna i 10 kap. tryckfrihetsförordningen om beslag av tryckta skrifter gäller också i fråga om beslag av tekniska upptagningar, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § första stycket första meningen. Det görs ett tillägg genom vilket det tydliggörs att hänvisningen till 10 kap. TF inte gäller om något annat anges i detta kapitel. Ändringarna är i övrigt endast redaktionella och språkliga.

Särskilda regler om beslag

2 §

När Justitiekanslern har beslutat om konfiskeringsbeslag eller fastställt ett sådant beslag, får rätten på Justitiekanslerns begäran medge att den tidsfrist som anges i 10 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen förlängs, om tiden är otillräcklig med hänsyn till beslagets omfattning eller någon annan omständighet. Förlängningen får inte avse längre tid än som är oundgängligen nödvändig och får omfatta sammanlagt högst två veckor.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § första stycket fjärde och femte meningarna. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

3 §

Om Justitiekanslern enligt 7 kap. 2 § har överlämnat åt allmän åklagare att vara åklagare i yttrandefrihetsmål gäller vad som anges i detta kapitel och i 10 kap. tryckfrihetsförordningen om Justitiekanslerns uppgifter även den allmänna åklagaren. Vad som anges i 10 kap. 4 § andra stycket tryckfrihetsförordningen om anmälan av beslag gäller dock inte allmän åklagare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § första stycket sjätte och sjunde meningarna. Ordningen på innehållet har dock kastats om så att den mer generella bestämmelsen behandlas först. I övrigt är ändringarna endast språkliga.

4 §

Beslut om beslag av teknisk upptagning ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt av framställningen som har gett anledning till beslaget.

Om det vid ett sådant utredningsbeslag som avses i 10 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen inte är möjligt att i beslutet närmare ange varje avsnitt som har gett anledning till beslaget, ska det i efterhand i ett särskilt beslut anges vilka avsnitt som åberopas som brottsliga. Ett sådant beslut ska meddelas så snart det är möjligt.

Beslaget gäller endast de särskilda skivor, rullar eller andra sådana delar av upptagningen där dessa avsnitt förekommer.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § andra stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

5 §

Bevis om beslag ska utan avgift lämnas till den som beslaget har gjorts hos och den som har låtit framställa den tekniska upptagningen. Beviset ska innehålla uppgifter om det eller de avsnitt i upptagningen som har gett anledning till beslaget. Ett sådant bevis ska lämnas så snart det är möjligt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § tredje stycket. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Beslag av upptagningar, skrifter eller bilder beställda ur en databas

6 §

För upptagning, skrift eller bild som har beställts ur en databas enligt 1 kap. 4 § andra stycket 2 c gäller vid yttrandefrihetsbrott vad som anges om utredningsbeslag i 10 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen. För ett sådant beslag gäller 4 och 5 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 3 § första stycket andra meningen. Ändringarna är endast språkliga.

9 kap. Skadestånd

Allmänna förutsättningar

1 §

Skadestånd för missbruk av yttrandefriheten får grundas endast på att det program eller den tekniska upptagning som krävet avser innefattar yttrandefrihetsbrott.

I fråga om skadestånd på grund av brott som avses i 5 kap. 4 och 5 §§ gäller vad som är föreskrivet i lag.

Vad som sägs om skadestånd enligt detta kapitel gäller i tillämpliga delar även krav enligt 5 kap. 7 § på att en dom om förtal eller förolämpning ska föras in i ett program.

Paragrafen motsvarar till viss del nuvarande 8 kap. 1 §. Det tredje stycket är nytt, se kommentaren till föreslagna 11 kap. 1 § TF. I övrigt är ändringarna endast språkliga.

När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Vem som är ansvarig

2 §

Den som är ansvarig för yttrandefrihetsbrott enligt 6 kap. är även ansvarig för skadestånd.

Krav på skadestånd kan även riktas mot den som bedriver programverksamheten eller har låtit framställa den tekniska upptagningen.

Om en utgivare inte ansvarar för yttrandefrihetsbrott till följd av 7 kap. 4 § är han eller hon inte heller ansvarig för skadestånd. Krav på skadestånd kan dock riktas mot den som bedriver verksamheten.

Paragrafen motsvarar till en del nuvarande 8 kap. 2 § första stycket. Bestämmelsen i tredje stycket är ny och behandlas i avsnitt 13.5.4. Den innebär att det införs en möjlighet för målsäganden att alltid kunna vända sig mot t.ex. ett medieföretag som driver en webbplats med ett skadeståndskrav, dvs. även om utgivaren till följd av ansvarsbegränsning inte kan hållas ansvarig (och uppgiften eventuellt har tagits bort). En förutsättning är dock att kravet på skadestånd inte har preskriberats.

3 §

Vid direktsändningar som avses i 1 kap. 16 § är gärningsmannen ansvarig för skadestånd på grund av brott som han eller hon begår i sändningen.

Krav på skadestånd kan även riktas mot den som bedriver programverksamheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 2 § andra stycket. Ändringarna är endast språkliga.

4 §

Om den som skulle ha varit ansvarig för yttrandefrihetsbrott i en teknisk upptagning inte har någon känd hemvist i landet när brottet förövas och inte heller kan påträffas här under rättegången och ansvaret därför övergår på den som sprider upptagningen enligt 6 kap. 4 § punkten 1, får krav på skadestånd ändå riktas även mot den som skulle ha varit ansvarig. Det gäller i den utsträckning skadestånd kan dömas ut enligt lag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 3 §. Ändringarna är endast språkliga.

5 §

Om någon är ansvarig för skadestånd på grund av yttrandefrihetsbrott i egenskap av ställföreträdare för en juridisk person, får krav på skadestånd även riktas mot den juridiska personen.

Om förmyndare, god man eller förvaltare är ansvarig för skadestånd på grund av yttrandefrihetsbrott, får krav på skadestånd även riktas mot den för vilken förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren har utsetts.

Krav på skadestånd enligt denna paragraf får framställas om och i den omfattning anspråket kan göras gällande enligt lag.

Paragrafen motsvarar delar av nuvarande 8 kap. 4 §. Den nuvarande paragrafen innehåller en hänvisning till 11 kap. 3–5 §§ TF. Här samt i 6 och 7 §§ skrivs dessa bestämmelser i stället ut. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt nuvarande 11 kap. 3 § TF. Denna har delats upp i tre stycken i syfte att underlätta förståelsen. Som ett exempel på sådan lagstiftning som kan bli aktuell enligt tredje stycket kan nämnas 2 kap. 5 § skadeståndslagen om skadeståndsansvar för den som vållar skada under påverkan av psykisk störning. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

6 §

Om två eller flera är ansvariga för skadestånd enligt detta kapitel, ansvarar de solidariskt för skadeståndet. I fråga om ansvaret dem emellan gäller vad som föreskrivs i lag.

Paragrafen motsvarar delar av nuvarande 8 kap. 4 §. I denna paragraf behandlas frågan om solidariskt betalningsansvar vid skadestånd för yttrandefrihetsbrott. Detta skrivs ut i paragrafen i stället för den hänvisning som i dag finns. Motsvarande bestämmelse finns i den föreslagna 11 kap. 5 § TF. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Skadestånd när åtal inte kan väckas

7 §

Krav på skadestånd med anledning av ett yttrandefrihetsbrott kan framställas trots att straff för brottet inte kan dömas ut på grund av preskription eller av något annat skäl.

Paragrafen motsvarar delar av nuvarande 8 kap. 4 § andra meningen. Innebörden är att en talan om skadestånd får föras trots att yttrandefrihetsbrottet är preskriberat enligt föreslagna 7 kap. 3 § eller talan mot den som har begått brottet av någon annan anledning inte kan föras. Det sistnämnda innebär bl.a. att skadestånd kan utkrävas trots att den straffrättsligt ansvarige är avliden. Talan får

då enligt vanliga regler riktas mot dödsboet. Motsvarande bestämmelse finns i föreslagna 11 kap. 6 § TF.

10 kap. Rättegången i yttrandefrihetsmål

1 §

Vad som sägs i 12 kap. tryckfrihetsförordningen om rättegången i tryckfrihetsmål ska gälla också i fråga om motsvarande mål som avser program och tekniska upptagningar (yttrandefrihetsmål). Hänvisningen i 12 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen till 8 kap. tryckfrihetsförordningen ska avse 6 kap. i denna grundlag.

De som har utsetts till juryledamöter för tryckfrihetsmål ska också vara juryledamöter i yttrandefrihetsmål.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 1 §. Som en följd av den förändring som görs i 12 kap. TF används termen ”juryledamöter” i stället för ”jurymän”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

11 kap. Program och tekniska upptagningar från utlandet

Vidaresändningar av program från utlandet

1 §

För samtidig och oförändrad vidaresändning här i landet av program som avses i 1 kap. 3 § och som kommer från utlandet eller förmedlas hit genom satellitsändning men inte utgår från Sverige, gäller denna grundlag enbart i fråga om

– förbud mot förhandsgranskning och hindrande åtgärder enligt 1 kap.

11 §,

– innehav av tekniska hjälpmedel och anläggande av trådnät enligt 1 kap.

13 §,

– förbud mot ingripanden enligt 1 kap. 14 §,

– det förhållningssätt som enligt 1 kap. 15 § ska iakttas vid tillämpningen av grundlagen,

– rätt att sända eller tillhandahålla program i tråd enligt 3 kap. 1 §, och

– särskilda regler för lagstiftning och rättslig prövning enligt 3 kap. 5 och

7 §§.

Dessutom ska bestämmelserna om meddelar- och anskaffarfrihet i 4 § tillämpas.

Om riksdagen har godkänt en internationell överenskommelse om program, får sådana föreskrifter om reklam och annonsering som avses i 1 kap. 19 § inte hindra vidareändring av program om det skulle strida mot överenskommelsen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 kap. 7 §. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

När det gäller begreppet ”program”, se kommentaren till 1 kap. 2 §.

Tekniska upptagningar från utlandet

2 §

Bestämmelserna i 1–10 och 12 kap. är tillämpliga på sådana tekniska upptagningar som har framställts utomlands och som lämnas ut för spridning i Sverige. Vad som sägs i denna grundlag om den som har låtit framställa upptagningen ska då i stället gälla den som lämnar ut upptagningen för spridning här i landet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 1 § första stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Meddelar- och anskaffarfrihet

3 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 1 kap. 10 § gäller även i fråga om sådana tekniska upptagningar som har framställts utomlands och som lämnas ut för spridning här men som inte huvudsakligen är avsedd att spridas i Sverige.

Första stycket gäller dock inte om

- 1. meddelandet eller anskaffandet innefattar brott mot rikets säkerhet,*
- 2. meddelandet innefattar ett sådant utlämnande eller tillhandahållande som avses i 5 kap. 4 § första stycket 2, eller*
- 3. meddelandet utgör ett uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplik.*

Förslaget enligt 3–7 §§ innebär att bestämmelserna i nuvarande 10 kap. 1 § andra stycket och 2 § struktureras om så att reglerna om tekniska upptagningar (3–6 §§) och program (7 §) behandlas var för sig. Vidare skrivs innehållet i reglerna ut i stället för den omfatt-

ande hänvisning till bestämmelserna i TF som görs enligt den nuvarande lydelsen.

Formuleringarna har anpassats till hur innebörden av meddelar- och anskaffarfrihet beskrivs i föreslagna 1 kap. 10 §. Det innebär att ordet ”underrättelser” tas bort och att det talas enbart om ”uppgifter”. Detta motsvarar den nuvarande lydelsen i 1 kap. 2 §.

Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

4 §

Det som sägs om meddelar- och anskaffarfrihet i 3 § tillämpas för en teknisk upptagning som inte har getts ut i Sverige, om uppgiften meddelats eller anskaffats här.

Se kommentaren till 3 §.

5 §

Meddelaren har i fall som avses i 3 och 4 §§ rätt till anonymitet enligt 2 kap.

Bestämmelsen om undantag från tystnadsplik i 2 kap. 4 § 3 ska även omfatta brotten

- krigsanstiftan,*
- trolöshet vid förhandling med främmande makt,*
- egenmäktighet vid förhandling med främmande makt,*
- obehörig befattning med hemlig uppgift,*
- vårdslöshet med hemlig uppgift,*
- olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige,*
- olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt,*
- olovlig underrättelseverksamhet mot person,*
- olovlig värning,*
- tagande av utländskt understöd,*
- försök, förberedelse eller stämpling till trolöshet vid förhandling med främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot person, eller*
- försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift.*

Se kommentaren till 3 §.

6 §

Om ett meddelande eller anskaffande enligt 3 eller 4 § är straffbart, gäller vad som anges i denna grundlag om meddelar- och anskaffarbrott.

Mål om ansvar eller skadestånd på grund av ett sådant brott handläggs enligt bestämmelserna om yttrandefrihetsmål, om inte annat följer av 10 kap. 1 § i denna grundlag och 12 kap. 1 § andra stycket tryckfrihetsförordningen.

Se kommentaren till 3 §.

7 §

Om ett program sänds från en sändare utanför Sverige, gäller 3–6 §§ i fråga om rätten att meddela och anskaffa uppgifter och att vara anonym, om uppgifterna har meddelats eller anskaffats här.

I fråga om program som sänds från öppna havet eller luftrummet däröver får det dock i lag föreskrivas undantag från rätten att meddela och anskaffa uppgifter.

Se kommentaren till 3 §.

12 kap. Allmänna bestämmelser**1 §**

Vad som föreskrivs i 14 kap. 1–3 §§ tryckfrihetsförordningen om resning, högre rätts prövning av tryckfrihetsmål och skyndsam behandling av mål gäller också i fråga om motsvarande mål enligt denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 1 § första stycket.

Internationellt rättsligt bistånd**2 §**

I fråga om internationellt rättsligt bistånd gäller vad som föreskrivs i lag. Sådant bistånd får inte lämnas i strid med svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 15.2.1. Se kommentaren till föreslagna 14 kap. 5 § TF.

Andra än svenska medborgare

3 §

För andra än svenska medborgare får särskilda begränsningar göras genom lag i fråga om yttrandefriheten enligt denna grundlag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 1 § tredje stycket. Ordet ”utlänningar” i den nuvarande lydelsen ersätts av ”andra än svenska medborgare”. Ändringarna är endast redaktionella och språkliga.

Frågor som inte regleras i grundlagen

4 §

I frågor som inte har reglerats särskilt i denna grundlag eller i en särskild lag som har meddelats med stöd av grundlagen, gäller vad som annars är föreskrivet i lag eller annan författning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 1 § andra stycket. Ändringarna är endast språkliga.

3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

I kapitel 7 har vi redogjort för den språkliga och strukturella översynen av TF och YGL. Som en del i detta arbete föreslås att vissa bestämmelser flyttas ned från TF till lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden tillämpningslagen.

Samtliga bestämmelser som föreslås flyttas ned finns i nuvarande 5 kap. TF. Vi föreslår att dessa bestämmelser i stället placeras i 2 kap. tillämpningslagen. Nedflyttningen av bestämmelser från TF till tillämpningslagen resulterar i fyra nya paragrafer i 2 kap. tillämpningslagen.

I kapitel 7 har vi även redogjort för vårt förslag att skyddet i TF och YGL ska rikta sig till ”var och en” och inte, som enligt dagens ordning, till svenska medborgare. Detta innebär att bestämmelserna i 5 kap. 1 och 2 §§ TF och 4 kap. 2 § YGL ändras. Som en följdändring av detta bör 2 kap. 1 och 6 §§, 3 kap. 29 § och 4 kap. 3 § tillämpningslagen upphävas. När det gäller 3 kap. 29 § följer av denna bestämmelse att utlänningar på samma villkor som svenska medborgare får vara utgivare av radioprogram. Denna bestämmelse har kommit att tillämpas på det sättet att utlänningar enligt databasregeln inte får vara utgivare för webbplatser. Genom att 3 kap. 29 § tillämpningslagen upphävs kommer denna skillnad att försvinna.

I 2 kap. tillämpningslagen görs det sammantaget genomgripande förändringar. Den nuvarande dispositionen har ändrats för att de bestämmelser som flyttas ned från TF ska passa in i kapitlet och placeras i en logisk ordning. Kapitlet blir längre och vissa rubriker har lagts till för att göra kapitlet mer överskådligt.

I 6 kap. införs det en ny bestämmelse med anledning av förslaget om regleringen om ansvarsbegränsning för utgivare för databasverksamhet, se avsnitt 13.5.2. Vidare införs det i 6 och 11 kap. nya bestämmelser med anledning av de regler om internationellt rättsligt bistånd som vi föreslår (avsnitt 15.2.3).

2 kap. Om ägare och utgivare av periodiska skrifter m.m.

Allmänna bestämmelser

1 §

Frågor om utgivningsbevis prövas av Patent- och registreringsverket. Verket tar också emot anmälningar om utgivare och ställföreträdare för utgivare. Verket ska föra register över periodiska skrifter. Registret får föras med hjälp av automatiserad behandling. Det får innehålla uppgifter om skriftens titel, utgivningsort, utgivningsplan, ägare, utgivare och, i förekommande fall, ställföreträdare för utgivaren, tidpunkt för utfärdande och förnyelse av utgivningsbevis samt förfall eller återkallelse av utgivningsbevis.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 2 §. Ändringarna är endast språkliga.

2 §

Om en ansökan om utgivningsbevis eller en anmälan om utgivare eller ställföreträdande utgivare inte uppfyller föreskrivna krav, ska den som har gjort ansökan eller anmälan föreläggas att inom viss tid avhjälpa bristen. Avhjälps inte bristen, får ansökningen eller anmälan avvisas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 3 §. Ändringarna är endast språkliga.

3 §

Regeringen får meddela föreskrifter om avgifter för ansökningar och anmälningar i ärenden enligt 5 kap. tryckfrihetsförordningen och om avgifter för utdrag ur register över periodiska skrifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 4 §.

Utgivningsbevis för periodiska skrifter

4 §

Om utgivningsorten eller utgivningsplanen ändras, ska ägaren genast anmäla detta till den myndighet som anges i 1 §.

Paragrafen är ny och är resultatet av att delar av bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 8 § andra stycket TF flyttas ned till tillämpningslagen. Ändringarna i förhållande till nuvarande 5 kap. 8 § andra stycket TF är endast redaktionella och språkliga.

5 §

I god tid innan ett utgivningsbevis upphör enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen ska Patent- och registreringsverket dels till den senast kända ägaren av den periodiska skriften sända en påminnelse om att bevisets giltighet är begränsad till tio år och att beviset upphör, om en ansökan om förnyelse av beviset inte har kommit in till myndigheten före tioårsperiodens utgång, dels kungöra påminnelsen elektroniskt.

Av kungörelsen ska framgå namn och adress för den senast kända ägaren, utgivningsbevisets nummer samt den titel som utgivningsbeviset avser.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 a §. Ändringarna är endast språkliga.

6 §

Ett beslut enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen om att ett utgivningsbevis ska anses ha upphört vid tioårsperiodens utgång meddelas av den myndighet som anges i 1 §.

En ansökan om förnyelse får göras tidigast ett år före och senast på dagen för periodens utgång. För en ansökan om förnyelse av ett utgivningsbevis gäller i övrigt samma bestämmelser som för den första ansökan. Om en ansökan om förnyelse har gjorts i rätt tid, fortsätter dock beviset att gälla till dess att beslutet med anledning av ansökan har fått laga kraft.

Paragrafen är ny och är resultatet av en nedflyttning av delar av bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 5 § fjärde–sjätte styckena TF till tillämpningslagen. Ändringarna i förhållande till nuvarande 5 kap. 5 § fjärde–sjätte styckena TF är endast redaktionella och språkliga.

7 §

Ett beslut enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen om att ett utgivningsbevis ska anses förfallet ska dels sändas till den senast kända ägaren av den periodiska skriften, dels kungöras elektroniskt.

Om det av särskilda skäl kan antas att den senast kända ägaren inte kan nås av en försändelse är det tillräckligt att beslutet kungörs elektroniskt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 3 b §. Ändringarna är endast språkliga.

8 §

Ett beslut om återkallelse av utgivningsbevis meddelas av den myndighet som anges i 1 §. I ärenden som avses i 5 kap. 13 § första stycket 2–6 tryckfrihetsförordningen ska ägaren och utgivaren om möjligt få tillfälle att yttra sig.

Paragrafen är ny och är ett resultat av att bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 6 § andra stycket TF flyttas ned till tillämpningslagen. Ändringarna i förhållande till nuvarande 5 kap. 6 § andra stycket TF är endast redaktionella och språkliga.

9 §

Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket i ett ärende om utgivningsbevis får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 5 §.

Straff

10 §

Till penningböter döms ägare till en periodisk skrift för vilken ny utgivningsort eller ny utgivningsplan inte anmäls enligt 4 §.

Justitiekanslern är åklagare i mål om ansvar för sådana brott som avses i första stycket.

Paragrafen är ny och är en konsekvens av att en del av straffbestämmelsen i nuvarande 5 kap. 14 § TF flyttas till tillämpningslagen. Detta är en följd av att bestämmelsen om anmälan om ändrad utgivningsort eller utgivningsplan i nuvarande 5 kap. 8 § andra stycket TF har flyttats till tillämpningslagen. Ändringarna i förhållande till nuvarande 5 kap. 14 § TF är endast redaktionella och språkliga.

6 kap. Om åtal och tvångsmedel

Medgivande till åtal och internationellt rättsligt bistånd

1 §

Allmänt åtal för tryckfrihetsbrott som anges i 7 kap. 5, 10, 12–19 eller 20 § 3 tryckfrihetsförordningen eller för motsvarande yttrandefrihetsbrott enligt yttrandefrihetsgrundlagen får väckas endast om regeringen medger det.

Om en ansökan om internationellt rättsligt bistånd avser ett brott enligt första stycket, får bistånd lämnas endast om regeringen medger det.

Bestämmelsen i andra stycket är ny. Den har behandlats i avsnitt 15.2.3. Det införs ett krav på att internationellt rättsligt bistånd som rör vissa tryck- och yttrandefrihetsbrott får lämnas endast om regeringen medger detta. De brott som avses är enligt TF högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, vårdslöshet med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi eller landssvek, landsskadlig vårdslöshet, ryktesspridning till fara för rikets säkerhet och uppvigling. I några fall omfattas även försök, förberedelse och stämpling till dessa brott. Vidare omfattas vissa s.k. offentliggörandebrott som är tillämpliga vid krig eller omedelbar krigsfara.

Underrättelse om information i en databas

3 §

En underrättelse enligt 7 kap. 5 § yttrandefrihetsgrundlagen ska innehålla en utförlig redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för påståendet att ett yttrandefrihetsbrott kan ha begåtts. Ansökan ska även innehålla tydliga uppgifter om vilken information i databasen som underrättelsen avser.

Det åligger den som framställer underrättelsen att visa att utgivaren har tagit emot denna.

Paragrafen är ny. Den behandlas i avsnitt 13.4.3. I första stycket anges närmare bestämmelser om innehållet i en underrättelse från Justitiekanslern eller målsäganden enligt 7 kap. 5 § YGL om material som har funnits i en databas längre än ett år. Det åligger den som framställer underrättelsen att visa att utgivaren har tagit emot denna, se andra stycket.

11 kap. Övriga bestämmelser

5 §

Innan internationellt rättsligt bistånd lämnas i en fråga som rör ansvar för brott ska Justitiekanslern ges tillfälle att yttra sig över ansökan.

Paragrafen är ny. Den har behandlats i avsnitt 15.2.3. Det införs ett krav på att Justitiekanslern ges tillfälle att yttra sig över ansökan innan internationellt rättsligt bistånd lämnas i en fråga som rör ansvar för brott.

Reservationer

Av ledamöterna Åsa Malmström (L) och Erik Wassén (L)

Preskriptionsregler och ansvar för databaser

Vår syn på frågan om yttrandefrihetsbrotten och vilka konsekvenser i form av straff, skadestånd och publiceringsförelägganden som bör komma i fråga, bygger på de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga grundbultarna med ett enda publiceringsögonblick för vilken en enda utgivare kan ansvara som har haft möjlighet att utöva sitt veto. En kort preskriptionstid ska gälla och eventuella ingripanden mot yttranden ska förutsätta att domstol har funnit dels att yttrandefrihetsbrott är för handen, dels att varje konfiskationsliknande åtgärd uppbärs av samma motiv och krav som gäller traditionellt på detta konstitutionella område. Enligt vår mening borde ett förslag bygga på dessa principer som har gällt i Sverige under mycket lång tid och som på ett bra sätt tjänat medborgarna och den fredliga samhällsutvecklingen.

Enligt vår mening är det rättsligt felaktigt och principiellt olyckligt att yttrandefrihetsbrott på en webbplats ska anses pågå intill dess att uppgiften tas bort.

En kort preskriptionstid har i alla tider betraktats som en central del av skyddet för tryck- och yttrandefriheten. Systemet med särskilda tryck- och yttrandefrihetsbrott i TF och YGL beror på att den rättsliga bedömningen av yttranden som påstås utgöra tryck- och yttrandefrihetsbrott är nära förbunden med yttranden som är viktiga för den allmänna opinionsbildningen. Vi vet att det sker snabba förskjutningar av uppfattningar om tillåtligheten av vad som får sägas.

Vi konstaterar att den uppfattning som hävdas i fråga om att uppgifter på webbplatser ska ”pågå” inte är underbyggd vare sig med prejudikat eller rättsvetenskapliga uttalanden. Tvärtom har

Högsta domstolen funnit i NJA 2007 s 805, att brottet hets mot folkgrupp på en webbplats – utanför det grundlagsskyddade området – inte är ett pågående brott.

Det synsätt som kommittémajoriteten valt cementerar dessutom den principiellt tvivelaktiga ordning som uttrycks i Högsta domstolens beslut NJA 2013 s 945 som, enligt vad ett justitieråd korrekt formulerat i ett särskilt yttrande till beslutet, ”urholkar” utgivarens ensamansvar. Inget i kommittémajoritetens förslag adresserar vare sig det förhållandet att flera utgivare skulle svara för en och samma uppgift, exempelvis vid byte av utgivare och när ställföreträdande utgivare tjänstgör under ordinarie utgivares ledighet, eller det förhållandet att det bara är en av utgivarna som har kunnat använda sitt veto mot införandet av uppgiften på webbplatsen. I förening med TF:s och YGL:s uppsåtspresumtion står det klart för oss att kommittémajoritetens uppfattning är oförenlig med flera av grundbultarna för tryck- och yttrandefriheten.

Till dessa invändningar vill vi lägga att de begränsningsregler som föreslås (kapitel 13, avsnitt 13.5.3 och 13.5.4) inger starka betänkligheter med avseende på dels tanken att en uppgift som inte tas bort ska anses publicerad på nytt, dels att talan ska kunna föras mot de företag som driver webbplatserna utan begränsning i tid, det vill säga samma problematiska rättsläge som råder i dag med avseende på preskription.

Bland flera kritiska synpunkter som vi har vill vi nämna att förslagen i den här delen skapar en djupgående osäkerhet i förhållande till Europakonventionens (EKMR) krav på preskription (se Europadomstolens dom i målet *Times Newspaper Ltd v. The United Kingdom*). Förslaget om ”ny publicering” ger dessutom upphov till en besvärande oklarhet i fråga om vid vilken tidpunkt sanningshalten och försvarlighet hos en uppgift ska bedömas: den ursprungliga publiceringstidpunkten, en senare tidpunkt eller den ”nya publiceringen”?

Risken med förslagen i dessa delar är att massmedieföretag som tillhandahåller uppgifter på grundlagsskyddade webbplatser kommer att reducera sin verksamhet till skada för medborgarna. Kommittémajoriteten borde, i högre grad än vad som har blivit fallet, konkret ha givit tryck- och yttrandefriheten en betydelse för människors möjligheter till orientering i alla ämnen och i praktiken

framhållit dess funktion som demokratins förutsättning. De kärnvärden för ett liberalt samhällsbygge för alla människor som tryck- och yttrandefriheten utgör i vår tid kommer inte till uttryck i kommittémajoritetens förslag.

Av ledamoten Niclas Malmberg (MP)

Preskriptionsregler och ansvar för databaser

Även om kommittémajoritetens förslag begränsar den så kallade arvsyndens från oändlig tid till ett år, dvs den tid en tillträdd ansvarig utgivare ansvarar för material som dennes företrädare har fattat publiceringsbeslut om, kvarstår den högst orimliga situationen att ansvaret för äldre material inte ligger hos den som fattat publiceringsbeslutet utan hos den som är ansvarig utgivare när en process inleds.

Kommittémajoriteten framhåller att begränsningen till ett års arvsynd gör det mer rimligt för en nytillträdd ansvarig utgivare att överblicka äldre material. Men även med en sådan förändring är det i praktiken ogörligt för en ansvarig utgivare att vid tillträdet genast uppdatera sig på allt material som publicerats det senaste året och som fortfarande tillhandahålls på databasen. Denna ordning går också stick i stäv med den tryck- och yttrandefrihetsrättsliga grundprincipen om utgivarens ensamansvar, och att denna ska kunna ha kontroll över de publiceringsbeslut hen ansvarar för.

De flesta länder som kommittén låtit göra jämförelser med har istället ordningen att preskriptionstiden räknas från publiceringsdagen. Det vore önskvärt att införa samma modell i Sverige, dvs. en ordning som innebär att den som var ansvarig utgivare vid utgivningstillfället ansvarar för innehållet till dess att preskriptionstiden löpt ut.

I bilaga 5 presenteras ett förslag till hur en sådan modell kan utformas. Jag anser att detta lagförslag ska ligga till grund för den proposition som regeringen avser att lägga i frågan. Huruvida lämplig preskriptionstid bör vara ett halvår eller ett år kan diskuteras. En fullständig harmonisering med tryckta tidningar motiverar en preskriptionstid på ett halvår, men ur perspektivet att material som publiceras digitalt har större räckvidd än en papperstidning kan en preskriptionstid på ett år motiveras, vilket då istället harmonierar med de idag längsta preskriptionstiderna.

Av ledamöterna Mats Einarsson (V) och Linda Snecker (V)

En möjlighet att lämna internationellt rättsligt bistånd införs

Den nu gällande tryckfrihetsförordningen från 1949 formulerades i skuggan av det nyss avslutade världskriget. De omfattande ingrepp i tryck- och yttrandefriheten som gjordes under kriget, till övervägande delen riktade mot antifascistisk press, framstod i efterhand som oacceptabla. En långtgående, detaljerad och ”rigid” tryckfrihetsförordning, som skulle vara omöjlig att kringgå även i ett politiskt skymningsläge, formulerades och antogs. Det ligger ett värde i att grundlagarna ger ett begränsat handlingsutrymme. En domstol eller en regering ska i ett läge där den är under hårt politiskt tryck, nationellt eller från främmande makt, kunna hänvisa till grundlagens tvingande bud.

Mediegrundlagskommittén föreslår att det i TF respektive YGL införs en bestämmelse som gör det möjligt att lämna internationellt rättsligt bistånd på det grundlagsskyddade området enligt vad som anges i lag. Biståndet får enligt den föreslagna bestämmelsen ”aldrig lämnas i strid med svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området”.

Frågan har tidigare utretts av Tryck- och yttrandefrihetsberedningen och Yttrandefrihetskommittén. Deras förslag har dock inte lett till lagstiftning, vilket illustrerar frågans komplexitet och känslighet. Att öppna upp ett ”fönster” i TF/YGL i syfte att underlätta internationellt rättsligt samarbete är förknippat med betydande risker. Det kan enligt vår mening bara göras om det dels föranleds av ett väsentligt behov, dels kan göras med tillräckliga garantier för att inte grundlagsändringen i framtiden kan komma att tolkas på ett mer extensivt sätt än som avsetts. Vi anser inte att kommitténs betänkande uppfyller dessa kriterier.

I betänkandet förs ett relativt utförligt resonemang om vad ”svenska allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området” kan tänkas innebära. Vi har inga invändningar i sak, men frågan är om ett förarbetsuttalande, oavsett hur stringent och välformulerat det är, inskränker tolkningsutrymmet i tillräcklig grad. Frågan om det eventuella grundlagsutrymmet för internationellt rättsligt bistånd har som sagt utretts tidigare, med delvis olika bedömningar som resultat. Skilda juridiska instanser

tolkar rättsläget med betydande nyansskillnader. Det kan därför inte tas som självskrivet att Mediegrundlagskommitténs uppfattning blir allmänt accepterad i Sverige och i andra länder. Ju längre tiden går, desto större blir risken att en oprecis formulering i grundlagen utnyttjas på ett sätt som inte var avsett.

Det långtgående rättsliga samarbetet inom EU bygger enligt betänkandet på ett stort ömsesidigt förtroende för att medlemsstaternas rättsordningar håller en acceptabel nivå där centrala rättstatsprinciper respekteras och på ett väl utvecklat skydd för grundläggande fri- och rättigheter föreligger i övrigt. De senaste årens utveckling i ett antal EU-länder demonstrerar att denna utgångspunkt är allt annat än självklar. Vi kan relativt snabbt hamna i ett läge där det inte ligger i Sveriges och/eller yttrandefrihetens intresse att fördjupa och underlätta det rättsliga samarbetet inom EU. Då behöver vi en lagstiftning som hjälper oss att värna vår nationella integritet.

Även andra överväganden talar för en restriktiv hållning till ändringar på detta område, framför allt de som har att göra med förhållandet mellan svensk grundlag och EU-rätten. Den här diskuterade grundlagsändringen föranleds i första hand av Sveriges förpliktelser att lämna internationellt rättsligt bistånd, särskilt inom EU. Dessa förpliktelser har hittills kunnat upprätthållas utan att de kommit i öppen konflikt med grundlagen, dvs. de har inte prövats EU-rättsligt, med hänvisning till rambeslutens ingresser, där det slås fast att rambeslutet inte ”hindrar [...] en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier”. Det citerade konstitutionella undantaget motsvaras av Konstitutionsutskottets uttalande i samband med antagandet av Lissabonfördraget, där utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning ”att en rättsakt från EU, som från svensk sida framstår som konstitutionellt oacceptabel, inte ligger inom det område där beslutanderätten överlåtits” (bet. 2008/09:KU3y). Kommitténs förslag innebär i och för sig inget explicit ifrågasättande av denna doktrin, men skulle kunna tolkas som att Sverige ändrar sin grundlag för att minska risken för en framtida rättslig prövning där vi inte tror oss kunna hävda svensk grundlag gentemot EU-rätten.

Vi menar att det är angeläget att Sverige vidhåller den hittillsvarande uppfattning om EU-rättens förhållande till EU-rätten

så som den uttrycks av bl.a. Konstitutionsutskottet och att förändringar på grundlagsområdet bör analyseras ur detta perspektiv.

Med hänvisning till ovanstående reserverar vi oss mot kommitténs förslag angående internationellt rättsligt bistånd.

Av ledamoten Kristoffer Löfblad (SD)

Språk och struktur i TF och YGL

Rådande ordning där grundsynen är att tryck- och yttrandefriheten tillkommer svenska medborgare men att andra kan inkluderas genom bestämmelser i grundlagarna eller i lag bör inte överges. Sveriges fyra grundlagar vilar på folkstyret och det svenska folket är ett vedertaget begrepp. Därför förefaller det rimligt att den svenska grundlagen explicit skyddar svenska medborgare. Jag reserverar mig därför mot förslaget att utmönstra uttrycket svenska medborgare. De genom grundlag och vanlig lag befintliga rättigheterna som tillerkänns personer med annat medborgarskap än svenskt bör kvarstå oförändrade.

Av ledamoten Jesper Bengtsson (S)

Angående preskriptionsregler för databaser

Kommittén har efter ingående diskussioner och avvägningar kommit fram till att ett tryckfrihetsbrott på en webbplats ska anses pågående till dess att det tagits bort. Samtidigt föreslås en regel om möjlig ansvarsfrihet efter ett år. Det är ett klart steg i rätt riktning för att komma till rätta med den så kallade arvssynden, som gör att en ansvarig utgivare kan hållas ansvarig för publiceringsbeslut fattade av sina företrädare.

Problemet är att det inte tar bort denna ”arvssynd”, vilket gör att systemet fortfarande blir ett brott mot principen om utgivarens ensamansvar.

Det hade varit bättre med en vanlig preskriptionstid på sex månader från den tidpunkt något tillgängliggjorts på nätet. En sådan ordning skulle koppla ansvaret till den utgivare som fattat beslutet om publicering.

Däremot är det rimligt att förena detta med en regel som säger att det är att uppfatta som en ny publicering om den nuvarande ansvarige utgivaren får kännedom om en publicering som kan bryta mot tryckfrihetsreglerna men ändå undlåter att ta bort materialet.

Särskilda yttranden

**Av ledamöterna Yvonne Anderson (KD),
Åsa Malmström (L), Andreas Norlén (M), Maria Malmer
Stenergard (M), Erik Wassén (L) och Anders Åkesson (C)**

Neutrala tobaksförpackningar

Mediegrundlagskommittén fick under arbetets slutskede tilläggsdirektiv om hur en bestämmelse i TF kunde se ut om neutrala tobaksförpackningar skulle införas. En ändring av TF skulle vara nödvändig eftersom även förpackningar kan vara en tryckt skrift och därmed falla inom grundlagens tillämpningsområde.

Med neutrala tobaksförpackningar avses paket som alla har samma neutrala färg, oavsett märke, och där varumärket skrivs med ett neutralt typsnitt. Det innebär att hela förpackningens utformning bestäms av det allmänna. Tillverkare skulle alltså inte ha möjlighet att använda sitt varumärke på förpackningarna och det skulle inte återstå någon yta på förpackningen som tillverkaren skulle kunna utforma enligt egen önskan. Det är ett krav som är en mycket mer långtgående inskränkning än det krav som ställs på hälsovarningar. Ett krav på neutrala förpackningar är en i det närmaste fullständig reglering av tobaksförpackningen.

Att kommittén lämnar ett förslag till lagstiftning betyder inte att vi ställer oss bakom en sådan lagstiftning utan är ett resultat av regeringens beställning.

Enligt vår uppfattning strider ett införande av neutrala tobaksförpackningar mot de principer som bär upp grundlagarna. Inte minst ur ett tryckfrihetsperspektiv är frågan om neutrala tobakspaket ytterligt tveksam. Att innehåll och utseende av en tryckt skrift helt styrs av staten är uppenbarligen ett stort ingrepp i tryckfriheten och därmed ett klart brott mot den nuvarande

lagstiftningen. Det skulle också vara ett sådant stort ingripande i varumärkesrätten och regeringsformens skydd för äganderätten, som aktualiserar överväganden om proportionalitet m.m.

Vi vill också i detta sammanhang framhålla att det har ett stort värde att upprätthålla hittillsvarande praxis att ändringar i grundlagarna, inte minst på det tryckfrihetsrättsliga området, föregås av noggranna överväganden och genomförs endast om det finns brett politiskt stöd för dem. Förslaget om neutrala tobaksförpackningar uppfyller, enligt vår uppfattning, inte de kraven. Tobaksdirektivutredningen var inte en parlamentariskt sammansatt utredning och Mediegrundlagskommittén har inte tagit ställning till frågan i sak.

Av ledamöterna Maria Abrahamsson (M) och Björn von Sydow (S)

Grundlagsskydd för tobaksförpackningar m.m.

En utgångspunkt för överväganden om vilket skydd som bör gälla på grundlagsnivå för möjligheterna att utforma texter och bilder på varuförpackningar, bipacksedlar och liknande bör vara att skyddet behövs för att trygga en fri informationsspridning och en fri åsiktsbildning. När det särskilt gäller bruket av tobaksprodukter visar den medicinskvetenskapliga forskningen allt mer entydigt att i synnerhet rökning har dödsbringande verkningar för enskilda och innebär svåra ekonomiska och andra påfrestningar för samhället. Det är mot denna verklighet man bör se behovet av att även med hjälp av lagstiftning motverka bruket av tobak.

Som anges i kommitténs direktiv är tobakspaket och andra förpackningar liksom varningstexter och liknande information, enligt TF att betrakta som tryckta skrifter, och de omfattas därför av TF:s formella tillämpningsområde. Varje begränsning av t.ex. tobaksproducenternas rätt att uttrycka sig i form av text på förpackningarna är enligt TF en inskränkning av den grundlagsskyddade tryckfriheten och anses tillåten att göra i vanlig lag endast om inskränkningen går att förena med vissa krav som har ställts upp i tolkningen av TF. I annat fall krävs det att TF ändras enligt den utdragna procedur som gäller för grundlagsändring.

Det anförda förhållandet orsakar även svårigheter i förhållande till EU och försvagar Sveriges möjligheter att göra sig gällande i det gemensamma förhandlingsarbetet. Några tungt vägande sakliga skäl att på grundlagsnivå skydda förpackningsproducenternas yttrandefrihet i angivet avseende finns inte, och vi delar därför kommittémajoritetens uppfattning att det i vanlig lag bör vara möjligt att reglera bland annat tobakspaketens exteriöra utformning.

Vi ställer oss emellertid tveksamma till majoritetens uppfattning att problemet bäst löses genom en delegationsbestämmelse i TF. En sådan skulle innebära att en länk till TF finns kvar och att förpackningar och varningstexter i princip alltså åtnjuter ett grundlagsskydd som inte är sakligt motiverat. Om förpackningar, varningstexter och liknande inte utgjorde tryckta skrifter i TF:s mening skulle länken brytas och problemet upphöra av sig självt. Vi anser därför att det i framtiden mer ingående bör övervägas att helt

utdefiniera produktinformation, varningstexter och liknande information från TF:s tillämpningsområde och därmed lösa upp även det formella grundlagssambandet. Detsamma bör i så fall ske med motsvarande bestämmelser i YGL. På det sättet skulle man åstadkomma en heltäckande och konsekvent reglering som undanröjer annars uppkommande tillämpningssvårigheter i förhållande till TF och YGL.

En utflyttning av tobaksförpackningarna ur yttrandefrihetsgrundlagarna kan också ses som ett led i en önskvärd utveckling där bestämmelser från TF och YGL successivt förs ned till vanlig lag. Den digitala dominansen i medievärlden, svårigheterna att komma till rätta med missbruk av yttrandefriheten på nätet och önskemålet att Sverige ska vara en stark part i EU:s förhandlingsarbete gör det svårt att bevara den unika svenska modellen med en ytterligt detaljerad reglering av tryck- och yttrandefriheten på grundlagsnivå. Redan Tryck- och yttrandefrihetsberedningen förutsåg en utveckling mot en förändrad regleringsmodell i form av ett "minimalalternativ" eller ett så kallat "mellanting" (SOU 2006:96), vilka båda innebar en radikalt minskad detaljeringsgrad av tryck- och yttrandefriheten i våra grundlagar. Mot bland annat denna bakgrund ter det sig som ett litet men följdriktigt steg att helt utmönstra tobaks- och andra förpackningar ur TF och YGL.

Det bör betonas att en utdefiniering av förpackningar med mera från TF och YGL inte innebär att producenter av tobak, livsmedel, läkemedel och liknande kommer att sakna ett rättsligt skydd för sina möjligheter att själva utforma sina förpackningar, endast att det skyddet inte längre kommer att finnas i TF och YGL. Producenterna kommer fortfarande att åtnjuta rättsordningens skydd enligt de grundläggande bestämmelserna om åsiktsfrihet med mera i Regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga.

Av ledamoten Niclas Malmberg (MP)

Samtidigt som vi är stolta över att vår tryckfrihet firar 250 år, har det under mediegrundlagskommitténs arbete varit uppenbart att det är med stora svårigheter vi klämmer in dagens medielandskap i en lagstiftning som härrör från 1700-talet. Lagstiftningsmässigt är vi inne i en återvändsgränd och måste framöver ta ett helt nytt grepp om våra grundlagar, för att kunna värna yttrandefriheten på ett sätt som inte hela tiden faller tillbaka på teknikval och därmed också lämnar luckor varje gång nya sätt att sprida information tillkommer.

Tydligaste exemplet på problematiken är när kommitténs majoritet väljer att ge författaren grundlagsskydd åt e-böcker och ljudböcker enbart genom att se dessa som bilagor till en fysisk upplaga, och med krav på att ”innehållet återges oförändrat”. För det första öppnar det för problematiska tolkningar kring vad som är att betrakta som oförändrat innehåll. Helt identiskt är ju aldrig innehållet i exempelvis en ljudbok i jämförelse med den tryckta boken. För det andra är det inte alltid så att den tryckta boken ges ut först, och rent principiellt är det svårt att argumentera för varför en e-bok ska ses på ett annat sätt än en annan, bara för att den ena ges ut före den tryckta boken och den andra efter, om en tryckt bok alls ges ut. En bättre lösning vore att likställa grundlagsskyddet för alla böcker, oavsett hur de publiceras.

Även beträffande preskriptionsreglerna för databaser har kommittémajoriteten valt en onödigt komplicerad lagstiftningsmetod. Enklare än kommitténs huvudförslag vore att räkna preskriptionstiden från den första nätpubliceringen, inte minst för den orimlighet som kan uppstå med kommittémajoritetens förslag, då en person kan hållas ansvarig för en publicering som är gjord innan hen tillträtt som ansvarig utgivare. (Och ja, jag anser också att kommittémajoriteten – utifrån ambitionen att modernisera språkbruket – borde ha valt att genomgående ersätta omskrivningen ”han eller hon” med den enklare skrivningen ”hen”.)

Ytterligare en förändring som borde ha genomförts inom ramen för nuvarande struktur är att likställa frivilliga utgivningsbevis med det automatiska vad gäller krav på att överföringarna ska utgå från Sverige. När det gäller det automatiska grundlagsskyddet ställs inga

krav på att överföringarna ska utgå från Sverige, och det är omotiverat att ha andra krav på frivilliga utgivningsbevis.

Avslutningsvis vill jag understryka att jag principiellt tycker att det är felaktigt att införa skyldigheter för den som sänder tv i tråd och för den som tillhandahåller tv-program på begäran att främja framställningen av och tillgången till program av europeiskt ursprung. Dock är vi därtill tvungna på grund av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU.

Av ledamöterna Åsa Malmström (L) och Erik Wassén (L)

Internationellt rättsligt bistånd

När det gäller kommitténs förslag att införa särskilda bestämmelser i TF och YGL i syfte att möjliggöra att svensk myndighet lämnar internationellt rättsligt bistånd i större omfattning än vad som gäller idag vill vi framhålla följande.

Förslaget innebär en nyordning. De föreslagna reglerna exponerar svenska utgivare och andra medverkande som misstänks ha begått brott mot grundlagarna, såsom meddelarbrott, för en dubbelkriminalisering. Denna exponering gäller straffansvar i utlandet avseende dels enskilda publiceringsbeslut, dels uppgifter som lämnats för publicering. I den mån en uppgift är förgriplig – eller ett uppgiftslämnande i strid med kvalificerad sekretess – är det inte orimligt att anse det fullt tillräckligt att ansvar endast kan utkrävas enligt grundlagarna samt enligt den processordning som grundlagarna anvisar. Att, som princip, exponera t ex svenska utgivare mot alla jurisdiktioner runt om i världen framstår som en stor förändring.

Kommitténs förslag förordar visserligen att de nya bestämmelserna ska ange att rättsligt bistånd inte får lämnas i strid med allmänna svenska rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Det bör dock framhållas att detta förbehåll lider av två brister. Den ena gäller den rättstekniska försvagning som förbehållet utgör i förhållande till dagens lagfästa ordning. Den andra bristen är att principerna inte ens ska framgå av grundlagen, något som i sig inger betänkligheter. De exempel som kommittén anför på fall där bistånd kan vägras, att självständigheten hos rättsvårdande myndigheter i den begärande staten kan ifrågasättas som en följd av politiska signaler från en nytillträdd regering, bekräftar i själva verket riskerna som följer på förslaget. Kriteriet att rättsligt bistånd endast bör lämnas om den aktuella utländska processordningen åtminstone uppfyller sådana krav som anses följa av Europakonventionen, är sannolikt svårt att tillämpa i praktiken. De flesta processordningar runt om i världen har knappast blivit föremål för prövningar mot just Europakonventionens krav. Det finns dessutom många exempel på stater som har att respektera Europakonventionen men som inte förmår att upprätthålla dess krav. Det finns också anledning att påminna om att Högsta

domstolen i NJA 1998 s 817 prövade om norsk lag stred mot svensk ordre public.

Möjligen bör det heller inte ankomma på Mediegrundlagskommittén att ändra position i fråga om mediegrundlagarnas suveräna tillämpningsområde och avgöra vilken beslutsrätt som överläts på den Europeiska Unionen (se Yttrandefrihetskommitténs ställningstagande i slutbetänkande SOU 2012:55 s 289). Den svenska konstitutionella ordningen på området för tryck- och yttrandefriheten är mycket gammal och det är långt ifrån självklart att dessa frågor hör till unionsrätten. Men samarbetet inom EU är viktigt. För att minska konfliktytorna mot unionsrätten utan att väsentligt rubba grunderna för det svenska grundlagsskyddet har vi därför med stor tvekan valt att inte reservera oss mot kommitténs förslag. Med detta särskilda yttrande vill vi dock, för den fortsatta behandlingen av betänkandet, redovisa de betänkligheter vi har hyst mot förslaget.

Av experten Jeanette Gustafsdotter

1. Allmänt om grundlagsskydd och personlig integritet

Kommitténs arbete har – utifrån dess direktiv – i mångt och mycket präglats av återkommande avvägningar mellan skyddet för tryck- och yttrandefriheten och skyddet för den personliga integriteten. Dessa storheter är inte sällan varandras motsatspar, dvs. en förstärkning av den personliga integriteten på det grundlagsskyddade tryck- och yttrandefrihetsområdet innebär i praktiken oftast en försvagning av just tryck- och yttrandefriheten. Detta är viktigt att beakta i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

2. Översyn av databasregeln

Jag delar kommitténs uppfattning (kap. 8) om behovet av en omfattande översyn av databasregeln. Denna tillkom i en annan tid, då "videotex" var ledordet för digital verksamhet. Samtidigt finns i dag skäl att säga att de som då författade databasregeln var oerhört framsynta eftersom den alltjämt kan tillämpas på merparten av medieföretagens digitala verksamheter.

Likafullt finns skäl att se över databasregeln. Detta har kommittén gjort (främst i kap. 9, 11 och 12) men i allt väsentligt stannat för att det inte finns skäl att förtydliga bestämmelsen, t ex vad gäller externa informationsleverantörer och avskiljande av användarkommentarer. Jag kan ha förståelse för detta, även om dessa frågor lär återkomma.

Jag välkomnar dock kommitténs förslag om att tydliggöra att grundlagsskydd ska gälla för de delar av en databas, där det klart framgår att informationen härrör från den som driver verksamheten – och detta oavsett om annan information i databasen har tillförts av annan än den som driver verksamheten.

Jag instämmer också i förslaget om att klargöra att grundlagsskyddet för databaser med utgivningsbevis vid förekomst av externt material ska vara detsamma som för databaser med automatiskt skydd.

Kommittén har också övervägt frågan om massmedieföretags ansvar för avskilda ytor på sociala medier – i praktiken vad som kan anses vara en "egen databas" i dessa sammanhang - men lämnar här

inga förslag utan överlämnar frågan ”till rättstillämpningen”. Enligt min mening kvarstår här betydande oklarheter och det hade därför varit önskvärt med ett tydligare ställningstagande från kommittén.

Vad gäller databasregeln delar jag i övrigt kommitténs uppfattning om att det automatiska grundlagsskyddet för publiceringar i databaser inte bör utvidgas.

3. Preskriptionsregler för databaser

Kommittén anser, enligt sitt huvudförslag, att ett yttrandefrihetsbrott på en webbplats även i fortsättningen ska anses pågå till dess att en uppgift tas bort.

Det innebär i praktiken att den s.k. ”arvssynden” består, d v s att en tillträdande utgivare får ta ansvar för tidigare utgivares publiceringsbeslut, såvida den tillträdande utgivaren inte raderar allt material som publicerats av tidigare utgivare.

Enligt min mening är detta en otillfredsställande ordning som går stick i stäv med den tryck- och yttrandefrihetsrättsliga grundprincipen om utgivarens ensamansvar, d v s en utgivare ska, för att kunna upprätthålla detta ensamansvar, ha en rimlig möjlighet att kunna kontrollera vad denne själv publicerar – inte vad andra har publicerat.

Kommittén föreslår visserligen en möjlighet till ansvarsbegränsning för material som är äldre än ett år. De enorma informationsmängder som hinner publiceras bara under ett år gör dock detta till något helt oöverblickbart.

Enligt min mening bör därför en vanlig preskriptionstid om sex månader gälla för allt material i en databas räknat från den tidpunkt då det tillgängliggjordes (jfr det alternativa förslaget i bilaga 5, om än med den skillnaden att preskriptionstiden där anges till ett år). Det kopplar i bägge fallen ansvaret till den utgivare som fattade publiceringsbeslutet och löser frågan om ”arvssynd”. Detta kan – möjligen – också förenas med förslaget om en möjlighet till ett s.k. ”notice-and-take-down”-förfarande, där en utgivare kan underställas en underrättelse om att fatta ett nytt publiceringsbeslut om en artikel i en databas och – om denne då väljer att låta den kvarstå – också få ta ansvar för den.

4. Personlig integritet och grundlagsskydd

Kommittén föreslår att möjligheterna att skaffa grundlagsskydd med utgivningsbevis för vissa typer av söktjänster ska begränsas. Bakgrunden till förslaget är delvis EU:s nya dataskyddsförordning, men i praktiken en befintlig söktjänst som gör det möjligt att ta fram personuppgifter om enskilda i bl.a. brottmål, vilken föranlett stor uppmärksamhet.

Enligt min mening är det – om man vill införa de begränsningar i yttrandefriheten som detta innebär – av yttersta vikt att dessa mycket tydligt avgränsas så att de inte utesluter även annan, och liknande, verksamhet som i högsta grad förtjänar grundlagsskydd.

Kommittén har försökt att göra en sådan avgränsning i en diskussion om ”Förhållandet till medieverksamhet”. Det är viktigt att denna avgränsning betonas och förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

5. Internationellt rättsligt bistånd

Kommittén föreslår att det införs bestämmelser som gör det möjligt att lämna internationellt rättsligt bistånd på det grundlagsskyddade området i större utsträckning än vad som är möjligt i dag. Det får dock inte lämnas i strid med allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området.

Frågan har utretts i ett antal tidigare utredningar på mediegrundlagsområdet utan att ha föranlett någon lagstiftning. Så bör inte heller ske denna gång. Behovet är begränsat och det finns en betydande risk att på detta sätt öppna för skilda tolkningar om vad som ska anses vara ”allmänna rättsprinciper på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området”.

Det finns mot den bakgrunden starka skäl för att vidmakthålla en restriktiv hållning till frågan om utökat internationellt rättsligt bistånd.

Kommittédirektiv 2014:97

En kommitté på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området

Beslut vid regeringssammanträde den 26 juni 2014

Sammanfattning

En parlamentariskt sammansatt kommitté ska utreda vissa frågor på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området.

Kommittén ska bl.a.

- göra en språklig och strukturell översyn av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen,
- analysera om skyddet för den personliga integriteten i databaser med utgivningsbevis är tillräckligt,
- göra en översyn av databasregeln, vilket bl.a. innefattar frågor om preskription och ansvar för information i databaser,
- analysera om möjligheterna för Sverige att delta i internationellt rättsligt samarbete på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området bör utökas,
- analysera om det finns behov av en undantagsbestämmelse i grundlagarna om produktinformation och
- analysera om det finns behov av förändringar på radio- och tv-området när det gäller främjande av europeiska produktioner och krav på tillgängliggörande för personer med funktionsnedsättning.

Kommittén ska föreslå de grundlagsändringar och andra lagändringar som den finner motiverade. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2016.

Bakgrund

Utmaningar för tryck- och yttrandefriheten

Tryck- och yttrandefriheten har en lång tradition i Sverige. Trots att de grundläggande principerna för tryck- och yttrandefriheten har bestått över lång tid har tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) ändrats ett flertal gånger sedan deras tillkomst. Ett skäl till detta är att grundlagsskyddet har behövt anpassas till den tekniska utvecklingen. Ändringar i grundlagarna har bl.a. krävts för att nya medieformer ska omfattas av grundlagsskydd. Ett exempel på detta är den senaste ändringen av YGL, vilken bl.a. innebär att digital bio och annan offentlig uppspelning ur en databas numera omfattas av YGL (prop. 2009/10:81, Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor). Senast sågs TF och YGL över av Yttrandefrihetskommittén (Ju 2003:04).

Den tekniska utvecklingen har gått fort och präglats av att traditionella press-, radio- och tv-tjänster successivt smält samman med internet. Denna mediekonvergens har tillsammans med en ökad globalisering och ökad mobilitet medfört nya distributionsvägar för medieinnehåll och nya konsumtionsmönster. Medieutbudet är i dag i princip obegränsat och ständigt tillgängligt. Denna utveckling kan antas fortsätta även framöver. Det är omöjligt att säga vilka medier som kommer att vara de viktigaste för åsiktsbildningen i framtiden men det är uppenbart att förändringar kommer att ske. Medan tittandet på traditionella tv-sändningar minskar läggs mer tid på beställ-tv och olika play-tjänster. Tjänster tillhandahålls ofta genom olika innehållsportaler som fungerar som ett mellanled och ett gränssnitt mellan leverantörer av medieinnehåll och slutanvändare, där innehåll väljs ut, sammanförs och organiseras. Många medieleverantörer agerar på flera plattformar. Ett exempel är att vissa tidningar har tv-inslag på sina webbplatser. Ett annat exempel är att radio- och tv-företagen erbjuder ett omfattande innehåll på sina webbplatser –

inte bara sina radio- och tv-program utan även annan information – och dessutom har avskilda ytor på olika sociala medier. Dessa förhållanden kan leda till svårigheter att avgöra vad som är grundlagsskyddat och inte. Det kan också vara svårt att förklara varför en medieform har grundlagsskydd medan en annan inte har det – trots att medierna och deras innehåll kan vara snarlika. De ökade möjligheterna till interaktivitet gör också att gränsen mellan privat kommunikation och masskommunikation blir mindre tydlig.

Till detta kommer att den ökade internationaliseringen och det utökade samarbetet inom EU medför utmaningar på tryck- och yttrandefrihetens område. Sverige har i dessa sammanhang allt svårare att upprätthålla sin unika reglering av tryck- och yttrandefriheten. Inom både EU-rätten och annat internationellt samarbete finns regleringar som kan vara svårförenliga med TF och YGL.

Yttrandefrihetskommittén ansåg i sitt slutbetänkande, En översyn av tryck- och yttrandefriheten (SOU 2012:55), att tryck- och yttrandefriheten bäst stärks och utvecklas genom att TF och YGL förbättras och inte genom att de ersätts av en ny grundlag. Med detta som utgångspunkt är det av stor vikt att se till att hålla grundlagarna uppdaterade så att grundlagsskyddet inte urholkas till följd av den tekniska utvecklingen.

Yttrandefrihetskommitténs arbete

Yttrandefrihetskommittén överlämnade i augusti 2012 sitt slutbetänkande till regeringen. Slutbetänkandet hade föregåtts av flera delbetänkanden från Yttrandefrihetskommittén och dess föregångare, Tryck- och yttrandefrihetsberedningen. Yttrandefrihetskommitténs långsiktiga arbete bestod i att överväga om man i längden borde behålla en teknikberoende grundlagsreglering och att analysera om andra distributionsformer för yttranden till allmänheten behöver skyddas av de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna. Yttrandefrihetskommittén utarbetade ett förslag till en ny mer teknikberoende grundlag, men kom i sitt slutbetänkande fram till att yttrandefriheten bäst stärks och utvecklas genom att TF och YGL förbättras. Inom ramen för den nuvarande ordningen gjorde kommittén i stället en allmän översyn

av TF och YGL med syfte att de båda grundlagarna skulle bli så tydliga och lättillämpade som möjligt.

Ordföranden reserverade sig mot kommitténs bedömning och presenterade ett förslag till en sådan mer teknikoberoende grundlag.

Yttrandefrihetskommittén övervägde också ett antal frågor om det materiella innehållet i grundlagsregleringen och föreslog vissa förändringar.

Några av kommitténs förslag behandlas i propositionen Några ändringar på tryck- och yttrandefrihetens område (prop. 2013/14:47). I propositionen föreslås bl.a. att kravet i brottsbalken på särskilda skäl för att väcka åtal för förtal och förolämpning tas bort och att målsäganden ska kunna slippa att betala rättegångskostnaderna i ett tryck- eller yttrandefrihetsmål även om han eller hon förlorar målet. Riksdagen antog dessa förslag och lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2014. I propositionen föreslås även vissa förtydliganden i TF och YGL och en mindre ändring av deras tillämpningsområde med följd att Sverige kommer att kunna delta i det internationella rättsliga samarbetet i något högre grad än tidigare. Riksdagen har antagit grundlagsändringarna som vilande (bet. 2013/14:KU17, rskr. 2013/14:211).

Övriga förslag som Yttrandefrihetskommittén lämnade har inte lett till lagstiftning. I enlighet med vad som framkommer nedan får nu en ny kommitté i uppdrag att vidare utreda några av dessa förslag samt vissa andra frågor.

Uppdraget att modernisera TF och YGL

TF antogs 1949 och präglas av den tidens syn på språk och struktur. YGL trädde i kraft 1992 och bygger i stora delar på hänvisningar till TF. Yttrandefrihetskommittén gjorde en översyn av strukturen och språket i TF och YGL, i syfte att göra dem så tydliga och lättillämpade som möjligt. I vissa fall föreslogs att bestämmelser skulle flyttas från grundlagarna till vanlig lag. För att göra YGL mer lättillgänglig ersattes hänvisningarna till TF med motsvarande lagtext i YGL. I YGL gjordes också vissa förändringar av begreppen för att göra YGL något mindre teknikbunden. De förändringar som föreslogs syftade inte till att i sak ändra skyddet för tryck- och yttrandefriheten.

Flertalet av de remissinstanser som uttalade sig i denna del var positiva till en modernisering. Flera av dessa reserverade sig dock för att man inte hunnit gå igenom förslaget i detalj och påtalade att man i det fortsatta lagstiftningsarbetet måste se till att de språkliga förändringarna inte medför oförutsedda materiella konsekvenser som riskerar att försvaga grundlagsskyddet. Remissinstanserna pekade också på vissa inkonsekvenser och mindre lämpliga formuleringar i den föreslagna lagtexten och på svårigheten att bedöma förslagen om att flytta bestämmelser till vanlig lag utan att någon ny lagtext hade presenterats. Justitiekanslern varnade för risken att förenklingen av lagarna medför betydelseförskjutningar som kan få effekter som inte är möjliga att förutse och påtalade att en mycket noggrann genomgång av författningstexterna måste göras så att olika felaktigheter utmönstras. Riksdagens ombudsmän (JO) ansåg att nackdelarna med en modernisering av TF i nuläget överväger fördelarna, bl.a. på grund av de oklarheter som en sådan förändring kan medföra och förlusten av sambandet med de grundläggande principernas ursprung.

Yttrandefrihetskommitténs förslag i denna del har inte lett till lagstiftning. Det finns fortfarande ett behov av att modernisera TF och YGL språkligt och strukturellt i syfte att göra dem tydligare och därmed mer lättillämpade. I remissvaren över Yttrandefrihetskommitténs förslag understryks från flera håll att det finns anledning att göra ett relativt ingående arbete innan dessa förslag kan läggas till grund för lagstiftning. Inom ramen för ett sådant arbete är det också tänkbart att det framkommer att helt andra lagtekniska lösningar bör väljas. Arbetet bör utföras inom ramen för en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Uppdraget

Kommittén ska göra en språklig och strukturell översyn av TF och YGL i syfte att göra dem så tydliga och lättillämpade som möjligt. Kommittén ska också överväga om detaljbestämmelser i grundlagarna bör flyttas till vanlig lag. Kommittén ska beakta Yttrandefrihetskommitténs förslag och de synpunkter som remissinstanserna har lämnat på detta. Utöver förslag till ändringar i TF

och YGL ska kommittén föreslå de följdändringar som behövs i andra lagar.

Uppdraget att göra en översyn av databasregeln

Databasregeln (1 kap. 9 § YGL) reglerar under vilka förutsättningar tillhandahållande av information från en databas över internet omfattas av YGL. I första hand omfattar regeln databaser som drivs av traditionella massmedieföretag, t.ex. redaktioner för tryckta skrifter och radioprogram samt förlag, tryckerier och nyhetsbyråer. Detta s.k. automatiska grundlagsskydd gäller när dessa aktörer tillhandahåller allmänheten information på särskild begäran direkt genom överföring ur databasen eller indirekt genom en framställning av en teknisk upptagning, en skrift eller en bild, s.k. print on demand (beställtryck). Grundlagsskyddet gäller också när aktörerna tillhandahåller allmänheten information ur databasen enligt överenskommelser i förväg eller genom offentlig uppspelning. En förutsättning för grundlagsskydd är enligt lagtexten att innehållet i databasen kan ändras endast av den som bedriver verksamheten.

Även andra aktörer kan få grundlagsskydd för motsvarande verksamhet som massmedieföretagen genom att ansöka om utgivningsbevis hos Myndigheten för radio och tv, s.k. frivilligt grundlagsskydd. Databasregeln reglerar bl.a. förutsättningarna för att ett utgivningsbevis ska utfärdas och när det får förnyas och återkallas.

Yttrandefrihetskommittén föreslog att databasregeln ska förtydligas så att det av lagtexten framgår att grundlagen inte gäller för de delar av en databas där innehållet kan ändras av någon annan än den som driver verksamheten eller någon som handlar på uppdrag av denne. Kommittén gjorde även en språklig och redaktionell översyn av lagtexten.

Dessutom föreslog kommittén en särreglering av taltidningar och av tidningars arkivdatabaser, som innebär att TF:s regler i stället för YGL:s ska tillämpas för dessa. Förslaget innebär att preskriptionstiden räknas från utgivningen av den periodiska skriften och att den ansvariga utgivaren för tidningen ansvarar även för arkivdatabasen eller taltidningen.

Flertalet remissinstanser var positiva till förtydligandet av databasregeln. När det gäller förslaget om arkivdatabaser var utfallet mer blandat. Det framfördes bl.a. invändningar om det olämpliga i att ha en särreglering för arkivdatabaser och synpunkter om att den korta preskriptionstiden borde förenas med en borttagandeskyldighet så att brottsligt material inte skulle vara helt oangripbart efter att preskriptionstiden löpt ut. Många remissinstanser efterfrågade ett helhetsgrepp och menade att databasregeln behöver ses över i större omfattning än vad Yttrandefrihetskommittén gjort.

Yttrandefrihetskommitténs förslag i denna del har inte lett till lagstiftning. Bland annat mot bakgrund av vad remissinstanserna framfört finns det skäl att ge den nya kommittén i uppdrag att göra en mer omfattande översyn av databasregeln, bl.a. för att göra den mer lättillgänglig och bättre anpassad till dagens teknik. Kommittén ska beakta Yttrandefrihetskommitténs förslag och remissinstansernas synpunkter på detta. Nedan redogörs för de frågor som regeringen anser är mest angelägna att se över. Det står dock kommittén fritt att lämna förslag även i andra avseenden med anknytning till databasregeln.

Villkoren för automatiskt grundlagsskydd

Det s.k. automatiska grundlagsskyddet gäller när redaktioner för periodiska skrifter eller för radioprogram, företag för yrkesmässig framställning av tryckta eller därmed jämställda skrifter eller av tekniska upptagningar och nyhetsbyråer tillhandahåller information från en databas över internet. Grundlagsskyddet knyts alltså till typiskt sett traditionella massmedieföretag. Vad som faller in under bestämmelsen är dock inte alltid enkelt att avgöra. Särskilt begreppet redaktion har orsakat tillämpningsproblem. Framför allt har det diskuterats hur en redaktion ska definieras och vilken redaktion som ska anses tillhandahålla informationen i fråga (se t.ex. SOU 2012:55 s. 364 f.). Oklarheter i dessa avseenden kan medföra att den som tillhandahåller informationen inte med säkerhet kan avgöra om det finns grundlagsskydd eller inte.

Yttrandefrihetskommittén övervägde möjligheten att ta bort redaktionsbegreppet ur databasregeln men kom fram till att fördelarna med att behålla redaktionsbegreppet övervägde nackdelarna

(SOU 2012:55 s. 374). Flera av remissinstanserna framförde dock åsikten att redaktionsbegreppet borde ersättas så att grundlagsskyddet för medieföretagens webbplatser inte blir beroende av hur de väljer att organisera sin verksamhet. JO ansåg att publiceringar på internet över huvud taget inte ska betraktas som biprodukter till papperstidningar eller traditionell radio och tv utan att det automatiska grundlagsskyddet även ska omfatta rena webbredaktioner.

Det kan konstateras att de traditionella medierna alltmer publicerar sig på internet. Över huvud taget går utvecklingen mot att massmedieföretagen tillgängliggör sitt utbud på flera olika plattformar. Exempel på detta är Sveriges Radio och Sveriges Television som inte bara har sina egna webbplatser, utan även avskilda ytor på sociala medier. I nuläget saknar sådana ytor grundlagsskydd om det sociala mediet i sig inte har grundlagsskydd. Ett annat exempel är tidningsföretag som bedriver tv-verksamhet med direktsända studiprogram som tillhandahålls på tidningarnas webbplats (SOU 2012:55 s. 371).

Även om det fortfarande finns starka kopplingar mellan traditionella medier och massmedial verksamhet på internet är det troligt att alltmer av massmedial kommunikation kommer att tillhandahållas via internet framöver, även utan koppling till traditionella medier. Ett exempel är beställ-tv som i dag har grundlagsskydd om den tillhandahålls av redaktionen för ett radio-program, men kan sakna skydd om kopplingen till en sådan redaktion saknas. Det kan ifrågasättas om en sådan ordning är rimlig och om det nuvarande sambandet mellan grundlagsskydd och traditionella medier bör upprätthållas.

Uppdraget

Kommittén ska analysera för- och nackdelar med att det automatiska grundlagsskyddet är knutet till traditionella medier och överväga om det, bl.a. med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen, finns skäl att förändra denna ordning.

För det fall kommittén kommer fram till att det fortfarande ska finnas en koppling till traditionella medier ska den överväga hur sambandet ska se ut. En sådan analys ska bland annat innefatta nya

överväganden av om redaktionsbegreppet bör behållas eller modifieras.

Kommittén ska vidare analysera om massmedieföretagens avskilda ytor på sociala medier eller motsvarande bör omfattas av automatiskt grundlagsskydd.

Utgångspunkten ska vara att grundlagsskyddet inte heller i fortsättningen ska styras av yttrandenas innehåll.

Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag.

Print on demand och e-böcker

Print on demand innebär att tekniska upptagningar, skrifter eller bilder framställs på begäran i enstaka exemplar genom överföring av innehåll från en databas. Grundlagsskyddet för print on demand-verksamhet infördes 2003 och innebär att databasen och verksamheten har grundlagsskydd om verksamheten bedrivs av ett massmedieföretag som omfattas av det automatiska grundlagsskyddet eller om verksamheten omfattas av det frivilliga grundlagsskyddet genom utgivningsbevis. Det enskilda exemplaret är dock inte avsett för spridning till allmänheten och omfattas därför inte av grundlagsskydd (prop. 2001/02:74 s. 98, Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet). På samma sätt saknar e-böcker och ljudböcker som distribueras som enstaka nedladdningsbara eller strömmande ljudfiler grundlagsskydd.

Vid riksdagsbehandlingen uttalade konstitutionsutskottet att det i framtiden borde kunna bli fråga om att ett bokförlag eller återförsäljare, utan att en enskild person beställt en print on demand-skrift, använder framställningstekniken för att ta fram ett så stort antal exemplar som motsvarar vad som kan kallas en upplaga (2001/02:KU21 s. 22). Utskottet ansåg att det fanns anledning för regeringen att, med utgångspunkt i hur den nya tekniken kunde komma att användas i framtiden, förutsättningslöst låta göra en översyn av gällande och föreslagna bestämmelser i TF och YGL i syfte att analysera om de kan komma att tillämpas på ny användning av tekniken eller om det behövs ändringar.

Yttrandefrihetskommittén ifrågasatte om det inte bör vara de enskilda print on demand-exemplaren som ska omfattas av grund-

lagsskydd. Frågan om grundlagsskydd eller inte skulle då i stället regleras i de bestämmelser som gäller skrifter respektive tekniska upptagningar. Yttrandefrihetskommittén lämnade dock inte något förslag i den delen (SOU 2012:55 s. 381 f.).

Uppdraget

Kommittén ska kartlägga hur tekniken print on demand används i dag och hur den kan tänkas användas i framtiden.

Mot bakgrund av kartläggningen ska kommittén analysera om nuvarande bestämmelser om print on demand är adekvata eller om det behövs ändringar.

Kommittén ska också – oavsett vad den i övrigt kommer fram till – analysera om det finns skäl att ge även enstaka exemplar grundlagsskydd och i så fall föreslå hur ansvaret för dessa exemplar ska vara utformat.

På motsvarande sätt ska kommittén utreda om e-böcker och ljudböcker som distribueras som enstaka nedladdningsbara eller strömmande ljudfiler bör ges grundlagsskydd och i så fall föreslå hur detta ska vara utformat.

Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag.

Användarkommentarer och externa leverantörer

En förutsättning för att en databas ska ha grundlagsskydd är, enligt databasregelns ordalydelse, att innehållet i databasen kan ändras endast av den som driver verksamheten. Av förarbetena framgår dock att detta inte utesluter grundlagsskydd för material som publiceras i databasen på uppdrag av den som driver tjänsten (prop. 2001/02:74 s. 98 och SOU 2001:28 s. 483). Att en webbplats innehåller s.k. omodererade användarkommentarer, dvs. inlägg som inte granskas av webbplatsens utgivare innan de publiceras, behöver inte heller det innebära att hela databasen saknar grundlagsskydd. Det förutsätter dock att kommentarerna är avskilda från resten av databasen och därmed kan anses utgöra en egen databas (se bl.a. Högsta domstolens beslut den 19 mars 2014 i mål nr Ö 5306-13).

Yttrandefrihetskommittén menade att det bör tydliggöras i lagtext att grundlagsskyddet i de ovan nämnda situationerna inte utesluts endast på grund av att andra än den som bedriver verksamheten kan ändra databasens innehåll. Enligt kommittén bör tillhandahållaren av databasen vara skyldig att tydligt avgränsa de delar där innehållet kan påverkas av andra. Kommittén presenterade dock inte något förslag till lagtext och gjorde inte heller några närmare överväganden t.ex. om vilka konsekvenser ett bristande avskiljande skulle få för databaser med utgivningsbevis.

Mot bakgrund av det angivna finns det anledning att på nytt överväga frågan.

Uppdraget

Kommittén ska, med utgångspunkt bl.a. i Yttrandefrihetskommitténs överväganden, ta ställning till om det av YGL bör framgå att grundlagsskyddet inte alltid är beroende av att databasens innehåll kan ändras endast av den som driver verksamheten.

Om kommittén kommer fram till att så bör vara fallet ska den ta ställning till hur avgränsningen ska göras mellan olika delar av en databas och vilka konsekvenser ett bristande avskiljande bör få. Analysen ska omfatta både databaser med automatiskt grundlagsskydd och databaser med utgivningsbevis.

Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag.

Preskriptionsregler och ansvar för databaser

Högsta domstolen slog i ett beslut den 7 november 2013 (NJA 2013 s. 945) fast att den person som är ansvarig utgivare för en databas ansvarar för information som tillhandahålls allmänheten ur databasen under den tid som han eller hon är utgivare av denna, även om informationen förts in i databasen dessförinnan. Eftersom preskriptionstiden för yttrandefrihetsbrott som begås i grundlagsskyddade databaser börjar löpa först när yttrandet tas bort ur databasen innebär Högsta domstolens avgörande att en tillträdande ansvarig utgivare ansvarar för allt material som tillhandahålls ur databasen oavsett hur lång tid som förflutit sedan det lades in där. I

många fall kan det röra sig om stora mängder av information som det i praktiken inte är möjligt att gå igenom för den tillträdande utgivaren. En konsekvens är också att ansvaret kan falla på en utgivare som inte hade del i de överväganden som låg bakom publiceringen, vilket kan sägas vara ett frångående av principen om ensamansvar. En annan konsekvens är att bedömningen av om viss information är brottslig kan komma att göras i en annan tid, med andra värderingar, än när informationen ursprungligen offentliggjordes.

Å andra sidan kan det ifrågasättas om en begränsning av utgivarnas ansvar är rimlig ur enskildas perspektiv. Om man begränsar utgivarens ansvar genom att låta preskriptionstiden börja löpa t.ex. när informationen läggs ut på internet, kommer det att medföra att brottsligt material kan finnas kvar på internet utan att allmänt åtal kan väckas på grund av att preskription har inträtt.

Yttrandefrihetskommittén berörde denna fråga främst i relation till taltidningar och tidningars arkivdatabaser. Kommittén föreslog en särreglering för dessa databaser som innebar att ansvaret för innehållet i dessa skulle vara detsamma som för den periodiska skriften och att preskriptionstiden för informationen i databasen skulle räknas från utgivningen av skriften. På så sätt skulle samma person ansvara för yttrandena både i den periodiska skriften och i databasen. Yttrandena i databaserna skulle dessutom preskriberas samtidigt med tidningsartiklarna. Förslaget fick ett blandat mottagande och flera remissinstanser efterlyste ett helhetsgrepp om frågan.

Regeringen anser i likhet med flera av remissinstanserna att en särreglering av vissa typer av databaser riskerar att komplicera lagstiftningen och medföra olika avgränsningsproblem. Detta bör därför om möjligt undvikas. Med hänsyn till hur mediernas användning av internet har utvecklats sedan preskriptionsreglerna infördes finns det dock skäl att överväga om reglerna om preskription av yttranden som tillhandahålls ur databaser fortfarande kan anses vara ändamålsenliga och välavvägda.

Uppdraget

Kommittén ska analysera om det finns skäl att ändra bestämmelserna om preskription och ansvar för information som tillhandahålls ur databaser enligt databasregeln. Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag.

Om kommittén lämnar förslag som innebär att brottsliga yttranden kan finnas kvar tillgängliga i databaserna utan att kunna angripas straffrättsligt på grund av preskription, ska kommittén ta ställning till om reglerna behöver kompletteras med en skyldighet att ta bort sådana yttranden. I så fall ska kommittén utreda hur en sådan skyldighet ska utformas och lämna författningsförslag även i denna del.

Målsättningen ska vara att undvika särreglering av vissa databaser. Om kommittén ändå skulle finna att en särreglering är nödvändig ska den överväga vilka databaser som ska särregleras och hur dessa ska kunna skiljas från andra databaser.

Personlig integritet och s.k. frivilligt grundlagsskydd genom utgivningsbevis

Personuppgiftslagen (1998:204) har till syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks när personuppgifter behandlas. Enligt lagen är det som huvudregel förbjudet att behandla känsliga personuppgifter som avslöjar t.ex. ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter eller religiös eller filosofisk övertygelse. Det är också förbjudet för andra än myndigheter att, med vissa undantag, behandla personuppgifter om lagöverträdelse.

Bestämmelserna i personuppgiftslagen tillämpas inte i den utsträckning det skulle strida mot bestämmelserna om tryck- och yttrandefrihet i TF och YGL. Det innebär i praktiken att personuppgiftslagens regler till skydd för den personliga integriteten inte gäller i medier som omfattas av TF och YGL.

Genom att ansöka om utgivningsbevis hos Myndigheten för radio och tv kan var och en få grundlagsskydd för sin databas och därigenom alltså utesluta personuppgiftslagens tillämpning. Möjligheten att få grundlagsskydd genom utgivningsbevis infördes 2003 som en anpassning till den tekniska utvecklingen och till

förhållandet att alltmer nyhetsförmedling, opinionsbildning och upplysning bedrivs av andra aktörer än traditionella massmedieföretag. Tanken var alltså främst att skydda nya former av massmedial verksamhet. Vid en ansökan om utgivningsbevis görs det dock inte någon prövning av databasens innehåll eller syfte. Det går alltså att få grundlagsskydd även för databaser som inte har någon massmedial karaktär.

Under riksdagsbehandlingen av det aktuella lagstiftningsärendet uttalade konstitutionsutskottet att konflikter skulle kunna uppstå med de bestämmelser som finns i syfte att skydda den personliga integriteten (2001/02:21KU s. 32). Utskottet ansåg i och för sig att utvidgningen av YGL:s tillämpningsområde var förenlig med EG-direktivet om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter (dataskyddsdirektivet), som genomförs genom personuppgiftslagen, men att det ändå fanns anledning att ytterligare undersöka om det kunde uppstå konflikter. Utskottet pekade särskilt på att grundlagsskyddet i värsta fall skulle kunna komma att omfatta databaser som är rena personregister.

Yttrandefrihetskommittén hade i uppdrag att analysera denna fråga. I sitt delbetänkande 2009 konstaterade kommittén, efter en genomgång av databaserna som hade utgivningsbevis, att verksamheten i dessa databaser i allt väsentligt bedrevs på ett seriöst och ansvarskännande sätt och att innehållet till helt övervägande del utgjorde värdefulla bidrag till ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning. Integritetskränkningarna var mycket få och bestod främst av utlämning av uppgifter ur register (SOU 2009:14 s. 109). I huvudsak blev slutsatsen densamma även i slutbetänkandet (SOU 2012:55 s. 430).

På senare tid har tillhandahållande av personuppgifter på internet blivit vanligare. Det har bl.a. varit fråga om webbplatser där det i stor omfattning har publicerats inkomstuppgifter och uppgifter om brottmålsdomar. Genom att webbplatserna har utgivningsbevis kan personuppgifter hållas tillgängliga utan att personuppgiftslagens regler är tillämpliga. Det kan ifrågasättas om dessa webbplatser ägnar sig åt sådan massmedial verksamhet som det frivilliga grundlagsskyddet främst är avsett att skydda. Det tycks snarare röra sig om sådana personregister som konstitutionsutskottet hade farhågor om. Det kan ifrågasättas om sådana tillhandahållanden kan anses förenliga med behovet av att skydda enskildas personliga

integritet. Det finns därför skäl att på nytt överväga om skyddet för den personliga integriteten är ändamålsenligt utformat i databaser med utgivningsbevis eller om det finns skäl att förändra regleringen.

Uppdraget

Kommittén ska analysera vilka konflikter med skyddet för den personliga integriteten som uppkommer när information tillhandahålls ur databaser med utgivningsbevis och ta ställning till om förändringar behövs för att tillgodose integritetsskyddet.

Kommittén ska i sin analys göra en noggrann avvägning mellan intresset av yttrandefrihet och intresset att skydda enskildas personliga integritet. Utgångspunkten ska vara att det även fortsättningsvis ska finnas möjlighet att få grundlagsskydd genom utgivningsbevis.

Kommittén ska följa och vid behov beakta de pågående förhandlingarna inom EU om en ny reglering om uppgiftsskydd.

Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag. I uppdraget ingår dock inte att föreslå en generell straffbestämmelse om integritetsskydd i TF och YGL (se prop. 2013/14:47 s. 14).

Uppdraget i fråga om internationellt rättsligt samarbete på TF:s och YGL:s område

Sverige deltar i rättsligt samarbete bl.a. i enlighet med olika internationella överenskommelser. Möjligheten att bistå andra länder rättsligt på tryck- och yttrandefrihetens område är dock inte reglerad. Detta har inte ansetts nödvändigt eftersom det anses självklart att ingripanden mot grundlagsskyddade medier endast kan göras i de fall och i den ordning som föreskrivs i TF och YGL (se t.ex. prop. 1999/2000:61 s. 73, Internationell rättslig hjälp i brottmål). För att ett ingripande ska kunna göras krävs det därför bl.a. att yttrandet innefattar något av de brott som finns uppräknade i TF:s brottskatalog och att åtgärden riktar sig mot någon som skulle vara ansvarig enligt grundlagarnas ansvarskedja.

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen gjorde i sitt första delbetänkande bedömningen att internationellt rättsligt bistånd inte kan lämnas när det är fråga om ett yttrande i ett medium som omfattas av grundlagsskydd enligt TF eller YGL och det begärda biståndet strider mot någon av de tryck- eller yttrandefrihetsrättsliga principerna (SOU 2004:14 s. 153). Tolkningen är inte oomtvistad men det kan konstateras att det i praktiken inte förekommer att Sverige bistår andra länder rättsligt i dessa situationer. Tryck- och yttrandefrihetsberedningen föreslog hur möjligheterna att lämna internationellt bistånd på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området skulle kunna utökas utan att de grundläggande principerna i TF och YGL inskränktes. Förslaget ledde inte till lagstiftning och regeringen konstaterade i tilläggsdirektiv till beredningen att beredningens förslag skulle grundlagsfästa en tolkning av TF och YGL som innebär att det inte är möjligt att lämna rättsligt bistånd till andra länder utan uttryckligt stöd i grundlagarna (dir.2008:42). Regeringen konstaterade vidare att utvecklingen av EU sannolikt innebär att samarbetet i rättsliga frågor fördjupas och i allt större utsträckning kommer att bygga på principen om ömsesidigt erkännande. Det innebär att medlemsstaterna ska verkställa varandras domar och beslut utan att ifrågasätta den materiella grunden. Mot den bakgrunden fick beredningen på nytt i uppdrag att överväga om möjligheterna att lämna internationellt rättsligt bistånd på det grundlagsreglerade området borde utökas.

Yttrandefrihetskommittén föreslog i sitt slutbetänkande att en ny bestämmelse om internationellt rättsligt bistånd skulle införas i TF och YGL. Den innebär att sådant bistånd ska få lämnas avseende åtgärder som är tillåtna enligt grundlagarna. En förutsättning enligt förslaget är att åtgärden riktar sig mot en person som utpekats som ansvarig enligt TF och YGL. Ett krav på dubbel straffbarhet föreslås i den meningen att motsvarande gärning skulle ha varit straffbelagd enligt svensk tryck- och yttrandefrihetsrätt. Något krav på prövning enligt den svenska rättegångsordningen med jury och justitiekansler ställs inte.

Yttrandefrihetskommitténs förslag fick ett blandat mottagande bland remissinstanserna. Flertalet av de remissinstanser som representerar massmedierna avstyrkte förslaget och gjorde gällande att förslaget var alltför oprecist, särskilt i fråga om vilka personer

det ska vara tillåtet att ingripa mot. Andra remissinstanser ansåg att förslaget inte var tillräckligt långtgående mot bakgrund av det fördjupade rättsliga samarbetet inom EU. Justitiekanslern ifrågasatte kommitténs utgångspunkt – att Sverige har stöd för att vägra bistånd om detta skulle stå i strid med TF och YGL – och om förslaget innebär någon egentlig ökning av möjligheterna att lämna rättsligt bistånd i förhållande till vad som gäller i dag. Justitiekanslern ställde sig därför tveksam till om det fanns anledning att slå fast den svenska hållningen så tydligt som skulle bli fallet med en grundlagsreglering. Förslaget har inte lett till lagstiftning.

Det kan konstateras att Yttrandefrihetskommitténs förslag har stora likheter med det som Tryck- och yttrandefrihetsberedningen presenterade. Även Yttrandefrihetskommitténs förslag skulle alltså, som Justitiekanslern har påpekat, grundlagsfästa att det inte är möjligt att lämna rättsligt bistånd till andra länder utan uttryckligt stöd i grundlagarna. Det är tveksamt om våra internationella åtaganden kan förenas med en sådan strikt hållning, särskilt som utvecklingen går mot ett alltmer utökat rättsligt samarbete, framför allt inom EU. Det finns därför skäl att på nytt överväga om det går att utöka möjligheterna för Sverige att delta i det internationella samarbetet på det grundlagsskyddade området. Som riksdagen uttalat får det dock aldrig bli fråga om att Sverige genom att bistå med sådan hjälp gör något som skulle strida mot svenska allmänna rättsprinciper (2001/02:KU21 s. 68).

Uppdraget

Kommittén ska utreda om det går att utöka möjligheterna att lämna internationell rättslig hjälp och annat internationellt rättsligt bistånd på det grundlagsskyddade området i större utsträckning än vad Yttrandefrihetskommittén har föreslagit.

Kommitténs analys ska omfatta de olika formerna av rättsligt bistånd i förhållande både till andra EU-länder och till länder utanför EU.

Utgångspunkten ska vara att Sverige i så stor utsträckning som möjligt ska kunna bistå med bl.a. internationell rättslig hjälp och verkställighet av utländska domar och beslut samtidigt som allmänna svenska rättsprinciper upprätthålls.

Kommittén ska beakta Yttrandefrihetskommitténs förslag och remissinstansernas synpunkter på detta.

Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget i fråga om produktinformation, europeiska produktioner och tillgänglighet

En delegationsbestämmelse om produktinformation m.m.

För att TF och YGL ska vara tillämpliga krävs det inte bara att det aktuella yttrandet har spritts och att en viss teknik har använts. Det krävs också att yttrandet faller inom grundlagarnas s.k. materiella tillämpningsområde.

Detta område bestäms bl.a. utifrån syftet med TF och YGL, vilket är att medborgarna ska ha rätt att i de skyddade medierna offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och att i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst till säkrande av ett fritt meningsutbyte, en fri allsidig upplysning och, enligt YGL, ett fritt konstnärligt skapande. Om ett yttrande inte omfattas av grundlagarnas syfte och innebörd faller det utanför det materiella tillämpningsområdet och saknar därför grundlagsskydd. Exempel på detta är vissa brott som begås genom yttranden i grundlagsskyddade medier och viss kommersiell marknadsföring.

Ett annat exempel är saklig information på det kommersiella området. Det kan t.ex. röra sig om information och varningstexter på tryckta förpackningar. Förpackningarna är i och för sig att betrakta som tryckta skrifter och omfattas därför av TF:s formella tillämpningsområde. Om informationen inte är uttryckligen åsiktspåverkande eller opinionsbildande anses den emellertid normalt sett falla utanför grundlagarnas syfte och därmed vara möjlig att reglera i lag utan att grundlagarna hindrar detta. Detta undantag aktualiseras ofta i samband med förhandlingar om EU-rättsakter där det ställs krav på att olika produkter ska förses med viss information och krav på hur denna information ska vara utformad.

Yttrandefrihetskommittén ansåg att undantaget för saklig information på det kommersiella området borde kodifieras och föreslog därför att det i TF och YGL skulle föras in en s.k. delegationsregel om produktinformation, som innebär att det i

vanlig lag ska kunna ställas vissa krav på varningstexter, innehållsdeklarationer och liknande produktinformation utan att grundlagarna hindrar detta. Kommittén ansåg i och för sig att en kodifiering skulle kunna riskera att göra undantaget större än vad som följer av praxis samtidigt som det riskerade att minska möjligheterna till en flexibel tolkning av undantaget. Kommittén bedömde dock att fördelarna med ett tydliggörande i lagtext övervägde.

Förslaget fick ett blandat mottagande av remissinstanserna och har inte lett till lagstiftning. Regeringen anser dock att det finns skäl att ytterligare överväga denna fråga.

På senare tid har frågan om information och varningstexter på förpackningar varit aktuell i förhandlingarna inom EU om det nyligen beslutade tobaksproduktdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG). I detta regleras utformningen av varningstexter och bilder, s.k. hälsovarningar, på tobaksförpackningar. Hälsovarningarna ska enligt direktivet omfatta minst 65 procent av t.ex. ett cigarettpaketets fram- och baksida. I det tidigare märkningsdirektivet om tobaksvaror (Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror) var motsvarande krav på täckning 30 respektive 40 procent av cigarettpaketets fram- respektive baksida.

Tobaksförpackningarna är enligt TF att betrakta som tryckta skrifter och omfattas därför av TF:s formella tillämpningsområde. I lagstiftningsärendet om genomförandet av 2001 års märkningsdirektiv ansåg Lagrådet att kraven på texter möjligen blev så omfattande att det alltför mycket beskar möjligheten för näringsidkaren att förse förpackningarna med egen text (prop. 2001/02:162 s. 54, Märkningsdirektivet om tobaksvaror). Med detta som utgångspunkt verkade Sverige i förhandlingarna om det nya tobaksproduktdirektivet för att begränsa den yta som ska vara täckt med hälsovarningar. I samband med antagandet av direktivet lämnade Sverige en ensidig deklARATION om att direktivet kan stå i strid med vår grundlag.

Uppdraget

Kommittén ska analysera om det finns behov av och är lämpligt att uttryckligen i grundlag ange att bestämmelser om produktinformation, varningstexter och liknande information kan regleras i vanlig lag.

Kommittén ska även analysera hur en reglering som innebär att en stor del av en tryckt skrift ska vara täckt med varningstexter, bilder eller annan information förhåller sig till TF och YGL och om en ändring av dessa är nödvändig för att en sådan reglering ska vara grundlagsenlig.

Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag.

Krav på europeiska produktioner i trådsändningar

Etableringsfriheten är en av de grundläggande principerna i TF och YGL. Den innebär på radio- och tv-området att det är tillåtet för var och en att sända radioprogram genom tråd och att denna rätt får begränsas bara i den omfattning som anges i 3 kap. 1 § YGL. När det gäller sändning av radio och tv genom eter är däremot begränsningar av etableringsfriheten tillåten. Det kan alltså ställas upp villkor och krav på tillstånd för dessa sändningar. Anledningen till detta är att det har ansetts nödvändigt att kunna reglera det begränsade sändningsutrymmet som finns i eter.

I 5 kap. 7–8 §§ radio- och tv-lagen (2010:696) finns bestämmelser om program av europeiskt ursprung. Enligt dessa bestämmelser ska den som sänder tv på annat sätt än genom tråd se till att mer än hälften av den årliga sändningstiden upptas av program av europeiskt ursprung. Den som tillhandahåller beställ-tv på annat sätt än genom tråd ska på lämpligt sätt och när det är praktiskt möjligt främja framställningen av och tillgången till program av europeiskt ursprung. Bestämmelserna är avsedda att genomföra regleringen om europeiska produktioner i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet).

Till skillnad från den svenska lagstiftningen skiljer inte AV-direktivet på sändningar och tillhandahållanden genom tråd och sändningar och tillhandahållanden på andra sätt än genom tråd. Mot bakgrund av det har Europeiska kommissionen i ett överträdelseärende (nr 2013/2191) ifrågasatt Sveriges genomförande av AV-direktivets regler om främjande av europeiska produktioner när det gäller sändningar och tillhandahållanden genom tråd.

Sverige har i överträdelseärendet hävdat att reglerna om europeiska produktioner är genomförda i svensk rätt även när det gäller sändningar i tråd, eftersom sådana sändningar utgörs antingen av lokala sändningar, som är undantagna från kravet i direktivet, eller av vidaresändningar som också sänds i marknätet eller via satellit och då omfattas av kraven i radio- och tv-lagen. Sverige har emellertid också påpekat att den tekniska utvecklingen går snabbt och att utvecklingen på området följs noga. När det gäller beställ-tv genom tråd har Sverige framhållit att genomförandet skett genom stödåtgärder enligt Filmavtalet. I svaret till kommissionen har Sverige dock utlovat att en utredning ska få i uppdrag att se över möjligheterna att i lag ställa krav på främjande av europeiska produktioner även när det gäller sändningar och tillhandahållanden genom tråd.

Uppdraget

Kommittén ska mot bakgrund av vad som framkommit i överträdelseärendet analysera vilka krav AV-direktivet ställer på europeiska produktioner i sändningar och på tillhandahållanden genom tråd och föreslå de lagändringar eller andra förändringar av den svenska ordningen som kan behövas för att uppfylla AV-direktivets krav. Kommittén ska beakta i vilken utsträckning ytterligare krav på trådsändningar kan få negativa effekter på etableringsfriheten.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning till beställ-tv som sänds genom tråd

Etableringsfriheten hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om skyldighet för den som sänder tv-program i tråd att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning (3 kap. 1 § andra stycket 4 YGL).

Enligt radio- och tv-lagen ska en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändningar, beställ-tv eller sökbar text-tv på annat sätt än genom tråd utforma tjänsten på sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik (5 kap. 12 §). Efter en lagändring 2013 gäller detta även en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändningar eller sökbar text-tv genom tråd (prop. 2011/12:151, Ändringar i radio- och tv-lagen). I det lagstiftningsärendet uttalade regeringen att det i och för sig är angeläget att även beställ-tv i tråd tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning i så stor utsträckning som möjligt. Regeringen konstaterade dock att 3 kap. 1 § andra stycket 4 YGL inte ger utrymme för en sådan reglering eftersom den bestämmelsen bara gäller sändningar av tv-program och beställ-tv inte omfattas av begreppet sändning (nämnda prop. s. 18). Samtidigt konstaterade regeringen att detta i praktiken inte var något stort problem men att man hade för avsikt att noga följa utvecklingen på området.

Det kan nu konstateras att allt fler väljer att titta på beställ-tv medan det traditionella tv-tittandet minskar. Den utvecklingen kan i förlängningen leda till att en allt större del av utbudet finns tillgängligt endast som beställ-tv, vilket dock inte får leda till att personer med funktionsnedsättning får sämre möjligheter än tidigare att ta del av utbudet. Vidare finns det ett värde i att regleringen så långt möjligt är densamma för de olika formerna för tillhandahållande av tv-program. Samtidigt är det viktigt att utökade krav på tillhandahållanden genom tråd inte får negativa effekter på etableringsfriheten.

Uppdraget

Kommittén ska analysera möjligheterna att ställa samma krav på beställ-tv som tillhandahålls genom tråd som på tv-sändningar och beställ-tv som tillhandahålls på annat sätt än genom tråd när det gäller tillgängliggörande för personer med funktionsnedsättning. Av analysen ska framgå vad som omfattas av begreppet beställ-tv och hur detta kan avgränsas mot t.ex. andra tillhandahållanden av information över internet. Om kommittén anser att det behövs förändringar ska den lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdragets genomförande och konsekvensbeskrivningar

Kommittén får identifiera och ta upp andra frågor som anknyter till uppdraget. Någon total författningsreform ska dock inte ske. Uppdraget omfattar alltså inte att förändra de grundläggande principer som bär upp tryck- och yttrandefriheten.

Kommittén ska föreslå de grundlagsändringar och andra lagändringar som den finner motiverade.

Kommittén ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som bedrivs inom Regeringskansliet, utredningsväsendet och inom EU. Kommittén ska vidare beakta betydelsen av Sveriges förpliktelser enligt den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) för de frågor som ska utredas. Kommittén ska föra en dialog med statliga utredningar och kommittéer som har i uppdrag att behandla frågor med anknytning till kommitténs uppdrag.

Förslagets konsekvenser ska redovisas enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474).

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska redovisas slutligt senast den 1 september 2016. Om kommittén bedömer att det är lämpligt, får den lämna ett eller flera delbetänkanden.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv 2016:11

Tilläggsdirektiv till Mediegrundlagskommittén (Ju 2014:17)

Beslut vid regeringssammanträde den 4 februari 2016

Utvidgning av uppdraget

Regeringen beslutade den 26 juni 2014 kommittédirektiv om vissa frågor på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (dir. 2014:97). Kommittén har tagit namnet Mediegrundlagskommittén.

Uppdraget utvidgas så att kommittén även ska analysera hur en reglering om s.k. neutrala tobaksförpackningar förhåller sig till tryckfrihetsförordningen. Om kommittén kommer fram till att en grundlagsändring är nödvändig för att en sådan reglering ska kunna införas, ska kommittén lämna nödvändiga författningsförslag.

Tobaksproduktdirektivet och utredningen om genomförande av detta direktiv

Det s.k. tobaksproduktdirektivet (direktiv 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG) fastställer bestämmelser på unionsnivå om tobaksvaror, bl.a. vissa krav på förpackningarnas utformning.

Av direktivet framgår att medlemsstaterna, under vissa angivna förutsättningar, har rätt att behålla eller införa ytterligare krav när det gäller standardiseringen av förpackningen av tobaksvaror om detta är motiverat av folkhälsoskäl (artikel 24.2).

Sådana åtgärder ska anmälas till kommissionen. Flera EU-länder har gjort sådan anmälan i fråga om lagförslag om neutrala tobaksförpackningar.

Neutrala tobaksförpackningar innebär dekorfria paket som alla har samma neutrala färg, oavsett vilket varumärke eller vilken producent det är fråga om. Varumärket skrivs på förpackningen med ett neutralt typsnitt.

Utredningen om genomförande av EU:s tobaksproduktdirektiv har i tilläggsdirektiv beslutade den 19 februari 2015 (dir. 2015:16) bl.a. fått i uppdrag att

- analysera och bedöma om det finns skäl att införa krav på neutrala tobaksförpackningar i Sverige,
- särskilt analysera och bedöma hur ett krav på neutrala tobaksförpackningar för tobaksprodukter förhåller sig till grundlagarna, varumärkesrätten och egendomsskyddet,
- analysera hur krav på neutrala tobaksförpackningar förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden, särskilt avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (Trips-avtalet) och WTO:s avtal om Technical Barriers to Trade (TBT) och
- lämna de författningsförslag som analysen och bedömningen ger anledning till.

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 mars 2016.

Enligt direktiven ingår det inte i utredningens uppdrag att lämna förslag till grundlagsändringar. Om utredningen bedömer att det finns skäl att införa neutrala tobaksförpackningar men samtidigt gör bedömningen att ett sådant förslag kommer i konflikt med grundlag, ska detta anmälas till regeringen.

Utredningen har under arbetets gång gjort bedömningen att det finns skäl för att införa krav på neutrala tobaksförpackningar i Sverige men att en sådan reglering skulle komma i konflikt med tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Utredningen har därför, i enlighet med sina direktiv, gjort en anmälan om detta till regeringen.

Mediegrundlagskommitténs uppdrag

Enligt sina direktiv har Mediegrundlagskommittén bl.a. i uppdrag att analysera om det finns behov av och är lämpligt att uttryckligen i grundlag ange att bestämmelser om produktinformation, varningstexter och liknande information kan regleras i vanlig lag. Kommittén ska även analysera hur en reglering som innebär att en stor del av en tryckt skrift ska vara täckt med varningstexter, bilder eller annan information förhåller sig till tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och om en ändring är nödvändig för att en sådan reglering ska vara grundlagsenlig. Om kommittén anser att det behövs förändringar, ska den lämna nödvändiga författningsförslag. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 september 2016.

Mediegrundlagskommitténs uppdrag i denna del omfattar bl.a. tryckta förpackningar. Kommittén har dock inte i uppdrag att analysera frågan om neutrala tobaksförpackningar i förhållande till tryckfrihetsförordningen. Mot bakgrund av den anmälan som utredningen om genomförande av EU:s tobaksprodukt direktiv har gjort till regeringen avseende införande av neutrala tobaksförpackningar bör kommittén få i uppdrag att analysera även denna fråga.

Kommittén ska därför analysera hur en reglering om s.k. neutrala tobaksförpackningar förhåller sig till tryckfrihetsförordningen. Om kommittén kommer fram till att en grundlagsändring är nödvändig för att en sådan reglering ska kunna införas, ska kommittén lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdragets genomförande och redovisning

Det som sägs om uppdragets genomförande och konsekvensbeskrivning i ursprungsdirektiven gäller också det utvidgade uppdraget. Uppdraget ska fortfarande redovisas senast den 1 september 2016.

(Justitiedepartementet)

Paragrafregister – tryckfrihetsförordningen

I denna bilaga redovisas under den första rubriken bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen (TF) enligt nuvarande lydelse och deras motsvarighet i vårt förslag. Några enstaka bestämmelser är enligt vårt förslag placerade i tillämpningslagen. Under den andra rubriken redovisas på motsvarande sätt bestämmelserna i vårt förslag och deras motsvarighet i den nuvarande lydelsen.

Tryckfrihetsförordningens nu gällande lydelse och vårt förslag

TF	Vårt förslag (TF om inte annat anges)
1 kap.	
1 § första och andra styckena	1 kap. 1 § första–tredje styckena
1 § tredje och fjärde styckena	1 kap. 7 §
2 §	1 kap. 8 §
3 §	1 kap. 9 §
4 § första stycket	1 kap. 10 §
4 § andra stycket	7 kap. 24 § andra stycket
5 §	1 kap. 2 §
6 §	1 kap. 3 §
7 § första stycket	1 kap. 4 §
7 § andra stycket	1 kap. 5 §
8 §	1 kap. 11 §
9 §	1 kap. 12 § första stycket punkterna 1–3 samt 5–6

TF	Vårt förslag (TF om inte annat anges)
10 §	1 kap. 14 §
2 kap.	
1 §	2 kap. 1 §
2 §	2 kap. 2 §
3 § första stycket	2 kap. 3 och 4 §§
3 § andra stycket	2 kap. 5 §
3 § tredje stycket	2 kap. 6 §
4 §	2 kap. 7 §
5 §	2 kap. 8 §
6 §	2 kap. 9 §
7 §	2 kap. 10 §
8 §	2 kap. 11 §
9 §	2 kap. 12 §
10 §	2 kap. 13 §
11 §	2 kap. 14 §
12 §	2 kap. 15 §
13 §	2 kap. 16 §
14 § första och andra styckena	2 kap. 17 §
14 § tredje stycket	2 kap. 18 §
15 §	2 kap. 19 §
16 §	2 kap. 20 §
17 § första stycket	2 kap. 21 §
17 § andra och tredje styckena	2 kap. 22 §
18 §	2 kap. 23 §
3 kap.	
1 §	3 kap. 1 §
2 §	3 kap. 2 §
3 § första stycket	3 kap. 3 § första stycket
3 § andra och tredje styckena	3 kap. 4 §
4 § första stycket	3 kap. 5 §
4 § andra stycket	3 kap. 6 §
5 §	3 kap. 7 §
6 §	3 kap. 8 §

TF

Vårt förslag (TF om inte annat anges)

4 kap.

1 §

4 kap. 1 § (och delvis ny)

2 §

4 kap. 2 § första stycket

3 §

4 kap. 3 §

4 §

4 kap. 4 § första stycket

5 §

4 kap. 5 §

5 kap.

1 §

–

2 § första stycket

5 kap. 1 § första stycket

2 § andra stycket

–

2 § tredje stycket

5 kap. 3 §

3 § första stycket

5 kap. 1 § andra stycket

3 § andra stycket

5 kap. 4 §

4 §

5 kap. 5 §

5 § första stycket

5 kap. 10 §

5 § andra och tredje styckena

5 kap. 11 §

5 § fjärde stycket första och andra meningarna

5 kap. 12 § första och andra meningarna

5 § fjärde stycket tredje meningen

2 kap. 6 § första stycket tillämpningslagen

5 § femte stycket första meningen

5 kap. 12 § tredje meningen

5 § femte stycket andra och tredje meningarna samt sjätte stycket

2 kap. 6 § andra stycket tillämpningslagen

6 § första stycket

5 kap. 13 §

6 § andra stycket

2 kap. 8 § tillämpningslagen

7 §

5 kap. 14 §

8 § första stycket

5 kap. 6 §

8 § andra stycket

2 kap. 4 § tillämpningslagen

9 §

5 kap. 7 §

10 §

5 kap. 8 §

11 §

5 kap. 9 §

12 §

5 kap. 16 §

13 §

5 kap. 17 §

14 § första stycket

2 kap. 10 § tillämpningslagen

TF	Vårt förslag (TF om inte annat anges)
14 § andra stycket	5 kap. 18 §
6 kap.	
1 §	6 kap. 1 § (och delvis ny)
2 § första stycket	6 kap. 2 §
2 § andra stycket	6 kap. 3 §
3 § första stycket	6 kap. 5 §
3 § andra stycket	6 kap. 6 §
4 §	6 kap. 4 §
7 kap.	
1 §	7 kap. 1 § (och delvis ny)
2 §	7 kap. 21 §
3 § första och tredje styckena	7 kap. 22 §
3 § andra stycket	7 kap. 23 §
4 § 1	7 kap. 12 §
4 § 2	7 kap. 13 §
4 § 3	7 kap. 14 §
4 § 4	7 kap. 15 §
4 § 5	7 kap. 16 §
4 § 6	7 kap. 10 §
4 § 7	7 kap. 17 §
4 § 8	7 kap. 18 §
4 § 9	7 kap. 19 §
4 § 10	7 kap. 5 §
4 § 11	7 kap. 6 §
4 § 12	7 kap. 11 §
4 § 13	7 kap. 7 §
4 § 14	7 kap. 3 §
4 § 15	7 kap. 4 §
4 § 16	7 kap. 2 §
4 § 17	7 kap. 8 §
4 § 18	7 kap. 9 §
5 §	7 kap. 20 §
6 § första stycket	7 kap. 24 § första stycket
6 § andra stycket första meningen	–

TF	Vårt förslag (TF om inte annat anges)
6 § andra stycket andra meningen	7 kap. 25 §
7 §	7 kap. 26 § första och andra styckena
8 §	7 kap. 29 §
8 kap.	
1 §	8 kap. 1 §
2 § första och andra styckena	8 kap. 3 §
2 § tredje stycket	8 kap. 2 §
3 §	8 kap. 4 §
4 §	8 kap. 5 §
5 §	8 kap. 6 §
6 §	8 kap. 7 §
7 §	8 kap. 8 §
8 §	8 kap. 9 §
9 §	8 kap. 10 §
10 § första stycket	8 kap. 11 §
10 § andra stycket	8 kap. 12 §
11 §	8 kap. 13 §
12 §	8 kap. 14 §
9 kap.	
1 §	9 kap. 1 §
2 § första stycket	9 kap. 2 §
2 § andra stycket	9 kap. 4 §
2 § tredje stycket	9 kap. 3 §
3 §	9 kap. 5 §
4 §	9 kap. 7 §
5 §	9 kap. 8 §
10 kap.	
1 § första stycket	10 kap. 2 §
1 § andra stycket	10 kap. 14 § första stycket
2 §	10 kap. 3 § och del av 14 § första stycket
3 §	10 kap. 4 §

TF	Vårt förslag (TF om inte annat anges)
4 §	10 kap. 5 §
5 § första stycket	10 kap. 6 § och del av 14 § första stycket
5 § andra stycket	10 kap. 7 §
6 §	10 kap. 8 §
7 § första meningen	10 kap. 9 §
7 § andra meningen	–
8 § första stycket	10 kap. 10 §
8 § andra stycket	10 kap. 11 §
9 §	10 kap. 12 §
11 §	10 kap. 15 §
12 §	10 kap. 16 §
13 §	10 kap. 14 § andra stycket
14 §	10 kap. 13 §
11 kap.	
1 § första stycket första meningen	11 kap. 1 § första stycket
1 § första stycket andra meningen	11 kap. 2 § första stycket
1 § första stycket tredje meningen	11 kap. 3 §
1 § andra stycket	–
1 § tredje stycket	11 kap. 1 § andra stycket
2 §	11 kap. 2 § andra stycket
3 §	11 kap. 4 §
4 §	11 kap. 5 §
5 §	11 kap. 6 §
12 kap.	
1 § första stycket	12 kap. 2 §
1 § andra stycket	12 kap. 1 §
2 § första stycket första och andra meningarna	12 kap. 3 §
2 § första stycket tredje meningen	12 kap. 4 § första stycket första meningen

TF	Vårt förslag (TF om inte annat anges)
2 § andra stycket första meningen	12 kap. 5 §
2 § andra stycket andra meningen	12 kap. 4 § första stycket andra meningen
2 § andra stycket tredje meningen	12 kap. 4 § andra stycket
2 § andra stycket fjärde meningen	12 kap. 6 §
3 §	12 kap. 7 §
4 § första stycket	12 kap. 8 §
4 § andra och tredje styckena	12 kap. 9 §
5 §	12 kap. 10 §
6 §	12 kap. 11 §
7 §	12 kap. 12 §
8 §	12 kap. 13 §
9 §	12 kap. 14 §
10 § första stycket första meningen	12 kap. 16 § första stycket
10 § första stycket andra meningen	12 kap. 15 §
10 § andra och tredje styckena	12 kap. 16 § andra och tredje styckena
11 §	12 kap. 17 §
12 §	12 kap. 18 §
13 §	12 kap. 19 §
14 § första stycket	12 kap. 20 §
14 § andra stycket	12 kap. 21 § första och andra styckena
15 §	12 kap. 22 §
16 §	12 kap. 23 §
13 kap.	
1 §	13 kap. 1 §
2 §	13 kap. 2 §
3 § första stycket	13 kap. 3 §
3 § andra stycket	13 kap. 4 §
4 §	13 kap. 5 §

TF	Vårt förslag (TF om inte annat anges)
5 §	13 kap. 6 §
6 § första stycket	13 kap. 7 §
6 § andra stycket	13 kap. 8 §
6 § tredje stycket första och andra meningarna	13 kap. 10 §
6 § tredje stycket tredje och fjärde meningarna	13 kap. 9 §
14 kap.	
1 §	14 kap. 1 §
2 §	14 kap. 2 §
3 §	14 kap. 3 §
5 § första stycket	14 kap. 6 §
5 § andra stycket	–

Vårt förslag och tryckfrihetsförordningens nu gällande lydelse

Vårt förslag	TF
1 kap.	
1 § första–tredje styckena	1 kap. 1 § första och andra styckena
1 § fjärde stycket	–
2 §	1 kap. 5 §
3 §	1 kap. 6 §
4 §	1 kap. 7 § första stycket
5 §	1 kap. 7 § andra stycket
6 §	–
7 §	1 kap. 1 § tredje och fjärde styckena
8 §	1 kap. 2 §
9 §	1 kap. 3 §
10 §	1 kap. 4 § första stycket
11 §	1 kap. 8 §
12 § första stycket punkterna 1–3 och 5–6	1 kap. 9 §
12 § första stycket punkten 4	–
13 §	–
14 §	1 kap. 10 §
2 kap.	
1 §	2 kap. 1 §
2 §	2 kap. 2 §
3 §	2 kap. 3 § första stycket första meningen
4 §	2 kap. 3 § första stycket andra meningen
5 §	2 kap. 3 § andra stycket
6 §	2 kap. 3 § tredje stycket
7 §	2 kap. 4 §
8 §	2 kap. 5 §
9 §	2 kap. 6 §
10 §	2 kap. 7 §

Vårt förslag

11 §
 12 §
 13 §
 14 §
 15 §
 16 §
 17 §

18 §
 19 §
 20 §
 21 §
 22 §

23 §

3 kap.

1 §
 2 §
 3 § första stycket
 3 § andra stycket
 4 §

5 §
 6 §
 7 §
 8 §

4 kap.

1 §
 2 §
 3 §
 4 § första stycket
 4 § andra stycket

5 §

TF

2 kap. 8 §
 2 kap. 9 §
 2 kap. 10 §
 2 kap. 11 §
 2 kap. 12 §
 2 kap. 13 §
 2 kap. 14 § första och andra
 styckena
 2 kap. 14 § tredje stycket
 2 kap. 15 §
 2 kap. 16 §
 2 kap. 17 § första stycket
 2 kap. 17 § andra och tredje
 styckena
 2 kap. 18 §

3 kap. 1 §
 3 kap. 2 §
 3 kap. 3 § första stycket
 –
 3 kap. 3 § andra och tredje
 styckena
 3 kap. 4 § första stycket
 3 kap. 4 § andra stycket
 3 kap. 5 §
 3 kap. 6 §

4 kap. 1 § (del av)
 4 kap. 2 § första stycket
 4 kap. 3 §
 4 kap. 4 §
 1 kap. 7 § andra stycket andra
 meningen
 4 kap. 5 §

Vårt förslag

TF

5 kap.

1 § första stycket

5 kap. 2 § första stycket

1 § andra stycket

5 kap. 3 § första stycket

2 §

–

3 §

5 kap. 2 § tredje stycket

4 §

5 kap. 3 § andra stycket

5 §

5 kap. 4 §

6 §

5 kap. 8 § första stycket

7 §

5 kap. 9 §

8 §

5 kap. 10 §

9 §

5 kap. 11 §

10 §

5 kap. 5 § första stycket

11 §

5 kap. 5 § andra och tredje
styckena

12 §

5 kap. 5 § fjärde stycket första
och andra meningarna samt
femte stycket första meningen

13 §

5 kap. 6 § första stycket

14 §

5 kap. 7 §

15 §

–

16 §

5 kap. 12 §

17 §

5 kap. 13 §

18 §

5 kap. 14 § andra stycket

19 §

–

6 kap.

1 §

6 kap. 1 § (del av)

2 §

6 kap. 2 § första stycket

3 §

6 kap. 2 § andra stycket

4 §

6 kap. 4 §

5 §

6 kap. 3 § första stycket

6 §

6 kap. 3 § andra stycket

7 kap.

1 §

7 kap. 1 § (del av)

2 §

7 kap. 4 § 16

3 §

7 kap. 4 § 14

Vårt förslag	TF
4 §	7 kap. 4 § 15
5 §	7 kap. 4 § 10
6 §	7 kap. 4 § 11
7 §	7 kap. 4 § 13
8 §	7 kap. 4 § 17
9 §	7 kap. 4 § 18
10 §	7 kap. 4 § 6
11 §	7 kap. 4 § 12
12 §	7 kap. 4 § 1
13 §	7 kap. 4 § 2
14 §	7 kap. 4 § 3
15 §	7 kap. 4 § 4
16 §	7 kap. 4 § 5
17 §	7 kap. 4 § 7
18 §	7 kap. 4 § 8
19 §	7 kap. 4 § 9
20 §	7 kap. 5 §
21 §	7 kap. 2 §
22 §	7 kap. 3 § första och tredje styckena
23 §	7 kap. 3 § andra stycket
24 § första stycket	7 kap. 6 § första stycket
24 § andra stycket	1 kap. 4 § andra stycket
25 §	7 kap. 6 § andra stycket andra meningen
26 § första och andra styckena	7 kap. 7 §
26 § tredje stycket	–
27 §	–
28 §	–
29 §	7 kap. 8 §
8 kap.	
1 §	8 kap. 1 §
2 §	8 kap. 2 § tredje stycket
3 §	8 kap. 2 § första och andra styckena
4 §	8 kap. 3 §

Vårt förslag

5 §
6 §
7 §
8 §
9 §
10 §
11 §
12 §
13 §
14 §

9 kap.

1 §
2 §
3 §
4 §
5 §
6 §
7 §
8 §
9 §

10 kap.

1 §
2 §
3 §
4 §
5 §
6 §
7 §
8 §
9 §
10 §
11 §
12 §
13 §

TF

8 kap. 4 §
8 kap. 5 §
8 kap. 6 §
8 kap. 7 §
8 kap. 8 §
8 kap. 9 §
8 kap. 10 § första stycket
8 kap. 10 § andra stycket
8 kap. 11 §
8 kap. 12 §

9 kap. 1 §
9 kap. 2 § första stycket
9 kap. 2 § tredje stycket
9 kap. 2 § andra stycket
9 kap. 3 §
–
9 kap. 4 §
9 kap. 5 §
–

–
10 kap. 1 § första stycket
10 kap. 2 §
10 kap. 3 §
10 kap. 4 §
10 kap. 5 § första stycket
10 kap. 5 § andra stycket
10 kap. 6 §
10 kap. 7 § första meningen
10 kap. 8 § första stycket
10 kap. 8 § andra stycket
10 kap. 9 §
10 kap. 14 §

Vårt förslag

14 § första stycket

14 § andra stycket

15 §

16 §

11 kap.

1 § första och andra styckena

1 § tredje stycket

2 § första stycket

2 § andra stycket

3 §

4 §

5 §

6 §

12 kap.

1 §

2 §

3 §

4 § första stycket

4 § andra stycket

5 §

6 §

7 §

8 §

TF

10 kap. 1 § andra stycket samt del av 10 kap. 2 § och 10 kap.

5 § första stycket

10 kap. 13 §

10 kap. 11 §

10 kap. 12 §

11 kap. 1 § första stycket första meningen och tredje stycket

–

11 kap. 1 § första stycket andra meningen

11 kap. 2 §

11 kap. 1 § första stycket tredje meningen

11 kap. 3 §

11 kap. 4 §

11 kap. 5 §

12 kap. 1 § andra stycket

12 kap. 1 § första stycket

12 kap. 2 § första stycket första och andra meningarna

12 kap. 2 § första stycket tredje meningen och andra stycket

andra meningen

12 kap. 2 § andra stycket tredje meningen

12 kap. 2 § andra stycket första meningen

12 kap. 2 § andra stycket fjärde meningen

12 kap. 3 §

12 kap. 4 § första stycket

Vårt förslag	TF
9 §	12 kap. 4 § andra och tredje styckena
10 §	12 kap. 5 §
11 §	12 kap. 6 §
12 §	12 kap. 7 §
13 §	12 kap. 8 §
14 §	12 kap. 9 §
15 §	12 kap. 10 § första stycket andra meningen
16 § första stycket	12 kap. 10 § första stycket första meningen
16 § andra och tredje styckena	12 kap. 10 § andra och tredje styckena
17 §	12 kap. 11 §
18 §	12 kap. 12 §
19 §	12 kap. 13 §
20 §	12 kap. 14 § första stycket
21 § första och andra styckena	12 kap. 14 § andra stycket
21 § tredje stycket	–
22 §	12 kap. 15 §
23 §	12 kap. 16 §
13 kap.	
1 §	13 kap. 1 §
2 §	13 kap. 2 §
3 §	13 kap. 3 § första stycket
4 §	13 kap. 3 § andra stycket
5 §	13 kap. 4 §
6 §	13 kap. 5 §
7 §	13 kap. 6 § första stycket
8 §	13 kap. 6 § andra stycket
9 §	13 kap. 6 § tredje stycket tredje och fjärde meningarna
10 §	13 kap. 6 § tredje stycket första och andra meningarna

Vårt förslag

TF

14 kap.

1 §

14 kap. 1 §

2 §

14 kap. 2 §

3 §

14 kap. 3 §

4 §

–

5 §

–

6 §

14 kap. 5 § första stycket

Paragrafregister – yttrandefrihetsgrundlagen

I denna bilaga redovisas under den första rubriken bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) enligt nuvarande lydelse och deras motsvarighet i vårt förslag. Under den andra rubriken redovisas på motsvarande sätt bestämmelserna i vårt förslag och deras motsvarighet i den nuvarande lydelsen.

Yttrandefrihetsgrundlagens nu gällande lydelse och vårt förslag

YGL	Vårt förslag
1 kap.	
1 § första och andra styckena	1 kap. 1 § (och delvis ny)
1 § tredje–femte styckena	1 kap. 2 §
2 §	1 kap. 10 § (och delvis ny)
3 § första stycket	1 kap. 11 §
3 § andra stycket	1 kap. 12 §
3 § tredje stycket	1 kap. 13 §
4 §	1 kap. 14 §
5 §	1 kap. 15 §
6 § första och andra styckena	1 kap. 3 §
6 § tredje stycket	1 kap. 17 §
7 §	11 kap. 1 §
8 §	1 kap. 16 §
9 § första stycket och andra stycket första meningen	1 kap. 4 §
9 § andra stycket andra meningen	1 kap. 5 §

YGL	Vårt förslag
9 § tredje stycket första–fjärde meningarna	1 kap. 6 §
9 § tredje stycket femte meningen	–
9 § fjärde–sjätte styckena	1 kap. 7 §
10 §	1 kap. 8 §
11 §	1 kap. 9 §
12 § första stycket	1 kap. 18 §
12 § andra stycket	1 kap. 19 §
13 §	1 kap. 21 §
2 kap.	
1 §	2 kap. 1 §
2 §	2 kap. 2 §
3 § första stycket	2 kap. 3 §
3 § andra och tredje styckena	2 kap. 4 §
4 § första och andra styckena	2 kap. 5 §
4 § tredje stycket	2 kap. 6 §
5 §	2 kap. 7 §
3 kap.	
1 § första stycket	3 kap. 1 § (och delvis ny)
1 § andra stycket	3 kap. 2 § (och delvis ny)
2 § första och andra styckena	3 kap. 3 §
2 § tredje stycket	3 kap. 4 §
3 §	3 kap. 5 §
4 §	3 kap. 6 §
5 §	3 kap. 7 §
6 §	3 kap. 8 §
7 §	3 kap. 9 §
8 §	3 kap. 10 § (och delvis ny)
9 §	3 kap. 14 §
10 §	3 kap. 15 §
11 §	3 kap. 11 §
12 § första och andra styckena	3 kap. 12 §
12 § tredje stycket	3 kap. 13 §
13 § första stycket	3 kap. 16 §

YGL	Vårt förslag
13 § andra och tredje styckena	3 kap. 18 §
13 fjärde stycket	3 kap. 19 §
14 §	3 kap. 17 §
15 § första stycket	3 kap. 20 §
15 § andra och tredje styckena	3 kap. 21 §
4 kap.	
1 §	4 kap. 1 §
2 § första stycket	–
2 § andra stycket första och andra meningarna	4 kap. 2 §
2 § andra stycket tredje meningen	–
3 §	4 kap. 3 §
4 § första stycket	4 kap. 5 §
4 § andra stycket	4 kap. 4 §
5 §	4 kap. 6 §
6 §	4 kap. 7 §
5 kap.	
1 § första stycket	5 kap. 1 §
1 § andra stycket	5 kap. 2 §
2 §	5 kap. 3 §
3 § första stycket	5 kap. 4 § första och andra styckena
3 § andra stycket	5 kap. 5 §
3 § tredje stycket	5 kap. 4 § tredje stycket
4 § första stycket	5 kap. 6 § första stycket
4 § andra stycket	–
4 § tredje stycket	5 kap. 7 §
5 §	5 kap. 6 § andra stycket
6 §	5 kap. 8 §
6 kap.	
1 § första stycket	6 kap. 1 §
1 § andra stycket	6 kap. 5 §
2 § första stycket	6 kap. 3 §

YGL	Vårt förslag
2 § andra stycket	6 kap. 2 §
2 § tredje och fjärde styckena	6 kap. 4 §
3 §	6 kap. 6 §
4 §	6 kap. 7 §
7 kap.	
1 § första stycket första meningen	7 kap. 1 §
1 § första stycket andra och tredje meningarna	7 kap. 2 §
1 § andra stycket	7 kap. 3 §
2 §	7 kap. 6 §
3 § första stycket första meningen	8 kap. 1 §
3 § första stycket andra och tredje meningarna	8 kap. 6 §
3 § första stycket fjärde och femte meningarna	8 kap. 2 §
3 § första stycket sjätte och sjunde meningarna	8 kap. 3 §
3 § andra stycket	8 kap. 4 §
3 § tredje stycket	8 kap. 5 §
4 §	7 kap. 7 §
5 §	7 kap. 8 §
6 §	7 kap. 9 §
8 kap.	
1 §	9 kap. 1 § första och andra styckena
2 § första stycket	9 kap. 2 §
2 § andra stycket	9 kap. 3 §
3 §	9 kap. 4 §
4 §	9 kap. 5–7 §§
9 kap.	
1 §	10 kap. 1 §

YGL**10 kap.**

1 § första stycket

1 § andra stycket

2 § första meningen

2 § andra meningen

11 kap.

1 § första stycket

1 § andra stycket

1 § tredje stycket

Vårt förslag

11 kap. 2 §

11 kap. 3, 5 och 6 §§

11 kap. 4 § och 7 § första stycket

11 kap. 7 § andra stycket

12 kap. 1 §

12 kap. 4 §

–

Vårt förslag och yttrandefrihetsgrundlagens nu gällande lydelse

Vårt förslag	YGL
1 kap.	
1 §	1 kap. 1 § första och andra styckena
2 §	1 kap. 1 § tredje–femte styckena (del av)
3 §	1 kap. 6 § första och andra styckena
4 § första stycket och andra stycket första meningen.	1 kap. 9 § första stycket och andra stycket första meningen
4 § andra stycket andra meningen	–
5 §	1 kap. 9 § andra stycket andra meningen
6 §	1 kap. 9 § tredje stycket första–fjärde meningarna
7 §	1 kap. 9 § fjärde–sjätte styckena
8 §	1 kap. 10 §
9 §	1 kap. 11 §
10 §	1 kap. 2 §
11 §	1 kap. 3 § första stycket
12 §	1 kap. 3 § andra stycket
13 §	1 kap. 3 § tredje stycket
14 §	1 kap. 4 §
15 §	1 kap. 5 §
16 §	1 kap. 8 §
17 §	1 kap. 6 § tredje stycket
18 §	1 kap. 12 § första stycket
19 §	1 kap. 12 § andra stycket
20 §	–
21 §	1 kap. 13 §
2 kap.	
1 §	2 kap. 1 §
2 §	2 kap. 2 §

Vårt förslag	YGL
3 §	2 kap. 3 § första stycket
4 §	2 kap. 3 § andra och tredje styckena
5 §	2 kap. 4 § första och andra styckena
6 §	2 kap. 4 § tredje stycket
7 §	2 kap. 5 §
3 kap.	
1 §	3 kap. 1 § första stycket (del av)
2 §	3 kap. 1 § andra stycket (del av)
3 §	3 kap. 2 § första och andra styckena
4 §	3 kap. 2 § tredje stycket
5 §	3 kap. 3 §
6 §	3 kap. 4 §
7 §	3 kap. 5 §
8 §	3 kap. 6 §
9 §	3 kap. 7 §
10 §	3 kap. 8 § (del av)
11 §	3 kap. 11 §
12 §	3 kap. 12 § första och andra styckena
13 §	3 kap. 12 § tredje stycket
14 §	3 kap. 9 §
15 §	3 kap. 10 §
16 §	3 kap. 13 § första stycket
17 §	3 kap. 14 §
18 §	3 kap. 13 § andra och tredje styckena
19 §	3 kap. 13 § fjärde stycket
20 §	3 kap. 15 § första stycket
21 §	3 kap. 15 § andra och tredje styckena
4 kap.	
1 §	4 kap. 1 §

Vårt förslag

2 §

3 §

4 §

5 §

6 §

7 §

5 kap.

1 §

2 §

3 §

4 § första och andra styckena

4 § tredje stycket

5 §

6 § första stycket

6 § andra stycket

7 §

8 §

6 kap.

1 §

2 §

3 §

4 §

5 §

6 §

7 §

7 kap.

1 §

2 §

3 §

4 §

YGL

4 kap. 2 § andra stycket första och andra meningarna

4 kap. 3 §

4 kap. 4 § andra stycket

4 kap. 4 § första stycket

4 kap. 5 §

4 kap. 6 §

5 kap. 1 § första stycket

5 kap. 1 § andra stycket

5 kap. 2 §

5 kap. 3 § första stycket

5 kap. 3 § tredje stycket

5 kap. 3 § andra stycket

5 kap. 4 § första stycket

5 kap. 5 §

5 kap. 4 § tredje stycket

5 kap. 6 §

6 kap. 1 § första stycket

6 kap. 2 § andra stycket

6 kap. 2 § första stycket

6 kap. 2 § tredje och fjärde styckena

6 kap. 1 § andra stycket

6 kap. 3 §

6 kap. 4 §

7 kap. 1 § första stycket första meningen

7 kap. 1 § första stycket andra och tredje meningarna

7 kap. 1 § andra stycket

–

Vårt förslag	YGL
5 §	–
6 §	7 kap. 2 §
7 §	7 kap. 4 §
8 §	7 kap. 5 §
9 §	7 kap. 6 §
8 kap.	
1 §	7 kap. 3 § första stycket första meningen
2 §	7 kap. 3 § första stycket fjärde och femte meningarna
3 §	7 kap. 3 § första stycket sjätte och sjunde meningarna
4 §	7 kap. 3 § andra stycket
5 §	7 kap. 3 § tredje stycket
6 §	7 kap. 3 § första stycket andra och tredje meningarna
9 kap.	
1 § första och andra styckena	8 kap. 1 §
1 § tredje stycket	–
2 §	8 kap. 2 § första stycket
3 §	8 kap. 2 § andra stycket
4 §	8 kap. 3 §
5 §	8 kap. 4 § (del av)
6 §	8 kap. 4 § (del av)
7 §	8 kap. 4 § (del av)
10 kap.	
1 §	9 kap. 1 §
11 kap.	
1 §	1 kap. 7 §
2 §	10 kap. 1 § första stycket
3 §	10 kap. 1 § andra stycket (del av)
4 §	10 kap. 2 § första meningen

Vårt förslag

5 §

6 §

7 § första stycket

7 § andra stycket

12 kap.

1 §

2 §

3 §

4 §

YGL10 kap. 1 § andra stycket (del
av)10 kap. 1 § andra stycket (del
av)

10 kap. 2 § första meningen

10 kap. 2 § andra meningen

11 kap. 1 § första stycket

–

–

11 kap. 1 § andra stycket

Preskriptionsregler och ansvar för databaser – ett annat alternativ som har övervägts

Som har framgått i avsnitt 13.5.5 har vi stannat för att inte ändra den nuvarande ordningen om att yttrandefrihetsbrott på en webbplats ska anses pågå till dess att uppgiften tas bort. Vårt förslag innebär bl.a. att det införs en möjlighet till ansvarsbegränsning för utgivaren när det gäller information som började tillhandahållas ur en databas tidigare än för ett år sedan men att sådant material under vissa förutsättningar kan anses publicerat på nytt. Vi har övervägt andra alternativ till en förändrad reglering av frågan om åtalspreskription när det gäller publiceringar i databaser.

Detta alternativ redovisas här i form av ett utkast till betänkandetext som var en del av underlaget under våra diskussioner. Sist i denna bilaga redogörs det för skisser på lagtext som var aktuella när alternativet diskuterades.

Preskriptionstiden beräknas från den första nätpubliceringen och förlängs till ett år¹

Vårt förslag: Preskriptionstiden ska beräknas från den första nätpubliceringen. Preskriptionstiden bestäms till ett år.

En ordning där preskription räknas från den första nätpubliceringen

Kommittén har övervägt flera tänkbara alternativ för att skapa en bättre fungerande ordning i fråga om preskription av yttranden på webbplatser som omfattas av YGL. Ett alternativ som diskuterats har utgått från det nuvarande synsättet att ett brott i en databas pågår så länge som det aktuella yttrandet ligger kvar där. Det skulle dock gälla en viss ansvarsbegränsning tillbaka i tiden så att utgivaren inte ansvarar för material som har funnits i databasen längre än ett år. Det skulle enligt detta alternativ emellertid vara möjligt för åklagaren eller målsäganden att få denna ansvarsbegränsning upphävd under särskilda omständigheter. Andra lösningar som kommittén övervägt har utgått från att ett eventuellt brott i stället anses begånget vid den första nätpubliceringen och att preskriptionstiden sedan beräknas från den tidpunkten och inte från borttagandet.

Enligt kommittén finns det allmänt sett skäl att prioritera alternativ som bidrar till att TF och YGL framstår som ett sammanhållet system med enhetliga och långsiktigt hållbara lösningar på olika tillämpningsproblem. Det är även angeläget att det skapas en ordning som säkerställer att ansvarsfrågan bedöms av den samtid som publiceringen skedde i och att inte senare förhållanden ska kunna påverka bedömningen. Vidare bör de förpliktelser som kan antas följa av Europakonventionen vägas in så att den svenska ansvarsordningen inte hamnar i konflikt med dessa.

För andra medieformer än webbpubliceringar räknas preskription från det att yttrandet offentliggjordes för allmänheten. Här avses utgivningstidpunkten för de s.k. fysiska databärarna (tryckta skrifter och tekniska upptagningar) samt sändningstillfället i fråga

¹ En särskild frågeställning under våra överväganden om denna regleringsmodell har rört hur lång preskriptionstiden ska vara. Det har funnits olika uppfattningar och en tid från sex månader till två år har diskuterats. En preskriptionstid på ett år har flest förespråkare enligt denna modell och anges därför här.

om sändningar av tv och radio. Det skulle vara i linje med regleringen av dessa medier att betrakta yttrandefrihetsbrott som begås på webbplatser som en ögonblicklig gärning där preskriptionstiden börjar löpa när yttrandet blev offentligt för första gången på den aktuella webbplatsen. Därmed skulle preskriptionstiden beräknas enligt samma principer oavsett den valda medieformen. Utgångspunkten skulle då vara att en utgivare endast ansvarar för material som han eller hon har låtit publicera.

Med det synsättet skulle ett yttrande som ligger kvar på en webbplats efter publicering i det här sammanhanget i princip betraktas på samma sätt som en tidskrift eller bok som en tid efter utgivningen finns tillgänglig för allmänheten på ett bibliotek eller på annat sätt. Synsättet kan i och för sig sägas stämma mindre väl in på hur databasverksamhet i övrigt brukar betraktas enligt YGL. Utgångspunkten är då att någon "tillhandahåller" informationen ur databasen över tid och att allmänheten genom egen aktivitet söker upp informationen och på "särskild begäran" får denna överförd till sig. Enligt kommittén är de argument av systematisk natur som kan anföras mot att låta preskription beräknas från första webbpubliceringen inte i sig av sådan styrka att de utgör ett hinder mot att genomföra en sådan reform. Det kan även noteras att i de utländska rättsordningar som kommittén har studerat bedöms preskription för nätpubliceringar enligt vanliga straffrättsliga regler, något som tycks innebära att preskription normalt beräknas från det första offentliggörandet på webbplatsen.

En ordning som innebär att preskription beräknas från första publiceringen innebär att regleringen blir generell och, till skillnad från andra modeller som kommittén har övervägt, inte har behov av inslag som innebär att ansvarsfrågan ska kunna "återuppväckas" när preskription eller annan typ av ansvarsbegränsning har inträtt. Det kan noteras att en modell med inslag av sådant återuppväckande inte fullt ut undanröjer tveksamheten om svensk rätt uppfyller de konventionskrav i preskriptionsfrågan som Europadomstolen berör i målet *Times Newspaper Ltd mot Storbritannien*.

Det viktigaste argumentet mot att överge det nuvarande betraktelsesättet när det gäller webbpubliceringar är problemen med att avgöra när en publicering har skett. Om preskription beräknas från första nätpubliceringen behöver åklagaren eller målsäganden kunna bevisa att det aktuella materialet har lagts in i data-

basen någon gång under den tidsperiod som motsvarar preskriptionstiden. Även om detta kan medföra bekymmer bör det noteras att i kommitténs undersökning lyfter inte något land fram att preskriptionsfrågan är ett problem i bevishänseende vid ingripanden mot publiceringar på nätet. I dessa länder är dock preskriptionstiderna betydligt längre än vad som gäller enligt YGL, något som förmodligen bidrar till att frågan inte upplevs som problematisk.

Enligt kommitténs bedömning talar övervägande skäl för att även i fråga om databaspubliceringar låta preskription beräknas från det första offentliggörandet. En sådan ordning behöver dock förenas med olika åtgärder för att inte möjligheterna att ingripa med anledning av yttrandefrihetsbrott för det allmänna eller målsäganden ska riskera att försvåras.

Den nuvarande preskriptionsfristen på sex månader för väckande av allmänt åtal framstår som tillräcklig med utgångspunkt i dagens ordning när beräkning av preskription beräknas från borttagandet av den ifrågasatta uppgiften. Frågan om preskription blir ytterst sällan aktuell enligt den rådande regleringen. Med en förändring som innebär att tiden beräknas från den första publiceringen framstår dock den nuvarande preskriptionstiden som alldeles för kort. Nödvändiga utredningsåtgärder i bl.a. preskriptionsfrågan skulle i tveksamma fall inte hinnas med. Preskriptionstiden bör därför förlängas i fråga om väckande av allmänt åtal.

När en ny preskriptionstid för databasöverföringar bestäms bör hänsyn tas till de utredningssvårigheter som kan föreligga. Samtidigt ska de särskilda skäl som brukar anföras för korta preskriptionstider på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området beaktas. En lämplig balans mellan dessa intressen är enligt kommittén en preskriptionstid på ett år.

Detta kan tyckas som en lång tid jämfört med sex månader, men skulle innebära att preskriptionstiden i praktiken förkortades avsevärt i jämförelse med den nuvarande ordningen. Som har berörts ovan, innebär utvecklingen på detta område att preskription normalt inte inträder eftersom yttranden på webbplatser i regel inte tas bort.

Sammantaget bör alltså preskriptionsfristen vid tillhandahållanden ur databaser beräknas från när uppgiften publicerades och preskriptionstiden för väckande av allmänt åtal bestämmas till ett år.

I avsnittet nedan behandlas ytterligare åtgärder som syftar till att säkerställa att en ny preskriptionsordning fungerar tillfredsställande, främst med hänsyn till de bevisproblem som kan uppkomma.

En särskild preskriptionsregel för åtal om det inte framgår av webbplatsen när publicering ägt rum

Vårt förslag: Om det inte framgår av en webbplats när en viss uppgift började tillhandahållas på denna, ska preskriptionstiden för åtal löpa från när Justitiekanslern respektive målsäganden fick kännedom om uppgiften.

Som har nämnts ovan gör kommittén bedömningen att en ny ordning för beräkning av preskription behöver förenas med åtgärder för att minska tillämpningsproblem i bevishänseende. I avsnittet närmast ovan lämnas förslag om att förlänga preskriptionstiden till ett år i fråga om allmänt åtal. Syftet är att göra det möjligt för Justitiekanslern att säkra bevisning i främst preskriptionsfrågan, dvs. bevis om när uppgifterna publicerades.

Ytterligare regler bör emellertid införas för att säkerställa att den nya preskriptionsordningen fungerar tillfredsställande.

För att underlätta för Justitiekanslern att hantera fall då det inte framgår av den aktuella webbplatsen när ett yttrande började tillhandahållas bör en undantagsbestämmelse i YGL införas. Enligt denna bestämmelse ska beräkningen av preskriptionstiden för åtal i sådana fall i stället påbörjas när Justitiekanslern fick kännedom om innehållet i publiceringen. Motsvarande ordning bör gälla för en målsägande som avser att väcka enskilt åtal för tryck- eller yttrandefrihetsbrott.

Undantagsregeln har likheter med den som finns i 7 kap. 1 § första stycket tredje meningen YGL i fråga om tekniska upptagningar som saknar vissa uppgifter som föreskrivs i grundlagen.

Den nya regeln ger den som tillhandahåller webbplatsen ett motiv för att i anslutning till t.ex. en artikel noga ange när publiceringen har ägt rum, något som ofta torde ske redan i dag. Om detta inte görs inträffar åtalspreskription avseende allmänt åtal först efter ett år från det att Justitiekanslern fick kännedom om innehållet, även om publiceringen faktiskt hade skett långt tidigare. För måls-

äganden gäller vid enskilt åtal de preskriptionstider som anges i allmän lag (brottsbalken) för de olika brotten. Preskriptionsfristen börjar löpa när målsäganden fick kännedom om innehållet i publiceringen.

Vid prövningen av om en webbplats uppfyller kraven på information om publiceringstillfället får hänsyn tas till förekomsten av datumangivelse i anslutning till texten. Om det med tanke på innehållet eller någon annan omständighet kan antas att en uppdatering av en artikel har skett och detta inte har angetts särskilt, kan det finnas skäl att behandla den delen av texten enligt den aktuella undantagsregeln. I vissa fall kan det med ledning av innehållet i t.ex. en artikel enkelt dras slutsatsen att preskription redan har inträtt. Det bör i de fallen inte bli aktuellt att tillämpa undantagsregeln.

Frågan om den nu diskuterade undantagsbestämmelsen är tillämplig eller inte blir ytterst en fråga för rätten att ta ställning till under den förberedande behandling av ett tryck- och yttrandefrihetsmål som ska ske enligt 8 kap. lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (tillämpningslagen).

Domstol kan besluta att information ska tas bort ur en databas

Vårt förslag: Domstol ska kunna besluta om att information som innefattar yttrandefrihetsbrott ska tas bort ur en databas. Det ges möjlighet att föra en talan om borttagande även om åtalspreskription har inträtt. Om ett yttrandefrihetsbrott har begåtts och det inte finns någon som kan hållas ansvarig för databasen enligt 6 kap. YGL, ska det finnas möjlighet att få ett yttrande borttaget efter ett s.k. objektivt förfarande. – En fråga om borttagande av material ur en databas behandlas enligt reglerna om yttrandefrihetsmål.

En regel om borttagande av brottsligt material införs

En preskriptionsregel av det slag som föreslås skulle kunna få konsekvensen att det inte går att ingripa mot en artikel som har fällt för ett tryck- eller yttrandefrihetsbrott och som ligger kvar i databasen efter domen.

Vid tidigare överväganden om att förändra preskriptionsreglerna har det på den s.k. bilageregeln område (1 kap. 7 § andra stycket TF) diskuterats att införa en skyldighet för den som driver verksamheten att ur en databas ta bort information som innefattar brott. Ett förslag om en borttagandeskyldighet lämnades av Mediegrundlagsutredningen, som i sina resonemang utgick från att bilageregeln var tillämplig även på databaser (SOU 2001:28 s. 326 f. och jfr NJA 2003 s. 31). Bakgrunden till förslaget var att de preskriptionstider som följde av bilageregeln innebar att brottsligt material kunde fortsätta att ligga kvar utan att det fanns någon möjlighet att väcka åtal. Det föreslogs vidare att spridning i strid med ett beslut om borttagande skulle vara straffbart. Förslaget ledde inte till lagstiftning.

Frågan togs även upp av Yttrandefrihetskommittén som framhöll att det kunde vara stötande om material som t.ex. är grovt kränkande för en utpekad person eller som kan anses utgöra hets mot folkgrupp fick ligga kvar i en arkivdatabas utan att det fanns någon möjlighet att ingripa, särskilt eftersom materialet skulle vara sökbart via internet (SOU 2012:55 Del 1 s. 395). Det lämnades dock inte något sådant förslag, främst eftersom behovet framstod som ganska litet mot bakgrund av att den bestämmelse om arkivdatabaser som diskuterades bedömdes få ett begränsat tillämpningsområde.

Den preskriptionsregel som vi nu föreslår omfattar alla databaser med skydd enligt YGL. Resonemang av det slag som de ovan nämnda utredningarna förde kring möjligheterna att avbryta fortsatt spridning av material i arkivdatabaser framstår som relevanta för alla databaser. Det finns risk för stötande konsekvenser om visst material straffritt kan ligga kvar på en webbplats trots att detta vid en domstolsprövning har bedömts utgöra brott. Enligt kommittén bör det finnas en möjlighet att avbryta fortsatt spridning av ett yttrande på en webbplats som innebär yttrandefrihetsbrott.

Med en sådan ordning jämföras i detta avseende yttranden i databaser i princip med tryckta skrifter och tekniska upptagningar. För dessa medieformer finns en möjlighet att avbryta spridning av framställningar som innefattar tryck- eller yttrandefrihetsbrott genom att en domstol beslutar om konfiskering (7 kap. 7 § TF och 6 kap. 6 § YGL).

Konfiskering av tryckta skrifter och tekniska upptagningar förutsätter att preskription för att väcka allmänt åtal inte har inträtt. Enligt kommittén är de spridningsmöjligheter som en nätpublicering innebär så omfattande att det inte skulle vara rimligt om kränkande eller annars brottsliga uppgifter kan ligga kvar på nätet utan någon möjlighet för t.ex. en målsägande att ingripa. Det är motiverat att i det här avseendet behandla databasöverföringar på ett annat sätt än tryckta skrifter och tekniska upptagningar. Ett yrkande om att ta bort information i en databas som innefattar yttrandefrihetsbrott ska därför kunna behandlas trots att preskription har inträtt för åtal eller krav på skadestånd.

Närmare om tillämpningen av bestämmelsen om borttagande

Enligt kommitténs mening bör en fråga om borttagande av material ur en databas behandlas enligt reglerna om yttrandefrihetsmål i 9 kap. 1 § YGL (jfr 12 kap. TF), vilket bl.a. innebär att huvudregeln är att jury ska delta i bedömningen av om yttrandefrihetsbrott föreligger eller inte.

Frågan om borttagande kan normalt förväntas bli aktuell i samband med prövningen av ett åtal som Justitiekanslern eller målsäganden har väckt. Ett beslut om borttagande meddelas då av rätten genom att frågan behandlas i domen i anslutning till själva ansvarsfrågan.

Om det efter att åtalspreskription har inträtt förs en fristående talan om borttagande av information ur en databas, ska domstolen i ett yttrandefrihetsmål pröva om yrkandet kan bifallas. Prövningen innefattar då en bedömning av om yttrandefrihetsbrott föreligger men innebär inte att någon kan dömas för brott. En sådan talan om borttagande bör i likhet med vad som gäller för skadestånd kunna riktas mot utgivaren för databasen och den som driver den aktuella

verksamheten, t.ex. ett traditionellt medieföretag eller en politisk organisation (jfr 8 kap. 2 § första stycket YGL).

Detta kan innebära att frågan om ett yttrande innefattar brott får bedömas lång tid efter publiceringen. Förhållandena kan då ha ändrats och det kan vid prövningen finnas skäl att betrakta ett yttrande på ett helt annat sätt än när det publicerades. Vi konstaterar att motsvarande situation kan uppkomma redan enligt den nuvarande ordningen med hänsyn till att preskription för yttranden på grundlagsskyddade webbplatser oftast inte inträder eftersom även äldre material tillåts ligga kvar.

Hur frågor av det här slaget ska bedömas i enskilda fall får i första hand överlämnas åt rättstillämpningen. Det kan dock noteras att den s.k. instruktionen i nuvarande 1 kap. 4 § TF (1 kap. 5 § YGL) har beaktats som ett argument för att ge yttrandefriheten företräde och inte ingripa mot äldre publiceringar med ett innehåll som kunde antas vara brottsligt. Här kan särskilt Justitiekanslerns beslut i ärende dnr 3589-03-30 ("Mein Kampf") framhållas i vilket det anfördes att vissa skrifter, såsom historiska dokument, vilka objektivt sett innefattar förgräpliga yttranden ändå borde vara fria från straffrättsliga ingripanden, om den fria åsiktsbildningen och behovet av en bred och allsidig upplysning eller andra intressen som bär upp yttrandefriheten väger tyngre än yttrandets förgräplighet. I beslutet framhölls även att bedömningen måste göras med hänsyn till det sammanhang vari de ifrågasatta yttrandena förekommer och utifrån dagens perspektiv.

I likhet med vad som gäller för konfiskering av tryckta skrifter eller tekniska upptagningar, ska det som berörts finnas en möjlighet att få ett yttrande borttaget efter ett s.k. objektivt förfarande (jfr 9 kap. 5 § TF och 7 kap. 2 § YGL). En förutsättning är att brott har begåtts och det inte finns någon som kan hållas ansvarig för databasen enligt 6 kap. YGL. Ansökan kan göras av Justitiekanslern eller målsäganden och behandlas enligt bestämmelserna om yttrandefrihetsmål.

Ett annat inslag i den föreslagna ordningen är att det ska vara straffbart att låta det aktuella yttrandet ligga kvar på webbplatsen i strid med ett beslut om borttagande (jfr 6 kap. 3 § andra stycket TF och 3 kap. 13 § fjärde stycket YGL).

Det bör framhållas att den berörda regleringen kan innebära svårigheter när det gäller att identifiera vilket innehåll i databasen

som ska tas bort och som det är straffbart att fortsätta sprida. En förutsättning för att regleringen ska kunna tillämpas är att det innehåll som utgör yttrandefrihetsbrott kan särskiljas från annat innehåll i databasen. Till skillnad från innehållet i en bok eller teknisk upptagning är innehållet i en databas inte fixerat utan kan lätt ändras. Detta ställer stora krav på precisionen i yrkandet från Justitiekanslern och målsäganden samt i domstolens hantering av frågan i domen. Ett yttrande som har ansetts innefatta yttrandefrihetsbrott och som ska tas bort ur databasen torde normalt behöva citeras i sin helhet i domen (se SOU 2001:28 s. 328). Utgångspunkten ska alltid vara att ett beslut om borttagande ska vara så begränsat som möjligt och endast omfatta det eller de stycken i en text som gör att brott föreligger. Detsamma ska gälla i fråga om bilder eller ljudfiler som innehåller brott.

Det är av vikt att det kan säkerställas att uppgifter som tas bort ur en databas bevaras i ett offentligt arkiv. Här görs bedömningen att lagen (2012:492) om pliktexemplar av elektroniskt material till stora delar tillgodoser behovet av att även borttaget material bevaras för framtiden. Den lagen gäller dock enligt 4 § enbart elektroniskt material som "anses röra svenska förhållanden" enligt en viss närmare definition. Vi gör bedömningen att det bör finnas en mekanism som även i andra fall säkerställer att borttaget material bevaras i ett offentligt arkiv. Här avses i första hand situationen då en webbplats visserligen omfattas av YGL men trots det inte anses röra svenska förhållanden, t.ex. för att innehållet är på ett annat språk än svenska och främst riktar sig till läsare i ett annat land. Det kan finnas skäl att under det fortsatta lagstiftningsarbetet överväga om det finns förutsättningar att i lag införa ett krav på pliktleverans av borttaget material som i det här avseendet inte anses röra svenska förhållanden, t.ex. genom förändringar i lagen (2012:492) om pliktexemplar av elektroniskt material. Frågan berörs inte ytterligare av oss.

Skiss på lagtext²

5 kap. YGL

Borttagande av ett yttrande

7 § Om ett sådant tillhandahållande ur en databas som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 innefattar yttrandefrihetsbrott, får domstolen besluta att det brottsliga yttrandet ska tas bort ur databasen.

Krav på att ett yttrande ska tas bort kan framställas trots att åtal för brottet inte kan väckas till följd av preskription.

8 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som fortsätter att tillhandahålla ett yttrande i en databas trots att han eller hon vet att en domstol enligt 7 § har beslutat att yttrandet ska tas bort ur databasen.

7 kap. YGL

1 § (andra stycket)

Den tid inom vilken allmänt åtal för yttrandefrihetsbrott ska väckas är i fråga om

- radioprogram sex månader från det att programmet sändes,
- tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 ett år från när informationen började tillhandahållas,
- offentlig uppspelning ur en databas som avses i 1 kap. 9 § första stycket 3 sex månader från uppspelningen, och
- tekniska upptagningar ett år från det att upptagningen gavs ut.

Särskilda regler vid beräkning av preskription

2 § Om det vid ett tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 inte framgår när informationen började tillhandahållas, ska den tid som avses i 1 § andra stycket beräknas från tidpunkten då Justitiekanslern fick kännedom om tillhandahållandet.

² Lagtexten utgår från den nuvarande numreringen när det gäller hänvisningar till andra paragrafer.

Vad som anges i första stycket tillämpas även vid enskilt åtal. Då beräknas tiden från när målsäganden fick kännedom om tillhandahållandet.

Beträffande sådana upptagningar som saknar någon av de i 3 kap. 13 § föreskrivna uppgifterna gäller dock vad som är föreskrivet i lag om tid för väckande av talan med den begränsningen att allmänt åtal inte får väckas senare än ett år från det att Justitiekanslern fick kännedom om upptagningen.

Konfiskering och borttagande i vissa fall

3 § Om ett yttrandefrihetsbrott har förövats i en teknisk upptagning utan att det finns någon som enligt 6 kap. är ansvarig för brottet, får åklagaren eller målsäganden i stället för att väcka åtal ansöka om konfiskering av upptagningen. Detsamma gäller om stämning i Sverige inte kan delges den som är ansvarig för brottet.

Om ett yttrandefrihetsbrott har förövats genom ett sådant tillhandahållande ur en databas som avses i 1 kap. 9 § första stycket 1 och 2 utan att det finns någon som enligt 6 kap. är ansvarig för brottet, får åklagaren eller målsäganden i stället för att väcka åtal ansöka om att domstolen ska besluta om att det brottsliga yttrandet ska tas bort ur databasen enligt 5 kap. 7 §. Detsamma gäller om den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

En ansökan som avses i andra stycket får göras trots att åtal för brottet inte kan väckas till följd av preskription.

Kartläggning för Mediegrundlagskommittén³

Kartläggning av användningen av print on demand

Sammanfattning av uppdraget

Mediegrundlagskommittén ska utreda vissa frågor på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Kommittén ska bland annat enligt sina direktiv (Ju 2014:17) kartlägga användningen av tekniken print on demand i dag och hur den kan komma att användas i framtiden. Mot bakgrund av kartläggningen ska kommittén analysera om nuvarande bestämmelser om print on demand är adekvata eller om det behövs ändringar. Kommittén ska också – oavsett vad den i övrigt kommer fram till – analysera om det finns skäl att ge även enstaka exemplar grundlagsskydd och i så fall föreslå hur ansvaret för dessa exemplar ska vara utformat.

Grundlagsskydd för sådan print on demand-verksamhet som består i att tekniska upptagningar, skrifter eller bilder framställs på begäran i enstaka exemplar genom överföring av innehåll ur en databas. Skyddet avser databasen och framställningsprocessen och inte den tekniska upptagning, skrift eller bild som blir resultatet av framställningen. Det enskilda exemplaret är inte avsett för spridning till allmänheten och omfattas därför inte av reglerna i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och tryckfrihetsförordningen (TF). Endast YGL:s och TF:s regler om utredningsbeslag gäller för print on demand-exemplar, om det är fråga om ingripanden på grund av missbruk av yttrandefriheten (se den föreslagna lydelsen av 7 kap. 3 § YGL).

³ Rapporten är skriven av juristen Maja Snödahl. Den har skrivits på uppdrag av Mediegrundlagskommittén.

Uppdragstagaren kan se tydliga användningsmönster inom respektive studerade områden. Inom bokområdet är användningen av tekniken print on demand som störst. Det är också inom det området som flest aktörer är pålästa samt själva lyfter juridiska problem med tekniken. Samtliga av de aktörer som uppdragstagaren har varit i kontakt med på bokområdet efterfrågar en ändring av grundlagen så att det enskilda exemplaret, framställt genom print on demand, erhåller grundlagsskydd samt att den straffrättsliga ansvarsfördelningen ändras. Samtliga aktörer ifrågasätter varför formatet och inte innehållet är styrande för om exemplaret träffas av grundlagsskydd eller inte.

Antalet exemplar som trycks varje månad genom print on demand varierar kraftigt mellan de olika aktörerna. Publit som tillverkar samt distribuerar böcker tryckta genom print on demand har uppgett att de trycker ett exemplar åt gången men att antalet per månad kan landa på cirka 10 000 exemplar. I övrigt har uppdragstagaren fått uppfattningen att definitionen av upplagebegreppet varierar mellan olika förlag.

Inom film-, bild- och musikområdet är användningen av tekniken print on demand inte lika frekvent förekommande som inom bokområdet. De aktörer som uppdragstagaren har varit i kontakt med inom filmområdet ger en samstämmig bild. Användningen av tekniken print on demand på filmområdet existerar inte. Det är inte heller en teknik som aktörerna tror kommer att användas i framtiden. Det hänger delvis samman med att det inte går att omvandla gamla filmer till sådant format att print on demand kan användas.

Inom bildområdet är det märkbart få aktörer som kommer i kontakt med tekniken print on demand. Svenska Fotografers Förbund, som är en av de få som gör det, har emellertid anförts att de tror att print on demand inom bildområdet är här för att stanna. Även inom musikområdet är användningen av tekniken print on demand mindre omfattande. Försäljningen av CD-skivor har kraftigt gått ner vilket lett till att marknaden för CD-skivor minskat. CD-skivor används inte i samma omfattning som tidigare. Streamning över internet har i princip tagit över marknaden helt. Trots detta finns det enligt tillverkaren och distributören av CD-skivor on demand, CDOD, fortfarande liv i det fysiska albumet

och de ser hoppfullt på framtiden för print on demand på musikområdet.

Det som är speciellt med området för tröjor och annan merchandise som man kan trycka text på, om man jämför med resterande områden studerade i denna kartläggning, är att hela affärsidén med textiltryck bygger på print on demand. Tekniken, att trycka något mot beställning, är således inget nytt för dessa aktörer och uppdragstagaren har fått känslan att det därför inte är något de närmare reflekterat över.

Hur kommer det sig då att tekniken print on demand är så aktuell och omdiskuterat inom bokområdet men inte alls i samma utsträckning inom bild- och musikområdet och till och med icke existerande på filmområdet? Det kan möjligen förklaras utifrån att allmänheten fortfarande tycks se ett värde i fysiska böcker, framför att läsa samma bok på en läsplatta. När det kommer till musik- och filmområdet har i stället streamning över internet i stort sett slagit ut de fysiska exemplaren. CD-skivor och DVD-filmer har alltså inte uppnått samma nutida värde som en fysisk bok har gjort. Den enkla och snabba tillgängligheten av musik och film över internet har resulterat i att print on demand inte är lika efterfrågat. Även de tekniska problemen med att det inte går att omvandla exempelvis gamla filmer till sådant format att de kan klara av ny teknik som print on demand, spelar enligt uppdragstagaren givetvis också in.

1 Vad avses med ”framställning av en teknisk upptagning, en skrift eller en bild” i 1 kap. 9 § första stycket 1 YGL?

1.1 Inledning

Som en utgångspunkt för den huvudsakliga kartläggningen i denna utredning samt för att avgöra vad som är ”print on demand” i grundlagens mening har uppdragstagaren gjort en analys över vad som avses med ”framställning av en teknisk upptagning, en skrift eller en bild” i 1 kap. 9 § första stycket 1 YGL.

1.2 Begreppet ”teknisk upptagning”

Ett centralt begrepp i YGL är ”teknisk upptagning”. Med det avses upptagningar som innehåller text, bild eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel (SOU 2010:68 s. 53, 2009/10:KU18, s. 7). YGL gäller för ”tekniska upptagningar” av praktiskt taget alla slag. Förutsättningen är emellertid att tre krav uppfylls: yttrandena ska ha ett samlat ursprung så att en ansvarig utgivare kan utses, de ska fixeras med sådan teknik att de kan dokumenteras och arkiveras och de ska tas emot av allmänheten med ett tekniskt hjälpmedel (se Olsson, Yttrandefrihet & Tryckfrihet, Handbok för journalister, s. 35). En grundförutsättning för att få grundlagsskydd är alltså att yttrandet framförs i ett massmedium. Med det förstås enligt lagtexten ”medier som är avsedda att sprida yttranden till allmänheten”.

Några exempel på ”tekniska upptagningar” är ljudupptagningar som äldre tiders (celluloid)filmer, grammofonskivor och kassetband av olika slag. Filmer (VHS-kassetter eller DVD/blu-ray-skivor) och annan datalagrad information som spel, dataprogram (diskett, CD, DVD) m.m. I dag dominerar digitala informationsbärare som CD-, DVD- och blu-ray-skivor. Detta är emellertid bara exempel; en teknisk upptagning kan se ut hur som helst, så länge den fyller funktionen av att vara en teknisk förbindelselänk mellan avsändare och mottagare.

Mediekommittén, som tillsattes av regeringen i september 1994 för att analysera i vilken omfattning nya medieformer omfattades av TF och YGL samt utreda behovet av ett grundlagsskydd efter de tryckfrihetsrättsliga grundsatserna för yttrandefriheten i nya medieformer som används till att förmedla yttranden och annan information till allmänheten. Kommittén föreslog att videogram, filmer och andra upptagningar av rörliga bilder, ljudupptagningar m.fl. som räknas upp i lagtexten skulle samlas under begreppet ”tekniska upptagningar”. Därmed skulle förstås ”upptagningar som innehåller text, bild eller ljud som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniska hjälpmedel”.

Det nya begreppet skulle innebära en utvidgning av grundlagsskyddet i TF och YGL till att utöver filmer, videogram och andra upptagningar av rörliga bilder samt ljudupptagningar även omfatta upptagningar med enbart text och/eller stillbilder och att klargöra

att grundlagen alltså omfattar alla tekniska upptagningar oavsett teknisk upptagningsform. Genom införandet av termen skulle också klargöras att grundlagen även omfattar tekniska upptagningar med olika kombinationer av rörliga bilder, stillbilder, text och ljud. Härigenom kom exempelvis även datordisketter med endast text samt dator- och videospel att omfattas av grundlagsskyddet, vilket de tidigare inte gjort. Lagen skulle därmed bli "mindre teknikbunden" hävdade kommittén (se prop. 1997/98:43, SOU 2012:55, s. 195).

1.3 Begreppet "skrift"

Med "skrift" torde enligt vanligt språkbruk avses en på papper eller liknande material fäst samling tecken med ett visst betydelseinnehåll. Till "skrift" hänföres enligt 1 kap. 5 § TF även bild, oberoende av om den åtföljes av text eller inte (se Strömberg & Axberger, Yttrandefrihetsrätt, s. 19). Förhållandet är alltså detsamma som vid yttrandefrihet i allmänhet, det vill säga olika former av yttranden – exempelvis genom tal eller bild – inbegrips däri. Det väsentliga i båda fallen är själva meningsyttringen.

YGL bygger på tanken att det skydd som TF ger det tryckta ordet också, så långt som möjligt, ska ges även för yttranden i andra medium, varvid regleringen i TF ska utgöra förebilden. YGL bygger därför genomgående på TF:s principer. För att tolka innebörden av "skrift" i 1 kap. 9 § första stycket 1 YGL bör därför ledning hämtas från 1 kap. 5 § TF där det i lagkommentaren framgår att skrift inte är en begränsning till tryck på papper utan en tröja med tryckt text också är att betrakta som tryckt skrift i TF:s mening (se Axberger, Kommentarer till Yttrandefrihetsgrundlag, Karnov internet, 16 mars 2015). Om lagstiftaren har erkänt att även tryck på andra föremål än papper ska omfattas av skydd enligt TF är det möjligen inte främmande att också tänka sig att även tryck på nyckelband, muggar, förpackning, kuddfodral, väskor, kepsar, tavlor (canvas) m.m. omfattas av grundlagsskyddet.

Eftersom en grundförutsättning för att få grundlagsskydd är att yttrandet framförs i ett massmedium måste tröjor och annan merchandise som man kan trycka text på ha framställts med det huvud-

sakliga syftet att ge offentlighet åt ett yttrande och därmed utgöra ett massmedium enligt grundlagen.

1.4 Begreppet "bild"

Begreppet "bild" har av lagstiftaren setts som självförklarande och någon närmare förklaring av begreppet har därför inte ansetts nödvändigt. Med bild torde enligt vanligt språkbruk avses avbildande, framställning, av något. Eftersom rörliga bilder omfattas av begreppet "tekniska upptagningar", se avsnitt 1.2, torde här avses stillbilder.

2 Hur tekniken print on demand används i dag när det gäller böcker, CD-skivor, bilder, filmer, tröjor samt annan merchandise

2.1 Inledning

Vid möte som kommittésekretariatet har haft med företrädare för bokbranschen har framkommit att print on demand när det gäller böcker används på olika sätt. Det kan röra allt från att ett enstaka exemplar tillverkas efter beställning till att en upplaga med ett antal exemplar framställs.

Detta avsnitt behandlar således hur tekniken print on demand används i dag när det gäller böcker, CD-skivor, bilder, filmer, tröjor samt annan merchandise som man kan trycka text.

2.2 Upplagebegreppet

Högsta domstolen har under 2002 vid två tillfällen prövat frågan om YGL:s tillämplighet vid så kallad print on demand-försäljning av videogram (NJA 2002 s. 281 respektive NJA 2002 s. 583). I NJA 2002 s. 281 hade tio exemplar av ett videogram spritts under en tid av en månad. I NJA 2002 s. 583 hade ett videogram framställts i sju exemplar, varav två exemplar hade spritts och tre exemplar varit avsedda att spridas under någon av de närmaste dagarna. Ett annat videogram hade framställts i sex exemplar, varav tre exemplar hade

spritts under två dagar. Högsta domstolen fann att YGL var tillämplig i NJA 2002 s. 281 men inte i NJA 2002 s. 583.

Mot bakgrund av dessa två avgöranden från Högsta domstolen under år 2002 har Justitiekanslern i en skrivelse till Justitiedepartementet (dnr Ju2003/2080) påtalat vissa problem som avgörandena aktualiserar. Justitiekanslern har dragit den slutsatsen att den styrkta spridningen av en teknisk upptagning är i princip ensam avgörande för frågan om grundlagens tillämplighet. Detta förhållande kan tänkas leda till bristande förutsebarhet och svår-bemästrade gränsdragningsproblem. Rättsosäkerhet kan exempelvis uppstå för den som åtar sig att sprida ett fåtal exemplar av ett videogram. Om denne inte har kännedom om den sammanlagda spridningens omfattning (upplagan) kan han eller hon inte heller veta om grundlagens eller brottsbalkens bestämmelser är tillämpliga. Denna fråga kan vara avgörande för om personen över huvud taget är ansvarig för upptagningarnas innehåll.

I den nu gällande lydelsen av YGL får det således anses ha kommit till uttryck att skydd enligt YGL för spridning genom utlämnande av tekniska upptagningar förutsätter att en samlad upplaga kommit till stånd eller avsetts komma till stånd vid ett och samma tillfälle. Detta får anses gälla även när det är fråga om en print on demand-verksamhet av mera betydande omfattning. YGL:s skydd blir då tillämpligt på en sådan verksamhet endast under förutsättning att beställningar inkommer eller kan förutses inkomma i en sådan omfattning att en upplaga kommer till stånd under en begränsad sammanhängande tid. För att en upplaga ska anses föreligga eller vara avsedd att framställas krävs att minst ett tiotal likadana exemplar framställts eller avses framställas under en tid av högst omkring en månad. Den sålunda åsyftade ordningen ska ses mot bakgrund av att de yttrandefrihetsrättsliga principerna om skydd för upphovsmän och ensamansvar knappast är motiverade när endast enstaka exemplar framställs i takt med att särskilda beställningar inkommer (jfr prop. 1997/98:43 s. 116). Det bör uppmärksammas att print on demand-verksamhet och liknande företeelser måste avgränsas från fall där en samlad upplaga har framställts men spridningen därefter sker endast mot beställning av enstaka exemplar. I sådana fall är YGL obestridligt tillämplig även i fortsättningen.

När det gäller frågan hur man ska bedöma en print on demand-verksamhet där ännu inga tekniska upptagningar har beställts eller framställts gör beredningen följande överväganden. Eftersom print on demand-verksamhet innebär att tekniska upptagningar framställs endast efter beställning blir frågan om en samlad upplaga kommer att framställas vid ett och samma tillfälle helt beroende av hur många beställningar som inkommer, när de inkommer och vad de avser. Frågan om grundlagsskydd för de tekniska upptagningarna står alltså utom kontroll av den som driver verksamheten. Det finns dock möjlighet att få grundlagsskydd för print on demand-verksamhet enligt databasregeln (1 kap. 9 § YGL) om verksamheten inrättas på det sätt som anges där. Skyddet avser emellertid då inte de tekniska upptagningar som framställs utan enbart framställningsprocessen och den databas från vilken informationen överförs.

Ett påstående från den som driver verksamheten om att han kommer att framställa en samlad upplaga vid ett och samma tillfälle bör därför enligt beredningens mening inte utan vidare tas för gott. Det bör framgå att förhållandena är sådana att det kan förväntas inkomma minst ett tiotal beställningar avseende samma tekniska upptagning inom en tid av högst omkring en månad. Utgångspunkten när det gäller print on demand-verksamhet där det ännu inte har beställts eller framställts ett tiotal likadana tekniska upptagningar inom en sådan tidsperiod bör alltså enligt beredningens mening vara att den inte faller in under grundlagsskyddet.

Upplagebegreppet får alltså vid print on demand-framställning en speciell juridisk-teknisk innebörd. Framställare som vill vara säker på grundlagsskydd bör därför framställa en sådan upplaga när beställningar börjar inkomma. Denna hållning kan tyckas strida mot principen att vid tvivelsmål grundlagsskydd ska anses gälla. Hållningen är emellertid förestavad av att print on demand innebär att tekniska upptagningar framställs efter beställning och att den som driver verksamheten alltså inte har kontroll över om en samlad upplaga kommer att framställas. Om han vill vara säker på att få grundlagsskydd för tekniska upptagningar måste han använda en annan framställningsform än print on demand och se till att en samlad upplaga framställs. Hållningen står i överensstämmelse med uttalandet i prop. 1997/98:43 s. 156 om att den nya lydelsen av 1 kap. 10 § innebar att enstaka exemplar som framställts successivt

genom kopiering av en eller flera förlagor utan att man kan tala om en samlad upplaga skulle falla utanför YGL och uttalandet i prop. 2001/02:74 s. 98 om att det enskilda exemplaret vid print on demand-verksamhet inte är avsett för spridning till allmänheten och därför inte omfattas av TF eller YGL.

När det gäller print on demand-verksamhet där upptagningar redan har framställts blir frågan om grundlagsskydd gäller beroende av vilket antal likadana exemplar som har framställts och inom vilken tid framställningen har skett. Om minst ett tiotal likadana exemplar har framställts inom en tid av högst omkring en månad får grundlagsskydd anses gälla. I ett sådant fall är alltså den styrkta framställningen och spridningen av stor betydelse. Om inte tillräckligt många exemplar framställts inom tiden men en invändning görs om att så kommer att ske ska invändningen enligt beredningens mening bedömas på det sätt som angetts ovan, det vill säga påståendet bör inte utan vidare tas för gott utan det bör krävas att det framgår att förhållandena är sådana att det kan förväntas att det inkommer minst ett tiotal beställningar avseende samma tekniska upptagning inom en tid av högst omkring en månad.

2.3 Kartläggningen

2.3.1 Bokområdet

Uppdragstagaren har varit i kontakt med bokförlagen Norstedts Förlag, Bonnier, Natur & Kultur, Piratförlaget och Ersatz. Uppdragstagaren har vidare varit i kontakt med upphovsrättsorganisationen ALIS, tillverknings- samt distributionsföretaget Publit, huvudorganisationen för Sveriges författare och översättare Sveriges Författarförbund (SFF), huvudorganisationen för Sveriges Läromedelsförfattare (SLFF), de svenska bokförlagens branschorganisation Svenska Förläggareföreningen (SvF) samt branschorganisationen Svenska Läromedel. Sekretariatet har i sin tur varit i kontakt med Nordiska oberoende förlags förening (NOFF).

Piratförlaget, Ersatz, SLFF samt Svenska Läromedel har valt att inte delta i kartläggningen.

Inställningen till print on demand

För Norstedts spelar tekniken print on demand en betydande roll. Print on demand är en publicistisk linje/beslut och har funnits under relativt många år inom bokområdet. Norstedts har själva arbetat med tekniken under flera år. Många aktörer inom branschen trodde kanske inledningsvis att tekniken bara var en fluga som skulle vara populär under en kort period men så blev det inte. Enligt Norstedts är print on demand här för att stanna.

Norstedts använder print on demand först när en bok inte längre säljer så bra eller på äldre titlar (klassiker). Vad gäller äldre titlar är print on demand ett sätt att fortsätta att hålla böckerna vid liv. En bok tryckts vanligen på traditionellt sätt i flera upplagor innan förlagen går över till print on demand. Print on demand används alltså i dag först senare i produktionsledet. Även om man i dag alltså inte arbetar med print on demand förens boken tryckts i flera upplagor menar Norstedts att det i framtiden kan komma att bli så att man börjar att använda tekniken tidigare.

Bonniers verksamhet av print on demand är i dag inte speciellt stor men deras förhoppningar är att den i framtiden ska komma att öka. Bonnier använder print on demand för smal litteratur och tycker sig se att läsandet av fysiska böcker minskat.

För Natur & Kultur är Print on demand-böcker bara ytterligare ett format och ett annat sätt att distribuera böcker. En print on demand-bok är endast en variant av den traditionellt tryckta boken, likt pocket-boken som är en billigare version av den traditionellt tryckta boken. På musikområdet har utvecklingen gått från kassett till CD-skiva och slutligen streaming av musik över internet. Print on demand utgör en väldigt liten del av verksamheten, mindre än 1 procent. Många i branschen trodde att print on demand skulle bli en revolutionerande teknik. Så blev det inte, konstaterar Natur & Kultur. Böcker tryckta på traditionellt sätt utgör fortfarande nästan all produktion.

SvF har anfört att vissa av deras medlemsförlag ger ut samtliga titlar genom print on demand; såväl backlist som nyutgivningar, medan andra förlag inte alls använder print on demand.

NOFF har framhållit att deras medlemsförlag generellt sätt är mycket positivt inställda till print on demand. Tekniken möjliggör utgivning av smala titlar med låg efterfrågan eftersom förlagen av

kostnadsskäl ofta inte har möjlighet att lagerhålla sådana titlar. Print on demand möjliggör även för förlagen att hålla sin backlist levande. Även de förlag som i dag inte använder sig av print on demand säger sig vara positivt inställda till tekniken eftersom den möjliggör tryck i små upplagor för förlagen och dessutom verkar för det fria ordet.

För ALIS är print on demand en nyttjandeform bland många andra som de upplåter rättigheter till. ALIS har noterat en ökning av förfrågningar om att förvärva print on demand-rättigheter den senaste tiden. Användarna önskar då ofta samtidigt förvärva e-boksrättigheter till samma titlar.

För Publit är print on demand-böcker precis som ”vanliga” traditionellt tryckta böcker. Publit pratar därför inte om print on demand, de listar exempelvis inte att de trycker med den tekniken på deras webbplats. I dag använder femhundra förlag Publit och var femte minut säljs en bok genom dem. Publit har många titlar som säljer lite och några som säljer mycket. Tekniken print on demand växer kraftigt. Publits VD, Per Helin, tror att alla böcker kommer att producera genom print on demand i framtiden. Flera förlag är på väg mot att lägga över deras produktion på print on demand. Gränserna mellan traditionellt tryckta böcker och print on demand-böcker har också börjat att suddats ut.

För SFF som i dag har nästan 2 900 medlemmar är print on demand en stor och viktig fråga. Print on demand är problematiskt i många delar, dels vad gäller vem som bär det straffrättsliga ansvaret, dels skyddet för det enstaka exemplaret. Branschen är enligt SFF enig, det behövs en ändring av grundlagen för att komma tillrätta med dessa problem och det är på tiden att lagstiftaren agerar.

*Antalet exemplar som trycks vid ett och samma tillfälle
samt varje månad*

Norstedts ger ut cirka 300 titlar per år genom print on demand och det ökar ständigt. Norstedts saknar siffror på hur många exemplar som trycks vid varje tillfälle och per månad.

För Bonnier beror antalet exemplar som trycks vid ett och samma tillfälle samt antalet per månad helt på verket. Bonnier uppger att de är väl medvetna om att print on demand bara avser

tryckning av ett exemplar mot beställning och att det inte är samma sak som ”Short run printing”. Bonnier saknar helt siffror på hur många exemplar som trycks vid varje tillfälle samt under en månads tid.

Enligt NOFF är själva idén med print on demand att förlagen inte håller lager och att det vanligaste förmodligen är att ett exemplar åt gången trycks.

SvF har medlemsförlag som enbart trycker ett exemplar eller ett fåtal exemplar åt gången. Andra medlemsförlag har till SvF uppgett att de kan trycka en upplaga om 20 exemplar och därefter ett exemplar åt gången, alternativt större upplagor om mellan exempelvis 50 och 100 exemplar upp till 200–500 exemplar.

ALIS har svårt att svara på hur det går till hos användarna rent praktisk, men i deras upplåtelser avgränsar de print on demand från andra tryckta, upplagebaserade format genom att begränsa hur många exemplar som får framställas samtidigt. Exemplar av print on demand ska framställas efter hand vid beställning.

Publit trycker aldrig utöver beställning men per månad kan det landa på cirka 10 000 böcker. Stora förlag pratar ibland om print on demand och stora kvantiteter (300–400 exemplar). Det är i själva verket inte print on demand utan något som kallas ”Short run printing”. Short run printing har inget med behovstryck (print on demand) att göra, det är exakt samma teknik som används som innan, med andra ord traditionellt TF-tryck. Publit betonar vikten av att veta vad det är man pratar om. Med print on demand menas enbart böcker som trycks mot beställning, det kan handla om allt från ett exemplar upp till 3 000–4 000 exemplar, men bara ett exemplar i taget.

Enligt SFF är det viktigt att skilja mellan normal utgåva (upplagor) och beställningstryck (print on demand). Förlagen vill annars gärna baka in allt i avtalet mellan dem och författaren, varför det i avtalet är viktigt att tydligt definiera vad som är en upplaga. Enligt SFF finns det en nedre gräns om 500 exemplar för lyrik och 100 exemplar för skönlitterära böcker. Allt under denna nedre gräns brukar klassificeras som print on demand (beställningstryck). Allt över den nedre gränsen brukar klassificeras som upplagor. Detta leder till att om någon beställer 50 exemplar anses det vara print on demand. Även om lagstiftaren alltså tänkte sig att tekniken endast avser ett exemplar åt gången.

SFF har även anfört att det inte borde vara antalet exemplar per tillfälle samt under vilken tid framställningen har skett som är helt styrande, utan dessutom vilken kulturgegenre verket tillhör. Konsumenterna konsumerar nämligen musik och film på ett helt annat sätt än en bok. En låt eller film lyssnar/tittar man på mer än man läser en bok. Tidsspannet borde därför förslagsvis vara tre månader för böcker till skillnad från en månad, som det är i dag.

Inställningen till att det enskilda exemplaret inte är grundlagsskyddat

Enligt Norstedts är det ett stort problem att det enskilda exemplaret som framställts genom print on demand inte är grundlagsskyddat. En print on demand-bok ser exakt likadan ut som en "vanligt" tryckt bok. Samma innehåll, samma limmade bokrygg, till och med möjligen lite bättre papper och skärpa på bokstäverna.

Både Bonnier och Publit har anfört att det är märkligt att det är formen på boken, inte innehållet, som avgör om exemplaret är grundlagsskyddat eller inte. Det blir samma resultat/produkt för en kund, oavsett med vilken teknik boken har tryckts med. Bonnier kan dock förstå lagstiftaren, att få in ny teknik i en gammal grundlag är en svår uppgift. Även NOFF har anfört att det är märkligt att de enskilda exemplaren inte skyddas via print on demand. NOFF har även framhållit att nuvarande ordning är principiellt fel och skapar osäkerhet på många sätt, bland annat för förmedlare.

Natur & Kultur har anfört att print on demand är en alternativ distributionsform. Tanken och syftet med grundlagen borde därför vara att skydda innehållet i boken (texten), oavsett form på boken.

SvF:s uppfattning är att nuvarande ordning, att det enskilda exemplaret inte är grundlagsskyddat, är orimligt. SvF företräder förlag som ger ut flertalet av sina titlar genom print on demand, för dessa förlag omfattas med andra ord inte en stor del av deras utgivning av grundlagsskydd. I de fall förlaget har givit ut verket ifråga både på traditionellt sätt och genom print on demand innebär detta att verket, med samma innehåll, har olika skydd. Författaren/utgivaren/förlagen går beträffande exemplaret som har framställts genom print on demand miste om viktigt skydd i form av rätt till anonymitet samt efterforskningsförbud, och för samma verk träffas de inblandade vad gäller det straffrättsliga ansvaret av skilda

ordningar. SvF:s inställning är att samtliga exemplar som framställs genom print on demand ska omfattas av grundlagsskydd, oavsett vilket format boken är utgiven i. Det vanligaste utgivningsformatet för SvF:s medlemsförlag är fortfarande traditionellt tryck.

De senaste åren har ALIS sett ett ökat intresse bland förlag att förvärva rättigheter för e-bok och print on demand-utgivning. ALIS har även noterat att det har blivit vanligare att författare själva, utan förlag som mellanhand, använder sig av print on demand-tjänster för att sprida sina verk eller sprider verken via egna webbplatser. Mot bakgrund av detta ser ALIS det som viktigt att varje exemplar av ett verk får grundlagsskydd och att ansvaret inte läggs på enskilda författare att eventuellt behöva ansöka om utgivningsbevis för att få detta skydd. Att skyddet dessutom ser olika ut beroende på i vilket format en bok ges ut i uppfattar ALIS som inkonsekvent och inte i linje med grundlagsskyddets syfte.

SFF anser att det bör vara samma skydd oavsett form och antal exemplar. Det finns böcker som ges ut direkt genom print on demand och som inte trycks på traditionellt sätt först. Böcker kommer i dag ut i många olika format (exempelvis traditionellt tryckt bok, pocket och ljudbok). Mycket tänkvärt att den här ”kedjan” kan komma att se annorlunda ut i framtiden. SFF anser inte heller att deras medlemmar (författarna) ska behöva göra något för att deras verk ska omfattas av grundlagsskydd, inget formkrav bör alltså finnas. Det kostar nämligen en slant med utgivningsbevis och alla vet inte om att det är möjligt att ansöka om det. SFF anför slutligen att upphovsrätten ju uppstår formlöst och frågar sig varför inte detta även kan gälla för print on demand-exemplaren.

Kvaliteten mellan böcker tryckta på traditionellt sätt och böcker tryckta genom print on demand

Enligt Norstedts är det ingen skillnad alls i kvaliteten mellan böcker tryckta på traditionellt sätt och böcker tryckta genom print on demand, möjligen att kvaliteten på böcker tryckta genom print on demand till och med är bättre. Bättre papper används dessutom vid print on demand samt att det är bättre lyster i textfärgen. Det är bara förlagen som vet hur boken verkligen har tryckts, kunden ser ingen skillnad.

Även Bonnier, Natur & Kultur och NOFF har anfört att det numera inte är någon skillnad i kvaliteten mellan en traditionellt tryckt bok och en bok som tryckts genom print on demand, då man kan välja papper av bra kvalitet. Enligt Publitz är kvaliteten mycket bra på print on demand-böcker och man delar Norstedts uppfattning att kvaliteten till och med är bättre än en traditionellt tryckt bok. ALIS har anfört att deras insyn i detta är begränsad.

Kvaliteten på tryck genom print on demand är enligt SvF god. Som läsare uppfattar man inte någon skillnad på en bok som har tryckts genom print on demand och bok som har framställts på annat vis. Några av SvF:s medlemsförlag har uppgett att print on demand-tryck kan innebära en viss kvalitetsförsämring, framför allt vad gäller färgskala och bildåtergivning. Enligt SvF kan det med print on demand finnas en begränsning i val av papper och möjlighet till färgsättning.

De straffrättsliga ansvarsreglerna

Enligt Norstedts är det ett stort problem att det straffrättsliga ansvaret beror på i vilket format exemplaret ges ut i och det är med andra ord en produktionsmetodsfråga som avgör vem som bär ansvaret. Så kan det inte vara, menar Norstedts. Med den ordning som förekommer i dag får aktörer ett ansvar, som de inte kan ta. Att ansvarsreglerna ser olika ut beroende på i vilket format boken ges ut i kan i längden leda till att publicistiska beslut påverkas. Om boken trycks genom print on demand har plötsligt VD:n ett straffrättsligt ansvar, liksom distributören och återförsäljaren. Risken är att förlagen inte vågar ge ut en bok genom print on demand, på grund av att de själva står ansvariga. Liksom förhållandet mellan förlag och författaren kan komma att påverkas kan författarrollen också komma att göra det. Norstedts anför att vi borde värna om att författaren själv får skriva vad denne önskar och själv stå straffrättsligt ansvarig för sin bok. Om någon annan är straffrättsligt ansvarig kan innehållet komma att påverkas av någon annan än författaren själv och antalet kritiska böcker på marknaden riskerar att drastiskt minska.

Bonnier tar som förlag ett moraliskt ansvar vid utgivning av böcker men tror att konsekvenserna av att ansvarsreglerna ser olika

ut beroende på i vilket format boken ges ut i kan leda till en hårdare granskning av böcker innan utgivning. Konsekvensen av det kan bli att antalet kritiska böcker på marknaden drastiskt minskar.

Natur & Kultur har framhållit att det inte är rimligt att ansvarsskyddet ser olika ut beroende på formatet av boken. Print on demand innebär inte en så stor förändring, som exempelvis e-böcker gör. NOFF har också framhållit det märkliga i den nuvarande ordningen med hur ansvarsreglerna ser ut och preskriptionstiderna, trots att det i grunden är samma bok/text. Även Publit har anfört att det är högst problematiskt att ansvarsfördelningen ser ut på det här sättet och något som måste ses över.

SvF:s uppfattning är att det straffrättsliga ansvaret för innehållet i en bok ska vara likartat, oavsett i vilket format boken är utgivet i eller genom vilken framställningsteknik. SvF och många av deras medlemsförlag ser gärna att detta åtgärdas. För författare och förlag är det innehållet i verket som är det skyddsvärda utifrån ett yttrandefrihetsperspektiv och att innehållet därför borde vara det som ska skyddas, oberoende format. SvF ser till följd av rådande grundlagsordning att författarens ställning till sitt eget verk riskerar att reduceras.

ALIS ser det som problematiskt att ansvarsreglerna ser olika ut beroende på format. Att någon annan än författaren själv ansvarar för innehållet i en bok medför att författarens rätt och möjlighet att förfoga över sin text i ograverad form, och att möjligheterna för verk med ett innehåll som kan ses som kontroversiellt att nå ut, riskerar att påverkas negativt. ALIS ser det också som angeläget att det är tydligt för såväl författaren som läsaren vem som står för ett verks innehåll straffrättsligt. Att skyddet ser olika ut beroende på format kan göra att detta framstår som otydligt.

SFF har anfört att den ansvarsfördelning som i dag finns inte är bra. Enligt svensk tradition är författaren själv ansvarig för sitt verk, därefter är det upp till förlaget om de vill ge ut boken. SFF är överens med SvF om att det är självklart att det är författaren som bör ha ansvaret för innehållet i en bok. Vilket författaren inte heller har motsatt sig, de vill ha ansvaret. Just ansvarsfördelningen är en mycket viktig fråga i dag, i och med den främlingsfientliga utveckling som sker i samhället.

Framtidsutsikterna för print on demand

Enligt Norstedts finns det inget som talar för att print on demand kommer att minska på bokområdet. Tekniken kommer att användas i den omfattningen den görs i dag eller i större omfattning. Norstedts satsar mycket på print on demand. Tekniken är tacksam eftersom man inte behöver hålla stora lager. E-böcker har inte heller slagit igenom lika stort som man trodde när tekniken gjorde sitt intåg på marknaden. Folk vill ha en fysisk bok i handen.

Bonnier tror att användningen av tekniken print on demand kommer att öka i framtiden och att det tids nog kommer att finnas olika varianter av print on demand, både billigare och dyrare varianter.

Natur & Kultur har anfört att förlagen numera inte behöver trycka stora upplagor eftersom det inte längre är extremt dyrt att trycka enstaka exemplar. Det är dock fortfarande en skillnad i kostnad om man trycker 30 000 exemplar (kostar bara ett par kronor per bok) och att trycka en bok vid beställning (cirka 100 kronor per bok). Det positiva med print on demand är att man aldrig, längre, kommer att förlora på en beställning. Förr i tiden tryckte man alltid några extra exemplar, utöver själva beställningen, i fall man skulle behöva några till. Om man sedan inte sålde samtliga av dessa färdigtryckta exemplar kunde det innebära en rejäl ekonomisk förlust, eftersom det var dyrt att framställa varje exemplar. Det händer alltså inte med print on demand. I dag kan man möjliggöra för kunder att läsa udda titlar, forskningsunderlag m.m. som man annars inte skulle kunna. Aktörer inom branschen har länge trott att print on demand skulle ta fart, Natur & Kulturs uppfattning är dock att det inte har gjort det. De använder print on demand i mycket liten omfattning. Men det kanske tar tid, menar Natur & Kultur. På sikt kommer säkert print on demand att öka.

SvF:s uppfattning är att print on demand kommer att öka i användning hos deras medlemsförlag. Det är i regel mycket kostsamt för förlagen att hålla böcker i lager. I den mån förlagens digitala utgivning i framtiden kan komma att ersätta deras fysiska utgivning kommer de fysiska upplagorna som en konsekvens att sjunka. Om det skulle inträffa är det inte osannolikt att tänka sig att fysiska böcker i framtiden endast kommer att tryckas on demand, såväl säsongnya titlar som titlar i förlagens backlist.

Så här skriver några av SvF:s medlemsförlag om framtiden för print on demand;

Print on demand (POD) är bra för spridning av pappersvaror med låg upplaga – men som ändå måste finnas. I viss mån kan man tänka sig att e-boken ersätter en del – men det finns fortfarande, än så länge, behov av pappersprodukter som inte kan ersätta en digital produkt. I och med att utgivningen blir allt mer fragmenterad, heterogeniserad och upplagorna sjunker så borde detta leda till en ökad användning – d.v.s. en ersättning av traditionellt snitt. Men då måste kostnaden för POD gå ned eftersom styckkostnaden idag är ganska hög.

När print on demand POD kan konkurrera med vanligt tryck när det gäller kvalitet och pris ser jag ingen anledning att förlagen ska behöva hålla stora lagervolymer. Nu är det bara mina egna funderingar när jag spekulerar om framtiden. Själv är jag e-boksfrälst och läser hellre e-bok än pappersbok om jag har valet. När det gäller skönlitteratur tror jag att e-boken kommer att ta över när gemene man har en platta/skärm som fungerar för e-boksläsning. Fackböcker är jag mer tveksam eftersom det finns ett annat moment av översikt och att man arbetar med texterna. En framgångsmodell borde vara både och, d.v.s. köp fysisk bok få e-böcker. E-boken har man med sig överallt och den fysiska kanske man vill jobba med. Kan bero på min ålder – 60 år. Annars tror jag allt kommer att gå mot digitala plattor. Då har jag tillgång till allt, alltid och det är huvudmotivet. Till frågan POD kommer att öka i förhållande till vanligt tryckt material, d.v.s. ta marknadsandelar av vanligt tryck. E-boken eller andra digitala lösningar kommer att öka och ta totala marknadsandelar av läskkonsumtionen.

POD kan komma att öka eftersom vi ofta är mycket försiktiga när vi bestämmer upplagan vid första tryckningen. Vår POD bok beställs ofta av skolklasser i samband med författarbesök och i de fallen tror jag kanske inte att en e-bok är ett alternativ. Men visst är det ett tänkbart scenario att e-boken kan ersätta POD.

Kommer säkert öka, men för mig som förläggare är en bok ointressant om den inte kan tryckas i en upplaga som motsvarar när offsettryck blir lönsamt.

POD-tekniken kommer helt säkert att öka. E-böcker kommer att vara ett komplement till POD.

ALIS upplever att print on demand ofta betraktas som ett naturligt komplement till e-bokformatet. I likhet med e-böcker lagerhålls inte print on demand, vilket öppnar för möjligheter att tillhandahålla ett brett utbud av titlar, och nå såväl läsare som föredrar att ta del av litterära verk i elektronisk form som i pappersform. ALIS

har även uppfattat att print on demand framställs med e-bokfilmer som förlagor. Grundat på detta tror ALIS att formatet print on demand kommer att finnas på marknaden i framtiden.

Publit tror att print on demand kommer att ta över mer och mer. På fem år kommer hälften av alla böcker att produceras genom print on demand, allt annat vore vansinnigt.

SFF tror inte att print on demand är en marginell företeelse. Inom området behövs därför en lösning på det flertalet problem som finns. Men kan inte heller vänta med en lösning. Det kan tänkas att det kommer nya, oväntade, kombinationer om 5–10 år, varför dessa problem måste lösas här och nu.

2.3.2 Musikområdet

Uppdragstagaren har varit i kontakt med intresseorganisationen Svenska Oberoende Musikproducenter (SOM), skivbolaget NMW Music som ligger under Universal Music, företaget CDOD som tillverkar samt distribuerar CD on demand, intresseorganisationen IFPI samt skivbolagskoncernen Universal Music. IFPI har meddelat att de inte alls kommer i kontakt med print on demand och Universal Music har inte visat något intresse att delta i kartläggningen.

SOM:s ordförande Anders Engström är dessutom VD på CDOD. När CDOD nämns, åsyftas med andra ord även SOM.

Inställningen till print on demand

NMW Music har anfört att tekniken print on demand inom musikområdet ett bra alternativ till att pressa stora upplagor av CD-skivor. Nu när CD-försäljningen har minskat ger print on demand en möjlighet att behålla vissa titlar på marknaden. Användningen av tekniken upptar emellertid fortfarande en väldigt liten del av NMW Music:s hela verksamhet (cirka 1–2 procent).

Enligt CDOD används inte CD-skivor i samma omfattning som förut och försäljningen har kraftigt gått ner. Till skillnad från fysiska böcker, som konsumenter fortfarande ser ett värde i och fortfarande köper, har CD-skivor inte uppnått samma nutida värde. Streaming av musik har tagit över musikområdet och utgör i dag

den största marknaden, marknaden för CD-skivor har i stället kraftigt minskat. Trots detta finns det emellertid fortfarande liv i det fysiska albumet, menar CDOD. Det gäller bara att ha rätt affärsmodell.

CDOD:s print on demand-verksamhet är liten. CDOD är dessutom ensam på marknaden. Det finns alltså ingen annan aktör än CDOD som i dag ägnar sig åt print on demand inom musikområdet, alla andra har slutat. CDOD ser användningen av tekniken print on demand på musikområdet som en bra lösning, om man har en publik som efterfrågar den.

Hur många exemplar trycks vid varje tillfälle samt under en månads tid?

Enligt NMW Music varierar det mellan 2–3 stycken per tillfälle upp till 50–100 stycken. Det vanliga är dock att man trycker små upplagor (1–3 stycken) vid ett tillfälle.

Vanligen trycker CDOD bara mot beställning och en CD-skiva bränns en i taget. Beroende på hur många exemplar som framställs vid ett tillfälle beror alltså på hur stor beställningen är. Under en månads tid kan alltså antalet tryckningar kraftigt variera. Det kan hända att CDOD får beställningar på tryckning av läromedel. Då kan ett par hundra exemplar tryckas. Det vanliga är dock att trycka mot beställning. CDOD kan också få beställningar från enskilda artister som önskar köpa runt hundra exemplar för att själva sälja efter exempelvis en konsert.

Inställningen till att det enskilda exemplaret inte är grundlagsskyddat

NMW Music har anfört att de var ovetande om att det enskilda exemplaret som framställts genom print on demand inte är grundlagsskyddat och att de därför inte har funderat på vad det har för praktisk betydelse. Spontant anser de emellertid att det borde vara samma skydd, oavsett vilken teknik som har används vid framställningen. Formatet borde inte få vara styrande för om exemplaret träffas av grundlagsskydd eller inte.

CDOD:s inställning till att det enskilda exemplaret inte är grundlagsskyddat är att det är en märklig ordning eftersom print

on demand är ett komplement till traditionell tryckning. Det är samma innehåll, endast olika sätt att framställa exemplaren på. Skyddet borde alltså vara detsamma, oavsett vilken teknik som används vid framställningen.

Kvaliteten mellan CD-skivor som tryckts på traditionellt sätt och CD-skivor som tryckts genom print on demand

Enligt NMW Music är det en något sämre kvalitet på de skivor som tillverkas genom print on demand men enligt CDOD är ljudkvaliteten densamma. När det gäller CD-skivans livslängd vet man inte om det föreligger skillnader. Leverantören av de ”tomma” CD-skivor som CDOD sedan använder vid tryckning säger emellertid att livslängden är lika lång som traditionella CD-skivor. Men det finns inga egentliga bevis för att så är fallet.

Ansvarsreglerna ser olika ut beroende på i vilket format CD-skivan ges ut i

Att ansvarsreglerna ser olika ut beroende på i vilket format CD-skivan ges ut i är inget NMW Music närmare reflekterat över, men framhåller att det låter lite märkligt. Även här borde inte formatet vara det som bestämmer ansvarsreglerna. Det borde vara innehållet.

Även CDOD har anfört att det låter märkligt att ansvarsreglerna ser olika ut beroende på i vilket format CD-skivan ges ut i. Print on demand inom musikområdet är endast ett komplement till det traditionella sättet att trycka, varför det borde vara samma ansvarsregler. Det handlar om samma innehåll, endast olika sätt att framställa verket på.

Framtidsutsikterna för tekniken print on demand

Enligt NMW Music kommer förmodligen print on demand inom musikområdet aldrig att bli något annat än en marginell företeelse. Streamingen som redan nu ligger på över 80 procent av musikmarknaden kommer sannolikt att ta över ännu mer, för att så småningom helt dominera.

CDOD ser hoppfullt på framtiden för print on demand inom musikområdet och hoppas att användningen av tekniken kommer att öka. Det finns nämligen fortfarande en efterfrågan av fysiska exemplar, även om den minskat.

2.3.3 Filmområdet

Uppdragstagaren har varit i kontakt med stiftelsen Svenska Filminstitutet (SFI), det amerikanska filmbolaget Warner Bros Sweden AB, filmbolaget och distributören Svensk Filmindustri (SF) och filmdistributören Atlantic Film.

Atlantic Film har inte visat något intresse att delta i kartläggningen.

De aktörer som uppdragstagaren har varit i kontakt med i samband med kartläggningen av tekniken print on demand inom filmområdet ger en samstämmig bild. Användningen av tekniken print on demand på filmområdet existerar inte.

SFI kommer inte alls i kontakt med tekniken. SF har meddelat samma sak samt att de inte heller tror att den kommer att användas inom filmområdet i framtiden. Orsaken är att man inte kan omvandla gamla filmer till sådant format att print on demand kan användas. En annan aspekt är att det är väldigt kostsamt och efterfrågan från allmänheten att ta del av äldre filmer eller smalare titlar inte finns i dag. Andra tekniker som streaming fyller den funktionen. Inte heller Warner Bros använder tekniken, i USA har man testat tekniken på klassiker men inte i Sverige. De tror inte heller att tekniken kommer att användas i Sverige i framtiden.

2.3.4 Bildområdet

Uppdragstagaren har varit i kontakt med bok- och bildförlaget Adoxa, TT Nyhetsbyrå, Svenska Fotografers Förbund (SFF), intresseorganisationen Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS) samt Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS).

TT Nyhetsbyrå har meddelat att de inte alls kommer i kontakt med tekniken print on demand och KLYS har valt att inte delta i kartläggningen.

Adoxa känner som bokförlag väl till tekniken print on demand men har inte sett den som ett så intressant alternativ. Dels för att styckpriset blir så högt, dels för att kvaliteten blir osäker. Möjligen att man kan se den som ett komplement till e-bokutgivning, för att trycka upp mycket små kompletterande upplagor på papper. Upphovsrättsligt menar Adoxa emellertid att upplagestorlek inte ska vara utgångspunkt, där borde alltså print on demand kunna säkra rättigheter lika väl som andra former av utgivning och ge det grundlagsskydd det förtjänar. Adoxa har också anfört att de inte är så aktiva inom bildområdet, varför de inte har någon riktig uppfattning om möjligheterna där.

BUS har anfört att de inte har någon uppfattning om hur vanligt det är med print on demand inom bildområdet. BUS verksamhet bygger på att teckna licensavtal och utfärda tillstånd när olika aktörer vill återge konstverk i olika sammanhang. Det händer relativt sällan att de får tillståndsförfrågningar om konståtergivning i renodlade print on demand-ärenden. Några gånger per år får BUS print on demand-förfrågan, någon mer exakt siffra än så har de inte. Erik Forslund, jurist på BUS, har emellertid anfört att hans personliga uppfattning är att print on demand kommer att öka i omfattning på alla områden på bekostnad av dyrbar lagerhållning av stora upplagor.

SFF möter främst enskilda fotografer som använder sig av print on demand för att på den vägen publicera sin fotobok/fotoböcker. SFF:s inställning till print on demand är att alla metoder för att nå ut med sina arbeten är bra. Print on demand kan vara en bra inledande väg till en offsettryckt bok i större upplaga. Då man genom print on demand kan producera enstaka böcker till en rimlig kostnad får man en känsla av hur boken kommer att se ut, utan att bekosta en hel produktion.

SFF tror att tekniken print on demand är här för att stanna. I takt med ökad kvalitet och lägre priser kommer tekniken att vara en väg för fotografer att publicera sig i bokform. Redan nu erbjuder bröllop/porträttfotografer print on demand-bok som alternativ till sina kunder.

2.3.5 Tröjor och annan merchandise

Uppdragstagaren har varit i kontakt med textiltryckeriet Attitude, (onlinebutiken för t-shirts, tröjor samt annan merchandise), Shirt Store och T-shirt.nu.

Endast Attitude har valt att delta i kartläggningen.

Det som är speciellt med området för tröjor och annan merchandise, om man jämför med resterande områden i denna kartläggning, är att hela affärsidén med textiltryck bygger på print on demand. Detta innebär dock två olika saker, dels att de enbart trycker när de får en beställning och trycker då en bestämd upplaga som kunden köper allt av för att få ner enhetspriset, dels att en design lagras och trycks upp vid behov från en slutkund.

Attitude lagrar inget som redan är tryckt men kan i vissa fall lagerhålla färdiga tryck, mallar, för att snabbt kunna leverera en kopia på tidigare plagg. Angående framtidsutsikterna för tekniken print on demand på området för tröjor och annan merchandise anför Attitude att för att ha print on demand mot slutkund/privatperson så krävs det mer avancerad tekniska system för att tillgodose snabba leveranser samt att hålla en viss marginal på produkterna. Eftersom det i dag är så pass mycket mer lönsamt att köpa stora volymer så kan man sitta på ett restlager som "mellanhand" och ändå göra en bättre affär än om man trycker exemplaren vid beställning, en och en. Att trycka enstaka exemplar tar dock bort risken för att investera fel, varför Attitude tror att tekniken kommer att fortsätta att finnas kvar.

3 Kartläggning över vilken verksamhet de företag, ur vilkas databaser print on demand framställs, bedriver

3.1 Inledning

Bakgrunden till denna del är vad som anges i 1 kap. 9 § första stycket YGL om att automatiskt grundlagsskydd ges åt "företag för yrkesmässig framställning av tryckta eller därmed enligt tryckfrihetsförordningen jämställda skrifter eller tekniska upptagningar".

Även andra aktörer kan dock ha automatiskt grundlagsskydd enligt 1 kap. 9 § första stycket YGL och det finns ett värde att

beskriva i vilken utsträckning dessa aktörer ägnar sig åt print on demand-verksamhet, exempelvis högerextrema organisationer som också ger ut en periodisk skrift.

3.2 Automatisk tillämpning av databasregeln

Databasregeln gäller alltid – automatiskt – när informationen tillhandahålls av

- en redaktion för en periodisk skrift eller för radio- eller televisionsprogram,
- ett företag för yrkesmässig framställning av tryckta eller därmed enligt TF jämställda skrifter (exempelvis bokförlag och tryckerier),
- ett företag för yrkesmässig framställning av tryckta skrifter eller tekniska upptagningar (exempelvis filmproducenter), eller
- en nyhetsbyrå.

Detta kan förenklat beskrivas så att YGL gäller om ett massmedieföretag tillhandahåller information via internet. Med massmedieföretag avses sammanslutningar och enskilda vilkas huvudsakliga verksamhet består i att på yrkesmässiga grunder ge ut massmedier. Begreppet massmedieföretag är avsett att omfatta den ”egentliga mediebranschen”, det vill säga den professionella framställningen och spridningen av massmedier och ger inte alla aktörer grundlagsskydd. Som massmedieföretag räknas dock alla sammanslutningar och enskilda som sänder radio och tv med stöd av tillstånd från en myndighet, även om inte kraven på huvudsaklighet och yrkesmässighet är uppfyllda. Syftet är att bland annat närradion ska få automatiskt grundlagsskydd (SOU 2012:55 s. 274).

För att det automatiska grundlagsskyddet ska uppkomma krävs också att verksamheten bedrivs på yrkesmässiga grunder. Det innebär att det ska röra sig om en verksamhet som framstår som professionell, exempelvis genom att de personer som bedriver massmedieverksamheten har det till yrke. Även denna avgränsning skapar ett flertal problem i den praktiska tillämpningen. Definitionen av massmedieföretag är som framgår förhållandevis snäv. Begreppet är avsett att framför allt omfatta den ”egentliga medie-

branschen”, det vill säga den professionella utgivningen av massmedier (SOU 2012:55 s. 297 f.).

Som ytterligare förutsättning för YGL:s tillämpning gäller att endast den som driver verksamheten ska kunna ändra innehållet. Syftet är att klargöra att bestämmelsen inte heller omfattar sådana databaser där exempelvis en extern informationsleverantör kan ändra innehållet utan föregående åtgärd av databasinnehavaren (Prop. 2001/02:74 s. 101). Genom detta krav utesluts interaktiva hemsidor där de besökande själva kan kommunicera, det vill säga olika slag av diskussionsplatser på internet. Det gäller även då dessa drivs av massmedieföretag.

Ett sista krav är att informationen tillhandahålls på mottagarens begäran. Databasregeln skiljer sig i det hänseendet från webbsändningsregeln, som gäller information (sändning) som tillhandahålls på av avsändaren bestämda tidpunkter.

3.2.1 Begreppet ”redaktion”

De aktörer som omnämns i 1 kap. 9 § första stycket YGL kallas ofta med ett gemensamt begrepp för ”massmedieföretag”. Detta framstår dock inte som en korrekt beskrivning i fråga om alla de aktörer som får ett automatiskt verkande grundlagsskydd enligt bestämmelsen. Problemet sammanhänger med uttrycket ”redaktion”. Det begreppet används i databasregeln utan att det närmare framgår vem eller vilka som avses. Härmed uppstår oklarheter bland annat i fråga om vilket rättssubjekt som ska anses ”bedriva verksamheten” och därmed göra en databasanmälan enligt tillämpningslagen. Det kan även bli otydligt vem som ansvarar straffrättsligt för innehållet på en webbplats.

Tillämpningsproblemen har att göra med att massmedieföretagen ibland väljer att organisera sin verksamhet på ett sätt som gör det svårt att definiera vad som är ”en redaktion” och vilken redaktion det är som råder över innehållet i en viss databas. Det gäller bland annat massmedieföretag med omfattande publiceringsverksamhet som bedrivs genom flera kanaler, exempelvis flera webbplatser och radioprogram. Det är i sådana situationer vanligt att det inte är samma personer som tar fram innehållet till ett radioprogram som uppdaterar innehållet på företagets alla webbplatser.

Det kan också handla om situationer då databasverksamheten läggs i en annan juridisk person än den där redaktionen för den periodiska skriften eller radioprogrammet finns.

Det automatiska grundlagsskyddet enligt databasregeln är, som har nämnts ovan, avsett främst för de databaser som tillhandahålls av traditionella massmedieföretag. Det finns emellertid inget hinder mot att det automatiska grundlagsskyddet även tillämpas på databaser som tillhandahålls av andra, exempelvis en privatperson som också direktsänder ett radioprogram över internet. I vissa fall är inte personen eller företaget i fråga medveten om att grundlagen gäller automatiskt. Detta kan framstå som problematiskt eftersom grundlagsskyddet medför vissa straffsanktionerade skyldigheter, såsom att utse utgivare. Det finns inte heller någon möjlighet att avstå från det automatiska grundlagsskyddet.

Dessa tillämpningsproblem har berörts i praxis och i förarbetsuttalanden. I rättsfallet RÅ 2003 ref. 30 bedömde Regeringsrätten, numera Högsta förvaltningsdomstolen, att redaktionsbegreppet inte innebär ett krav på att verksamheten ska innefatta nyhetsförmedling eller opinionsbildning. Vidare ansåg Regeringsrätten att redaktionsbegreppet inte kan ges någon annan eller vidare innebörd än att det innefattar de personer som har hand om ordnandet och utgivningen av tryckta skrifter.

I propositionen ”Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet” (2001/02:74) ansåg regeringen att det handlar om en redaktion enligt databasregeln även när ett traditionellt massmedieföretag förlägger sin databasverksamhet till en särskild juridisk person (s. 46 f.). En förutsättning är dock att massmedieföretaget fortfarande kan anses vara den som tillhandahåller allmänheten upplysningarna. Det bör, enligt regeringen, vara de sakliga förhållandena och inte de formella omständigheterna som är avgörande. Prövningen får göras på grundval av samtliga omständigheter i varje enskilt fall. Regeringen menade också att ledning får sökas i allmänna principer för räckvidden av offentligrättslig lagstiftning (jfr NJA 2001 s. 445).

Denna tolkning av redaktionsbegreppet bekräftades av Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2007 s. 309, som handlade om tidningsartiklar vilka tillhandahölls i tidningen Expressens arkivdatabas som ingick i tjänsten PressText. Domstolen ansåg att varken databasens placering eller det faktum att databasverksamheten var förlagd i en särskild juridisk person var avgörande för bedömningen

av vem som tillhandahöll databasen. I stället var det mest förenligt med de intressen som grundlagarna bygger på, inte minst intresset av att källskyddet bevaras, att den som faktiskt råder över informationen i databasen också betraktas som den som tillhandahåller den. Företaget som drev PressText och som saknade rätt att ändra i databasen ansågs därför inte vara den som tillhandahöll arkivdatabasen. Högsta domstolen fann att det i stället var redaktionen för tidningen Expressen som hade tillhandahållit databasen för allmänheten. Den hade gjort det redaktionella urvalet vid publiceringen av artiklarna i databasen och hade dessutom behållit kontrollen över materialet efter publiceringen.

Av dessa uttalanden kan man dra slutsatsen att det inte är en förutsättning för det automatiska grundlagsskyddet att de personer som sköter den tekniska driften av databasen tillhör en redaktion för en periodisk skrift eller ett radioprogram. Det är tillräckligt att redaktionen råder över innehållet i databasen och gör det redaktionella urvalet.

Det är inte heller en förutsättning att databasen innehåller samma material som har publicerats i skriften eller radioprogrammet, eller att databasen har samma namn som skriften eller radioprogrammet. Det automatiska grundlagsskyddet enligt databasregeln omfattar således även databaser som saknar annan koppling till exempelvis en skrift eller ett tv-program än att innehållet produceras av samma redaktion. Detsamma gäller enligt ovan nämnda förarbetsuttalande om tillhandahållaren av databasen har ett redaktionellt samarbete med en redaktion för en periodisk skrift eller ett radioprogram (SOU 2012:55 s. 364 ff.).

3.3 Frivillig tillämpning av databasregeln

Databasregeln 1 kap. 9 § YGL tog ursprungligen sikte på journalistisk verksamhet vid redaktioner av olika slag, men har successivt utvidgats och inkluderar numera var och en som skaffat ett utgivningsbevis från Myndigheten för radio och tv eller anger ansvarsuppgifter på massmediet. Även enskilda medborgare, liksom företag, politiska partier, ideella organisationer som främst sysslar med andra verksamheter än att framställa eller sprida massmedier kan alltså få grundlagsskydd för en webbplats (SOU 2012:55 s. 273).

Ett utgivningsbevis kan avse utgivning av ett massmedium vid ett enstaka tillfälle eller regelbunden utgivning under ett gemensamt namn, exempelvis en tidskrift.

Även medieföretag som enbart är verksam på webben torde vara hänvisat till att ansöka om frivilligt grundlagsskydd eller förse massmediet med ansvarsuppgifter för ett få grundlagsskydd (SOU 2012:55, s. 21).

Förutsättningarna för att erhålla skydd är att sökanden har en för allmänheten öppen databas/hemsida med ett fixerat innehåll, som inte kan ändras av internetanvändaren, det vill säga samma krav som gäller massmedieföretag m.fl. En utgivare som uppfyller föreskrivna behörighetsvillkor (jämför 4 kap. 2 § YGL och 3 kap. 19 § tillämpningslagen) måste ha utsetts för verksamheten och ha åtagit sig uppdraget. En annan förutsättning för grundlagsskydd är att överföringarna utgår från Sverige, oavsett var framställningen av exemplaren sker. Slutligen ska verksamheten ha ett namn, som inte riskerar att förväxlas med annan verksamhet av samma slag detta för att utgivningsbeviset måste kunna knytas till en viss databas (SOU 2012:55 s. 168).

Prövningen av om utgivningsbevis ska meddelas är formell och avser till ingen del innehållet i det som ska tillhandahållas eller vad för slags verksamhet det annars är fråga om. Det enda som skiljer den som på detta sätt frivilligt ansluter sig till YGL är därför att det inte rör sig om en massmedial verksamhet av det slag som automatiskt omfattas av YGL. Regeln om frivilligt grundlagsstöd kan därför omfatta ett brett spektrum av verksamheter, från relativt amatörmässigt tillhandahållande till professionella nättidningar. De senare omfattas nämligen inte av det automatiska grundlagsskyddet om de inte också bedriver annan massmedial verksamhet. En renodlad nättidning måste således ansöka om frivilligt grundlagsstöd för att omfattas av YGL.

3.4 Kartläggningen

3.4.1 Bokområdet

Norstedts använder sig av två ”mellanhänder”, eller Aggregatorer som de också kallas, Publit för print on demand samt Elib för e-böcker. Under Aggregatorerna finns återförsäljarna (ex. Story Tell). Både

Aggregatorerna och återförsäljarna äger databaser med en mängd titlar. Både Aggregatorerna samt återförsäljarna är emellertid förhindrade att gå in i och göra ändringar i boken.

Även Bonnier har uppgett att de använder sig av ”mellanhanden” Publit för att återpublicera klassiker ur sin backlist som behovstryckta utgåvor och Natur & Kultur har uppgett att de använder sig av Förlagssystem som i sin tur använder sig av Books on Demand i Tyskland, som utför själva tryckningen.

Vissa av SvF:s medlemsförlag har uppgett att de inte använder sig av mellanhänder vid produktion av böcker genom print on demand. Tryck sker i sådana fall hos tryckeriet, varifrån även distributionen sker. Andra förlag uppger att distribution sker via exempelvis Förlagssystem. ALIS har uppgett att deras insyn i denna del är begränsad.

Enligt SFF är det väldigt vanligt att förlagen använder sig av ”mellanhänder”, det kan till och med finnas flera led av ”mellanhänder”. Som ansvarsfördelningen ser ut i dag är det ”mellanhanden” som har det straffrättsliga ansvaret. Ett ansvar som de allra flesta inte känner till och inte vill ha. Att ”mellanhänderna” ansökt om utgivningsbevis för sin databas är sällan förekommande. Enligt SFF har Publit förklarat att det kanske inte är ett så stort problem med att de inte har ett skydd för databasen och det enskilda exemplaret. Verket är redan prövat och ingen har exempelvis väckt talan om förtal. Men när det gäller hybridförlag (ett förlag som erbjuder författare samma tjänster som traditionella förlag skillnaden är att författaren är med och investerar, helt eller delvis, i sin bok) som ger ut helt oprövade verk, snabbt till försäljning utan någon närmare granskning kan det vid en utgivning genom print on demand innebära risker där tvister säkerligen kan uppstå.

3.4.2 Musikområdet

NMW Music använder sig av ”mellanhanden” CDOD för tillverkning och distribuering av exemplar som framställs genom print on demand. CDOD är ensam aktör på marknaden.

3.4.3 Området för tröjor och annan merchandise

Om Attitude trycker exemplaret ”inhouse” eller använder en ”mellanhand” beror på volymen på den från kunden beställda upplagan. Vid större beställningar används en ”mellanhand”.

Uppgifter om vilken denna ”mellanhand” är har emellertid inte angetts.

4 Framställs print on demand genom sådan tryckteknik som avses i 1 kap. 5 § TF?

4.1 Inledning

Gränserna mellan vad som är en skrift framtagen i en traditionell ”tryckpress” och en skrift som ”mångfaldigats” genom något annat tekniskt förfarande håller i hög grad på att suddas ut (SOU 2001:28 s. 359–374 och SOU 2012:55 s. 181 ff.). Om en skrift dessutom påträffas utan ursprungsuppgifter och utgivningsbevis kan det vara svårt att avgöra hur den har kommit till. Kopiatorer och skrivare har fått en allt större kapacitet och slutprodukten liknar allt mer skrifter som har tagits fram i en tryckpress.

Denna del avser att utreda om print on demand framställs genom sådan tryckteknik som avses i 1 kap. 5 § TF. Med andra ord om tryckpressar, stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande används. Om den tryckteknik som avses i TF används vid framställning av print on demand får det betydelse för hur TF:s regler kan träffa on demand-framställningar, vilket i så fall bör behandlas av kommittén.

4.2 Tryckpress

TF tar i första hand sikte på sådana skrifter som producerats genom en tryckpress (1 kap. 5 § första stycket TF). Har skriften tagits fram genom en tryckpress spelar det inte någon roll hur tryckningen har gått till (gjutna typer, blytryck, koppartryck, litografi, offset etc.). Det har inte heller någon betydelse hur många exemplar som har tryckts. Ifråga om tryckpressar utgår man emellertid av tradition från att det endast är ett större antal skrifter som

trycks upp. Det är helt enkelt alltför kostsamt att producera endast några få skrifter. Brytpunkten tycks ligga runt 300 exemplar. Över detta antal beräknas det lönsamt att utföra en mer påkostad tryckning, exempelvis offset, vilket torde vara den vanligaste tryckmetoden. Är antalet lägre beräknas så kallat digitalt tryck, lasertryck med kolpulver eller bläckstråleskrivare exempelvis inkjet, vara det mest lönsamma.

Frågan om vilka olika metoder att producera skrifter som kan liknas vid ett förfarande i ”tryckpress” är svårbedömd och framstår ofta som en alltmer konstlad metod för att avgöra TF:s tillämplighet. I prop. 2001/02:74 s. 125 anförde Mediegrundlagsutredningen att uttrycket tryckpress i TF får anses avse alla metoder för mångfaldigande som innebär att färgen överförs från tryckmediet, exempelvis en tryckplåt, till tryckbäraren, exempelvis papper, genom en direktkontakt och ett fysiskt tryck mellan dem. Alla de ”traditionella tryckformerna”, det vill säga bok-, sten-, koppar-, och offsettryck omfattas därmed (se SOU 2006:96 s. 151 och s. 165). Skrifter som framställs på annat sätt, genom att färgen överförs på annat sätt än genom en ”direktkontakt” och ”fysiskt tryck”, som är fallet vid exempelvis kopiering eller stencilering kan i stället stencilregeln aktualiseras. Sådana skrifter kan i stället få grundlagsskydd enligt stencilregeln (1 kap. 5 § första stycket andra meningen TF) om de mångfaldigas och förses med sådana uppgifter som anges i regeln. Kommittén ansåg att det inte var möjligt att i lagtexten närmare precisera vad som avsågs med tryckpress och att det även framdeles skulle överlämnas till rättstillämpningen att avgöra denna fråga.

Vid den nuvarande TF:s tillkomst förutsattes det dock att regleringen bara skulle gälla för metoder med vars hjälp man kan trycka ett stort antal exemplar. Därför uteslöts teknik som ansågs alltför ”primitiv”. Det gällde så kallad hektografering och stencilering. Teknik av det slaget skiljer sig från ”riktigt tryck” på det sättet att originalet slits relativt fort och därför bara möjliggör framställning av ett begränsat antal exemplar innan det måste ersättas. Gränsdragningen motiverades även med att tryckeriverksamhet omgärdas av vissa regleringar, som det ansågs onödigt att tillämpa på enklare framställningsmetoder (SOU 1947:60 s. 57 f., se även Axberger, 1984, s. 21 ff.).

4.3 Mångfaldigats på annat sätt

Sedan 1978 fångar TF även upp andra framställningsmetoder än de som ursprungligen omfattades av grundlagen. Det gäller dels enklare former av ”tryck”, dels ”fotokopiering” och vissa andra sätt att mångfaldiga skrifter.

Enligt 1 kap. 5 § TF ska grundlagen även tillämpas på skrift som mångfaldigats genom stencilering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande om utgivningsbevis gäller för skriften eller skriften är försedd med beteckning, som utvisar att den är mångfaldigad, samt i anslutning därtill tydliga uppgifter om vem som har mångfaldigat skriften och om ort och år för mångfaldigandet (ursprungsuppgifter). Det finns ingen skyldighet att sätta ut denna beteckning och dessa ursprungsuppgifter, men utsättandet av dem är ett villkor för att TF ska bli tillämplig på skriften och en förutsättning för att skriften ska betraktas på samma sätt som om den hade framställts i tryckpress.

Den som ger ut skrifter av detta slag kan alltså själv – antingen genom att ansöka om utgivningsbevis eller genom att sätta ut ursprungsuppgifter – bestämma om TF ska gälla. Grundlagsskyddet är med andra ord frivilligt. Vid bestämmelsens tillkomst var stencilmetoden vanlig men är sedan länge ur bruk. Numera torde skrifter av det slag bestämmelsen åsyftar framställas via skrivare eller kopiatorer.

Skriften måste vara ”mångfaldigad”. Det är alltså inte som beträffande tryckt skrift, tillräckligt med ett enstaka exemplar. Detta innebär att skriften ska vara producerad i ett tillräckligt stort antal för att kunna bli föremål för spridning, vilket antal är inte angivet och får därför avgöras genom praxis. I JK 2007-06-11 godtogs 10 000 exemplar och i ett snarlikt fall, JK 2007-09-11 där frågan också var om en datorutskrift, var det frågan om 500 exemplar. Det finns alltså ingen fastslagen gräns för hur många exemplar som ska ha framställts. Det krävs dock inga stora upplagor så länge syftet är att skriften ska spridas. Ett så begränsat antal som ett trettiotal exemplar torde vara tillräckligt (SOU 1975:49 s. 200).

Framställningssättet har här inte samma betydelse som tryckpressen har för de tryckta skrifterna. Det ska dock vara en teknisk metod som är till för mångfaldigande. Enligt de på denna punkt föråldrade förarbetena omfattas inte skrifter som framställts i en

skrivare. Numera får det dock anses likgiltigt om en skrift mångfaldigats genom kopiering eller genom utskrift. Har en skrift skrivits ut i ett trettiotal exemplar från en skrivare, i syfte att dessa exemplar ska spridas offentligt och försetts med ursprungsuppgifter torde TF med andra ord bli tillämplig.

Mediegrundlagsutredningen ansåg i SOU 2001:28 att mångfaldigande av skrifter genom datorskrivare numera borde uppfattas som ett ”liknande tekniskt förfarande”; TF blir i så fall tillämplig. Saken blev föremål för bedömning i JK 2007-06-11 där ett flygblad innehöll ifrågasatt brottsligt innehåll. JK konstaterade att flygbladet såg ut att vara framställt ”med hjälp av en vanlig laserskrivare”, vilket även angetts på flygbladet. Den innehöll vidare sådana uppgifter att den så kallade stencilregeln fick anses vara tillämplig. TF skulle därför tillämpas.

4.4 Kartläggningen

Det framstår onekligen som önskvärt att begreppet ”tryckpress” ges en någon fastare form och moderniseras. Från lagstiftarens sida har emellertid uttryckts att många av de nya teknikerna (exempelvis print on demand) borde rymmas i TF:s begrepp ”tryckpress”, vilket i brist på klargörande lagstiftning i så fall får åstadkommas genom domstolarnas och JK:s praxis (se exempelvis prop. 2001/02:74 s. 38 ff.).

I fråga om print on demand har en reform dock genomförts. En sådan skrift kan vara lagrad i en databas och kan skrivas ut på beställning men är inte utgiven på sådant sätt som förutsätts enligt TF. Verksamheten omfattas ändå av grundlagen, av YGL, om den bedrivs av ett medieföretag eller någon med utgivningsbevis för databas, se avsnitten ovan.

4.4.1 Bokområdet

Vad gäller i vilken utsträckning sådan tryckteknik som avses i 1 kap. 5 § TF används vid framställning genom print on demand har det visat sig att viss okunskap råder kring vilken tryckteknik print on demand bygger på. På bokområdet har Norstedts har anfört att de inte vet vad det är för tryckteknik som används vid

print on demand men eftersom boken uppenbarligen är tryckt på något sätt, bör tekniken inkluderas i TF. Norstedts har vidare anfört att det inte längre finns några aktörer som trycker böcker med plåtar (tryckpress), alla trycker digitalt. Inte heller Bonnier och NOFF vet vad det är för tryckteknik som används vid framställning genom print on demand och ALIS har meddelat att deras insyn i denna del är begränsad.

Enligt Natur & Kultur är trycktekniken print on demand inte kopiering. Man använder Xerox-maskiner (stora avancerade skrivare) för själva print on demand-tryckningen medan själva omslaget trycks vanliga skrivare i färg. Det sista som görs är att man binder boken med hard eller soft cover.

SvF har anfört att ett förlag till dem uppgett att bläckstråleteknik används hos tryckeriet vid tryck genom print on demand. Ett annat förlag har uppgett att de beställer print on demand-tryck av ett tryckeri och att val av teknisk framställning görs av tryckeriet ifråga.

Publit, som är den aktör som tillverkar och distribuerar print on demand-böcker, har anfört tekniken kring print on demand ändras hela tiden. Digitalt tryck har emellertid tagit över helt. Den gamla tekniken offsettryck (likt stencilering), var mycket kostsam vid mindre än 1 000 exemplar. I dag använder man mycket avancerade laserskrivare. Det som kommer starkt nu är bläckstråleskrivare (inkjet). Tekniken bygger på att färgen sprutas på pappret.

SFF vill gärna tolka in tekniken print on demand i 1 kap. 5 § TF, men har manglat paragrafen och kan inte få in tekniken under paragrafen. TF tar endast sikte på de traditionella framställningssätten, inte print on demand.

4.4.2 Musikområdet

CD är ett optiskt lagringsmedium där informationen är mekaniskt lagrad i form av gropar med varierande längd, längs cirkulära spår, vilka avläses med en laser. Lasern känner av ojämnheter i den reflekterande ytan och omvandlar dessa till en digital signal vilken i sin tur avkodas och omvandlas till data.

Om man kopierar eller pressar en CD är beroende av hur många exemplar man önskar. Kopiering används när man önskar fram-

ställa ett litet antal exemplar och pressning när man önskar framställa många exemplar av en CD.

Till det yttre ser nästan alla CD-skivor likadana ut. Dock ligger en viktig skillnad i det fysiska formatet och hur informationen lagras på skivan. På inspelningsbara CD-R och DVD-R bränns data in i ett så kallad färglager (dye) till skillnad från en fabrikspressad CD där informationen pressas från en så kallad matris (glasmaster).

Rent generellt kan man säga att fabrikspressade skivor har större kompatibilitet och spelbarhet medan duplicerade skivor under vissa förhållanden och på en del mindre kompatibla spelare inte har det. En optisk skivas livslängd är avhängig många faktorer. Somliga av dessa faktorer kan användaren påverka, andra inte. Faktorer som väger in när de gäller skivans livslängd är typ av skiva, skivans kvalitet, skivans skick innan bränning, kvaliteten på själva brännprocessen, hur användaren efter bränning tar hand om skivan samt miljöfaktorer som ljus och fukt.

4.4.3 Bildområdet

Enligt SFF används för print on demand hos företag förmodligen mest digitaltryck. Fotografers egenproducerade print on demand-böcker kan vara tryckta i laser alternativt bläckstråleskrivare och oftast bundna för hand.

4.4.4 Området för tröjor och annan merchandise

Vid komplicerade placeringar eller önskemål från kund om att beställa många tryck används tekniken vinyltransfer, vilket dock används i små volymer. Annars används screentryck transfer och till större volymer screentryck direkt på plagg/vara.

Transfertryck är en tryckmetod för t-shirts som innebär att man använder en folieskärare (också kallad vinylskärare eller plotter) för att skära ut en film ur vinyl. Fördelarna med metoden är att det inte finns några startkostnader för att tillverka ett original som det finns med screentryck utan det tar i princip lika lång tid per plagg att tillverka en eller hundra tröjor. Detta gör att metoden lämpar sig väl för låga volymer eftersom priset blir relativt lågt. Nackdelen är att traditionell vinyltransfer kräver att man trycker varje färg i ett

original separat. Detta innebär att den inte är lämpad för fyrfärgs-tryck.

Screentryck är en tryckmetod där man ”målar” fast trycken på t-shirten. Detta gör man genom att ha en tät duk uppspänd på en ram. Denna bestryks med en uv-känslig hinna. Man skriver ut original-trycket på en originalfilm och placerar det ovanpå ramen. Därefter belyser man ramen med en uv-lampa och sköljer sedan bort den del av hinnan som inte härdats av lampan. Sedan placerar man ramen på t-shirten och använder en rakel för att stryka färgen jämnt över ramen. Där motivet var på duken rinner färgen igenom och fastnar på tröjan. Slutligen måste man låta trycket torka antingen genom att använda en värmepress, hårtork eller en torkbana. Screentryck är en hållbar och billig metod att trycka stora volymer tröjor. Den lämpar sig dock inte bra för de mindre upplagorna eftersom den har höga startkostnader.